

Sp. Col
Lost x.
297, 246
J 418
V. 3-4
1911

أثر خامة أحمد جودت

قصص النبيا
و
تواريخ خلفا

جزء ثالث ورابع

ناشرى : قناعت كتيخانهسى صاحبى الياس

كافة حقوق محفوظه

قناعت كتيخانه سنك مهرى حاوى اوليان نسخه لى ساخته اولوب طابع و پاى مشولدر

کتاب عربى

درمات - قناعت

۱۳۳۱

رقم التسجيل ۱۵۱۳۶۴

۱۵۶۶

۱۳۳۶

زمان جاهلیتده عربلر ؄ ناحق یرہ قان دوکک و فقر وفاقہ بہانہ سیلہ
قیز اولادلرینی دیری دیری طوبراغہ کومک کبی انسانیتہ یاقیشمایان فنا
خویدلر دن صاقیمازلر و سرقت و زنا کبی چیرکین ایشلر دن چکیمزلر
ایدی .

شریعت احمدیہده بو مثللو مذموم خویرلر وچیرکین ایشلر یاساق اولدی
وناسہ اخلاق حمیدہ و اعمال صالحہ ایله امر و نصیحت بو یورولدی .

عقل و انصافی اولانلر ؄ حضرت پیغمبرک معجزاتی و دین اسلامک
محسناتی کوروب ایمان کتوردیلر .

قبائل و عشائرک اکثر وجوہ و اشراقی ؄ بلغادن اولوق حسیلہ قرآن
کریمک نہایت مرتبہده اولان بلاغتہ یاقوب انسان کلامی اولمادیقنی
آکلادیلر .

لکن قوم و قبیله لرینہ ریاست ایتیمک آلیشمش اولدقلرندن ریاستلرینی
الہن چیقارماق ایچون خلق اسکی عقاید باطلہده طوتمق اوزره اصرار
ایلدیلر .

علی الخصوص قریش قومک رؤسای ؄ کندی ایچلرندہ یتیشوب

بیومش اولان نجی ذیشانہ آحاد ناس ایله برابر اوله رق تابع اولمقدن عار ایدرلردی .

حتی بعضیلری معجزات باهره دن اولان بلاغت قرآنیہ دیه جک بر سوز بولامیوب « بو قرآن ، اشراف مکدن (ولید ابن المغیره) وطائف بلده سنک امیری اولان (عروۃ ابن مسعود الثقفی) کبی بر بیوک آدمه » نازل اولایدی ، دیدیلر .

باقی شو باطل خولالره که : کندی ینلرنده مال واعتبارجه بیوک بیلدکری کساننی حقیقت حالده بیوک صانورلر ومنصب نبوتی آنلردن بکندکرینه توجه ایتدیرمک ایستلر ایدی .

حال بوکه : بیوک بیلدکری آدملردن ولید ابن المغیره کبی بعضیلری چوق کچمیوب مکده فوت اولدی ، بر چوغی دخی بدرده تلف ایدیلدی . بوجهته ریاست مکه ، ابوسفیانده قرار قیلدی .

عروہ ابن مسعود الثقفی ، اکرچه هنوز بر حیات اولوب طائفده ریاست وحکومت ایتمکده ایدی . لکن برادر زاده سی اولان (مغیره ابن شعبه الثقفی) ، (بنی مالک) دن (لاث) نام تخبانه خدمه سی اولان اون اوچ کیشینی اولدورمش وبوندن طولایی (بنی مالک) ایله (مغیره) نک قبیله سی آره سنه عظیم عداوت کیرمش ایدی .

عروہ ، مدبر ومرعی الحظائر بر آدم اولوب بو اون اوچ کشینک دینلرنی وردی وایکی فرقه یی بربریه باریشدیردی .

مغیره ایسه خندق غزاسندن صکره مدینه منوره یه کلدی واسلام ایله مشرف اولدی .

اشبو مغیره ، فایت حاضر جواب وجن فکرلی وعموجه سی کبی شان وشهرت صاحبی بر آدم ایدی . بناءً علیه آنک ایمانه کلی اهل اسلامی ممنون ایتدی ومشرک لک کوجنه کیتدی .

رؤسای قریشدن فوت وتلف اولانلرک یرلرینه کچن (عکرمة ابن

ابی جهل) و (صفوان ابن امیه) کی یکی رئیسار دخی پدرلرینک یولنده
اصرار ایتمکده ایسهده پکده او قدر افکار عامیه قارشو طورامیورلردی.
فقط رسول اکرم ایله محارب اولدقلرندن آنلره تابع اولان آحاد
ناسک اکثری، اهل اسلام ایله الفت واختلاط ایدهمدکاری جهتهله
دین اسلامک محسناتی بیلهمیورلردی.

قبائل وعشار سائر دخی قریش ایله اهل اسلام آرهسندهکی محارباتک
نتیجهسنه منتظر اولیورلردی.

مع مافیہ بر تقریبه دین اسلامک محسناتی اوکره نلر وعلی الخصوص
رسول اکرمک مبارک یوزنی کورنلر دخی پیدرپی ایمانه کلیورلردی.
چونکه: فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینک هر کسدن
زیاده صورتی کوزل و سیرتی مکمل ایدی.

شویلهکه: هپ اعضاسی تام ومتناسب ومتکنا بر حلاله وجیع اوصافی
حد اعتدالده ایدی.

یوزنده نور وملاحه، سوزنده سلاست ولطافت، لساننده طلاقت
وفصاحت، بیاننده فوقالعاده بلاغت وار ایدی.

پهوده سوز سویلهمیوب هر کلامی حکمت ونصیحت ایدی وهرکسک
عقل و ادراکنه کوره سوز سویلر ایدی.

کولر یوزلی وطاتلی سوزلی اولوب اهل بیتنه و خدامنه و اصحاب
کرامنه حسن معامله ایتدیکی کبی سائر ناسه دخی رفق ولطف ایله معامله
ایلر ایدی.

حلیم ومتواضع و جمله کالات انسانیهی جامع ایدی. بونکله برابر
کمال وقار و مهابتی وار ایدی.

مجلس سعادتنه داخل اولانلر، فائده مند وفرحیاب اولوردی و آنی
بیلمهین برگیسه، بقته کورسه کندوسنی مهابت آلوردی.

الحاصل کافه اخلاق حمیده و اوصاف پسندیدهک کالی آنده موجود
ایدی. مثلی یارادیلماش بر وجود مبارک و مسعود ایدی.

شوخاله نظراً قریش ایله بر مصالحه یاییلوبده ایکی طرف خلقی بربریه
سربسته کوروشور اولسهر هپ مشرکله دین اسلامک محسناتی ورسول
اکرمک معجزاتی کوروب اوکرنه بیلورلردی .

بوصورنده ایسه هر طرفده دین اسلامه بر میل عمومی حاصل اولاجنی
وآز وقت ظرفنده دین اسلام طرف طرف شیوع و انتشار بولاجنی
درکار ایدی .

الحاصل دین اسلامک عربستانده قولایقله انتشاری ایمون بر مصالحه
احتیاج وار ایدی .

مصالحه حُدُیّه

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرت لری ، آلتنجی سنه هجرته تک غره ذی القعدة سنده بیک بش یوز قدر اصحاب کرامیله مدینه دن چیقوب مککه عزیمت بیوردی . زوجه محترمه لری (ام سلمه) رضی الله عنها حضرت لری دخی برابر کوتوردی .

نیت شریف لری محاربه اولیوب مجرد (عمره) یعنی سی و طواف ایله کعبه معظمه بی زیارتدن عبارت اولدیفنه دلیل اولاق اوزره مکمل آلات و ادوات حربیه کوتورمیوب فقط اصحاب کرامنه یولجی سلاحی اولان برر قلیچ طاقدردی و اهل مدینه تک میقاتی اولان (ذوالحلیفه) نام محله واردقده احرامه کیردی و یتش قدر قریانلق ددوله نشان اوردی .

فقط شایدکه قریش طائفه سی نمانت و محاربه یه قالدیشورلر دیو (غفار) و (مزینه) و (جهینه) کبی مدینه اطراقده بوتان بدوی قیله لری دخی برلکده حج اتمک اوزره دعوت بیوردی .

اشبو قبائل عربان ایسه و پیغمبر ، مقدجه کندوسنی مدینه ده محاصره ایدن قریش طائفه سی ایچنه کیدور ، کندوسنی تهلکیه القایدور . آرتق کیرو کلک احتمالی یوقدر ، دیو برلکده کیتمکدن امتناع ایلدیلر . کویا خانلری امورینه باقه جوق کیمسه لری اولماق بهانه سیله عذر دیلدیلر .

رسول اکرم ، قریشک احوالی تجسس ایچون جانب مککه جاسوس کوندرمشیدی . (عسفان) نلم محله واردقده او جاسوس دونوب کلدی . قریش طائفه سی ، رسول اکرمک مدینه دن جیقیدیفنی خبر آلدقلری کبی

طوبیلاشم و بعض قبائل عربانی جمع ایله جنکه حاضرلانش اولدقلری وایکیوز آنلو ایله (خالد ابن ولید) ی ایلرویه کوندرمش اولمالریله آنک دخی (غنیم) نام موقده بکله مکده اولدینی خبرنی کتوردی .

بناء علیه عسفاندن ایلرو حرکت اولئدقده فخر عالم حضرتلری « صاخ طرفی طوتکز » دیو بیوردی .

بو جهته اردوی هایون ، یولک صاخ طرفنه میل ایله بر صرب یوقوشه اوردی .

خالد ابن الولید ، آنی اوزاقدن کورنجه درحال دونوب قریشک یانه واردی و کیفیتی خبر ویری .

اردوی هایون ایسه بر تپیه واردی که آندن آشیلدینی کبی قریشک خارج مکده (حدیبیه) نام محله اردو قوردقلری موقه اینلوردی .

بحکمة الله تسالی اوراده رسول اکرمک (قصوا) نام بنک دهومی چوکیوردی . اصحاب کرام ، هایدیدیلر . قالمادی حرون حیوان کبی عناد ایدوب طوردی .

« قصوا طوردی » دیدیلر رسول اکرم « خیر طورمدی و بویه طورمق خوبی یوقدر . فقط فیلی مکیه کیرمکدن منع ایدن ، آنی دخی طوردوردی » ینی الله تسالی حضرتلری ، اصحاب فیلی مکیه کیرمکدن منع ائدیکی کبی بزهده بو حال و هیئت ایله کیرمکه رخصت ویرمدی دیو بیوردی .

چونکه طوغری قرنش اوزرینه واریلسه بهمه حال محاربه اولئق لازم کلوردی .

حال بوکه: مدینه اطراقده کی قبائل ، برابر گلدیکندن حجاج مسلمینک مجموعی بیك بش یوز قدر اولدقلری حاله حج نیتله کلش اولدقلری جهته تدارکات حریه لری ده مکمل دکل ایدی .

قریش مکه ایسه آنلره نسبتله زیاده اولدقلری حاله جوار مکده بولئان قبائل ده طوبیلاسیونر مشر ایدی .

حتى بالاده ذكرى بكن (صروة ابن مسعود الثقفي) وعرمان ايچنده
جنكاورلكله معروف اولان قيله (احاييش) شيخى (حليس) دخى
برابر ايدى .

اكرچه اهل اسلام ، يكدل ويكجهت وانضباط تام تحتده بر هيتت .
اولييفندن اردوى هايونه نسته قريش اردوسى بائى بوزوق طرزنده بر
جمعيت ايدى .

شوحاله نظراً اهل اسلامك عون وعنايت باري ايله مظافرتى مأمول .
ايسده بو صورتده طرفيندن بر چوق تلفات وقوعيله مكه مكرمه يه
حرباً كيبله رك حرم شريفه چارده سز بر نوع حرمتسزك ايديش اولوردى .
بو ايسه اراده الهيه مقار ايدى .

برده مكه مكرمه اسلامى اظهار ايدم ميوبده جاني كي ايماني دخى
دروننده كزلو اولان بر چوق ضعفاي مسلمين وار ايدى . بوقارواشه لقده .
آنلر دخى بيلتميه رك پايمال اولوب كي دردى .

قالدى كه : هنوز ايمانه كله مش اولان اشراف قريشدين نيجه ذاتلر ،
قريب المهده ايمانه كلوبده دين اسلامه بيوك بيوك خدمتار ايتلري
ونيجه خيرلو اولاد يتشديرملري مقدر ايدى .

ايشته دوه نك اويله خلاف حادث اولارق من طرف الله چوكيورمسي .
بومثللو دقيقه لره رمز و اشارت ايدى .

بناء عليه اصحاب كرام ، دوه يني قالديروب يوروتكم ايتدكلرنده يرندن
قيمتلر اتماش ايكن بعه رسول اكرم ، بالذات سوق ايدنجه قالقوب
يورويوردى .

فقط طوضرى يول ايله كيتيوب بر طرفه ساپارق (حدييه) نك
نهيتمده صوبي چكيلمش بر قويو باشنه ايندى . خلق دخى كلوب اطراقه
قوندى .

اصحاب كرام ، اوراده صويسزلقدن شكاييت ايتكله رسول اكرم ،
تركشندن براوق چيقاردى و آنى او ، قويو ايچنه براقدردى .

قویودن او قدر سو قلیلیدی کو بتون اودو خلق ، طویونجه اجمدی ،
آپستنت آلدی ، حیوانلری صوواردی .

رسول اکرم ، محاربه نیتده اولدیغی بیلدیرمک ایچون (خراش ابن
امیه الخزاعی) بی قریشه کونده ردی .

قریش ایسه (خراش) ی اولدورمک ایچون اوزرینه هجوم ایشلر ،
هله عربان (احابیش) آرمه کیروب آتی قورتارمشلر اودخی مان کلوب
کیفیتی رسول اکرمه بیلدیردی .

رسول اکرم ، محاربه نیتده اولدیغی رؤسای قریشه کوزلجه آکلامق
اوزده عمر الفاروق رضی الله عنه حضرتلری کونده دمک ایستدی .

حضرت عمر د رؤسای قریش ، بنم آنلر حقنده نه مرتبه غیظ و غلظتم
اولدیغی بیلورلر . قورتارم بکا سوء قصد ایدرلر . درون مکده عشرتمده
یوق که بی حمایه ایستونلر . فقط عثمان ابن عفان کیتسه مناسب اولور .
زیرا آنک نفس مکده عشرت واقرباسی چوقدر . ففسنجه قورقوسی
یوقدر ، ذیدی .

فی الواقع رئیس قریش مکه اولان ابوسفیانک پدری (حرب ابن امیه
بن عبد شمس ابن عبد مناف) ایدی . عثمان ذی النورین رضی الله تعالی عنه
حضرتلرینک پدری اولان (عفان) ک پدری دخی (ابوالهس ابن امیه ابن
عبد شمس) اولقله اشراف مکدن اولان بی امیه ، هپ کندوسنک عزاده لوی
ایدی .

بنام علیه رسول اکرم ، ابوسفیان وسائر قریش ایله کوروشوبده
مقصد پیغمبری ، مجرد طواف زیارت بیت الله اولدیغی آنلرم بیلدیرمک
وقریش مکه ایچنده کیزلو مسلمان اولانلر ایله کوروشوبده آنلره دخی
تسلیمت ویرمک اوزره حضرت عثمانی کوندردی .

رؤسای قریش ، آتی عنونیت ایله قارشولامشلر و د کعبه بی طواف
ایتمه دیو تکلیف ایشلر .

حضرت عثمان ایسه رسول اکرم طواف ایتمکجه بن ایدم ، دیمکله

روسای قریش ، دلگیر اولمشلر و آتی توقیف ایله کوز خبسه آلمشلر ایدی .

اوشانده (خزاعه) قبیلهسی رئیس اولان (بَدیل ابن وَرَّاق) کندی قومندن بر طاقم آدملر ایله اردوی هایونه کلدی .

(خزاعه) قبیلهسی (تِهَامَه) قباثلندن اولوب زمان جاهلیتده بر خصوصدن طولابی (بنی هاشم) ایله عقد اتفاق ایتمشلر ایدی . ظهور اسلامدن صکره دخی بو عهدی اونومدیلر و رسول اکرمه طرفدارلقدن کپرو طورمدیلر .

بناءً علیه خزاعه قبیلهسی ، هنوز اسلام ایله مشرف اولمامشلر ایکن رسول اکرم ایله قریشک احوالنه داتر کیزلو غباره ایدرلردی .

بوکره (بدیل) ک کلیشی دخی خیر خواهلق یولنده اولهرق حضور نبوی به کیردی و قریش طائفهسی کوردم . حدیبیه نکه صولی یرلرینه قومشلر و تدارکلی بولمشلر . کپرو دوتنک نیتنده دکلر . سزه محاممت ایتسلر کر کدر ، دیو خبر ویردی .

رسول اکرم ، آکادخی « بزه کیمسه ایله جنک ایچون کلدک . آنجیق عمره ، یعنی سبی و طواف ایچون کلدک و قریش طائفهسی « قدمکی محساره لر ایله ضعیف دوشدی . حرب و ضربه مجاللری قالدی . فقط ایستلر ایسه آنلرله بر متارکه ایدرم . صکره بنم شریعتک ظهور و افشارنده ایستلر ایسه آنلر دخی سائرلری کبی تابع اولورلر . یوق اکر امتناع ایدرلر ایسه شو حالده بن ، آنلرله یالکیز قانجهیه قدر جنک ایدرم . آرتق جناب حق ، امری نه ایسه یرینه کتور » دیو بیوردی .

بدیل « او یله ایسه بن واریم ، بونی قریش خبر ویریم » دیه رک دختنه آلوب قریش اردوسنه واردی .

رؤسای قریش ایله کوریشوب « بن ، او ذاتک یانسدن کایورم . ایشیتیم بر سوز سولور ایدی ، ایتر ایسه گز سزه عرض ایدیم »

دیدکده عکرمه ابن ابی جهل و حکم ابن عاص کی بعض سفها ، سنک ویره چکک خبره احتیاجز یوق ، دیمشلر .

عروه ابن مسعود الثقفی ایسه « بدیلک سوزنی دیگله یکنز الوری ایسه طونکنز ، الوریمن ایسه آتکنز ، دیو نصیحت ایلش .

آنک اوزرینه حارث ابن هشام ایله صفوان ابن امیه ، بدیله « سوله باقلم ، دیمشلر . او دنخی رسول اکرمدن ایشدیکنی سولش .

عروه ، قلقوب رؤسای قریشه خطاباً « بگا امنیتکنز واری ؟ ، دیدکده « اوت ، سندن هر وجهله امینز ، دیمشلر .

او دنخی « بو آدم ، سزه مصلحانه و منصفانه بر یول کوسترمش . براغکنز نی ، برکزه آنک یانه واریم ، دیمش . آنلر دنخی « کیت باقلم ، دیمشلر .

بناءً علیه عروه ابن مسعود ، اردوی هایونه کلدی . رسول اکرم ایله کوروشدی و سوزه کیریشدی .

« یا محمد ! قریشک وجوه و اشراقی تدارکات کلیه ایله چیقیدیلر و سنی مکیه قویماق اوزره یینلرنده معاهده ایتدیلر . سنک یانکده کی عسکرایسه بر درتی غلبه لکدن عبارتدر . یارین جمله سی قاجوب سنی میدانده یالکنز براقیوردرلر ، دیدی .

عروه تک بو سوزندن ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک جانی صیقلوب قاشلرینی چاندی و « بزى طاعیلوبده حضرت پیغمبری یالکنز براقاجنز ؟ ، دیه رک عروه یی تمذیر و تکدیر ایتدی .

بعده عروه ، عادت عرب اوزره رسول اکرمک صفاتی طوتوب اوقشامق ایستدی .

بو ایسه تمظیه منافی بر کیفیت اولدینی حلاله رسول اکرم ، عروه یه لطف و تراکت ایله معامله ایدردی .

لکن (مغیره ابن شعبه الثقفی) که رسول اکرمک باشی اوجنده طور و یوردی

همان عروەنك التي ابتدى و « بك الکی » دېرك عموجه سنه عتف ايله معامله ابتدى .

عروە ، بو کیم ؟ ديو باقوب کوردی که برادر زاده سی مفیره در .
« بره غدار ! بن سنك دوکديگك قان لکسنی هنوز تميزله دم . شمدی بو
طور و معامله گ نه در ؟ » دیدی .

عروە ، بو وجهله مفیره بی تکدير ایلدی . مفیره دخی آکا قارشولق
اوله رق سرت سوزلر سويلدی . بو وجهله سوزی اوزاتديلر و حضور
نبويده خيليجه مجادله ابتديلر .

بعده بی محترم ، مجرد طواف ایچون کلدیکنی وعقد متارکه ایده بیله جکنی
و قریش اکر مخالفت ایدرسه سوگ درجه یه قدر مقاتله ایده جکنی افاده
ایلدی . الحاصل بدیله نه سويلدیسه عرویه دخی سويلدی .

عروە « یا محمد ! طوتالم که سن غالب کلدگ . عریده سندن اول اصلی
تلف ایدوب بتورمش کیسه وارمی ؟ » دیدی .

عروە ، بو مکالمه لر اتانسانده اصحاب کرامک حضور نبويده طور
و معامله لرینه دقت ایدوب کوردی که اصحاب کرام ، پروانه کی فخر طلمک
باشی اوچنده طولاشورلر و هر نه امر ایتسه کمال سرعت ايله اجراسنه
چالیشورلر و یوزینه حدت ايله باقیوب حضورنده کمال تعظیم ايله و آلچق
سس ايله سوزه کیریشورلر و آبدست آلورکن دوکولن قطره لری آلوبده
یوزلرینه و کوزلرینه سورمک ایچون باشنه اوشرلر و بر قیل یره دوشه جک
اولسه آلوب و صاقلایوبده حرزجان اتمک اوزره قایشورلر . سانکه
عروەنك دیدیکی کی فخر عالی بر اقوبده طاعیلاجق بر جمعیت اولمادق لرینی
لسان حال ايله بیلدریرلر ایدی .

عروە ، عودت ایدوبده قریش اردوسنه واردقده « ای جماعت ! بن
تقیصر و کسری و نجاشی دیوانلرینی کوردم . نیجه حکمداران ايله کوروشدم .
واقه ، برینک قومنده محمد اصحابنک ابتدیکی حرمت و اطاعتی کوردم .
قولایقله طاعیلاجق بر جمعیت دکلدر « دېرك مصالحه بی ترویج ایتش .

آنك اوزرېنه عربان احايشك رئيسي اولان حليس « هله بنده بر كره كيدوب كورهم » ديهرك قالقوب اردوي هماپونه كلش . كوزمشكه كعبه يه قريان ايدليك اوزره بر چسوق ده وەرلر علامتلمش . اصحاب كرام (ليك) ديو چاغريشور . همان دونوب قريشك يانته كيدرك « بويه زيارت بيت الله ايچون كلش اولان جماعت ، فصل منع اولنه ييلور ؟ بز ، واقعا سزكله متفقز . لكن زوآر بيت الله منع ايتمك اوزره متعهد دكلز » ديويرمش .

بناءً عليه رؤسای قريش دخی چالامسز مصالحه يه رضا كوسترمشالر و عقد صلح ايچون فضحای عربدن مشهور (سېل ابن عمرو) ي كونده رمشالر .

سېل ابن عمرو ، اردوي هماپونه كلوب رسول اكرم ايله كوروشدي وهمان شروط مصالحه مذاكره سنه كيريشدي .

شروط مصالحه نك مذاكره سنده يك چوق مباحثلر واقع اولدي . نهايت اون سنه مدت ايله عقد مصالحه اولنه رق بو مدت ظرفده طرفيندن يكديكره تعرض اولنماسنه قرار ويريدي و طرف نبويدن همان اهل اسلامك مكبه كيروبده كعبه يي طواف ايتملري شرطي ميدانه قونولدي .

سېل ايسه « بو ، شيمدي اولاماز . زيرا مكبه جبراً كييريلش حوادثي طوائف عرب ايچنه پاييلور و بو جهته قريشك شان واعتبارينه خلل كلور . فقط كله جك سنه اولاييلور » ديمكله سي وطوافك كله جك سنه يه تأخيري طرف نبويدن دخی قبول بيورولدي .

بعده سېل ، يك آخر بر شرط درميان ايتدي . شويه كه : « سزدن بري بزه كلورسه رد ايتيم . اما بزدن سزه بر آدم كيدرسه مسلم اولسه بيله رد ايدسكلز » ديدی .

اصحاب كرام « بو سوزدن حدتلديلر . « هيچ بو اولور شيي ؟ بزه بر مسلم كلديكي حاله آني مشركلرك الله فصل تسليم ايدم ؟ » ديديلر .

سپیل ایسه بو شرطه موافقت اولمقدجه مصالحه یه قرار ور یله میه جکی
 قطعاً بیان اینکله رسول اکرم ، چاره سز بو شرطی دخی قبول ایتدی .
 اصحاب کرام ، بوکا تعجب ایدرک « یارسول الله ! بو شرطی دخی
 یازدیره جقمیسین ؟ » دیدیلر .

رسول اکرم ، « اوت . بزدن آنلره کیدنلری الله بزدن ایراغ
 ایتسون . آنلردن بزه کلنلر ایچون دخی جناب حق البته بر چاره یارادیره
 دیو بیوردی .

چونکه : مدینه اطرافنده کی قبائل دخی حج وطواف یتیه کلش
 اولسه ییدیلر اردوی هماوند قریشک کوزینی ییلدیراجق مرتبه
 غلبه ک پیدا اولوردی . لکن آنلر قورقوب برلکده کلدکلرندن عسا کر
 اسلامیه ، عددجه آز وحج یتیه چیقمش اولدکلرندن اسباب سفریه جه
 دخی تدارکمز ایدیلر .

قریش ایسه یرنده قوتلو وادوات حربیه لری مکمل اولدینی حالده
 جوار مکده بوتان قبائلی جمع ایدیو یرمش اولدکلرندن اهل اسلامه نسبتله
 قوتلری قات قات زیاده ایدی .

شوالده اهل اسلامک تاشهر مکمک کنارینه قدر کیدوبده قریشی
 هیچه سایمالری فوق العاده بر شجاعت و فقط او یله بر قوی دشمنه قارشو
 اوراده اوزون اوزادی یه طور مق دخی غاطرملو بر کیفیت ایدی .

بناءً علی ذلک ، اهل اسلامه کوره هر نصل اولورسه اولسون قریش ایله
 بر مصالحه یا ایق مقتضای عقل و حکمت ایدی .

قالدی که : مکده سوز ، رؤسای قریشده اولمقله ایام محاربه یمتد
 اولدقجه آحاد ناس دخی سورسیله آنلره تابع اوله برق جنک وجدال ایله
 مشغول اولور و بو جهته دین اسلامک نشری ایچون طرفیندن پک چوق
 قان دوکومک لازم کلور ایدی .

اما مصالحه وقوعنده طرفین ، بر بر یله سربستجه کوروشوب رسول
 اکرمک معجزاتی و حسن اطوار و عاداتی و دین اسلامک ، محسناتی

ايشيدەرك و افراد مسلمينك مظهر اولاديني حريتى كوردەك آحاد مشركينك
كيمي مسلمان اولاجق و كيمي دين اسلامە ميل ايله اهل اسلام حقندە
اولان عداوتلرى آزالاجق و او حالەدە رۇساي قريش يالكىز قالاچق
ايدى .

قبائل سائرە ايسە قريشە باققندە اولدقلرندىن رۇساي قريشك قوتلرينە
او صورتلە ضئف كلكدەكە آنلر دخى طرف اسلاميانە ميل ايدەجكلرى
جهتله دين اسلام ، آز وقت ظرقندە طيعتيله بتون عربستانە يايلاجق
ايدى .

الحاصل آحاد مشركينك اهل اسلام ايله سربستجه اختلاطى ، دين
اسلامك آز وقت ظرقندە اقتشارينە سبب اولاجق ايدى .
هر وقت عقد مصالحەدە آرايلاجق شى ايسە كلكجكدە حاصل اولاجق
فوائددن عبارتدر .

لكن اصحاب كرام ، بورالرينى كركى كېي دوشونەمدكلرندىن اويلە آغىر
شرطلارك قبولى ، پك كوجلرينە كيندى .

قالدىكە : رسول اكرم ، مدينەدە ايكن رۇياسندە اصحاب كراميله
برلكدە مكبە واروب حج ايتدكلرينى كورمش وعينيله ظهور ايدەجكنى
خبر ويرمش ايدى . اصحاب كرام دخى رۇيا همان بو سنە چيقاقق ظن
ايتمشل ايدى . بناءً عليه بو كترە مكبە كيروبدە كعبه يي طواف ايدەجكلرندە
هيچ شېه ايتمزلر ايكن اويلە آغىر شرطلر ايله بر مصالحە ياييلوبدە طواف
كەبدن دخى محروم اولەرق كيرو دونمك كندولرينە غايت گران كلدى
و آز قالدىكە بر چوغى دائرە اطاعتدن چيقە يازدى .

حتى حضرت عمر ، حضور نبويده « سن اللهك رسولى دكليسين و بزم
دينغز حق دكلى ؟ نيچون بو ذكك و حقارتى قبول ايديورز ؟ » ديدى .

رسول اكرم دخى « بن اللهك رسولىم . لكن آكا عاصى اولامام .
اوبنم ياردعيمدر » ديو جواب ويردى .

بعدە حضرت عمر « يا ، سن بيت اللهه واروبدە طواف ايدەجكسكنز

دیدگمی ؟ » دیدگده رسول اکرم « اوت . دیدم ، اما بو سنه دیدم .
ینه دیورم که : مکه کیروب سی وطواف ایده جکر » دیو بیوردی .

الحاصل ، بالاده بیان اولدینی اوزره مواد مصالحه یه قرار ویریلدی
وحضرت علی ، صلحنامه یی یازمغه مأمور اولدی .

رسول اکرم « ابتدا بسم الله الرحمن الرحيم یاز » دیدگده سهیل « بو
عباره یی طائیم . اوتدنبرو یازیله کلدیکی وجهله (بسمک اللهم) یاز »
دیددی .

اصحاب کرام ، بوکا مخالفت ایتک ایستدیلر ایسه ده بر نزاع لفظی
اولوب مناجه اییی کلام بینده فرق اولمادیقندن رسول اکرم « بسمک
الله یاز » دیو بیوردی وبعده صلح نامه نك عنوانه (محمد رسول الله)
دیو یازدیردی .

سهیل « اگر بز ، سنك رسول الله اولدینکی تصدیق ایتسیدك سنكله
محاربه ومجادله ایتمز ایدك . آنك یرینه بابا كك اسمی یاز » دیدی .

رسول اکرم « مز تکذیب ایتسه کزده بن اللهك رسولیم .
اما باس یوق . یا علی ! آتی بوزده (ابن عبدالله) یاز دیو امر ایتدی .

حضرت علی « بن ، رسول الله لفظی بوزامام ، دیمکله رسول اکرم ،
آتی کندی الیه بوزدی و (محمد ابن عبدالله) دیو یازیلدی .

بعده اون سنه مدت ایله عقد مصالحه اولدینی تحریر اولندقدن صکره
بو سنه اهل اسلام کبببی طواف ایتکسزین کیرو دونك وکله جك سنه
کلهرك مکه کیروب طواف ایتک ، فقط اوچ کوندن زیاده طورماق
واوقت قریش طائفه سی ، مکدن طیشارو چیقمق شرطلری یازیلدی .
بعده طرف اسلامیه کلنلرک ردی ماده سی درج ایدیلدی . فقط بو ماده
قریشه تخصیص اولنوب قبائل سائر مستنا طوتولدی .

شویله که : قریشدن ماعدا اولان قبائل ، ایسترلر ایسه عهدوامان محمدی به
وایسترلر ایسه قریشک عهد وامانته داخل اولق اوزره غحیر براقیلدیلر .

حال بوکه : بوراسی تصدیق اولدینی کبی همان (خزاعه) قبیله سی

خاقان قوب عهد و امان محمدی به داخل اولدقلری اعلان ایلدیلر ، (بنی بکر)
دخی قریشك عهدینه داخل اولدیلر .

صالح نامه ، بر منوال مشروح تمام اولدقمن صكره ذیلنه اشراف
حهاجرین وانصاردن ورؤسای مشرکیتدن شاهد اولان کیمسه لرك اسملری
تحریر و علاوه ایلیدی و اوصردده بك آجی بر وقعه ظهوره کلدی .

شویله که سېلك اوغلی (ابو جندل) اسلام ايله مشرف اولدندن
یدری ، آتی باغلا یوب حبس ایتشیدی . نصله بو ائنده قورتولوب فرار
ایله زنجیرینی سورویه رك و تکییر کتوره رك اردوی هایونه چیقه کلدی .
سپیل ، آتی کورنجه « ایشته » احنامه اقتضاسنجه ابتدا سزدن ردنی
ایستیه جکم بودر » دیدی .

برو طرفدن « هنوز شیمیدی مصالحیه قرار ویریلدی . بو آمده
قاجوب قورتولان مستتا اولق لازم کلور . بوندن صكره کله جکلر رد
اولتور » دیندی ایسه سپیل ، اگر اوغلی کندوسنه رد و تسلیم اولماز
ایسه صلحنامه بی کأن لم یکن حکمنده عد ایده جکنی قطعاً بیان ایتمکه
تقص عهده دن اجتناباً اوغلی ابو جندل ، کندوسنه ویریلدی و ابو جندله
« صبر ایت . قریباً جناب حق ، سنی بوبلیه دن خلاص ایدر » دیو تسلیم
بیورولدی .

ینه بو ائنده حضرت عثمانك عودتی یچیکمش اولدینی حالده قتل اولنش
دیو بر سوز ایشیدیلکله رسول اکرم ، آرتق محاربه ایتدیکه کیرو
دونه مز ، دیدی . ایشته او ، وقت (بیعت رضوان) وقوع بولدی .
شویله که : رسول اکرم ، بر آتاج آئنده اوطوردی . هب اصحاب
اکرام کلوب اولتجه یه دك صبر و ثبات ايله اصلاً فرار ایتماك اوزره عقد
بیعت ایلدیلر . یالکز (جد ابن قیس) ده وه سنك آرقسنه صاقلاندی
و کلوب بیعت ایتدی . رسول اکرم ، ایکی النی بر برینه باغلا یوب حضرت
عثمان طرفدن دخی غائبه اجرای رسم بیعت ایلدی .

اهل اسلامك بو بیعتی ، قریشه خوف و دهشت ویردی . همان حضرت

عثماني اردوي ھايونہ کوندرديار بروطرفدن دخي سپيل کيتدی ومصلحيہي
اعلان ايتدی . دیدي قودی دخي يتدی .

رسول اکرم ، قربانلق دموهسنی کسدي وباشنی تراش ايتدی . آنک
اوزرينه اصحاب کرام دخي قربانلرني کسدیلر و کيی باشلرني تراش
ايتدیلر و کيی صاچلرني کسدیلر .

اکرچه درون مکيه کيروبده سنی و طواف ايدهمدکری ایچون
مخزون اولدیلر . آنجق او اتاده برروز کار اسوب آنلرک صاچلرني حرم
شریفة کوتورمکه متسلی و نمون اولدیلر .

هجرتدن مقدم فرس دولتی ، روما دولته غلبه ايدهمدک انطاکیه و شام
و قدس شریف طرفلرنده دین نصار ایی قالدیروبده مشرکلرک بر نوعی
اولان مجوس آیینی یورومتکه تشبث ایتشیدی . روم طائفهسی ایسه نصارا
دیتنده اولوب نصارا دخي اهل کتاب اولق حسیله اهل اسلامه یقین
اولدیغندن مشرکین قریش ، فرسک رومه غلبهسنی ایشتدکری کبی نمون
اولهرق اهل اسلامه « بزم اخوانمز ، سزک اخوانکزه غلبه ایتمش . البته
یزده سزه غالب کلوروز ، دیملریله اهل اسلام مکدر اولمشیدی . آنک
اوزرينه (الم غلبت الروم) سورهمسی نازل اولهرق اون سنهیه وارمادن
رومک فرسه غلبه ايدهمدکی تبشیر بیورلغله ابوبکرالصديق رضی الله تعالی
عنه حضرتلری ، او وقت مشرکین قریشه ، او قدر سونیمیکیز . اون سنهیه
وارماز روم ، فرسه غلبه ايدهمدکدر ، دیدکده (ایی ابن خلف) آنی
تکذیب ايدهمدک . کل سنگله بحث ايدهم ، دیوب حضرت ابوبکر دخي
موافقت ایتمکه طقوز سنه ظرقده روم غلبه ایدرایسه ایی بن خلف ،
آکا یوز دموه ویرمک و غلبه ایتمز ایسه حضرت ابوبکر ، آکا یوز دموه
ویرمک اوزده بحث ایشلر ایدی .

اشبو حدییه سقری اتانسنده رومک فرسه کرکی کبی غلبهسی شایع
اولدی . ایی ابن خلف ایسه احد غناسنده رسول اکرمک بر ضربهسیله
برملتوب تلف اولمش ایدوکندن حضرت ابوبکر ، او دموه لری ایی ابن

خلفك ورته سندن ایستدی، آنلر دخی ویردی. حضرت ابوبکر، ده وه لری
آلوب رسول اکر مه کتوردی. او دخی « آنلری ققرا به تصدق ایله »
دیو بیوردی .

بناءً علی ذلک حضرت صدیق ، بو یوز دوه بی تصدق ایده رک فقرا ی
مسلمینی طویوردی . بو سرده رومک فرسه غلبه سی حوادثنک شیوعی
جمله مؤمنینه فرح ویردی .

رسول اکر مک حدیه ده اقامتی ، یکر می کون قدر اولوب یوقاروده
بیان ایتمیکمز وجهله قریانلری کسدکدن صکره اصحاب کرامیله برابر
مدینه به عودت بیوردیلر .

اگرچه کبیه بی طواف ایتمکسزین کبرو دوندکلرندن طولانی مکدر
ایدیلر . آنجق اثنای راهده قریباً بیوک فتوحاته مظهر اولاجقلرینه دائر
سوره فتح نازل اولغله نمون اولدیلر و آتی تلاوت ایدرک سلامت ایله
مدینه به وصول بولدیلر .

آرهدن چوق وقت کچمدی (أَبُوبَصِيرَ قَتَنِي) نام ذات ، مکده اسلام
ایله مشرف اولدی وهان قریشک ایچندن صاووشوب مدینه منوره به
کلدی .

آرقه سندن اوچ کون صکره آتی ایستمک اوزره قریشک طرفندن
ایکی مأمور کلوب معاهده مقتضاسنجه آتی رسول اکرمدن ایستدیلر .
رسول اکر م دخی ویرمهک مجبور اولدی .

ابو بصیر ، هر نه قدر « بن ، کندیمی هنوز چرکاب شرکدن
تطهر ایتمشکین مشرکینک ایچنه فصل وارهبیلورم؟ » دیو فریاد ایلدی ایسه ده
ویریلسه قرض عهد ایدیلک لازم کله جکندن رسول اکر م « یا ابابصیر ! بز
عهدمزی بوزمایز . آرتق سنده براز صبر و ثبات ایت . جناب حق ،
الته سکا و سنک کبی مشرکین ایچنده قالان اهل اسلامه بر طریق نجات
کوستریر ، دهرک چارمسز آتی او مأمورلره تسلیم ایلدی .

مدینه منوره دن چیقوب (ذوالحلیفه) نام محله واردقلرنده اوتوروب

خرما یرلر ایکن ابوبصیر، آنلردن برینک قلیجنه «باقیم نصلدر؟» دهرک قیندن چقارمش و همان آتی اوروب اولدورمش .

دیگر آرقداشی، قاجوب قورتولارق مدینه منوره یه کلوب رسول اکرمه ابوبصیردن شکایت ایتدی .

متعاقباً ابوبصیردخی کلوب حضورنبوی به کیردی «یا رسول الله ! سن، بنی آنلره تسلیم ایله عهدکی ایضا اتمش اولدک. اما شیمدی بنی جناب حق خلاص ایلدی، دهرک مدینه منوره ده قالمق ایستدی .

حال بوکه: هر نه وقت قریش طرفدن طلب اولنسه معاهده اقتضاسنجه ویرنلک لازم کله جکندن رسول اکرم، آتی مدینه ده آلیقوماتی و «جیق ایستدیک یه کیت» دیو کندوسنه رخصت ویریلدی .

ابوبصیر دخی مدینه دن چیقوب ساحل دریا طرفه کیندی و مکدن شامه کیدن یول اوزرنده (عیص) نام موقی طوندی .

دائماً مکدن شامه کیدن مشرکینه ترمض ایلردی . مکده غنی اولان اهل اسلام، آتی ایشیتدکلری کبی همان طاقم طاقم چیقوب ابوبصیرک یانه طولانلایلر و آز وقت ظرفنده یتمش نفره بالغ اولدیلر و قریش طاقه سنک شام یولنی کسیدیلر .

مکدن هر نه وقت یولجی چیقسه ایریشوب طوتادرلر و مالنی ینما ایدرلر ایدی . ابوبصیر، معتدله کی جماعته امام اولوب نماز قیلارلردی .

فقط ابوجندل ابن سهیل دخی برآرالنی پدرینک قید و بنددن قورتولوب فرار ایله ابوبصیرک یانه کلدی و آندن صکره او جماعته ابوجندل، امامت ایدر اولدی .

ابوجندلک خروجی اطرافده ایشیدیلدیکی کبی (غفار) و (اسلم) و (جهینه) قبیله لرندن و قبائل ساژمدن اسلام ایله مشرف اولان بر چوق کیمسلر، آنک یانه کلوب او جماعته قاتیلایلر و آز وقت ظرفنده اوچیوز نفره بالغ اولدیلر .

مكة نك شام يولارنى بتون بتون كىدىلر . قريش ايسه تجارت ايله
كىينور بر طائفة اولدوقدن بك زياته سيقىلدلر .

هان رسول اكرمه ايلچي كوندروب او جماعتى مدينه يه جاب ايتك
اوزره قريشدن مدينه يه وارائلك ردينه دائر اولان شرطك مصالحه نامه دن
طى اولنمى و بوندن سكره قريشدن هر كيم مدينه يه كيدرسه رد اولنماسى
خصوصى رجا ايتدىلر .

آنك اوزرينه رسول اكرم دى ابو بصير ايله يولداشلىرى دعوت ايجون
ابو بصير مکتوب كوندردى .

ابو بصير ، او ائنده آغير خسته اولوب مکتوب هايونك كنديسنه
وصولده صوك نفسه كلشيدى ، مکتوبى الّه آلوب يوزينه و كوزينه
سوره رك تسليم روح ايلدى . رضى الله تعالى عنه

ابو جندل ، آنى اوراده دفن ايتدكدن سكره او جماعتى آلوب مدينه يه
كلدى و آندن سكره هر طرفدن اسلام ايله مشرف اولوب كلنلر چوغالدى .

فدح خیر

خیر، مدینہ نك شام جہتندہ ومدینہ یدہ درت قوناقلق برعجلہہ كائن بر
بیوك شہر ایدی . اطرافندہ متعدد قلعہلر و بك چوق خرمالقلر ومزرعلر
وار ایدی .

یوقارودہ بیان ایندیكمز وجهله جوار مدینہدہ متوطن اولان یہودیلكر
كیمی نفی واجلاء كیمی قتل و اعدام اولمغله بقیه سنك چوغی خیرده اجتاغ
ایتمشله ایدی .

حتى بنی نصیرك رئیس اولان (حی ابن اخطب) (آل حقیق) كذی قیمت
اشیاسنی كتوروب خیرده بر كیزلی یرده دفن ایتمشیدی .

عربك الكبیوك تجارتی شام ایله اولدینی حالده شام یولی اوزرندہ یہودیلكر
ایله طویلانوبده قوت پیدا ایتملری اهل اسلام حقندہ مضر ایدی .

لكن اهل اسلامك قریش مكہ طرفندن دائمی شہ و وسوسہ سی اولدینی
جهتله شام طرفنی دوشونمكه وقتاری مساعد دكل ایدی . مؤخرأ حدیبیہده
قریش ایله عقد مصالحه اولمغله آرتق شام جهتنی دوشونمكه فرصت الوردی .
بناءً علیه رسول اکرم ، حدیبیہدن عوت ایله یكرمی كون قدر مدینہده
اقامتدن صكره هجرتك یدنجی سنه سی محرمی خلاندہ بیك درتیوز پیاده
وایكیوز سواری ایله مدینہدن چیقوب خیر طرفنه عزیمت بیوردی .

بركون ساحلین ابركندن خیره واردی وقلعہلرنی محاصره ایندی .
مدت محاصره ، اون كوندن زیاده سوردی .

(دوس) قیسه سی رئیس اولان (طقیل ابن عمرو دوسی) رضی الله
تعالی عنه حضرتلری كه هجرتدن مقدم مكیه واروب اسلام ایله مشرف

اولش واوو قندنبرو قیلەسی خلقی ایمانه کتورمکه چالیشوب جالامقده بولنش ایدی . بوگوره درتوز آدمی ایله مدینه یه کلوب رسول اکرمک خیر غزاسنه چیقدیغی خبر آلتجه اردوی هایونه کلدی و بو شانلی محاربه ده بولدی .

ینه بواننده اشبو دوس قیلەسندن مشهور (أَبُو هُرَیْرَةَ) رضی الله تعالی عنه حضرتلری دخی کلوب اصحاب صفه یه ملحق اولدی .

آندن صکره فخر عالم حضرتلرینک یاتندن آیریلوب قوه حافظه سی دخی متین اولدیغندن پک چوق حدیث شریف روایت ایتشدور .

کندوسندن مرویدرکه : « بندن زیاده حدیث بیلن یالکز عبدالله ابن عمردر . او ، ایشیتدیکنی یازاردی ، بن یازمازدم ، دیر ایش . بز ، ینه صده کلهلم :

اشبو خیر محاربه لرنده اهل اسلامدن اون بش نفری شهید اولدی . یهودیلردن ایسه طقسان اوچ نفری قتل اولندی .

بو محاربه ده حضرت علیدن فوق الماده آثار قوت وشجاعت کورولدی . حتی بر قلمه قپوسنی قوپاروب قالقان کبی قوللاندی . نهایت خیر قلمه لری برر برر آ لیندی . پک چوق اموال و اشیا اله یکیریلدی و آل حقیقک پالاده مذکور اولان دفينه سی بولندی . یالکز بو دفينه دن چیقان اوانی و حلیاتک قیمتی اون بیک آلتون تخمین قیلندی .

اواننده خیر یهودیلری طرقدن رسول اکرمه قیزارتیلش بر قویون اهدا و تقدیم اولتقدقه بعض اصحاب کرام ایله آتی پیک اوزره سفریه اوطوردی . بر پارچه سی بر آز چیکنه دکدن صکره آغزندن چیقاروب آندی و « ال چکیگزکه بو قویون زهرلی اولدیغی بکا خبر ویریور ، دیو بیوردی . لکن (برآه ابن معرور) ک اوغلی (بشر) برلقمه یوتمشیدی .

رسول اکرم ، اوزهرلی آتی بر آز آغزنده چیکه مکه مبارک وجودینه بر مقدار تأثیری اولمشیدی . درعقب مداوا و قیام ایله ایکی کوره کی آره سندن

هجمات ايتديردى وزهرهك تأثيراتى صاوشدى . اما بشر ، بك آغر خسته دوشدى .

او قوبونى تسميم ايدن (سَلَامُ ابْنِ مِشْكَم) ك زوجىسى (زينب بنت الحارث) اولمغه حضور نبوى به كتورلدى و ده بو خيانتنه نصل جراث ايتدك ، ديو سورولدى .

زينب دى ، اكر حق پيغمبر ايسهك كار ايتمز و اكر يلانجى ايسهك الكدن قورتولش اولورز ديو بو ايشه جسارت ايتدم . شمدى حق پيغمبر اولدينكى آكلامد و سكا ايمان ايلدم ، ديو جواب وىردى . رسول اكرم دى آنى صالويردى .

لكن متعاقباً بشر ، وفات ايدنجه آنك وارثلىرى معرفيله زينب دى قصاصاً قتل و اعدام ايديلدى .

خير اراضيسى ، بيت المال ايجون ضبط اولتدى و نسوان و صبيان اسير ايديلدى . باقى اهالىسى دى يارمچيلره يرلنده براغيديلر و عمر الفاروق رضى الله تعالى عنه حضرتلرينك ايام خلافتنده عموماً يهوديلر ، او حواليدن نفى و اجلا اولتدقلى و قته قدر خيرده قالديلر .

مدينه يه ايكي قوناق مسافىسى اولان (قَدَّك) نام قريه اهالىسى ، خيرك فتح اولنديقى ايشيتدكلى كى خوف و خشيت دوشهرك اراضيلرى رسول اكرمك اولقى اوزره يارمچيلقه يرلنده ايتا اولملىرى استدا ايلدكلىردن او وجهله آنر دى وطنلنده ايتا بيورلديلر .

خير اسيرلى ايجنده حى ابن اخطبك قيزى (صَفِيَّه) دى وارايدى كه رؤساء يهوددن (ربيع ابن حقيق) ك اوغلى (كنانه) هنوز آنى تزوج ايتمش اولدينى حالده بوكره خيرده مقتول اولمغه صفيه ، بكي كلين اولدينى حالده طول قالمشيدى .

صفيه ايسه فوق العاده كوزل اولديندن اسيرلرك قيسينده هر كيمك حصه سنه دوشه ديكرلرينك كوكلى قالاچق ايدى .

بناء علیہ رسول اکرم، هیچ کیمسه نك خاطری قلامق اوزره صفیه کنده سی ایچون سچوب آردی .

لکن جاریه اولدینی حایده می قالاچق ، یوقسه امتهات مؤمنین اولان زوجات مطهرات صره سنه می قونولاچق؟ بوراسی اصحاب کرامک معلومی اولدیغندن حجاب و پرده آرقه سنه آله جقمی؟ دیو منتظر اولدیله .

چونکه: حضرت پیغمبرك زوجهلری اصحاب کرام، هپ کندی آنالری مقامنده طوتادلردی . قایلرك بیانچی ارککلره کورونملری مقدا حرام قیلنمش ایسه ده بو کیفیت ، حره اولان خاتونلره مخصوص ایدی . جاریه لره کوره تستر واجب اولوب آنلر آجیق کزدرلردی .

متفاقاً رسول اکرم ، صفیه یی حجاب و پرده آرقه سنه آله ججه امتهات مؤمنین صره سنه کچه جکی آکلاشیلدی و جوق کچمیوب رسول اکرم، آنی تزوج بیوردی .

رسول اکرم ، خیردن عودت ایتدکده (وادی القری) ناجیه سنه کتدی و اوراده کی یهودیلری دینه دعوت ایتدی .

یهودیلر، ایمانه کلیوب قارشو طور دیله . ایچلرندن بری طیشار و اوغرایوب اردیله دی . زیر رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، آنی قتل ایتدکن صکره دیکر بری چیقدی . حضرت زیر آنی دخی اعدام ایلدی .

بده یی دربی مبارزه یه چیقان یهودیلرك برینی حضرت علی کرم الله وجهه و ایکیسنی ابودجانه رضی الله تعالی عنه حضرتلری اولدوردی . بو سورته یهودیلرك اون بر قهری اعدام قیلدی .

بده یوروش ایله وادی القری ، ضبط ایدیلوب ایچنده بولسان اموال و اشیا ، غزاته تقسیم و اهالیسی خیبر لیلر کی چقجی اولق اوزره یرلرنده ایقا اولندی .

بونك اوزرینه مدینه منوره یهیدی ، سکر قوناق مسافده و مدینه ایله شام آره سنده بولسان (تیمنا) بده سی اهالیسی دخی جزیه و یرمك اوزره اطاعت ایلدیله .

الحاصل اطراف وجوارده بولتان قبائل و عشائر ، سطوت اسلامیہ دن اور کوب پر برد عرض اقیادہ باشلادیلر و مدینہ منورہ پہ عودت بیورلدقدن صکرہ آردہ صرہ اطرافہ فرقلر کوندریلور و مرطرفدہ سطوت اسلامیہ کوندریلور اولدی .

بناءً علیہ آرزو وقت ظرقندہ ملت اسلامیہ ، یک بیوک قوت قازانوب بوندن ایکی سنہ صکرہ قولایقلہ مکمل فتحہ مقتدر اولمشدر .

بوفتوحات ایسہ ہب حدیبیہ مصالحہ سنک محسناننددر . زیرا اگر قریش ایلہ مصالحہ اولنماش و او طرفدن اہل اسلام امین و مطمئن بولنماش اولایدی ، برو طرفک ایشلرینہ بویلہ سربستجہ باقیلامازدی .

بوسیدن ناشی اومصالحہ سنک شروطنی مضر کوروبدہ اعتراض ایلہینلر ، صکرہ پشیمان اولہرق توبہ و استغفار ایتمشلردر .

ینہ بوسنہ دیار یمندہ متوطن اولان (اشمری) قیلہ سنندن برچوق کیمسلر (ابوموسی الاشمری) ایلہ برلکدہ مدینہ منورہ پہ کلدیلر و اسلام ایلہ مشرف اولدیلر .

سفراء پیغمبری

حدیقه‌دن عودت بیورلدقدن سکره کافه انس وجنه مبعوث اولان خاتم الانبیا حضرت نری طرفدن دین اسلامه دعوت ایچون ملوک اطرافه کوندرملک اوزره یدی سنه هجره سی محرّمده الی قطعه نامه هایون یازیلدی و عندالملوک مهره اعتبار اولنه کلسیله کوموشدن بر مهر یایدیریلدی، اوزره ربّه (محمد رسول الله) دیو حک ایندیریلدی و او نامه لره باصیلدی . هر نامه بی کونورمک ایچون برر ایلمچی تمین وارسال بیوریلدی .

• شویله که : نجاشی ، یعنی سلطان حبش اولان (اَحْمَدُ بْنُ بَحْر) .
 • (عمرو بن اُمّیه الضمری) و مصر حکمداری اولان (مَقْوِس) .
 • (خاطب ابن بلتمه) و قیصر روم اولان (هرقل) . (دَجِیَّةُ بْنُ خَلِیفَه) و (بلقا) ملکی اولان (حارث ابن ابی شمر غسانی) . (شجاع ابن وهب اسدی) و دیار نجدده بنی خیفه‌دن یمامه ملکی اولان (هَوَذهُ بْنُ عَلِی) .
 • (سَلِطُ بْنُ عَمْرٍو عامری) و کسرای عجم اولان (خسرو برویز) .
 • (عبدالله بن خُذَافَه سَهِی) کونده رلدی .

حبشستانده کی مهاجرین اسلامی ایسته مک و (امّ حبیبه) رضی الله تعالی عنها حضرت نری، رسول اکرمه نکاح ایملک دخی عمرو ابن امیه‌نک مأموریتی اقتضاسندن ایدی .

چونکه : امّ حبیبه رضی الله تعالی عنها ، رئیس قریش اولان ابوسفیانک قیزی اولوب مقدما زوجی (عَیْذُاللهُ بْنُ جَحْش) ایله برابر مکدن حبشه

هجرت ایلش اولدنی حالد مؤخرأ عیدالله ، نصارا دینه کیروب آم حیه ایسه دینده نبات ایدرک آندن آریلش و عرب خاتونلری کفونی بولادقجه ازدواجی قبول ایتوب بوله اصلزاده بر خاتونک اویله دیار غریبده دینداشلرندن کفونی بولق دخی مشکل اولدیندن ییچاره آم حیه پک کوچ بر حالد قالمش ایدی .

بوله دین مین اوغورنده وطنندن دور واقربا و تملقاتندن مهجور اوله رق بی کس قالان اصلزاده بر خاتونک تلطیق ایسه الزم اولدیندن رسول اکرم ، آتی تزوجه طالب و راغب اولمش ایدی .

نجاشی ، عمرو ابن امیه رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه لایق و جهله اکرام و احترام ایتش و مهاجریندن ، رسول اکرمک عززاده سی اولان (جعفر ابن ابی طالب) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک حضورنده اسلام ایله مشرف اولمش و آم حیه بی رسول اکرمه نکاح ایتدیرمش و آنلر ایله برابر سائر مهاجرین اسلامی ایکی کیه ییندیروب عربستان طرفه کوندرمش ایدی .

رسول اکرم ، خیر غزا سنده ایکن آنلر مدینه یه کلدیله و رسول اکرم ، خیردن عودتنده آنلره کوروشوب فوق العاده ممنون اولدی . حتی و بیلیم بو ایکی شینک قغیسیله فرحلا نایم ؟ فتح خیرله می ، یوقسه قدوم جعفرله می ؟ دیو بیوردی .

بو صورتله آم حیه ، سائر امهات مؤمنین صرمه نه کچدی و رسول اکرم ایله رئیس اعداسی اولان ابو سفیان ییتنده قرابت صهریه پیدا اولدی .

مقوقس دخی خطب ابن بلثمه رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه اکرام و احترام ایتش و رسول اکرمه هدیه اولق اوزره درت جاریه و (دُلُل) دیو معروف و مشهور اولان بیاض بر استر ایله (یَغُور) نامنده بر حار کوندرمش ایدی .

او جاريه لردن بري (ماريه) رضي الله تعالى عنها دو كه رسول اكرمك
آندن (ابراهيم) نامنده بر او غلي دنيايه كلدي .

قيصر روم دخي نامه هايوني تعظيم ايله اله آلوب يوزينه سورمش
و (دحيه) يه بك زياده احترام ايدوب بر چوق هديله دخي ويرمش در .
چونكه : قيصر روم ايله كسري ييتنده بر مدتدنبرو محاربات شديد
وقوعه كلوب مقدما كسري ، غلبه ايدرك سوريه قطعه سني ضبط ايلش وبتون
عربستاني بنه مش ايدى . اهل فرس ايسه مشرك اولديقتدن على العموم
اهل كتابك دشمنى ايدى و روم طائفه سى اهل كتاب اولان نصارا ديتده
اولوب اهل اسلامه آليشقين ملت ايسه نصارا طائفه سى ايدى . بناء على ذلك
يوقاروده بيان ايتديكمز وجهه اهل فرسك رومله غلبه سندن طولايي
مشركين قريش ، يمنون و اهل اسلام محزون اولمشيدى . مؤخرأ روملك
اهل فرسه غلبه سى خبرى ، حديه ده ايكن ايشيديله يكي كي اهل اسلام
فرح بولمشيدى . بو ائاده ايسه قيصر روم ، قدس شريفه كلوب او طرفك
اصلاح احواله مشغول اوله رق او حوالى اهالي سنى تلطف و تاليف ايتك
ايتردى . ايشته بوسرمده دحيه ، كيدوب كندوسنه نامه هايوني تسليم
ايلش اولديقتدن بك زياده التفات و احترام قيصر يه مظهر اولمشدر .

ملوك غسان ، فى الاصل يمندن بو طرفله مهاجرت ايدن طوائف عربدن
اولوب بك چوق و قتلردنبرو بو حواليله حكومت ايدله كلشدر . فقط
بونله ، قيصر رومه تابع اوله رق آنك طرفدن شام جهتمه كي عربان اوزرينه
مأمور ايديله .

شوحاله نظرأ (حارث ابن ابى شمر غسانی) قيصرك برواليسى حكمنده
ايدى . حال بوكه شجاع اسدى رضي الله تعالى عنه حضرتلرى ، كيدوب آكا
رسول اكرمك نامه سنى ورددكده اوقويوب يره آتش و « ايشته بن ، آنك
اوزرينه وار يورم » ديهرك بد مصالحه ايتش و قيصره مكتوب كونده روب
عسكريله مدنيه به هجوم ايتك اوزرماستيدان ايلش ايسده قيصر ، آكا رخصت
ويرماش ايدى .

شجاع اسدی ، مدینه منوره په کلوب حارثک اویله بد معامله سنی افاده
ایتدکه رسول اکرم ، حارثه «ملکی زائل اولسون» دیو بد دعا ایتدی .
چوق کچمیوب حارث ، کفر اوزره وفات ایدره ک جاتی جهنمه ایصار لایوب
کیتدی .

یمامه ملکی (هَوَظَه) دخی نصارا دینده اولدینی حالده سلیط عامری .
رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، واروب آکا رسول اکرمک نامه سنی ویردکه
«اگر بنی کندینه ولی عهد ایدرسه مسلمان اولورم و آکا یاردیم ایدرم
والا آنکه جنک ایلرم» دیمش اولدیندن رسول اکرم « یارب ! سن آنک
حتندن تل ، دیو بیوردی . آره سی چوق کچمیوب هوزده دخی کافر اولدینی
حالده وفات ایلشدر .

هوزده طرفندن مدینه په کوندولش اولان (رحال) نام کسسه مسلمان
اولوب ایچه قرآن کرم دخی تعلیم ایلش ایکن یمامه په عودتنده مرید اوله رق
کویا « رسول اکرم ، مسیلمه الکذابی نبوته کندیسه شریک ایتدی ،
دیو نامقول بر یالان سولشدر .

عبدالله ابن حنانه رضی الله تعالی عنه حضرتلری دخی پای تحت کسرایه
واروب رسول اکرمک نامه سنی تسلیم ایتدکه خسرو پرویز ، حدتله رک
نامه هایونی بیرتوب پاره پاره ایلش اولدیندن رسول اکرم « الله ، آنک ملک
و دولتی پاره لسون » دیو پرویزه بد دعا ایلدی .

پرویز ، کندو طرفندن یمده والی بولان و آلساندن اولان (باذان) .
خبر کونده روپ « شو حجاز طرفده دعوی نبوت ایدن آدمی بکا کونده »
دیو امر ایلش اولدیندن باذان دخی رسول اکرمه « همان کسرانک یانه
واره سین » دیو مکتوب یازوب ایکی مأمورایله مدینه په کونده رمکه مأمورلر
کلوب حضور نبوی په کیردیلر و باذانک مکتوبی ویردیلر و « همان کسرانک
یانه کیدر ایهک باذان دخی سنک ایچون کسرایه شفاعتنامه یازار و اگر
اها ایدر ایهک سنی تلف ایدر » دیدیلر . رسول اکرم دخی « یارین جواب
ویررم » دیو آنلری حضورندن چیقاردی .

متقابلاً رسول اکرمه وحی الہی کلدی. طرف آئیدن پرویزه، اوغلی (شیرویه) مسلط اوله رق اوکیجه آتی اولدورمش اولدینی خبر ویریلدی. رسول اکرم دخی اومامورلری چاغردی، کیفیتی آنلره خبر ویردی و دینم شریتم یقینده دولت کسراتک ایریشدیکی یرلره ایریشه جکدر. باذانه سوله یلک ایمانه کلسون، دیو بیوردی.

اومامورلر دونوب صنایه وارمشلر و کیفیتی باذانه خبر ویرمشلر. بر قاج کون مرورنده شیرویه طرقدن پدرینک اعدام اولدیفنه دائر و حضرت پیغمبره تعرض اولغاسنی مشعر باذانه فرماننامه کلنجه حساب ایتدیلر. کوردیلرکه :

پرویزک قلی، رسول اکرمک خبر ویردیکی کونک کیجه سنه تصادف ایدیور. بو معجزه پی کورونجه کرک باذان و کرک اهل فارسدن آتک معیتده بولتان کسان، هپ ایمانه کلدیلر.

رسول اکرم دخی باذانی صنایه والینی نصب ایتدی. ایشته حضرت پیغمبرک ابتدا نصب ایتدیکی والی بودر و ملوک عجمدن ابتدا ایمانه کلن دخی اودر.

عُمَرَةُ پیغمبری

اشبو یدنجی سنه هجریه ذی القعدة سنک اوائلنده (عمره) ، یعنی سی و طواف کعبه نیتله رسول اکرم ، مدینه منوره دن چیقدی و قربانلق آلتیش دهوه کوتوردی و ده دکه یوز آت وار ایدی .

صیان و نسواندن باشقه اولارق ایکی بیک نفر اصحاب کرام دخی برابر ایدی .

مکبه یاقلاشدقلرنده قریش طائفه سی ، مکدن چیقوب اوزاقدن رسول اکرمک قدومنی تاماشا ایلدیلر .

رسول اکرم ، دهوه اوزمردنه اولوب اصحاب کرامی اطرافنی احاطه ایتیش اولدقلری حالده (عبدالله ابن رواحه) رضی الله تعالی عنه ، رسول اکرمک اوکنده یورور والهی طرزنده کوزل اشعار اوقور ایدی .

عبدالله ابن رواحه حضرتلری ، خزرج قبیله سنندن وعقبده بیعت ایدوب بدر غزاسنده بولنان انصار کرامدن وشعرای بنامدن اولوب دائمًا کفارک دین باطلارینی ذم وقدح یولنده اشعار سویلردی .

بوکره دخی رسول اکرمک اوکنده اودرلو اشعار سویلیوب کیدردی . بوضورتله مکّه مکرمه یه کیردیلر . همان رسول اکرم بیت اللهی طواف

و (صفا) ایله (مروه) ییتنده سی ایتدی .

اصحاب کرام دخی کذلک طواف وسی ایتدیلر و زیارت کعبه معظمه احکامنی یرینه کوتوردیلر .

رسول اکرمک حدیه و قهمنسندن اولجه کورمش اولدینی رؤیا ، ایشته بوکره عینله چیقدی و عتی عباس ، بوکره کندی زوجه سی

(ام الفضل) ك قيز قرنداشی اولان (ميمونه بنت حارث) ی رسولاً کرمه نکاح ایتدی .

رسول اکرم ، اوچ کون مکه مکرمهده اقامتدن صکره جیقوب اصحاب کراميله برابر مدینه یه عودت بیوردی ،

هجرتك سكرنجی سنهسی

(خالد ابن الولید) و (عثمان ابن ابی طلحه) و (عمرو ابن العاص) اشبو سكرنجی سنه هجره تك صفرنده مدینه منوره یه كلوب اسلام ايله مشرف اولدیلار .

خالد ابن الولید ، بنی غزومك اشراقندن اولوب قريشك سواری باشبوغی مقامنده ایدی و فن حرب کندوسنه داد حق بر کیفیت ایدی احد غزاسنده قريش طاعهسی مغلوب اولشیکن غالب کللرینه او ، سبب اولمشیدی . اسلام ايله مشرف اولدندن صکره دین اسلامه بك بیوک خدمتار ایتمشدر .

عثمان ابن ابی طلحه دخی عبدالدار اوغوللرندن اولوب کبه معظمه تك یرده داری ایدی و مفتاح کبه آنلرك الله ایدی .

عمرو ابن العاص ، بنی سهمك اشراقندن و دهات عربدن ، یعنی عربك جن فکلولرندن مائل و حکیم برذات اولوب مشکل ایشلرك حل و تسویه سنده مانتندی یوق ایدی .

اشراف قريشدن بویه اوچ بیوک ذاتك برلکده كلوب ایمان ایتلری اهل اسلامه باعث ممنونیت اولدی .

بو اوآنده دخی مدینه منوره دن طاقم طاقم عسا کر اسلامیه چیه قرق اطرافده راست کلدکلری کروه مشرکینی اوروب غارت ایتمکده وکاه غالب وکاه مغلوب اولوب مع مافیه آره صره مدینه یه اموال غنائم کتورلمکده ایدی .

محاربه مَوْتَه

(مَوْتَه) شام ديارنده (كَرَك) بلده سنك حانب قېلىسنده (بَلَقَا) يه تابع بر يردو .
سكزنخي سَنَه هجري تَك جادى الاولاسنده اوراده بر بيوك محاربه وقوع بولشدر .
اهل اسلامك عساكر روم ايله اَك اول وقوعه كلن محاربه سى بو وقعدر .

سېي بودر كه : رسول اكرم (حارث ابن عُمرِ آزدي) رضی الله تعالی عنه حضرتلرني نامه هايون ايله بصرى واليسنه كونده رمشیدی .
حارث رضی الله تعالی عنه مَوْتَه يه واصل اولدقده قیصر رومك امراسندن (شَرْحِيل ابن عمرو النَسَائي) آتی رسول اكرمك ايلچيسى اولدیني اوكره نئش اولدیني حالده قتل ايتمشیدی و آندن بشقه رسول اكرمك هيچ بر ايلچيسى قتل اولنماشیدی .

رسول اكرم ، ايلچيسنك قتل اولنديشه مطلع اولدقده پَك زياده متأثر اولدی وهان كندی آزادلوسی اولان (زيد ابن حارثه) رضی الله تعالی عنه حضرتلرني اميرالچيش ، يعنى سرعسكر نصب ايدرك لواء شريفی الیه وردی . اوج بيك عساكر اسلاميه ايله آتی مدينه دن چيقاردی و بالذات فخر عالم حضرتلری ، خارج مدينه ده (ثَمَّةُ الْودَاع) نام محله قدر چيقوب آنلری كچوردی .

» زيد ابن حارثه ، شهيد اولورسه يرينه جعفر ابن ابی طالب واودخی

شهید اولورسه عبدالله ابن رواحه کچسون . او دخی شهید اولورایسه اهل اسلام، ایچلرندن برینی اتحاب ایسون، دیو بیوردی .

شرحیل ، اردوی اسلامک حرکتی ایشیدینی کبی برادری (سدوس ابن عمرو) ایله ایلرویه بر مقداری سواری سوق ایتمکله برابر کلیتلو عسکر جعنه تثبیت ایتمش و جانب قیصریدن دخی استمداد ایلش ایدی .

بناءً علیه اهل اسلامه قارشو کلک اوزره دیارشامده بولنان روم عسکرله قیصره تابع اولان عربلردن مرکب غایت جسیم بر اردو تشکیل اولمشیدی . سدوس ابن عمرو، زیاده سرعت ایله حرکت ایدرک وادی القراده عساکر اسلامیه قارشو کلدی . لکن جنگه کیرشدکده عسکری بوزولدی و کندوسی مقتول اولدی .

عساکر اسلامیه آندن قالقوب (معان) . واردقلرنده یوزبیک نفردن زیاده مکمل بر روم اردوسنک حرکت ایلش اولدینی ایشیدیلدی و رؤسای عسکره طورغونلق کلدی .

ایکی کون معاهده اقامت ایتدیلر و ه کیفتی رسول اکرمه یازمده کله چک جوابه منتظر اولالم، دیدیلر .

لکن عبدالله ابن رواحه رضی الله عنه حضرتلری، دیگرلرینی تشجیع و تشویق ایتمکله همان متوکلاً علی الله ایلرو یوریدیلر .

(موت) نام محله واصل اولدقلرنده دشمن عسکری کلوب کوردندی . کرك عددجه وکرك آلات و ادوات حربیه جه او قدر جسیم و مکمل بر اردو ایدی که اوچ بیک عسکرله آ کا قارشو وارمق بمکن دکل ایدی . لکن کیدو چکیلوبده یاقهینی قورتارمق دخی مشکل ایدی .

همان زید ابن حارثه رضی الله تعالی عنه حضرتلری، سنجانی الیه آلوب میدان حربیه کیردی . اهل اسلام دخی آنک اطراقده صف باغلا یوب طور دی .

زید رضی الله عنه ، مزراق ایله اوریلوب شهید اولنجه سنجانی، جعفر ابن ابی طالب رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، طوتدی اودخی پک چوق

یرندن یارالادی . لکن اصلا فتور کتورمیوب یرنده ثبات ایتدی . حتی صاغ الی کسیدی . همان سنجانی صول الله آلدی . صول الی دخی کسیدی . همان سنجاغه صاریلدی و نهایت شهید اولدی .

همان عبدالله ابن رواحه رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، سکیرتدی و سنجانی آلوب حریره قیام ایتدی .

اودخی شهید اولتجه اردوی اسلام ، باشبوغمنز قالدی و بو صروده دها اون قدر اهل اسلام شهید اولدی . بوجهتله عسا کر اسلامیه بوزولوب طاغیلدی .

فقط سنجاق یره دوشمه سون دیو (ابویسر الانصاری) رضی الله تعالی عنه حضرتلری آلدی و اهل اسلام طرفدن امارته هرکیم انتخاب اولتجه حق ایسه آکا تسلیم ایتک اوزره (ثابت ابن اقرم عجلانی) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه وردی .

عسا کر اسلامیه ، منہزم اوله رق کپرو دونوب کیدرکن خالدا بن الولید رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، اوکلرینه کچوب آنلری آلیقویقی ایستدیسده مفید اولدی . لکن کندوسی بر موقع انتخاب ایله طیاتوب طورودی .

بعده (قطبہ ابن عامر) رضی الله تعالی عنه حضرتلری، عسکرك اوکنه کچوب « ای جماعت مسلمین ! فرار ایدرکن اولمکدن ایسه پنجه پنجه مرده جک ایدرک جان و یرمک خیرلوردر ، دیرک حیت اسلامیه بی تحریک ایدرک سوزلرله بوزغون عسکری کپرو چوریدی .

جمله سی کلوب خالد بن ولیدک یانته طویلاندیلر . ثابت ابن اقرم دخی لواء شریفی کتوروب آکا وردی .

حضرت خالد ، قبول ایتیوب « سن ، آکا بندن دها زیاده مستحق سین . زیرا بندن یاغلی سین ، هم ده بدرغزاسنه حاضر اولان کبار اصحاب کرام دلسین » دیدی .

نابت ابن اقرم دخی آکا « سن ، فن حربی دها اعلا بیلورسین . بن سنجانی آنجق سکا و یرمک ایچون آلام ، دیدکدن صکره « ای جماعت مسلمین ! خالک امارتنه راضیمیسکمز ؟ ، دیدکده هرکس « اوت ، دیدیلر وهان آنک امری آلتنه کیردیلر .

حضرت خالد دخی سنجانی الله آلدی و عسکری کوزبله ترتیب ایله مردانه مدافعهیه کیرشدی . نهایت آقشام ایرشدی وایکی عسکر بربرندن آریلدی .

او کون خالک محاربهجه مسلم اولان مهارتی قدر آثار شجاعتی دخی کورولدی . حتی الله طقوز قلیج قیریلدی .

دشمنک کثرت و قوته نسبتله اردوی اسلامک قوتی ، پک آ ز اولدینی خالد عسا کر اسلامیه نک میدان محاربهده بویله مردانه و فدا کارانه طاورایشنه دشمن عسکری ، حیرت نظریله باقوب متعجب اولدی و بیانی کوزلری ییلدی .

بونکله برابر اهل اسلامه نسبتله فوق الماده کثرتلری اولدیغدن فرداسی همان عسا کر اسلامیه بی هر طرفدن احاطه ایدوب بیتیرمک نیتنده ایدیلر .

حضرت خالد ایسه علی الصباح عسا کر اسلامی تنظیم و تمیه ایتدیکی صرمده وضعی ده کشدیردی .

شویله که : پیشداری دمدار و دمداری پیشدار ایتدی و صاغ جناحده کی عسکری صول جناحه و صول جناحده کی عسکری صاغ جناحه کچوردی . دشمنک هر فرقسی ، کندی اوکنده دون کورمش اولدینی عسکردن بشقه عسکر کورمکه اهل اسلامه امداد ایچون تازه عسکر کلش دیوب طورورکن خالد ، آنلرک اوزرینه بقته برشدتلو هجوم ایدنجه دشمن بوزولدی و میدان محاربهده برچوق اسلحه و سائره براغوب کیرو چکیلدی .

لکن دشمنک کیروسی چوق ایدی . مصلحت آنجق عسا کر اسلامی بو دریای فلا کندن چیقاروب قورتارمق ایدی .

بناءً عليه حضرت خالد، دشمنك بوتهزامنی فرصت و بوفرصتی غنیمت
بیلهرك همان کپرو چکیلی .

عسكرك هیئت مجموعه سینه خلل کتورمه یهرك یاواش یاواش دونوب سالماً
مدینه منوره کلدی و طوغریسی بو خصوصده فن حربجه پك زیاده مهارت
کوستردی .

موتده او وجهله محاربه اولتورکن رسول اکرم، او محاربه یی کوزی
اوکنده تاماشا ایدر کی نه اولدینی بیلوردی .

حتی موتده محاربه اولدینی کون رسول اکرم، مدینه ده کی مسجد
شریفده اصحاب کرامیله اوطورور و بصیرت کوزیله عالم معنایه متوجه اولوب
طورور ایکن زید ابن حارثه نك شهید اولدینی سویله دکن صکره بر مقدار
سکوت اوزره طورور و مبارک کوزلرندن یاش آق قرق جعفر بن ابی طالبك
وابن رواحه نك دخی شهید اولدینی خبر و یردی . بعد « اللهم قلیج لرندن
برسی اولان خالد، سنجانی آلدی و ایش آنك یوزندن قتح اولدی »
دیو بیوردی .

آندن صکره خالد ابن ولیده (سيف الله) تمیری لقب اولدی . فی الواقع
اهل اسلامك الله اللهم برکسکین قلیجی ایدی . آندن صکره دخی
یوزندن پك چوق فتوحات ظهوره کلدی .

ینه او وقت رسول اکرم « جعفرک کسین ایکی الله بدل جناب حق ،
آکا ایکی قاناد و یردی . کوردم که : ملکر ایله برلکده اوچو بیوردی » دیو
بیوردی . بو سیدن ناشی جعفر ابن ابی طالب دخی آندن صکره « جعفر
طیار » دیو شهرت بولدی .

بعض وقایع حریه

قضاة طوائفندن (بلی) و (عذره) قیله لرینک مدینه منوره حیواناتی غارت ایتک اوزره (وادی القری) آرقه سنده تجمع ایتمکده اولدینی خبر آلدی.

عمرو ابن عاص رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک پدری اولان (عاص ابن وائل) ک والده سی ایسه (بلی) قیله سندن اولسیله رسول اکرم، عمرو ابن عاصی امیرالجیش، یعنی باشبوغ نصب ایده رک اشبو سکزنجی سنه هجریه نک جادی الآخره سنده مهاجرین وانصاردن اوچیوز نفر ایله او طرفه کوندردی. بوتلرک اتوز قری آتلا ایدی.

عمرو ابن العاص او طائفه یه یاقلاشدقه کثرت اوزره اولدقارینی خبر آلمغله (رافع ابن مکیث) رضی الله تعالی عنیه رسول اکرمه کونده روپ امداد ایستدی.

رسول اکرم دخی آکا امداد ایچون ابو عیبه ابن الجراح رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی ایکیوز نفر ایله اورایه کوندردی و «اختلاف ایتیمکزه متفقانه حرکت ایدیکز» دیو بیوردی.

ابوبکر الصدیق و عمر الفاروق رضی الله تعالی عنهما حضرتلری دخی بو ایکیوز کیشی ایچنده ایدیلر.

ابوعیبه، عمرو ابن عاصک یانه واردقده عسکره امام اولق ایستدی عمرو ایسه «سن، بکا امداد ایچون کلک. اصل امیرالجیش بنم» دیدی. ابو عیبه، ملائم بر ذات اولدیشدن «رسول اکرم، اختلاف ایتیمکزه دیو امر ایتدی. سن بکا اویماز ایسه ک بن، سکا اویم» دیمکله عمرو ابن العاص، جماعت مسلمینه امام اولوب نماز قیلدیردی.

بوجهتله اصحاب كرامك اولوتى اولان ابوبكر الصديق ايله عمر الفاروق رضی الله تعالی عنهما حضرتلری ، عمرو ابن عاصك زیاسی آلتنه کیرمش اولدی .

عمرو ابن عاص ، حکیم و مدبر بر آدم اولوب اهل اسلامك درجه اطاعت و انضباطنی کورونجه همان حریجه لازم کلان تدایرک کال شدت ايله اجراسنه باشلادی .

حتی کجه اردوده آتش یاتمنی صیق یساغ ایدرک « هرکیم آتش یاقار ایسه آتی ، او آتش ایچنه آتارم » دیو اعلان ایلدی .

هوا ایسه پک صفوق اولدیفندن عسکر کلوب ابوبکر الصديق ايله عمر الفاروقه شکایت ایتدکه حضرت عمر « نه دیمک ؟ بو آدم ، عسکری صوغوقدن قیراجقمی ؟ » دیو عمروك یساغنی قالدیرمق ایستدی ایسه ده حضرت ابو بکر « طوقونما یا عمر ! حضرت پیغمبر ، آتی مجرد احوال حربیه وقوفی ایچون باشوغ نصب ایتدی . مادامکه بو ساعتده باشوغدر . آنک ایشنه قارشقم جائز دکلدر ، دیمکه حضرت عمر دخی سکوت ایتدی .

عمرو ابن عاصک بو یساغی ایسه نفس الامرده بر کوزل تدبیر ایدی . زیرا اردوده آتشلر یانسه عساکر اسلامك نه قدر اولدینی قارشودن تخمین اولته ییلوردی .

دشمن ایسه کثرت اوزره اولدیفندن عساکر اسلامك بش یوز نفردن عبارت اولدیفنی بیلسه تلاش ایتمهرك طیاتوب طوروردی .

عمرو ابن عاص ایسه قوردینی ترتیبی کیمسه یه آجیوب همان علی الصباح دشمن اوزرینه بقتة بر شدتلو هجوم ایتدی .

دشمن دخی اهل اسلامك نه مقدار اولدیفنی بیلمدیکی جهتله بردن بره اورکوب ، بوزولدی و بر چوق حیواناتی ترك ايله تارمار اولهرق فراره یوز طوتدی .

هیچ بر وقته بر سر عسکرک ایشه قارشق جائز اولوب عسکرک برنجی وظیفه سی آمرینه اطاعتدن عبارت اولدینه بو وقه دلیل واضحدر. عمرو ابن عاص، هنوز اسلام ایله مشرف اولمشیکن بویه کبار اصحاب کرامدن مرکب بر فرقه عسکریه امیر اولوبده مظفرأ مدینه یه عودتنه فوق الماده سونوب بایلدی و رسول اکرم غنندنه بنم سائره فضل و رجحانم اولسه بویه الک سوکیلی اصحاب کرامنی بنم معیتمه ویرمزیدی یولو یا کلش بر فکره ذاهب اولدی.

آنک بوکره مهاجرین و انصاردن اوج یوز قدر اصحاب کرامه باشبوغ نصب اولنسی ایسه مجرد حکیم و مدبر و اعمال عسکره مقتدر ذواندن اولسیله برابر بیوک والده سی، قضاعه نسلدن بولندینه مبنی ایدی.

ابو عیده نک آکا تبیتی دخی مجرد میانه بر گونه اختلاف حادث اولماق ایچون مامشات قیلدن ایدی.

حال بوکه: بر کیمسه نک بر خصوصده ممتاز اولوبده اوجهتله بر طائفه یه قائق و رئیس اولسندن طولانی هر خصوصده قائق اولسی لازم کلز.

بناءً علی ذلک عمرو ابن عاص، مدینه منوره یه عودت ایتدکدن صکره حضور نبویه، یارسلو الله! الک زیاده سودیکک کیمدر، دیو سوردی. رسول اکرم دخی، عایشه در، دیو جواب ویردی.

بعده عمرو ابن عاص، نسواندن دکل، ارککلرایچنده الک زیاده سودیکک کیمدر، دیدکده رسول اکرم دخی، عایشه نک پدری ابو بکر در، دیو بیوردی.

آنک اوزرینه عمرو ابن عاص، یا، آندن صکره الک زیاده کیی سورسین؟ دیدکده، عمری سورم، دیدی.

عمرو، دهاصکره کیی سورسین؟ دیو سورددجه رسول اکرم دخی صره سیله سائر اصحاب کرامی سویلدی.

بو وجهله خیلی اصحاب کرامک اسملری یاد اولوب هنوز کندوسنه نوبت کلدیکندن عمرو ابن عاص سکوت ایلدی.

عمرو ابن عاصدن مرویدرکه : بویه رسول اکرم ایله واقع اولان محاوره سی حکایه ایتدکدن سکره « اَکْ صوکه قالدوم دیو خوفدن ناشی سسی کسوب صوصندم » دیر ایش .

فی الواقع عمرو ابن عاص رضی الله تعالی عنه ، کبار اصحاب کرامدن ایسه ده اووقت اصحاب کرام ایچنده آگا نسبتله عنده الله و عند رسول الله دهاسوکیلو ودها افضل یک چوق ذاتلر و آنک طبقه سنک اوست طرفنده خیلی طبقه لر وار ایدی . ایشته او طبقه لرده بولان کبار اصحاب کزین صایلدقدن سکره عمرو ابن عاصه نوبت کله جکئی کندوسی دخی درک ایتمکه سوزی اوزانمیوب قیصه کسمشدر .

استطراد

اصحاب کرامک برنجی طبقه سی اول پاول ایمان ایدن (خدیجه الکبری) و (ابوبکر ابن ابی قحافه) و (زید ابن حارثه) ایله (عثمان ابن عفان) و (عبدالرحمن ابن عوف) و (سعد ابن ابی وقاص) و (زبیر ابن العوّام) و (طلحه ابن عیث الله) ویمده (ابو عبیده ابن الجراح) و (سعید ابن زید) و (عثمان ابن مظعون) و (ارقم ابن یاسر) و (بلال حبشی) ایله عمر ابن الخطّابک اسلامندن مقدم ایمانه کلن سائر صحابه کزیندرکه اوتوز طقوز نفره بالغ اولدقلری حالده حضرت (ارقم) ک (صفا) اوزرنده اولان خانه سنده طولایانوب رسول اکرم ایله کیزلو مصاحبت ایدرلردی .

حضرت عمر دخی او خانه ده ایمانه کلدی و آنکله اهل اسلامک عددی قرقه بالغ اولدی . آنک اوزرینه دین اسلام اعلان ایدیلدی .

آنرندن اون کئی حال جاتلرنده ایکن رسول اکرم ، جنت ایله مزدهله دی .

ایشته آنلره (عشره مبشره) ده نیلورکه (ابوبکر الصّدیق) و (عمر الفاروق) و (عثمان ابن عفان) و (علی ابن ابی طالب) و (طلحه ابن عیث الله) و (زبیر ابن العوّام) و (سعد ابن ابی وقاص) و (سعید ابن

زید (و) عبدالرحمن ابن عوف (و) ابو عیدة ابن الجراح (حضرت ایدر .
(رضی الله عنهم ورضوا عنه) .

فخر عالم ، صلی الله تعالی علیه وسلم حضرت لری ، بر محله او طور سه
صاغنده (ابوبکر) وصولنده (عمر) او طور وردی وقاروشونده (عثمان)
او طور ووب سرکتابت وظیفه سنی ایضا ایدردی . علی دخی رسول اکرمک
سرکابی و محرم اسراری ایدی . رضی الله عنهم .

فخر عالم حضرت لری ، ابوبکرک قزی (عایشه) بنی و عمرک قیزی (حفصه) بنی
تزوج ایدوب ایکسینه دخی داماد اولمشیدی و عثمانه بر کریمه سنی و آنک
وقاتنده دیکر کریمه سنی و یردیک کی علی به دخی الک سوکیلو کریمه سنی اولان
(فاطمة الزهرا) رضی الله تعالی عنها حضرت لری و وروب ایکسینی دخی
کندوسنه داماد ایتمشیدی .

بو دودی (خلفای راشدین) درکه جمله اصحاب کزینک افضلیدرلر .
یوقاروده بیان ایتدیکمز وجهله حضرت ابو بکر ، زمان جاهلیتسه
بیومش ایکن اصلا بتلره طایعامشیدی .

حضرت علی ایسه خانه سعادتده بو یویوب صبی ایکن اسلام ایله مشرف
اولمشیدی .

بناءً علیه اصحاب کزین ایچنده هیچ بتلره سجده ایتمه مش اولق ، بو
ایکسینه مخصوص بر شرف و مزیتدر . (کرم الله وجههما) .

حضرت طلحه ، زید ابن حارثه دن سکره اول باول ایمانه کلن بش
کشینک بریسیدر . احد غزاسنده کفاردن بری ، رسول اکرم اوزرینه
قلیج حواله ایتدکده طلحه او حله بی الیه دفع ایدوب بو ضربه دن الی
جولاق قالمشیدی .

حضرت زبیر ، حضرت خدیجة الکبریاک برادر زاده سی و حضرت
ابوبکرک دامادیدر . والده سی دخی رسول اکرمک خاله سیدر . هب غزالده
رسول اکرم الیه برلکده بولنشددر .

حضرت (سعد ابن ابی وقاص) دخی اول پاتل ایمان ایدنلردن .
ابتدا فی سبیل الله اوق آتان و دین اوغورنده قان دوکن اودر . (احد)
جنگنده ثبات ایدنلردن بریدرکه رسول اکرمک پانندن آریلیوب اوکون
یک اوق آتمشیدی .

حضرت سعید ابن زید ، حضرت عمرک عمزاده سیدر و آنک قیز
قرنداشنی تزوج ایتشدور . زوجیهله برلکده حضرت عمرک اسلامنه سبب
اولمشیدی .

حضرت عبدالرحمن ابن عوف ، بنی زهره دن و رسول اکرمک
والدهسی (آمنه) خاتونک اقریاسندنر . (احد) جنگنده یکریمی بر
برندن یارالامش و یاره نک بری آیاغنده اولمغه طویال اولمش ایدی .

حضرت ابوعبیده ابن الجراح دخی (احد) جنگنده رسول اکرمک
یوزینه باتان حلقه لری ، دیشاریله طوتوب چیقاریرکن ایکی اوک دیشلری
چیقوب دوشمشیدی .

اصحاب کرامک ایکنجی طبقهسی : حضرت عمرک اسلامندن صکره
اسلام ایله مشرف اولانلردور .

اوچنجی طبقهسی : (عقبه) ده ابتدا بیعت ایدن انصار کرامدر .
دردنجی طبقهسی : ایکنجی دفعه (عقبه) ده بیعت ایدن انصاردرکه
یتش یو قدر ذوات ایدی .

بشنجی طبقهسی : رسول اکرمک مکدن هجرتنده هنوز (قبا) ده
ایکن کلوبده آکا واصل اولان مهاجریندر .

آلتنجی طبقهسی : (بدر) غزاسنده بولنان مهاجرین و انصاردرکه
آنلره (اصحاب بدر) دینلور .

یدنجی طبقهسی : (بدر) غزاسیله (حدیبیه) سفری آره سنده هجرت
ایدنلردور .

سکزنجی طبقهسی : حدیبیه ده (شجرة رضوان) آلتنده عقد بیعت
ایدن اصحاب کرامدر .

طغوزنجی طبقہ سی : (مصالحتہ حدیبیہ) دن صکرہ ہجرت ایدنلردرکہ
عمر و ابن عاص ، آنلرک اشراقنددر . بزینہ صددہ کلہلم :

بعض وقایع عسکریہ

خلال رجیدہ ابو عیدۃ ابن الجراح رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تری ،
باشبوغ اولہرق اوچیوز عساکر اسلامیہ ایلہ سواحل طرفنہ کوندہ دیلدی .
عمر الفاروق رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تری دخی آنک معیتدہ ایدی .
بوندن مقصد (جہینہ) قیلہ سندن بر طائفہ ی تأدیب و تربیہ ایدی . لکن
محاربہ وقوع بولمقنرین عودت ایدیلدی .
خلال شعبانده (ابو قتادہ ابن ربیع) رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تری ، اون
بش نفر اهل اسلام ایلہ جانب نجدہ واردی . برعشیرتی اوردی ، ایکیوز
دہوہ وایکی بیک قویونلرخی سوروب کتوردی .

فتح مکة مکرمه

یوقاروده بیان ایتدیگمز وجهله حدیبیه ده عقد مصالحه اولتدینی کبی.
(خزاعه) قبیله سی ، رسول اکرمک عهد و امانته و (بنی بکر) قبیله سی
قریش مکةک عهد و امانته داخل اولمشلر ایدی .

حال بوکه : خزاعه ایله بنی بکر بیننده عداوت قدیمه اولدیقدن اشبو
سکزنجی سنه هجریه خلالتده بنی بکر، بقتة خزاعه اوزرینه هجوم ایدوب
رؤسای قریشدن (صفوان ابن امیه) و (عکرمة ابن ابی جهل) و (سهیل
ابن عمرو) و (خویطب ابن عبدالمزی) و (مکرز ابن حفص) دخی
بر مقدار قریشیلر ایله بنی بکره یاردیم ایدرک خزاعه دن بکرمی اوچ کشی
قتل ایشلر .

آنک اوزرینه خزاعه قبیله سی طرفدن (عمرو ابن سالم خزاعی)
فرق نفر ایله ینسوب مدینه منوره یه کلدی ورسول اکرمه عرض حال
ایتدی .

او وجهله قریش طائفه سی ، بنی بکر ایله برابر خزاعه یه تعرض
ایتدکلرندن طولای حدیبیه مصالحه سی بوزمش اولدیلر . بو جهتله رسول
اکرم دخی خزاعه یه مأموللرندن زیاده یاردیم ایده جکنه سوز ویردی .
و قریش طائفه سنه « یا خزاعه دن مقتول اولان آدمارک دیتلرخی ویریگز ،
یاخود بنی بکری حایه دن واز کیگگز ، دیوخبر کونده ردی .

قریش طائفه سی ، ایکی صورتی دخی قبول ایتدیلر ایسه ده کندولری
نقض عهد ایش اولدقلرخی دوشوندجه تلاشه دوشدیلر .

حتی (حارث ابن هشام) و (عبدالله ابن ابی ربیع) صفوان ایله

اعلان ايتسون، بكا يېشور . او دخى دنيانك ضوك دورينه قدر بتون
 عربك اولوسى اولور ، دهرک حضرت حنى کوستردى .
 حضرت فاطمه ، اوغلم کوچوگدر . هنوز کيمسەنى حمايه ايدەجک
 و کيمسەنى عهد و امان و یرەجک ستنە بالغ اولمادی ، دهرک اعتذار
 بیوردی .

ابوسفیان ، شاشیردی وینه حضرت علینک یانە واردی . « یا علی !
 بن ایشک صارپە ساردیقنى آکلادم ، نەپایم ؟ بکا بر نصیحت ایت وایشمە
 یارایاجق برتدیر اوکرەت ، دهرک حضرت علینى خلیجە صیقیشدیردی .
 حضرت علی ، ناچار قالوب « سن قریشک اولوسى سین . چیق ،
 ناس ایچنە بر عمومى حمايه اعلان ایت . بعدە چیق ، کیت ، دهرک آنى .
 باشند صاومق ایستەدی .

ابوسفیان « بو تدیر ، کافی اولورمى ؟ نەدیر سین ، دیدکە حضرت .
 علی « اوراسنى بیلەم . فقط بشقە تدیر دخى بولامام ، دیدی .
 آنک اوزرینە ابوسفیان ، همان مسجد نبوی ۛ کلوب عامە . ناسە خطاباً
 « ای ناس ! بن ایکی طرفى دخى عهد و امانم آلتنە آلدەم . والله کیمسە
 نەم عهدیمى قیرماز ظن ایدرم ، دیدی و کندوسنى تصدیق ایدن کیمسە
 اولمادینى حالە همان دەوہ سەنە یینوب کیتدی . اصحاب کرام دخى « یونە ؟ »
 دهرک آنک آرقە سندن بر یرینە باقوب کولوشدیلر .

حل بوکە : ابوسفیان ، مدینە دە زیادەجە اکلندیکندن قریش طائفەسى
 « قالبا او دخى طرف محمدى ۛ میل ایله کیزلوجە آکا تابع اولدی ، دهرک
 آنى اتمام ایتشار ایدی .

ابوسفیان ، کیجه لین مکبە وارمش ، خانە سە کیرمش ، قومنک
 کندوسنى اووجهله اتمام ایلدیکنى زوجەسى هند ، آکا بیلدیرمش و « سن ،
 نەپایدک ؟ » دیو سورمش . او دخى بر شى یاپامادیقنى خبر ویرمش . هند
 ایسە حدتله رک آنک کوکسە بر تکمە اورمش .

ابوسفیان ، قومنک کندوسنى اتمام ایتسندن و قاریسک بد معاملە سندن .

طولاني دنيايه کوشش و تبرئه ذمت ايچون صباحين صفا و مروده ده کی
 «(آساف) و (ناهله) نام بتلرک ياننه واروب آنلر ايچون قربان کوشش
 و اولنجيه قدر سزک عبادتگزدن آيريلام ، ديو آنلره عهد و پيمان
 ویرمش .

اشراف قریش ، ابوسفیانک ياننه کلوب « محمددن نه خبر وار ، آنکله
 تجديد مصالحه ايتدگمی « ديو صورمشلر .

ابوسفیان « و الله محمددن مصالحه ايستدم ، بکا بر جواب ویرمدی .
 ابوبکرک ياننه کيتدم ، آندن دخی بر خير کورمدم . عمر ابن الخطاب مراجعت
 ايتدم ، بزه الک بيوک دشمن آنی بولدم . سائر اصحاب محمدی طولاشدم ،
 هر بری بر سوز ايله بی باشندن صاودی . برندن معاونت کوره مدم .
 حکمدارلرينه بو مرتبه اطاعت ايدر بر قوم کورمدم . بو جهتله تجديد
 مصالحه ايدمدم . نهايت علينک اخطاريله کندولکمدن بر مصالحه عوميه
 اعلان ايتدم « ديو جواب ویرمش .

« يا ، محمد سنک بو اعلانکی تصديق ايتدیمی ؟ « ديو صورده قارنده
 دخی ابوسفیان « خير ، او تصديق ايتدی . اما باشقه چارده بولامدم ،
 ديمش .

آنلر دخی « اويله ايسه سن هيچ بر شی يامامش سين . سنک کندی
 کنديگه اعلان ايتديکک عهد و صلحک نه حکمی وار ؟ علی ، سنگله عادتا
 اکلنش . سن بزه مصالحه خبری کتورمدگک که امين و مطمئن اولام ،
 محاربه خبری کتورمدگک که صاقينام و جنکه حاضر لانام ، ديو آنی لوم
 وتوييخ ايتمشلر .

رسول اکرم ايسه ، ابوسفیانک عودتندن صکره صيقي صيقي تدارکات
 سفره يه باشلادی .

برکون هجره سعادتندن چيقوب قپوسی اوکنده او طور دی « ابوبکرى
 چاغيرگنز « ديو امر ايلدی .

ابوبکر الصّدیق رضی الله تعالی عنه حضرت تری ، کلوب رسول اکرم اوکنده اوطوردی . خلیجه کیزی لاقیردی ایندکدن سکره رسول اکرم ، آتی صاغ طرفنه کچوردی و عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه حضرت تری چاغیردی .

حضرت عمر دخی کلوب حضور نبوی ده اوطوردی و بر آ ز حرمانه مصاحتدن سوکره اوست پرده دن سوزه کیریشوب « یارسول الله ! آنلر کفرک باشیدر . سکا ساحر ، کاهن دین آنلردر . مفتی ، یلانچی دین آنلردر » دهرک فوق الماده غضب و حدت کوستردی .

رسول اکرم ، امر ایتمکجه اصحاب کرام ، آنک یانه وارمادقلری جهته قارشودن بو حالی تماشایدرلردی و بحث نه اوزرینه اولدیفنی بیلمیوب یالکز حضرت عمرک غضوبانه لاقیردیلری ایشیتمکله « عجا عمر ، ینه نیه طاریلدی ؟ » دهرک باقیشوب طورورلردی .

بعده رسول اکرم ، حضرت عمری صول طرفنه کچوردی و سائر اصحاب کرامی چاغیردی .

کلدیلر ، حضور نبویه دیزیلدیلر . رسول اکرم « سزه بو ایکی آرقداشگنرک برر مثالی سویلیه یمی ؟ » دیو بیوردی و آنلر « بیوریگنر یارسول الله ! » دیملریله مبارک یوزنی حضرت ابوبکردن یگذا چویردی . « الله یولنده ابراهیم ، یاغدن دها ملایم ایدی ، دیو بیوردی .

بعده حضرت عمره باقوب « الله یولنده نوح ، طاشدن قاتی ایدی . لکن ایش ، عمرک دیدیکیدر . هان سفره حاضر اولک « دیو اصحاب کرامه تدارک کورملری ایچون امر ویردی .

اصحاب کرام ایسه مسئله نه ایدی ، نه اوزرینه قرار ویریلدی . آتی بیلمدکلری حالده رسول اکرم دن سورمادیلر . حضرت عمر ، پک زیاده منهور و غضبناک اولدیفندن آنک دخی یانه وارمادیلر ، فقط مجلس طاغیلقدن سکره حضرت ابوبکرک یانه واردیلر و کیفیتک تفصیلاتی آندن سوردیلر .

حضرت ابوبکر دخی رسول اکرم ، قریش اوزرینه سفر ایتمک خصوصنده رأیی صوردی . بنده یار رسول الله ! آنلر سنک قومگدر . نهایه الامر سکا مطیع اولاجقاری معلومگدر . دیدم . صکره عمری چاغردی . آندن دخی صوردی . عمر ایسه ، کفرک باشی آنلردر ، سکا شوپله ، بویه دیین آنلردر . دیه رک مشرکینک رسول اکرم حقنده سویلدکاری سوزلری برر بر صایدی . واقعا قریش طائفه سی بیون اکه ده جگه قائل سائر بیون اکر . ایشته رسول الله دخی مکسفرینه حاضر اولما گز ایچون امر ویردی ، دیو مسئله نی شرح و ایضاح ایلدی . اصحاب کرام دخی تدارکات سفریه به باشلادی .

مدینه منوره ده بو وجهله تدارکاته تشبث اولنمغه برابر حضرت پیغمبر و خدایه روز جزایه ایمان ایدنلر ، رمضان شریفک اوائلنده مدینه به کلسونلر ، دیو (غِفَار) و (اَسْلَم) و (سُلَیم) و (اَشْجَع) و (مَرْیَنَه) و (جُهَنَه) قبیله لرینه خبر کونده ویدی .

همان رمضان شریفک ابتداسنده مدینه منوره جوارنده بولان قبیله لر طاقم طاقم کلکه باشلادی .

حضرت حسان رضی الله تعالی عنه ، او ائنده خزاعه قبیله سنک انتقامی آلمق اوزره اهل اسلامی جنکه تشجیع وتشویق ایده جک سوزلر سویلدی . رسول اکرم ایسه قریش طائفه سی حاضر لایمغه میدان ویرمه رک باصق ایستردی . آنک ایچون تدارکاتی آنلردن کیزلردی .

حنی کندوسنی نجد طرفیه مشغول کومسترمک ایچون غره رمضانده (اَبُو قَتَادَه) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی بر فرقه عسکریه ایله (وادی اَسْم) طرفه کوندوردی .

برده مکه یوللرینی طوتمق اوزره خزاعه قبیله سنه امر ایلشیدی . آنلر دخی طاقم طاقم طاغیلدیلر . یوللری وبوغازلری طوتوب بر طرفدن دیگر طرفه قوش اوچورماز اولدیلر .

حال بوکه : بنی هاشمک آزادلولرندن (ساره) نام خاتون که رؤسای قریشه و علی الخصوص (ابن خَطَل) خوانندهک ایدر ، بمضاً رسول اکرم حقنده سویلتان مجبوره لری تفتی ایله اوقویوب آنلری اکلندیرر ، بو وجهله کندوسی دخی کینوب کیدر ایدی . بو ائشاده مدینه منوره یه کلوب بدر غراسندن صکره قریش طائفه سی دوچار اولدقلری حزن وماتم اوزرینه اولکی کبی خواننده لره اعتبار ایتمز اولدقلری جهتله مکده مدار تعیش بولامادیضدن بمخله صدقه ایسته مش و رسول اکرم دخی آکا برده وه یوکی ذخیره احسان ایلش ایدی . بو دفعه دونوب مکیه کیدرکن (خاطب ابن بلتمه) رسول اکرمک تدارکات سفریه ایله مشغول اولدیفنه دائر بعض رؤسای قریشه خطاباً بر مکتوب یازوب آنکله کونده رمشیدی .

بو کیفیت ، طرف السیدن رسول اکرمه وحی ایله بیلدیریلش اولدیفندن علی وزیر و مقداد رضی الله تعالی عنهم حضراتی چاغردی « فلان محله وارینگز . اوراده ده وه ایله کیدر بر یولجی قاری بولورسگز . آنک یاننده بر مکتوب واردر . آتی آلوب کتورینگز » دیو بیوردی .

آنلر دخی اورایه واردیلر ، ساره یی بولایلر ، مکتوبی ایستدیلر . « بنده مکتوب یوقدر » دیدکده « رسول الله ، یلان سویلرز . هان مکتوبی چیقار ، یوقسه سنی صویوب آرامغه مجبورز » دیدیلر . ساره ، ناجار صاجاری ایچندن مکتوبی چیقاروب ویردی .

آنلر دخی مکتوبی آلوب رسول اکرمه کتوردیلر . آجیلدی . خاطب ابن بلتمه طرفندن اولدینی کوردولدی ، فوق العاده حیرت و تعجبی موجب اولدی .

زیرا حرکات حریبه یه دائر دشمنه معلومات ویرمک پک بیوک بر صوچدر ، خاطب ابن بلتمه ایسه بدر غراسنده بولان اصحاب کزیندن ایدی . اصحاب بدرک قدر و حیثیتلری دخی پک بیوک اولوب آنلر اصحاب کرام ایچنده ممتاز و مستثنا ایدیلر .

رسول اکرم « نیچون بو ایشی ایشله دک » دیو خاطبه خطاب وعتاب

ایستد کده « یارسول الله ! والله بن مؤمن . ایمانه اصلا خلل کلامشدر ، فقط قریش ایچنده اهل وعیالم وار . آناری اوراده حایه ایده جک عشرتم یوق . بو وسیله ایله قریش ایچنده ال پیدا ایتمک ایستدم ، دیو عذر دیله دی .

حضرت عمر الفاروق ، قلقوب « رخصت ویر یارسول الله ! شومناقک بوینونی اورایم ، دیدی .

رسول اکرم « یا عمر ! خاطب ، بدر غزاسنده بولندی . نه بیلورسین ؟ بلکه جناب حق ، اصحاب بدره هر نه یاسه گز ، بن سزی عفو ایتمیشمدر . دیمش اوله ، دیو بیوردی .

آنک اوزرینه حضرت عمر « الله ورسولی اعلم ، در دیوب کپرو طور دی .

مقدما اهل اسلام علیهنده بولان پک چوق عشار و قبائل ، حدیه مصالحه سندن صکره رسول اکرمه تابع اولدقلرندن بو کره . بوجه بالا طرف نبوی دن واقع اولان دعوت سنیه اوزرینه اطراف وجوارده بولان قبائل عرب ، اوائل رمضان شریفده پیدرپی مدینه منوره یه گلکه باشلادیلر . اصحاب کرام دخی حاضر اولدیلر .

بو جهته رسول اکرم دخی همان اشبو سکنرنجی سنه هجریه رمضانندن اون کون مرور ایستدکن صکره اون بیک نفر عساکر اسلامیه ایله مدینه منوره دن چیقدی .

اولجه برنمایش ایچون دیارنجده کونده رلش اولان ابوقتاده حضرتلری ، دونوب یولده رسول اکرمه یتشدی . بعض قبائل دخی کلوب کذلک اتنای راهده رسول اکرمه ایریشدی . بو صورتله اردوی هایونک موجودی اون ایکی بیک نفره بالغ اولدی .

حدیه سنه سی ، مدینه دن حرکت ایدن اردوی اسلام بیک بشیوز نفر راده سندنه ایکن ایکی سنه صکره مکه اوزرینه چیقاریلان اردونک اون ایکی بیک نفره بالغ اولسی حدیه مصالحه سنک ثمره سیدر .

بناءً عليه او وقت مصالحه اعتراض ايتش اولانلر ، صلحك بويه آنار
حسنه سنی کوردکجه پشيان ومحجوب اولقده ايدلر .

رسول اکرمک عمتی عباس رضی الله تعالی عنه ، مقدمجه ایمان ایلش
ایسهده اسلامی کیزلر ومکده اقامت ایله سقایتم زمزم خدمت شریفه سنی
ایضا ایلر ایدی . بو کره اسلامی اعلان ایدرک اهل وعیالی ایله برلکده
چیقوب مدینه یه کلورکن اردوی هایونه راست کلدی وآغراقتی مدینه یه
کونده روب کندوسی رسول اکرم ایله برلکده مکبه عازم اولدی .
رسول اکرم ، آندن پک زیاده نمشون اولوب « یا عباس ! سن
مهاجرینک خاتمه سی اولدک » دیو یوردی .

حضرت پیغمبرک عمزاده سی (ابو سفیان ابن حارث ابن عبدالمطلب)
واوغلی (جعفر ابن ابی سفیان) وخاله سی اولان (عاتکه بنت عبدالمطلب)ک
اوغلی (عبدالله ابن ابی امیه) دخی (آبواء) نام محلهده رسول اکرمه
قارشو کلوب عذر دیله دیلر . لکن رسول اکرم ، آنلرک یوزلرینه
باقدی .

چونکه : اشبو ابو سفیان ابن حارث ، بشتدن مقدم ، رسول اکرم
ایله غایت طائفی کوروشوب الفت ایدرکن بشتدن صکره رسول اکرمه پک
زیاده عداوت ایدرک حقنده محبویه لر سویلر وحسان دخی آکا جواب ویرر
ایدی . عبدالله ابن ابی امیه دخی کنلک رسول اکرمه اذا ایدردی .

بناءً علیه رسول اکرم ، آنلری قبول ایتدی . لکن صکره زوجات
مطهراندن آم سلمه رضی الله تعالی عنها حضرتلری ، شفاعت ایتکلر رسول
اکرم ، آنلری عفو ایتدی . آنلر دخی اسلام ایله مشرف اولدیلر .

یوقاروده بیان ایتدیکمز وجهله خزاعه قبیله سی ، یوللری طومتش
اولدقلرینه مبنی مدینه دن مکبه کیدوب کلن اولدینی جهتله قریش طائفه سی،
آولجه رسول اکرمک بویه تدارکات جسیمه سندن خبر آلامیوب غفلت
اویقوسنده اولدقلری حلاله اردوی هایون (مرّالظهران) نام وادی یه
واردی .

رسول اکرم ، کیچہ اورادہ اون بیک آتش یاقدردی و تشریفی
 اوپله بر بیوک آتش دوتماسیله قریشہ بیلدیردی .

رؤسای قریش ، آندن خبردار اولدقلری کبی حیرت و تلاشه دوشدیلر
 وینه رئیسری اولان ابو سفیانک باشنه اوشدیلر .

او دخی (حکیم ابن حزام) و (بذیل ابن ورقاء خزاعی) ایله برلکده
 کلوب مر الظهرانک اوزرنده کی تپیه چیقدیلر وده بوقدر آتش یاقان اردوه
 عیجا کیملر اوله ؟ ، دیو دوشونوب طولاشورلر ایکن اردوی هاپوندن
 چیقاریلش اولان سوار ی قره غولنه اسیر دوشدیلر .

برو طرفدن رسول اکرمک عمتی عباس رضی الله تعالی عنه حضرتلری ،
 دخی « یارین قریش طائفسی ، ظافل ایکن بو غلبه لک ایله بقته مکبه
 کیریله جک اولورسه بر بیوک قاتلق اولق ملحوظدر . باری چقایم ، بر
 آدم بولوبده قریشہ کونده دهیم . کلوبده آمان دیلسونلر ، دهرک رسول
 اکرمک استینه یینوب اردودن طیشارو چقمشدی . اوزاقدن ابوسفیانک
 سنی ایشدکده « ابو سفیانمیین ؟ » دیو سوروب او دخی « اوت » دیو
 جواب و یروب بیلشدیلر و کوروشدیلر .

حضرت عباس ، ابو سفیانی آرقه سنه آلوب حضور نبوی به
 کتورورکن کیملرک یاندن کچسهر بویه کیجه لین اردو ایچنده کزن
 کیمدر ؟ دیو باشلری قالدیروب رسول اکرمک استری اوزرنده حضرت
 عباسی کوروخجه بر برینه « عم رسول ، عم رسول » دهرک باشلری اوکلرینه
 اگ لر دی .

عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک حذاسنه کلدکلرنده حضرت
 عمر ، ابو سفیانی کوروب طایغله سکیرندی . حضور نبوی به کوروب
 « یارسول الله ! ابوسفیان کلپور . رخصت ویر ، همان بوینونی اورایم »
 دیرکن حضرت عباس ، کال سرعت ایله یشوب ابوسفیانک عفو واطلاقی
 نیاز ایتدی .

حضرت عمرک الی ، قلیجک قبضه سنده و حضرت عباسک دیلی عفو

و مرحمت استدعاسنده يکديکرمه معارض اولمالريله رسول اکرم حضرت عباسه ه هله سن ، آتی بوکيجه توقيف ايت ه ديو بيوردي .

اودخی ابوسفیانی آلوب اوکيجه کندي یاننده حبس و توقیف ايله فرداسی علی الصباح رسول اکرمک چادرینه کتوردی .

رسول اکرم ، ه یا اباسفیان ! هنوز (لاله الا الله) ديه جکک وقت ایرشمدیمی ؟ ه ديو صوردی .

ابوسفیان ، ه اکر اللهدن باشقه اله ، یعنی طاباجق یوق دیسم بو قدر بتلری نه یایم ؟ لات و عزادن فصل کچیم ؟ ه ديو بر آ ز دوشونوب طوردی . نهایت (لاله الا الله) دیویردی .

بعده رسول اکرم ه یا ، (محمد رسول الله) ديه جکک وقت دها ایرشمدیمی ؟ ه ديو بیوردی .

ابوسفیان ه یا محمد ! بونک ایچون بکا بر آ ز مهلت ویر . زیرا بوندن طولایي ذهنده هنوز ایلیشیک وار ، ديو جواب ویردی .

حضرت عمرایسه طیشاروده طولاشوب کزینوردی و ه آم ! ابوسفیان سن طیشاروده اولسک ، بویه هزیان ایده مزدک ، ديو کندو کندویه سويلنوردی .

حضرت عباس ، دخی ه نه یایورسین ؟ یا اباسفیان ! عقلگی باشنه ده وشیر . عمر ، طیشاروده قلیج ايله بکلیر . سنک باشگی کسمک ایچون فرصت کوزه دیور ، ديو آ کا نصیحت ایلردی .

آنک اوزرینه ابوسفیان، همان (محمد رسول الله) ديه رک عمرک پنجه سندن یاقاسنی قورتاردی .

ینه او مجلسده (حکیم ابن حزام) ايله (بدیل ابن ورقاء) دخی شرف اسلام ايله مشرف اولدیلر .

رسول اکرم ، حضرت عباسه ه ابوسفیانی آلدده اردونک کچه جکی بوزلزه کوتورکه اللهک عا کرخی تمانا ایتسون ، ديو بیوردی .

حضرت عباس، «یا رسول الله! ابوسفیان، فخر و مباحاتی سور
بر ذاتدر. آکا مدار افتخار اولاجق بر امتیاز ویرسه گز» دیدی.

رسول اکرم دخی «کیم که ابوسفیانك خانه سینه کیرر ایسه امیندر.
کیم که مسجد شریفه کیرر ایسه امیندر. کیم که خانه سینه قاپانورسه امیندر.
کیم که ترك سلاح ایدرسه امیندر. کیم که حکیم ابن حزامك خانه سینه کیررسه
امیندر» دیو بیوردی.

آنك اوزرینه حضرت عباس، ابوسفیانی آلوب اردوی هایونك
کچه جکی بوغازك آغزینه کوتوردی.

عسکر، فوج فوج کچدکجه ابوسفیان سورار، حضرت عباس دخی
کیملر اولدقلرینی تعریف ایلر ایدی.

شویله که: ابتدا سیف الله خالد ابن ولید رضی الله تعالی عنه حضرتلری،
بیک نفر (بنی سلیم) قبیله سی دلاورلریله ابوسفیانك حذاسنه کلدکلرنده
جمله سی بر آغزدن تکبیر آلدیلر.

ابوسفیان «بوکیم؟» دیدی. حضرت عباس «خالد ابن الواید»
دینجه «شو بزم ولیدك اوغلی خالدمی؟» دیو سوردی.

حضرت عباس «اوت» دیو جواب ویردی.

بعده زیر ابن العوام رضی الله تعالی عنه حضرتلری، مهاجرین
سنجاغنی چکرك درتوز نفر زرهلو، یکتیلر ایله کنلک تکبیر آلهرق
کلوب کچرکن ابوسفیان «بوکیم؟» دیو سوردی. حضرت عباس دخی
«زیر ابن العوام» دیو جواب ویردی. ابوسفیان «ها» همشیره زاده کزیمی؟»
دیدی.

بعده، ابوذر غفاری رضی الله تعالی عنه حضرتلری، اوچوز نفر
سبکبار وچاپك رفتار اولان (بنی غفار) یکتیلرله کچرکن ابوسفیان «بونلر
کیم؟» دیدی. حضرت عباس «بنی غفار» قبیله سی دیدکده «آنلرله
یینمزده بر شی یوق» دیدی.

آدن صکره (خزاعه) قبیله سنك بر شعبه سی اولان (بنی کعب) دن

بش یوز نفر سواری و بده سکنز یوز نفر (مزینه) قیلهسی تیراندازلری و درت یوز نفر (بنی لیث) ایله (بنی ضمیره) آرسلانلری کلوب کجیدیلر .
 بده ، اوچ یوز نفر شجعان حرب ایله (اشجع) قیلهسی کچرکن ابوسفیان، هانکی قیله اولایغنی سوردی . حضرت عباس ، اشجع قیلهسی ، دیو جواب وردی .

ابوسفیان ، سبحان الله ! محمدك اك بيوك دشمنی آنلر ایدی . شمدی نه عجب آ کا مطیع و متقاد اولشار ، دیدی .

حضرت عباس دخی ، نور اسلام ، آنلرك قلبنی منور ایتش . بوده اللهمك بر فضل و عناقیدر ، دیدی .

بده ، سکنز یوز نفر (جهینه) دلاورلری و دیگر بعض قبائل و عشائر ، فوج فوج کلوب کچدکه ابوسفیانك کوزی طولدی .

« آز وقت ایچنده بو قدر قیلهلری طوبلا یوب و جلهسنی یکو وجود ایلیوبده خبر سزجه مکیه قدر سوق ایدیورمك نه بیوك اقتداردر ، دیو دهرین افکاره طالادی .

ابوسفیان ، بوراسنی دوشونورکن برده اوزاقدن اصل موکب نبوی کوروندی که بش بیک قدر کزیده عسکر ایدی و آنلورک و زرهلورک اڭ کزیدهلری برابر ایدی .

رسول اکرم (قُصَو) نام ده و هسنه بنوب اوکنده انصارك سنجاغیله (ابن عبَّاده) و صاغنده ابوبکر الصدیق وصولنده (اُسَید ابن حُضَیر) و اطرافنده سائر اصحاب کزین رضی الله تعالی عنهم حضراتی تیمورلره مستغرق اولدقلری حالده بش بیک کشتی تکبیر آلهرق کلیورلردی .

ابوسفیان، آنی کورونجه « یا عباس ! قرنداشك اوغلنك ملك و سلطنتی نه چوق بیومش ! » دیدکده او دخی « صوص ! او ملك و سلطنت دکل ، نبوتدر ، دیمکله ابوسفیان دخی ، اوت ، نبوت ، دیدی .

بتون عسا کر اسلامیه ، او بوغازی کچدکدن صکره حضرت عباس رضی الله تعالی عنه ، ابوسفیانی صالیوردی .

ابو سفیان ، همان حکیم ابن حزام ایله برلکده مکيه واردی و حرم شریفه کیدوب قریشه خطاباً « ای ناس ! ایشته کلن محمددر . قارشو طورامایاجنگز بر قوت ایله کلیور » دیو کیفیتی آنلره بیلبیزدی .

و « محمد نه دیدی ؟ » دیو سوردهقلرنده « ابو سفیانك خانهسنه کیرن امیندر . مسجده کیرن امیندر . اونده اوتوروبده قیوسنی قاپایان امیندر دیدی » دیو جواب ویردی .

بعده ای « جماعت قریش ! مسلم اولك سلامت بولهسگز » دیو سوزی کسیدردی .

ابو سفیانك قاریسی معهود هند، همان قوجهسك اوزرینه هجوم ایتدی و صقالندن طوتدی « ای آل غالب ! شو معتوه حریفی اولدیرگز » دیو حایقردی .

ابو سفیان دخی « صقالی براق . واقه مسلمان اولماز ایسهك سنكده بوینك اوریلور . هایدی اویگه کیت . سسکی چیقارما » دیدی و قاریسی اسكات ایتدی . او دخی صاووشوب خانهسنه کیتدی .

آنك اوزرینه مکه ایچنه بر عظیم غلغله دوشدی ، خلق ، نه یاپه جفتی شاشیردی .

کیمی ابو سفیانك خانهسنه و کیمی حرم شریفه سکیدیر و کیمی کندی خانهسنه قیانور و کیمی بر یرده طورامیوب زقاقلرده طولاشور ، کیمی سلاحلنور و کیمی سلاحی آتار ، گاه طوبلانورلر گاه طاغیلورلرایدی . رئیس قوم اولان ابو سفیانك ایمانه کلسیه قریشك اکثری اسلامه میل ایتدی .

فقط (سهیل ابن عمرو) ایله (عکرمة ابن ابی جهل) و (صفوان ابن امیه) ، (بنی بکر) و (بنی حارث) و (هذیل) و (احابیش) قیلهلرندن برمقدار عسکر طوبلایوب مکةك آلت طرفنده (خندمه) نام محله جنکه حاضر اولدیلر .

رسول اکرم ایسه ، مکئک اوست طرفنده (کناء) نام طاع یولیه مکیه کیرمک اوزره (زیر) رضی الله تعالی عنه حضرتلری و دیگر طرفدن کیرمک اوزره (سعد ابن عبادہ) رضی الله تعالی عنه حضرتلری بر فرقہ ایله مأمور ایندیکی کی مکئک آلت طرفندن (خندمه) یولیه حرکت اینمک اوزره (خالد ابن ولید) رضی الله تعالی عنه حضرتلری دخی بر فرقیه باشبوغ نصب و تعیین بیوردی .

(قضاة) و (سلیم) و (اسلم) و (غفار) و (حرینه) و (جهینه) قیله لری هب حضرت خالد ایله برابر ایدی .

خاتم الانبیا حضرتلری ، د قریش طرفندن تعرض اولنمادقجه حربیه کیرشمه یکنز ، دیو جمله سنه قتییه بیوردی .

بناءً علیه عسا کر اسلامیہ ، کیمسہ یہ تعرض ایتمه رک کال تعظیم و آداب ایله مکئ مکرمه یہ کیرمک اوزره قول قول اوله رق یوریدیلر .

اهالی طرفندن دخی تعرض اولنمادی . فقط خندمه ده (سہیل) و (عکرمه) و (صفوان) ک جمع ایلدیکی عسا کر ، (خالد ابن ولید) ک فرقه سنه سدر راه اولق ایستدیلر . حضرت خالد ، آنلره نصیحت ایندیسده دیکله مدیلر و همان محاربه یہ باشلادیلر . حتی (کرز ابن جابر فہری) ایله (حیش ابن الاشعری) یی شہید ایلدیلر .

آرتق حضرت خالد دخی جنکه مجبور اولدی و آنلرک اوزرینه اوله شدتلو بر هجوم ایندی که درحال اون اوج نفر مشرکینی اعدام ایندی ، باقیسنی طاعتندی .

اشبو کرز ابن جابر فہری ، بدر غزاسندن مقدمجه مدینہ منورہ مک حیواناتی قارت ایدن کیمسہ درکه صکرہ اسلام ایله مشرف اوله رق اصحاب کزیندن اولوب حتی بر دفعہ رسول اکرم طرفندن بر فرقیه سرکرده نصب اولنمشیدی . بوکرہ (حیش) ایله برابر مکئک فتحه قربان اولدی . رضی الله تعالی عنہما .

رسول اکرم ، حضرت خالدک محاربه سنی ایشیدوب د بن ، محاربه

اولماسون دیو تنیه ایتدی ؟ « دیدکده » خالده تعرض اولدی ، او دخی چاره سز جنک ایتدی « دیو جواب وریلدی .

باشقه طرفده اصلا محاربه وقوعه نکلکسزین عسا کر اسلامیه ، طاقم طاقم مکه مکرمه یه کیردیلم .

ایشته احوالده خاتم الانبیا علیه افضل التحایا حضرتلری ، باشنده سیاه عمامه اولدینی حالده مکه مشرقیه داخل اولدی وهمان کبه معظمه یه عزیمت ایلدی .

کبه معظمه کوروندکده خاتم الانبیا حضرتلری ، تکبیر آلتجه جمله اصحاب کرام تکبیر آلدیلر .

او قدر بیک آدمک تکبیرلریله طاغیر ایکله دی . صانکه طاغیردن خوش کلدیکنر صدالری کلوردی .

اوکون ، یوم جمعه ایدی وعید فطره اون کون قالمشیدی . اهل اسلام حقنده مسعود برکون ایدی .

خاتم الانبیا حضرتلری ، حرم شریفه واردی . بیت شریفک قیوسنده طوردی :

« ای جماعت قریش ! بندن نه اومارسکز ، حقکزده نه معامله ایده جکم ظن ایدرسکز ؟ » دیو سوردی .

حاضر اولان اشراف قریش « خیر اومارز . کرم صاحبی برادر وکرم صاحبی برادر زاده » دیو جواب ویردی .

آنک اوزرینه فخر عالم حضرتلری ، دخی « کیدیکنر . هپ آزادسکز » دیو بیوردی .

رسول اکرم ، اووجهله قریش طائفه سی حقنده عفو عمومی اعلان ایتدیهده ایچارندن بعض کسانى تعداد واستتا ایدوب آنلرک دملری قیلدی .

ازجمله (عکرمة ابن ابی جهل) و (صفوان ابن امیه) و (عبدالله ابن سعد ابن ابی سرح عامری) و (عبدالله ابن الزبیری السهمی)

و (عبدالعزی ابن خطل) و (حورث ابن قئد) و (مقیس ابن صباه) و حضرت حمزه نك قاتلی اولان معهود (وحشی) ایله طائفه نسادن ابو سفیانك زوجہ سی اولان (هند) و ابن خطلك ایکی خواننده جاریہ لری و بی هاشمك آزادلولرندن (ساره) نك دملری هدر ایدلشیدی .

عکرمه ، رسول اکرمه عداوتده باباسنه بکزر دی . (صفوان) دخی دین اسلامك بیوک دشمنلرندن ایدی .

(عبدالله ابن سعد ابن ابی سرح) ایسه هجرتدن مقدم کاتب وحی اولمشیکن صکره مرتد اولشیدی .

(عبدالله ابن الزبیری) ایله (حورث ابن قئد) دخی مکئك مشهور شاعرلرندن اولوب رسول اکرمی هجو ایلر و حقنده پك فنا سوزلر سویلر ایدی .

(ابن خطل) مقدما ایمانه گلشیکن صکره مرتد اولشیدی و سالف الذکر ایکی خواننده جاریہ لره رسول اکرمك هجویه لرینی تفتی ایله اوقوتدیریر ایدی .

ساره ، دخی بر مشهوره خواننده اولوب او دخی رسول اکرمك هجویه لرینی (ابن خطل) ك قارشوسنده اوقویوب آئی اکلندیریر ایدی و یوقاروده ذکر ایتدیکنمز وجهله فتح مکدن مقدبجه مدینه منوره په کله رك مسلمان اولوب رسول اکرمدن احسان و صدقه آلمش ، بعده (خاطب ابن بلتمه) نك مکتوبخی مکیه کوتورور ایکن طوتولش و مکیه عودتنده مرتد اولش ایدی .

مقیس ابن صباه ، مقدما ایمانه گلشیکن انصاردن بری ، خطاء آنك قرنداشی اولدرمکله اودخی او انصاری بی قتل ایدرک مرتد اولوب مدینه دن فرار ایله مکه بشرک لرینه قارشمش ایدی .

وحشی ایله هندك احد غزاسنده سید الشهدا اولان حضرت حمزه حقنده معامله لری معلوم اولغله بشقه تفصیلاته حاجت کورولمز .

ایشته بونلرک هب دملری هدر قیلندی . آنلر دخی مستحق اعدام

اولد قلینی بیلدکلرندن اشبو قتح مکه کونی هر بری بر طرفه صاووشوب
صاقلاندی .

فقط (سعید ابن حرث المخزومی) ایله (ابو بَرزّة الاسلمی) رضی الله
تعالی عنهما ، ابن خطله تصادف ایتملرله آتی قتل اینتدیلر . ایکی خواننده
جاریه لرندن بریسی دخی بو صرمده قتل اولندی .

علی ابن ابی طالب رضی الله تعالی عنه حضرتلری دخی (حویرث ابن
تقید) ایله (ساره) یه راست کلوب ایکسینی دخی قتل اینتدی .

(خندمه) ده مشرکله منهزم اولنجه مقیس ابن صباه ، برطاقم یارانیه
بریره کیزلنوب شراب ایچیورلردی . (نَمْلَة ابن عبدالله الکلبی) رضی الله
تعالی عنه ، آندن خبردار اوله رق اورایه واردی ، مقیسی قلیج ایله اوردی ،
اولدردی .

دیگر دخی هدر قیلنا نلر ، هپ فراده ایدی . آنلرک اسملری معلوم
اولدیفندن سائر ناس ، هپ امنیت اوزره کزردی .

حقی اشراف قریشدن (خُوَیْطُ ابن عبدالعزی) قاچوب بر محله
کیزلنمشیدی . ابو ذرّ رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، آتی کورمکله کلوب
رسول اکرمه خبر ویردکده « بز ، قتلی امر ایندیکمز اشخاصدن بشقه سنه
امان ویرمدکی ؟ » دیو بیوردی . ابو ذرّ دخی واروب خویطبه خبر
ویردی . او دخی حضور نبوی یه کلوب اسلام ایله مشرف اولدی .

بو وجهه عامیه امان ویریلدکدن صکره حضرت پیغمبر ، یدی کره
بیت اللهی طواف اینتدی .

فخر عالم حضرتلری ، طواف ایدرکن اصحاب کرامی دخی آنک ایزینه
باسوب کیدرلردی .

ابو سفیان ، بریده طوروب تماشا ایدرکن « آه ! بر ازدو طویلاسم
وشو آدمه ینه جنکه باشلاسم فصل اولور ؟ » دیو دوشونورمش .

رسول اکرم دخی او وقت آنک یاتندن بکیرکن « او آدم ، سنی ینه
ذلیل و ذلیل ایدر » دینجه ابو سفیان ، توبه و استغفار اینتدی و « شمدی

بیلهم که حق پیغمبر سین . واقعا ذهمنده اوله بر قوروتی وار ایدی ، دیو اعتراف ایلدی .

(فَضَالَةُ ابْنِ عُمَيْرِ بْنِ الْمُؤَلَّحِ اللَّيْثِي) دخی رسول اکرمی طواف ایدرکن اوروب اعدام ایلک یتیله یواش یواش یاتنه یاقلاندقده رسول اکره آکا « فضاله میسین ؟ » دیو سوردی او دخی « اوت » دیو جواب وردی . رسول اکرم « ندوشونو یورسین » دیوب او دخی « هیچ بر شی دوشوندیکم یوق . مان ذکراته ایله مشغولم ، دیدکده رسول اکرم کولدی و « ذهنگده قوردیفک شیدن توبه واستغفار ایت » دیو بیوردی و مبارک الی آنک کوکسنه قویدی . در حال فضاله نک ذهتده کی قوروتی زائل اولمش و آنک اوزرینه ایمانی رسوخ و قوت بولمش ایدوکنی صکرمدن کندوسی حکایه ایلشدر .

کعبده اوچیوز آتمش بت وار ایدی . او کون جملہ سی قیریلوب آتیلدی و بیت الله آناردن تطهیر ایدیلدی .

(هُبَل) نام بیوک بت قیریلوب ییقیلور ایکن زیر ابن الموام رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، ابوسفیانہ « سنک احد وقه سنده وجودیله افتخار ایتدیکن هبل کورو یورمیسین ؟ » دیدکده ابو سفیان « آرتق توییخی براتی یا زیر ! کورو یورم که عمده الہندن بشقه اله اولسه یدی ایشلر بشقه درلو اولوردی » دیدی .

رسول اکرم ، کعبه معظمه نک قبوسنده طوروب « ای ناس ! حاجلک ، یعنی کعبه خدمتی ایله سقایت زحرم مأموریتدن بشقه اسکیدن قاله نه قدر دعوا وداعیه و رسوم عادیه وار ایسه جملہ سی الفا و ابطال ایتدم ، دیو بیوردی .

سقایت زحرم منصبی ، عبدالمطلب اولادینه مشروط اولدق اوقت بو مأموریت شریفه ، حضرت عباسک عهده سنده اولدینی کبی حاجلک خدمت شریفه سی دخی (ابو طلحه ابن عبدالدار) اولادینه مشروط

اوله رق اووقت کعبه معظمه نك آناختاری (عثمان ابن طلحه ابن ابی طلحه) ده ایدی .

رسول اکرم ، آندن بو مفتاح سعادتی ایسته دی . اودخی خانه سندن مفتاح کعبه یی کتوردی و « آل اماتی ، دهرک رسول اکرمه ویردی . ابو طلحه و اوغوللاری ، کندولرندن بشقه بر کیمسه کعبه یی آچاماز غلن ایدرلر دی .

رسول اکرم ایسه مفتاح سعادتی آلوب بالذات کعبه یی آچیوردی و ایچرو کیردی . بر چوق سورتلر کوردی ، جمله سنی قالدیرتدی .

حضرت عباس رضی الله تعالی عنه ، حاجبکک سقاییت زمزم خدمته علاوه سیله بنی عبدالمطلبه تخصیص بیورلسنی استدعا ایتدی .

حضرت علی رضی الله تعالی عنه دخی « یارسول الله ! حاجبک خدمت شریفه - نی اهل یتنگه تخصیص بیورملیسین » دیدی .

عثمان ابن طلحه ایسه آباواجدادینه مخصوص اولان بر خدمت شریفه نك الدن چیقمسو سوزلرینی ایشدکجه پک زیاده متأثر و متالم اولیوردی .

او حالده جبریل امین کلدی و حاجبکک بنه ابو طلحه نسلنده براغلمسی اصرارینی کتوردی .

آنک اوزرینه همان رسول اکرم « ای بنی ابی طلحه ! امانه اللهی مؤیداً عهده گزده قالمق اوزره آلکز » دهرک کعبه آناختارینی عثمان ابن طلحه به ویردی .

عثمان ابن طلحه نك وفاتنده مفتاح سعادت ، آنک عمرزاده سی اولان (شیه ابن عثمان ابن ابی طلحه) به کچدی . آندن دخی اولاد و احفادینه قالدی . الحاله هده بو حاجبکک خدمت شریفه سی (بنی شیه) دeder .

حضرت ابو بکرک والدیه سی (سلمی) رضی الله تعالی عنها حضرتلری ، اول باول ایمان ایدنلر دن ایدی . اما پدری (ابو قحافه) پیر فانی اولدینی حالده هنوز ایماته کلامشیدی .

بو کره حضرت پیغمبر ، مسجد حرامه داخل اولدقده حضرت ابو

بكر الصديق ، پدری ابو حقه نك التبن طوتوب حضور نبوی به كتوردی .
او دخی اسلام ایله مشرف اولدی .

بعده فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلری (صفا) اوزره
چيقوب اوتوردی . حضرت عمر الفاروق دخی آلت طرفنده طوردی
وناس كلوب برر برر بیعت ایلمكه باشلادی .

ابتدا اركلتر ، اسلام اوزرینه بیعت ایلدیلر . رسول اکرم دخی الله
ورسولنه اطاعت ایتمك اوزره آنلرك بیعتی قبول ایلدی .

اركلترک بیعتی تمام اولدقده نوبت ، قادیلره کلدی . حضرت علینک
همشیره سی (آم هانی بنت ابی طالب) و (طاص ابن امیه) نك قیزی
(آم حییه) و (عتاب ابن اسید) ك خالهری (آروی) و (عاتکه)
و (حارث ابن هشام) ك قیزی و (عكرمة ابن ابی جهل) ك زوجہ سی اولان
(آم حکیم) و خالد ابن ولیدك قیز قوندانی (فاخته) كبی قریش ایچنده
شانلو واعتبارلو خاتونلر ، طائفة نسائك اوکلرینه دوشوب حضور نبوی به
کلدیلر .

(عتبه) نك قیزی وابو سفیانك زوجہ سی اولان (هند) دخی
تبدیل قیافت ایدرك آنلرك ایچنه قاریشوب کلشیدی .

رسول اکرم ، آنلره شرك و سرق و زنادن اجتناب ایتمك و اولادلری
اولدرمامك و کیمسه به بهتان و امر حقه عصیان ایتممك اوزره بیعت ایتملری
تکلیف ایندی .

حال بوکه : ابتدا شرکدن اجتناب ایتمك شرطی تکلیف ابتدکده هند ،
میداته چيقوب ، و الله ، سن ، اركلتره تکلیف ایتمدیكك شرطی بزه تکلیف
ایدیورسین . هر نه ایسه بزده آنی یرینه كتوره جکزر ، دیدی .

بعده ، سرق و بختنه کلدکده هند ، و الله ، اکر خرسزلق ایتمسه یدم
ابوسفیانك مالنن نیچه شیلر چارباردم ، دیدی .

ابوسفیان اورادہ حاضر ایدی « کچمش واریسہ سکا حلال اولسون .
کله جکه باقام دیدی .

فخر عالم حضرتاری ، او وقت هندی طائیدی و « هندمیسین ؟ » دیو
سوردی .

او دخی « بن هندم . کچمش عفو ایت . الله ده سنی عفو ایتسون »
دیو جواب وردی .

بعده رسول اکرم ، زنا ایتمک شرطی تکلیف ابتدکده هند (حره
اولان خاتون هیچ زنا ایدرمی ؟ » دیدی .

بعده رسول اکرم ، اولادلرینی اولدورمه مک بختنه کلدکده هند
« بز ، آنلری کوچوک ایکن بو یوتدک و بویوک ایکن آنلری سن بدردہ
اولدوردک . آرتق نه اولدی ایسه اوراسنی سن و آنلر دها ائی بیلورسکز »
دیدی .

حضرت عمرک فوق الماده تمکین ووقاری وار ایکن هندک بو سوزینه
طایانامایوب کولدی .

بعده رسول اکرم ، خاتونلرک بهتاندن صاقینمالرینی تکلیف ابتدکده
هند « والله بهتان چیرکین شیدر . سن ، بزه حسن اخلاق ایله امر ایدپورسین »
دیدی .

نهایت عصیان ایتمک تکلیفنه کلدکده دخی هند « بز ، بودیوان عالییه
سکره عصیان ایتمک نیتله کلدک » دیو سوزی کسیدردی .

آنک اوزرینه رسول اکرم ، بو وجهله قادینلردن بیعت آلمق اوزده
حضرت عمره امر ایتدی . او دخی آل ویردی و بالوکاله قادینلردن
بیعت آلدی .

هندک مقدجه دمی هدر قیلمش ایکن بو وجهله مظهر عفو و امان
اولدی و خلوص قلب ایله ایمانه کلدی .

حتی خانه سنه واروب ، نه قدر بتلر وار ایسه « بو قدر وقت سزه
آلدانمشز » دهرک برر برر قیروب پارالادی وجهله سنی محو ایلدی .

فخر عالم ، صفا اوزرنده جناب حقه حمد و ثنا ایدرکن انصاردن
بعضاری ، فکر و مطالعیه واروب « حضرت پیغمبر ، وطنه قاووشدی ،
عشیرتیه کورووشدی . هیچ بوندن صکره دونوبده بزم بلده مزه کیدرمی ؟ »
دیو تأسف و اندیشه ایدرلر مش .

همان حضرت جبریل علیه السلام کلوب رسول اکرمه وحی کتوردی
وانصارک بو اندیشه لرینی بیله یردی .
رسول اکرم ، صفا اوزرنده دعاسنی تمام ایتدکدن صکره بو کیفیت
انصاردن صورتی .

آنلر دخی « اوت یار رسول الله ! ذهنمه اوپله بر خاطره کلدی »
دیدیلر .

خاتم الانبیا حضرتلری دخی « ای جماعت انصار ! بن اللهك قولى
ورسولی یم . سزك بلده گزه هجرت ایتدم . حیات و عاتم سزك یانگزده دره
دیو بیوردی .

انصار کرام حضراتی ، رسول اکرمک بو التفاتندن فوق العاده
سویندیلر و سونجیلرندن آغلاشدیلر .

اوپله وقتی کلدکده حضرت بلال رضی الله تعالی عنه ، کبه اوستنه چیقوب
اذان او قودى .

« بوبوک انقلابات حسنه درکه : کبه اوزرنده ، صباحین قوجه (هبل)
نام بت طور و رکن آن واحده خلك الله یکسان اولوب اوپله وقتی اذان
محمدی اوقونوبور و حرم شریفده بونجه بتلر وار ایکن جلهسی بردن محو
ایدیلوب کبه مشرفه نك اطرافده بو قدر ییک آغزدن تکیر آلتیور
ولات و عزایه پرستش اولتور ایکن یالکز واجب الوجود تعالی حضرتلرینه
عبادت اولتور ایدی .

قریش طائفهسی ، طایفه رق کیمی بر طرفه قاچوب کیزلنش و کیمی
مکه نك اطرافده کی طاعلره و یا پرلره چیقوب اوزاقدن تماشایمکده
بولننش ایدی .

بر طاقی دخی ابوسفیان ایله برلکده کعبه حولیسندہ طوروب بویله
 بقتہ ظہورہ کلن تبدلات عظیمہ یه نظر حیرت و تعجب ایله باقیوردی .
 ایشته اووقت ابوجهلک قیزی (جَویرِیَه) « الله ، بابامه لطف واحسان
 ایتش که وقیله وفات ایدوبده بالاک کعبه اوزرنده باغردیقتی کورمدی »
 دیمش .

حارث ابن هشام دخی « کاشکی اولجه فوت اولوبده بوکونی کورمه یه
 ایدم » دیمش .

آنرله برلکده بولسان دیکر اشراف قریش دخی بو سیاقده برر
 سوز سويلشلار .

فقط ابوسفیان « بن ، محمدک حقنده بر شی سويلم . زیرا آکا کوکدن
 خبر ویریلور » دیمش .

دوعقب رسول اکرم ، آنلرک یانه واردی وینلرنده کیزلوجه
 نه سويلشدکاریخی برر برر کندولرینه خبر ویردی .

حارث ، هان « بن ، شهادت ایدرم که سن حق پیغمبر سین . زیرا
 بزم بو سوزلریزه کیمسه مطلع اولمادی » دهرک کله شهادت کتوردی .
 کله لم شمدی بزمقدمای هدر قیلنمش اولان بالاده مذکور فراریلرک
 احواله :

هندک مظهر عفو و امان اولسی سائر فراریلره جسارت ویردی و ابن
 خطلک خواننده جاریلرندن بری که قاچوب کیزلنمشیدی . مسلمان اوله رق
 حضور نبوی یه کلوب عفو و امان دیله دی . رسول اکرم دخی آنی عفو
 ایلدی .

(عبدالله ابن سعد ابن ابی سرح) دخی عثمان ذی التورین رضی الله
 تعالی عنه حضرتلرینک سوت قرنداشی اولمغله آکا التجا ایلتش و او دخی
 آنی کیزلنمش ایدی . عامیه امنیت و اطمینان کلدکدن سکره حضرت
 عثمان ، آنی میدانه چیقاردی . حضور نبوی یه کتوردی ، عفوایتدیردی .

آندن سكره بو ذات ، قوی مسلمان اولوب بك چوق محاربه لرده بولنش و حضرت عثمانك خلافتده مصر واليسى نصب اولنش در .

عكرمه ابن ابی جهل كه خدمه ده منهزم اولدقدن سكره بمن طرفه فرار ايتمشیدی . زوجسی آم حكیم ، مسلمان اولوب رسول اكرم دن آنك ایچون امن و آمان آلدی و آرقه سندن كیدوب آنی بمن ساحلنده بولدی « ناسك الڭ زیده حلیم و کریمی اولان ذات طرفدن سکارای و امان ایله کلدیم » دهرک آنی کیرو چووردی و حضور نبوی به کتوردی . عكرمه دخی اسلام ایله مشرف اولدی .

صفوان ابن امیه دخی جدیه فرار ايتمشیدی . (عُمَیْرُ ابْنِ وَهَبٍ جُمَیْ) حضور نبوی به کلوب « یار رسول الله ! صفوان ، بنم قومك اولوسیدر . سندن قورقوب قاچدی . آکا رأی و امان ویر » دیدی . رسول اكرم دخی امان ووردی .

آنك اوزرینه عمیر جمی ، جدیه واردی . صفوان ایله کوروشدی . رسول اكرمك نصل حلیم و کریم و اقرباسنه نه مرتبه وفادار اولدیغنی بیان ایتدی و « او ، سنك عمزاده گدر . آنك عزو شرفی ، سنك عزو شرفکدر » دیدی و آنی کیرو چووروب ومکه مشرفیه کتوردی و حضور نبوی به چیقاردی .

صفوان ، حضور نبویه عمیره اشارت ایدرک « بو آدم ، دیورکه : سن ، مكا امان ویرمش سین . طوغریبی ؟ » دیو سوردی .

رسول اكرم دخی « طوغریدر » دیو جواب ووردی .
صفوان « اويله ایسه مسلمان اولق ایچون بكا ایکی آی مهلت ویر » دیدی .

رسول اكرم « درت آی تحیر سین » دیو بیوردی .
بناء علیه صفوان ابن امیه ، بر مدت مشرك اولدیغنی حالده امن و امان اوزره قالدی .

(عبدالله ابن الزبیری) حضرت علیؓ کے ہم شیرہ سی امّہانی حضرت تارینک زوجی اولان (ہیرۃ ابن ابی وہب مخزومی) ایلہ برابر (نجران) کہ کتدی . ہیرہ ، اورادہ مشرک اولدینی خالدہ وفات ایتدی . ابن الزبیری ایسہ دونوب مکبہ کلدی وعذر دیلہدی . رسول اکرم دخی آنی عفو ایلدی . آبدن صکرہ او دخی اعتذار وادیسندہ نیچہ شعرلر و رسول اکرمہ مدحیلر سویلدی .

حضرت حمزہؓ نک قاتلی اولان (وحشی) بر مدت اطراف واکتافہ طولاشدی . لکن صیفہ جق یر بولامایوب نہایت رسول اکرمہ دخیل دوشدی . رسول اکرم آنی دخی عفو ایتدی فقط د کوزیمہ کورونمہ ، دیو بیوردی . بناء علیہ وحشی ، سربست کزردی . لکن رسول اکرمہ اصلا کورونمزدی .

ساحل بحر اوزرنده (مُشَلَّل) نام طاع کہ اورادن (قَدید) نام محل مشہورہ اینیلور . ایشته او طاع اوزرنده (اوس) و (خزرچ) قبیلہ لرینک (منات) نامندہ بر بتی وار ایدی . عید فطرہ آلتی کون قالہ (سعد ابن زید ابن اشہل) رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرتلری ، آنی ہدم ایتمکہ مأمور اولغلہ واروب ہدم ایلدی .

مکبہ بر قوناق مسافدہ واقع (تَخْلَع) نام محلہ قریشک (عُرَی) نامندہ بر بتی وار ایدی کہ عندلرنده بتلرک الکیوکی ایدی . عید فطرہ بش کون قالہ آنی کسر و ہدم ایچون دخی خالدہ ابن الولید رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرتلری مأمور اولہرق بر مقدار سواری ایلہ واروب آنی پارالادی .

مکبہ اوچ میل مسافدہ (هَذِيل) قبیلہ سنک دخی (سَوَاع) نامندہ بر بتی وار ایدی . او اتنادہ عمرو ابن العاص رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرتلری دخی واروب آنی اوردی ، قہردی ، خاک ایلہ یکسان ایلدی .

وقعه خذیمه

فتح مکدن صکره رسول اکرم ، قبائلی دینه دعوت ایچون هر طرفه
مأمورلر کونده رمله (خالد ابن الولید) ی دخی نخله دن عودتندن صکره
مهاجرین وانصار ایله (بنی سلیم) قیله سندن مرکب بر فرقه ایله (خذیمه)
قیله سنه کونده ردی .

حال بوکه : زمان جاهلیتده خذیمه قیله سی ، عبد الرحمن ابن عوفک
پدرینی و خالد ابن الولیدک عموجه سی اولدورمش اولدقلرندن خالد ، آنلردن
اخذ انتقام ایچون فرصت آراردی .

بناء علیه شوال آینده مکیه برقوناق مسافه سی اولان (یَلَمَّ) ناحیه سنه
واردی . بنی خذیمه ، مسلح اوله رق قارشو چیققدقلرنده « سلاحلر کزی
براقیکز . زیرا خلق ، مسلمان اولدی ، دیدی . آنلر دخی اطاعت
ایدرك سلاحلرینی براقیدیلر .

شوحالده آنلره تعرض اولنق اصلا جائز دکل ایکن خالد ، آنلرک
اللرینی باغلاتدی و کندولرینی عسکره توزیع ایدرك « هر کس ، کندی
اسیرینی اولدورسون » دیو امر ایندی .

بنی سلیم قیله سی ، کندی یانلرنده کی اولان اسیرلری اولدوردیلر .
اما مهاجرین وانصاره اوله برچیرکین ایشی ایشله مکدن ایا ایدرك یانلرنده کی
اسیرلری صالیوردیلر .

فی الواقع خالدک بوحرکتی ، یک چیرکین برایش اولدی . حتی صوجنی
باصدیرمق ایچون اکابر اصحاب کرامدن اولان (عبد الرحمن ابن عوف)
حضرتلرینه « پدرینک انتقامنی آلم » دیدکده ابن عوف حضرتلری

﴿ قىممىتى ﴾

« اوبىلە دىكىل . سىن غىموجەنىك انتقامىنى آلىقايچون عصر اسلامده زمان جاھىلىت ايشىنى ايشلەدىك ، دىو آنى تىكدىر ابلدى . رسول اكرم ، اووقمەنى ايشىدىكە » يارب ! بىن خالدىك ايشلەدىكى ايشىدىن بىرىم ، دىو بىوردى وىرچوق مال ابلە حضرت علىنى ، بى خىزمەتە كۈندەردى .

حضرت على ، بى خىزمەتە واردى . تىلف اولان آدملىرىنىك دىتلىرىنى وىردى « دىھا بىر حىقكىز قالدىمى ؟ » دىو سوردى . « خىر قالمادى » دىدىلار . حضرت على « بىلمەدىكىكىز دىھا ضايمات وار ايسە آكا قارشولق » دىيەدىك ياندىدە فضلە قالان ماللىرى دىخى آنلە وىردى . بىمە حضرت على دىنوب كىلدى ، كىفىتى حضرت پىغمبەرە خىر وىردى . حضرت پىغمبەر دىخى آنك بو اجرا آتتى تىمىن بىوردى .

غزوة حُنین

مکه مکرمه فتح اولندینی کبی قریش قومنک اکثری مسلمان اولدی. ایمان اتمه یئرلر ، پک آرز قالدی . بو جهته دین اسلام ، برمرته دها میدان آلدی .

مقدما قریش قومنک طرفدارلاری اولان قبائل وعشارلر ، بالطبع طرف اسلامیه مائل ومتوجه اولدی و دین اسلام هر طرفده شان وشهرت بولدی .

فقط عربک الّه بیوک قبیله لرندن بری اولان (هَوازن) قبیله سی ، رسول اکرم ایله عجاربه ایتمک اوزره یینلرنده اتقاق ایلدیلر . طائف ایله مکه آرسنده (حنین) نام وادیده طوبلانمغه باشلادیلر .

(قارب ابن اسود ابن مسعود ثقفی) ثقیف قبیله سیله اورایه کلدی . رسول اکرمک کوچوک ایکن سوت امدیکی (بنی سعد ابن بکر) قبیله سیله (بنی جشم) کبی دیگر بعض قبائل دخی کلوب آنلره قاتلدی .

بو جهته هوازن اردوسنک موجودی یکریمی بیکن نفردن زیاده اولدی .

رسول اکرم ، کندی علیهنده اوپله بر بیوک اردونک طوبلاندیغنی ایشیتدی وهمان تدارکات کلیه تشبیت ایتدی .

حق صفوان ابن امیه دن ایکره تی اسلحه ایستدی. صفوان غصبامی یامحمد ؟ « دیو سوردی .

رسول اکرم « خیر . غصباً دکل ، بلکه سکا رد و اعاده اولنجیه دک تلف اولورسه اوده نمک شرطیله عاریت اوله رق ایسترم « دیو بیوردی .

صفوان دخی « اوله ايسه باس يوق » دیدی وعاريت اوله رق اوچيوز زره ویردی .

(تَوْقَلْ ابن حارث ابن عبدالمطلب) دخی بو وجهله اوچيوز مزراق اعاره ایتدی .

الحاصل رسول اکرم ، تداركات حریبسنی امام ایلدی و فتح مکدن صکره اسلام ايله مشرف اولان اشراف قریشدن (عَتَّابُ ابن اَسِيدُ) رضی الله تعالی عنه حضرتلرنی مکده قائممقام براقدی . اووقت عَتَّابُک سنی یکریمی راده سنده ایدی .

اهل مکيه تعلیم احکام دین ایچون رسول اکرم (مُعَاذُ ابن جَبَلُ) رضی الله تعالی عنه حضرتلرنی عتاب ايله برابر براقدی .

بعده شوالک یدنجی کونی رسول اکرم (دلدل) نام استرینه سوار اوله رق اون ایکی بیک عسکرله مکدن چیقوب جانب حنینه عزیمت ایتدی . بو عسکرک بیک قنری مهاجرین و دوت بیک قنری انصار و بش بیک قنری جهینه و مزینه و بنی سلیم و اسلم و غفار و اشجع قیلهلری و ایکی بیک قنری اهل مکه ایدی .

برلکده سکسان قنر مشرک اولوب آنلردن بری دخی صفوان ابن امیه ایدی .

بنی سلیم قیله سیله مکه عسکری مقدمه الجیش ، یعنی چرخه جی اولوب رئیسلی او وقت الگ زیاده بهادر و ماهر سواری قوماندانی اولان خالد ابن الولید حضرتلری ایدی .

ایشته بویه بر مکمل اردو ايله رسول اکرم ، شوالک اون برنده وادی حنینه واصل اولدی .

اهل اسلامدن بعضیلری ، اردوی هایونک کثرت و قوتنه باقوب « بو عسکر ، هیچ بر وقتده آزلقدن طولای مغلوب اولماز » دیدی .

بوایسه یا کلیش برسوز ایدی. زیرا : کثرت وقوت ، اگرچه اسباب غلبه‌دن ایسه‌ده نصرتی ویرن جناب حقدور .

کیشی ، اسباب لازمی حاضر ایتلیدر . لکن نصرتی جناب حقدور ییلملیدر . یوقسه‌کنیدی بکنن ، سکره اوتاتور وکندی قوته‌کووه‌نن ، دایما آلداتور .

حق‌کمالی حضرت‌لری دخی حینی قالب و مظفر ایدن آنجق کندوسی اولدیتنی بیلدیرمک ایچون بو غزاده ابتدا عساکر اسلامییه بر هزیمت صورتی کوستردی . بده محضا غایت السیهی اولق اوزره بر بیوک مظفریت احسان بیوردی .

شویله که : دشمن اردوسنک باش قوماندانی و هوازن قیله‌سنک شیخی اولان (مالک ابن عوف نصری) عسکرینی غیرته‌کتورمک و آنلره فداکارانه جنک ایتدیرمک اوزره بالجه نسوان و صیان ایله حیواناتی موقع حربه سوردی و « جله‌گز » یکوچود اوله‌رق بردن بره هجوم ایدیگز ، دیو عسکرینه امر ویردی .

خالد ابن الولید حضرت‌لری ، وادی حنینده لایالیه سکیدوب کیدرکن بوصولده کیزلنش اولان هوازن عسکری ، بقتة جیقوب بر شدتلو هجوم ایدنجه بنی سلیم قیله‌سی ، بوزولدی . مکه عسکری دخی آنلره پیرو اولدی . آنلرک بو هزیمتی سائر عساکر اسلامییه سرایت ایدرک بتون اردوی اسلام بوزولوب طاغیلدی .

حضرت پیغمبرک یاندنه یالکز عتی (عباس) و عمزاده‌تی (ابو سفیان ابن حارث) ایله (ابو بکر) و (عمر) و (علی) و (اسامة ابن زید) کچی پک آزامحاب کرام قالدی .

بو ، بوزغونلق اوزرینه ایمانی ضعیف اولان تازه مسلمانلردن بر چوغنک افکاری بوزولدی .

حتی اهل مکه‌دن بضیاری ، بربریه سویلشورلر ایکن ابو سفیان ابن حرب « بو هزیمتک دکزه قدر آرقه‌سی آلتماز ! » دیمش .

صفوان ابن امیّه ك آنابر قرن دانشی اولان (كَلْدَه) « بوكون، سحر بوزولدی ! » دیوب صفوان ایسه هنوز مسلمان اولماشیكن « صوص. الله آغزیگی بیرسون . بكا، هوازندن بری حاكم اولمقدن ایسه قریشدن بری حاكم اولق یكدر » دیو كلدیهی تكدیر ایتمش .

رسول اکرم ایسه ثبات و شجاعتده جمله ناسه فائق ایدی . انک طار و غاطرملو و قتلرده دخی تلاش و عجله ایتزدی .

حضرت علیدن مرویدرکه « محاربه » شدت بولوبده باشمز صیقی به کلدیکی وقت بز، هب رسول الله سینوردق « دیر ایتمش .

ایشته بو دفته دخی فخر عالم حضرتلری ، جمله ناسك اشجی اولدیغنی کوستردی .

شویله که : بروجه بالا اردو بوزولوبده فخر عالم ، یالکز قالدقده اصلا قنور کتورمیوب و هیچ تلاش کوسترمیوب دلدلی دشمنه قارشو سوره ردی . حضرت عباس ایسه ایلرو کیتمه سون دیو دلدك دیزکیتی طوتاردی .

اوقت فخر عالم حضرتلری ، یاننده کی اصحاب کزینی ایله صاغ طرفه چکیلوب طوردی . « ای ناس ! کلیگز . بن رسول الله ، محمد ابن عبداللهم » دیو ندا بیوردی .

حضرت عباس دخی گور سلی بر ذات اولوب صوت جهیر ایله « ای عقبهده بیعت ایدن انصار ! ای شجره رضوان آلتنده کپرو دونه مک اوزره سوز ویرن اصحاب ! » دیو چاغردی .

ایشیدن اصحاب کرام « لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ » دهرک دوندیلر وهان کلوب رسول اکرمک اطرافه طوبلانیدیلر .

هله (اسید ابن حنیر) رضی الله تعالی عنه حضرتلری (یا اوس) ، (سعد ابن عباده) رضی الله تعالی عنه حضرتلری (یا خزرج) دیو چاغردقلا رنده نصل که آرلر ، بکلرینک باشنه اوشوب طوبلانورلر ایسه

(اوس) و (خزرج) قبیله‌ری دخی سکیردوب قوشوشدیلر و آنلرک باشنه اوشدیلر .

ایشته بو صورتله بوزغون عسکر ، هر طرفدن قوشوب رسول اکرمک یانه کلدیلر و کمال شدت ایله جنکه کیرشدیلر .

هوازن عسکری ، کمال شدت ایله هجوم ایدوب کلورکن حضرت علی رضی‌الله تعالی عنه ، قارشو واروب آنلرک بایراقدارلرینی اولدوردی .

اواننده رسول اکرم « شیمدی فرون قیزدی » دیویوردی و یردن بر آووج طوپراق آلوب دشمنلرک یوزلرینه قارشو آتدی و کؤکدن ملکلر اینوب رسول اکرمه یاردیم ایتدی . بوجهتله دشمنلر ، همان فراده یوز طوتندی .

عساکر اسلامیه دخی آنلرک آرقه‌لرینه دوشوب دیله‌دکلرینی قتل و دیله‌دکلرینی اسیر ایتدیلر .

یالکزر انصاردن و خزرج قبیله‌سندن (ابو طلحه) رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری ، اووقت مشرک‌لردن یکریمی نفرینی قتل ایتشدی .

بو جهتله مشرک‌لرک یتیمش بو قدری تلف و بر چوغنی اسیر و باقیسی منهزم و پریشان اولدی و کافه اموال و عیاللری عساکر اسلامیه اته کچدی . اهل اسلامک شهیدلری ایسه دوت نفردن عبارت ایدی .

ابتدا عساکر اسلامیه‌نک یوزولدینی خبری اهل مککه و اصل اولدقده بعضیلری « محمد اولمش و محمدیلر طاغیلمش . بوندن صکره عرب قومی دخی بابالرینک دینته دوزرلر » دهرک اظهار ممنونیت ایلشلر .

مکه قائممقامی اولان (عتاب ابن اسید) رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری دخی « محمد اولور ایسه شریعتی باقیدر ، تکریمی دیریدر » دیمش .

متعاقباً اهل اسلامک منصور و مظفر اولدینی خبری مککه و اصل اولتجه عتاب ایله معاذ ابن جبل رضی‌الله تعالی عنهما ، یکیدن دنیا به کلشجه‌سنه ممنون اولشاردر .

غمرایه

یوقاروده بیان اولندی اوزره رسول اکرم، مدینه دن حرکت بیورمدن اوبله (ابو قتاده) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی بر مقدار عسکرله جانب نجده کوندرمشیدی .

(اَضَم) نام محله واردقلرنده (عامر ابن اَضْبَط) • تصادف ایشملر . عامر ، آنلره سلام ویرمش و کندوسنک مسلمان اولدیغنی بیلدیرمش ایکن ابو قتاده نك میبندمه کی عسا کردن (عَحْمَ ابن جُثَامَه) بر اسکی ماجرادن طولای غمرای اولدرمش و ده وه سیله اشیاسنی مال غنیمت دیو آلمش .

بعده ابو قتاده ، عسکرایه عودت ایدوب رسول اکرم ایسه اردوی هایون ایله مکه اوزرینه حرکت ایلش اولدیغندن ابو قتاده دخی آرقداشلریله برلکده مکه یه متوجه اولهرق اثنای راهده رسول اکرمه یقشمشملر و مکه فتحنده بولندقدن صکره حنین غزاسنه دخی چیقمشملر ایدی .

رسول اکرم ، وادی حنینده او یله نمازینی ادا ایتدکدن صکره بر آفاج کولککسندمه اوتوردی . اصحاب کرامی دخی اطراقده صف اولوب طوردی .

اووقت غطفاندن (فزاره) قیله سنک رئیس اولان (عِیْنَه ابن حصن) قالدوب عامر ابن اَضْبَط ک قاتی دعوی ایلدی .

بنی تمیم قیله سی شیخی اولان (اَقْرَع ابن حَابِس) دخی عَحْمَ ابن جثامه بنی حمایه ایدرک مدافعه یه قالدیشدی .

حضور نبویه اوزون اوزادی یه محاکمه دن صکره ورنه نك موافقتیله دینه قرار ویردیلر و • عَحْمَ کلسونده رسول اکرم ، آنک ایچون استغفار ایتسون • دیدیلر .

عَحْمَ کلدی ، حضور نبویه اوتوردی .

رسول اکرم « آدک ندر ؟ » دیو صوردی .

« محمّد ابن جثامه » دیو جواب ویردی .
 رسول اکرم « حاصر ابن اضبط ، اسلامی اظهار ایتمشیکن سن آتی
 قتل ایتدگی ؟ » دیو بیوردی .
 محمّد « آنک اسلامی اقرار ایتسی ، آنجق اولومدن قورتولق ایچون
 ایدی » دیدی .

رسول اکرم « یا ، سن آنک قلبی یاردگی که طوغریعی ، یالانی
 بیلهسین » دیدی .
 محمّد « آنک قلبی برات پارچه سیدر . یارلسه نه آکلاشیلور ؟ » دیدی .
 رسول اکرم ، « قلبی بیلمزسین ، لسانه دخی اینامازسین . نه یاملی ؟ »
 دیدی .

محمّد ، باشقه دییهجک بر شی بولامایوب « یارسلو الله ! بنم ایچون
 استغفار ایت » دیدی .

رسول اکرم « الله ، سنی عفو ایتمهسون » دهینجه محمّد ، کوزلرندن
 یاش آقاراق قالغوب کیتدی و کدرندن بر هفته نظرده وقات ایتدی .
 دفن اولدقدده بر ، آتی قبول ایتیهوب طیشارو آتدی . تکرار دفن
 اولدقدده بر ، آتی ینه آتدی .

قومی کلوب رسول اکرمه خبر ویردی . رسول اکرم « بو بر ،
 آندن ده قاتارینی قبول ایدر . لکن جناب حق ، سزه وعظ ایتک ایستره
 دیو بیوردی .

آندن صکره (محمّد) ی قومی ، تکرار دفن ایتدیلر و اوزرینه بیوک
 طاشلر قویوب کیتدیلر .

وقعة اوطاس

وادی حنینده هوازن اردوسی ، منہزم و پریشان اولدقدن صکره
 فرارلاردن بر طاقی هوازن دیارنده (اوطاس) نام وادیده طویلاندی .

ابوعامر رضی الله تعالی عنه حضرتاری ، بر فرقهٔ عسکره ایله اورایه واروب حربه گیرشدکده شهیداولنجه یرینه (ابوموسی الاشعری) رضی الله تعالی عنه حضرتاری کچوب جنکی قازاندی وبر چوق اسیرلر ایله نیجه اموال غنائم آلوب کپرو دوندی .

بواسیرلر ایچنده (بنی سعد) قیلهسندن (حارث) لک قیزی (شیبا) دخی وار ایدی . رسول اکرمک سوت قیز قرنداشی اولایغنی خبر ویردی وحضور نبوی په کتورلدکده رسول اکرم ، آتی طانیوب متأثر اولدی . حتی مبارک کوزلرندن یاش کلدی . خر قهسنی یره دوشه یوب (شیبا) پی آنک اوزرینه اولطورندی وپک چوق حرمت ورعایت ایتدی . آکا بر کوله وجاریه وایکی دهوه وبر مقدار قویون ویردی وقوم وقیلهسی یانه کونده ردی .

محاصره طائف

بروجه بالا قبائل متفقہ اردولری ، منہزم ویریشان اولنجه آرتق قبائل عریده اهل اسلامه قارشو کلهجک تاب وطاق قالدی .

فقط قیف قیلهسی ، وطنلری اولان (طائف) بلدهسنه کیتدیلر و قلعہ په کپروب تحصن ایتدیلر .

هوازن قیلهسنک رئیس اولان (مالک ابن عوف) دخی آنلرله برابر واروب طائف قلعہسنه قیاندی .

آنک اوزرینه حضرت پیغمبر ، اسرا ایله اموال غنائمک مکیه اون یوقدر میل مسافسی اولان (جحرانه) نام موقعده جمع ایدیلسنی امر ایتدی ومحافظهلری ایچون اوراده بر مقدار عسکر آلیقودی . باقی عسکرله طائفه کیتدی واهل طائفی صیق صیق محاصره وتضیق ایتدی . حتی (سلمان فارسی) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک مرقتیله منجیق دخی قوللاندی .

قیف قیلهسنک رئیس اولان (عمرو ابن مسعود) ایله (غیلان ابن سلمه) مکهنک قتحندن سکره رسول اکرمک طائف اوزرینه یوروپهجنکی

اوله در خاطر ایدرك منجیق صنعتی او کره نمک ایچون (جُرش) طرفه
 کیتمش اولدقلرندن حنین وقعه سنده بولنمدقلری کبی بو کره طائفک
 محاصره سنده دخی بولنمدیلر .

لکن قیف قیله سیله طائفده بولنان سائر محصورین ، قلعهدن شدتلو
 مدافعه ایندیلر . پک چوق اوق وسائر آندیلر .

شویله که : آندقلری اوقلر ، چکیرکه آلای کبی هواده اوچار و بر برینه
 طوقوشورق اهل اسلام اوزرینه دوشر ایدی .

بو جهته اهل اسلامدن اون ایکی کشتی شید و بر چوق کیسه لر مجروح اولدی .
 بو صره ده طائفدن بر چوق کوله لر ، قاچوب اردوی هایونه کلدیلر .
 رسول اکرم ، جمله سنی آزاد ایندی .

خالد بن ولید رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، بر قاج دفعه میدان
 مبارزه یه چیقوب ار دیله دی .

رؤسای مشرکیندن (عبدالل) نام شخص « درون قلعده سکافارشو
 چیه حق کیسه یوقدر . زلر ، ذخیره من تمام اولنجه یه قدر طیانوب
 طورورز . ذخیره من بیتر ایسه او وقت طوبمز بردن طیشارو اوغرایوب
 اولنجه یه قدر اوغراشورز » دیو رد جواب ایلدی .

بو صورتله مدت محاصره ، اون سکز کون قدر تمتد اولدی . طائفک
 فتحی ایسه هنوز میسر و مقدر دکل ایدی .

بناء علیه رسول اکرم ، آندن واز یکدی واردوی هایون ایله طائفدن
 قالقوب جمرانه یه کلدی که اسرا و اموال غنائم هب اوراده ایدی .

اسرائمک ذکور و انات مجموعی آلتی بیک نفوس و اموال غنائم یکرمی
 درت بیک دهوه و قرق بیکدن زیاده قویون و پک چوق قنود ایدی .

تقسیم غنائم

رسول اکرم ، چند روز اسرا و اموال غنائمی تقسیم ایچون جمرانه ده
 مکث و توقف بیوردی .

فتح مکه‌دن سکره یکی مسلمان اولانلر هنوز قلیبلرنده ایمانلری قوت بولماش اولانلرکه (مُؤَلَّفَةُ الْقُلُوبِ) دنیلور. رسول اکرم ؑ آنلره اموال غنائمدن زیاده‌جه حصه چیقاردی .

شوبله که : (ابوسفیان) و اوغوللری (یزید ابن ابی سفیان) و (معاویه ابن ابی سفیان) و (خُوَیْطُ بْنُ عَبْدِ الْمَزْیِ) و ابو جهلک اوغلی (عکرمه) و برادری (حارث ابن هشام) و (سهیل ابن عمرو) کبی برنجی درجه‌ده اشراف قریشدن اولان مؤلفه‌القلوبه یوزر ده‌وه و برر مقدار کومش وایکنجی درجه‌ده اشرافدن اولان مؤلفه‌القلوبه قرقر ده‌وه و آکا کوره برر مقدار کومش ویردی .

بونلر، اووقت مؤلفه‌القلوبدن ایکن سکره هپ قوی مسلمان اولشلردر. علی‌الحصوص ابوسفیان ایله اوغوللری یزید و معاویه و خویط ابن عبدالمزئیؓ، مؤخرأ رسول اکرمک خدمت کتاپتده بولنشلردر .

رسول اکرم ؑ نه مرتبه جود و کرم صاحبی اولدیفنی بوکره دخی یار و اغیاره بیلدیردی .

حتی احوال غنائم اووجهله تقسیم اولنورکن بو وادیده الک اعلاجنسندن اوله‌رق یوزقدر ده‌وه طویلاشمشیدی. صفوان ابن امیه ؑ آنلری کوروب « نه اعلا ده‌وه‌لر! » دیدکده رسول اکرم ؑ اويله ایسه سنک اولسون ، دیو بیوردی وهان ده‌وه‌لری آکا ویردی .

صفوان دخی مقدما مسلمان اولق ایچون درت آی مهلت آلمشیکن آرتق آکا باقیوب « بو مرتبه لطف و سخا ؑ آنجق خصلت انیادر ، دهرک همان اسلام ایله مشرف اولیویردی .

رؤسای نجددن (عینة ابن حصن فزاری) ایله (اقرع ابن حابس تمیمی) یه دخی یوزر ده‌وه ویریلهرک اشراف قریشک برنجی درجه‌ده نه معادل طوتولایلر .

بوکره انصار اموال غنائمدن سائرلره ویرلدیکی قدرحه ویریلدیکندن بعضیلرینک جانلری صیقیلوب یینلرنده سویلنمشلر .

فخر عالم حضرتلری ، آناری حضور سعادتہ جعفری « بن ، برطاقم
ضعیف الاعتقاد اولان یکی مسلمانلرک جلب وتالیف قلبی ایچون اموال
غنایمندن آنلره زیادهجه حصه وردم . آنلر ، مالی آلوب ملکترلرینه
کیده جکلر . سزده رسول اللهی آلوب کندی دیارگزه کتورمکه راضی
دگلیسکمز ؟ » دیو بیوردی .

جلهسی « راضی وخوشنودز » دیدیلر وبو التفات ییغمبریدن نمون
ومتأثر اولوب آغلاشدیلر .

فخر عالم حضرتلری دخی اللهی قالدیروب خاصهٔ انصاره وآنلرک
اولاد واحفادینه خیر ایله دعا ایتدی .

اوآناده هوازن قیلهسنک اشرافی جمرانهیه کلدیلر واسلام ایله مشرف
اولدیلر . اولاد وعیاللرینک ردّ واعادهسنی نیاز ایلدیلر وحضور نبویه
غایت مؤثر سوزلر سویلیدیلر .

رسول اکرم « بنی هاشمک حصهسنه اصابتایدن اسرا هپ سزگدر ،
دیدی .

سائر مهاجرین وانصار دخی « بزم حصه لرمنه اصابتایدن اسرا ، هپ
رسول اللهکدر ، دیدیلر . دیگر قیلهلرده ایستایسته من آنلره تبعیت ایتدیلر .
بو صورتله بر کونده آلتی بیک اسیر آزاد ایدیلدی و جلهسنه طرف
نبویدن اکراماً بر قات روپه کیدیریلدی .

متقابلاً هوازن قیلهسنک رئیس اولان (مالک ابن عوف) کلدی واسلام
ایله مشرف اولدی . آکا دخی طرف نبویدن یوز دوهو احسان بیورودی .

رسول اکرمک مککه په وآنندن مدینه په عودتی

انساننده ظهوره کلن بعض وقایع

خاتم الانبیاء علیه افضل التحایا حضرتلری ، واسط ذی القعدةده جمرانهدن
قالقوب مککه کتندی ویت اللهی زیارت ایتدی وعتاب ابن اسید رضی الله
تعالی عنه حضرتلریخی امیر مککه ، بنی مککه والیسی نصب ایلدی .

ناسه احكام شرعيه يي بيلديرمك ايجون ماز ابن جبل رضي الله تعالى عنه
حضرت لرني دخی مکده برآقدي .

کندوسی اصحاب کراميله برلکده مکدن چيقدی و اواخر ذی القعدة
مدینه په اصل اولدی .

عتاب رضي الله تعالى عنه ، بوسنه ناس ايله عربك اسكي عادی اوزره
حج ایتدی .

اشبو عتاب ، حضرت عثمان ذی النورینک عمزاده سی و (اسید ابن
ابي الماص ابن امیه) نك اوغلی ایدی . اییلر حقنده شفقتلو ، کوتولر
حقنده شدتلو، عادل و صالح و بی امیه ایچنده سوزی نافذ و ضبط وربط
مملکته مقتدر بر نوجوان ایدی .

ضعفای ناس ، آنك امارتندن ممنون و عدالتندن خوشنود قالدی .
اما اونه دنبرو مکده ریاسته آلیشمش اولان کبار قریش ، اويله نورسیده
بر ذاتك امارتندن خوشنود اولدیلر .

على الخصوص جله سنك رؤسای اولان ابوسفیانه كوره اويله بر نوجوانك
حكومتی آلتنه كیرمك کوچ ایدی .

فقط ابوسفیان ايله فتح مکده یکی مسلمان اولان دیگر کبار قریشدن
نیچلری بعدالفتح مکدن مدینه په کوچ ایتدیلر .

ابوسفیان ، نجران والیسی نصب و تعیین بیورولدی . اوغلی معاویه
دخی کاتب وحی اولدی .

مکده (ابومحذوره) دینور اون التی یاشنده غایت کوزل سسلی بر
چو چق وار ایدی . فتح مکده رسول اکرم ، آکا تسلیم اذان ایدوب
آتی مکده برآقدی . اودخی هجرتك الی طقوز سته سنه قدر مکده مؤذلك
ایتدی . بعده فوت اولدی . ایشته پیغمبرمك مؤذنلری ایچنده حضرت
بلالدين صوکره آنك مشهور اولان بودر رضي الله تعالى عنهما .

رسول اکرم ، جمرانندن عودت ایتدیکی ائنده (بحرین) حکمداری

(منذر ابن ساوی) به خطاباً برنامہ یازدیرمش و (علاء ابن الحضرمی) رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تریلہ کوندیرمش ایدی .

علاء حضرت تری ، بحریۃ واردی . نامہ ہایونی مندرہ ویردی . منذر ، ایمانہ کلکله بحریندہ کی عربلر دخی ایمان کتوردی .

لکن اورادہ بولنان یہود و مجوس طاقہلری ، ایمانہ کلیوب اسکی دین و آینارندہ اصرار ایتدکلرندن منذر ابن ساوی ، حضرت پیغمبرہ برقطمہ عریضہ یازوب آنلر حتمندہ نہ یاپیم ؟ دیو صوردی .

رسول اکرم دخی مندرہ جواباً بر امرنامہ یازدیروب اومقولہلرہ جزیرہ باغلا دیو بیوردی .

ینہ او ائسادہ طرف نبویدن کاتب حضرت پیغمبری (ابی ابن کعب - الانصاری) رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تریلہ قلمیہ (عمان) حکمداری اولان (جلندی) اوغوللری (جیفر) ایله (عبد) . نامہ ہایونی یازیلش و عمرو ابن عاص رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تریلہ کوندیریش ایدی .

عمرو ابن عاص ، عمانہ واردی . نامہ ہایونی جیفر ایله برادری عبدہ ویردی . جیفر ، براز تردد دن صکرہ عبد ایله برابر ایمان کتوردی .

بمدہ عمرو ابن عاص ، عمان اطرافندہ کی عرب اغنیاسنک زکاتی طوبلادی و فقیرلرینہ تقسیم ایلادی . درون بلدہدہ بولنان مجوس طاقہسنہ دخی جزیرہ باغلادی .

ینہ او ائسادہ ملوک غساندن بلقاوالیسی اولان (جبلہ ابن اہیم) . برقطمہ نامہ ہایونی یازیلدی ، و دین اسلامہ دعوت بیورولدی .

جبلہ دخی اطاعت کوستردی و رسول اکرمہ برقطمہ جوابنامہ ایله بعض ہدایا کوندہردی .

شام طرفندہ متوطن اولان قبائل عربدن (جندنام) قیلہسی رئیس (فروہ ابن عمرو الجذامی) کہ قیصر روم طرفندن (معان) بلدہسی متصرفی و او جوارده بولنان طوائف عربک امیری ایدی . بولئسادہ رسول اکرم ،

آنی دخی دین اسلامه دعوت ایتدی . او دخی اطاعت ایدوب ایمانه کلدی .

رومالور ایسه فروه نك مسلمان اولدیتی ایشیتدکلی کی آنی جلبایله حبس واعدام ایلدیلر ، رضی الله تعالی عنه .

خلال ذی الحجده رسول اکرمک (ماریه) نام جاریه سندن (ابراهیم) نام اوغلی دنیایه کلدی و رسول اکرمک بیوک کریمه سی (زینب) رضی الله تعالی عنها حضرتلری دخی بوسنه دار قادن کوچوب دار بقایه کیتدی .

ینه بوسنه مدینه منورده ما کولات بهایه چیمقله خلق ایستدی که رسول اکرم نرغ ویره . رسول اکرم دخی بیوردی که نرغ ویریجی آتبحق اللهدره .

هجرتك طقوزنجی سنهسی

زنکینلرک زکاتی طویلایوبده ققیرله تقسیم ایتمک اوزره طرف
تیویدن قباله مأمورلر کونده ریلدی.

خزاعه قیسهسی زکاتلری ویرمک اوزره ایکن (بنی تمیم) قیسهسی
« بوقدر اموالی نیچون الدن چیقارملی؟ » دهرک عمانت سددنده اولدقلری
ایشیدیلدی .

آنک اوزوینه رسول اکرم (عینه ابن حصن فزاری) بی بر مقدار
حرهان آنلوسيله بنی تمیم اوزرینه کوندردی .

عینه دخی خلال مجرمده مدینه منوره دن چیقوب (صفرا) طرفنه
طوغری کیدرک (سقیا) نام محله واردی . اوراده بقته تمیمی اوردی و بر
خیلی اسیر و اموال غنائم آلوب کتوردی .

بنی تمیمک وجوه و اشراقی ، اسیرلری قورتارمق اوزره مدینه منوره یه
کلدیلر واک فسیح و بلیغ آدمیلری برابر کتوردیلر و باب سعاده کلوب
« یامحمد ! حیق . سنکله مشاعره ایدلم و فخریه سویلشم » دیویاغردیلر .

رسول اکرم چیقوب « بن ، شعرا یله مبعوث اولدم . فخریه ایله دخی
مأمور دکلم . فقط سویلیکنز باقیم » دیویوردی .

بنی تمیمک اک فسیح و بلیغ خطیبی اولان (عطارد ابن حاجب)
قالقوب کندی قومنک مدح و ثنای حقنده غایت فصیحانه و بلیغانه برخطبه
اوقوددی .

رسول اکرم ، اکا جواب ویرمک اوزره بیلغای اسلامدن و کبار انصار
کرامدن (ثابت ابن قیس بن شماس) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه
امر ایتدی .

ثابت ابن قیس دخی قلوب و جناب حق عظمتہ و رسول اکرم ک کیفیت بستہ دائرہ کوزل برخطہ اوقویوب عطارده غالب کلدی .

بمدہ بنی تیمک شاعر مشهوری اولان (اقرع ابن حابس) قلوب فخریه یوادمہ برقصیده اوقودی .

حضرت پیغمبر اکا جواب ویرمک اوزره (حسان ابن ثابت الانصاری) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه امر ایلدی .

حضرت حسان دخی دین اسلامک شرف و شانه دائر بالبداهه برکوزل قصیده سویلدی .

اقرع ابن حابس ، انصاف ایدوب « بوذاک خطیبی ، بزم خطیمزک و شاعری ، بزم شاعرزک فوقده و آنلرک سسلری ، بزم سسلرمنزک اوستده دره دیدی و آرقداشلریله برابر ایمانه کلدی .

دیار یمنده متوطن اولان قبائل (حمیر) بکلری طرفلرندن دخی بواننده مدینه منوره یه ایلیچیلر کلوب رسول اکرم ایله ملاقات ایتدیله و شروط اسلامی اوکره توب کتیدیله .

بنی تیمم قبیلهسی بمبونلرینک مزاجلری غلیظ اولوب آنلره نسبتله یمن ایلیچیلری ، پک تازک و ظریف آدمیلر اولدقلرندن حضرت پیغمبرک مدح و ثنانه مظهر اولدیله .

ینه اول ائشاده (عُذْرَه) قبیلهسندن اون ایکی کیشی کلدی (جمرة ابن نعمان) دخی آنلرک ایچنده ایدی . قبیلهلرینک زکاتلرینی کتوروب ویردیله و جلهسی ایمان کتوردیلر « یارسول الله ! بزم تجارتیز شام ایله دره او طرفده ایسه روم قیصری هرقل وار . آنک حقنده سکا برشی وحی اولندی » ، دیو سوردیله .

رسول اکرم « مژده سزه که یقینه شام فتح اولته جقدر و هرقل ، بو حوالیدن ساووشوب کیده جکدر » دیو بیوردی .

فصحاً و بلغای عرب ، قرآن کریمه نظیره سویلکدن عاجز قلوب

بو جهته جوغی مسلمان اولدیسده برطاقی، دین باطللرنده اصرار ایدرک
سلاح ایله غلبه سوداسنه دوشدیلر .

لکن سلاح ایله مقاومتدن دخی عاجز قالنجه بی تمیم کی بمضیلری
ینه لسان قلیجه مراجعت ایدرک خطبه و شعر ایله جنکشمکه قالدشیلر .
خطبا و شعراء اسلام ایسه وادی بلاغته آنره غالب کلدیلر . نهایت
آنر دخی مجزلری اعترافه مجبور اولدیلر .

خطبای اسلام ایچنده (ثابت ابن قیس) رضی الله تعالی عنه ، سائر
فائق اولدینی کی شعرده دخی (حسان ابن ثابت) ایله (کعب ابن مالک الانصاری)
رضی الله تعالی عنهما حضرتلری فائق الاقران ایدیلر .

بعده (کعب ابن زهیر) دخی کلوب آنره قایلیدی . رسول اکرمک
مدح و تناسیله مشغول اولدی .

شویله که : ملغای عربدن مشهور (زهیر ابن ابی سلمی) نام شاعرک
(بُحَیْر) و (کعب) نامنده ایکی اوغلی اولوب ایکسی دخی آنک کی
شاعر ماهر ایدیلر .

هله کعب ، فوق العاده آتش زبان بر شاعر اولوب پدرینک وفاتندن
سکره شهرتی آکا میراث قالدی .

بو کره رسول اکرم ، مکدن مدینهیه عودت ایتدکده بحیر ابن زهیر،
مدینه منورهیه کلدی و اسلام ایله مشرف اولدی .

کعب ابن زهیر ، آتی ایشتدکده جانی صیقیلدی و برادرینه « نیچون
پاپا کک دیتسندن دؤندک ؟ » دیو تویسخ و تکدیر یوللو برقصیده یاپوب
کوندهردی .

بحیر ، اوقصیده بی حضور نبویه اوقودی . رسول اکرم ، دلکیر
اولدی « هرکیم ، کعب ابن زهیر راست کلورسه اولدورسون . دمی هدردر
دیو بیوردی .

بحیر دخی برادرینه نصیحتنامه قیلقلور بمنظومه یاپوب کوندهردی و بیوک
تهلکده اولدیتنی کندوسنه بیلدردی .

کعب ، فصل غاطرہ لی بر حالہ اولدیتی آن کلادی ویک زیاده تلاش ایلدی . همان مدینہ منورہ یه کلوب ابو بکر الصدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تارینک یانہ واردی .

حضرت صدیق دخی آنی آلوب مسجد شریفہ کتوردی وہ یارسول اللہ بر آدم بیعت ایدمک ، دهرک حضور نبوی یه چیقاردی .
آنک اوزرینہ کعب دخی رسول اکرمک الی طوتدی ، بیعت ایندی و دیز چوکوب اوتوردی .

« کعب ابن زهیر ، ثاب و مسلم اولهرق استیان ایچون حضور سعادتکزه کک ایستر . قبول ایدرمیسکمز ؟ » دیو صوردی . رسول اکرم دخی « اوت » دیو جواب وردی .

در حال کعب « یارسول اللہ ! کعب ابن زهیر بنم ، دینجه انصاردن بری قالقوب » رخست ویر یارسول اللہ ! شونک بونی اورایم ، دیدکده رسول اکرم « آندن وازکچ . زیرا دین اسلامه میل ایله توبه ایدوب کلشدر ، دیو بیوردی .

او وقت کعب دخی رسول اکرمه مدحیه اولوق اوزره نظم ایندیکی
(بَانتُ سَعَادُ) قصیده سنی اوقومغه باشلادی .

بو مدحیه یه (قصیده بُردَه) دنیلور . (برده) ایسه عربجه خرقه دیمکدر . او وجهله تسمیه سنه سبب بودرکه : کعب ، آنی اوقورکن رسول اکرم ، غایت محظوظ اولهرق صرتمدن خرقه شریفه سنی چیقاروب کعبه کیدیردی . کعب دخی آنی آلوب عمری اولدقجه او برکذار سعادت ایله افتخار ایلدی .

حتی صکره معاویه ابن ابی سفیان ، اون بیک درهم و یروب آنی آلوق ایستدکده حضرت کعب « بن ، رسول اللہک خرقه سنی کیمک ایچون کیمه یی نفسه ترجیح ایدم ، دیو رد ایتشیدی . لکن کعبک وفاتنده معاویه ، آنک وره سنه یکریمی بیک درهم کونده روب او خرقه سعادت آلمشدر .

غزوة تبوك

قصر رومك امريده شامده اهل اسلام عليهنه بر بيوك اردو تريب اولمش و (جُذَام) و (حَم) و (غَسَان) قيله لری دخی روم عسکريله برلکده حرکت ایدہ جک ایش دیو ایشیدیلدی .

آنک اوزرينه رسول اکرم دخی ديار شامه کيتمک و روما دولتيه جنک ايتمک اوزره مدينه منوره ده بر بیسوک اردو جمع ورتينه مباشرت بیوردی .

مکدن، سارقائل عربدن عسکر جلب ايتمک اوزره هر طرفه مخصوصاً مأمورلر کوندردی وایام قحط و غلا اولديشدن ذی قدرت اولانلرک عسکره اعانه ایتلرینی امر ایتدی .

بناءً عليه قدرتی اولانلر، قدرتسزله پک چوق اعانه ایلدیلر . حتی اهل اسلام خانولری، حلیاتلرینی عسکره هدیه ایتدیلر . ابو بکر الصديق رضی الله تعالی عنه حضرتلری، جمیع اموالنی بواوغورده بذل و صرف ایلدی .

عثمان ذی النورین رضی الله تعالی عنه حضرتلری، اعانه عسکره اوله رق اوچوز ده وه یوک ذخیره و تقدأ بیک آلتون ویردی . ايشته آنک اوزرينه رسول اکرم ، حضرت عثمانه خاصه دما ایتدی و کندوسندن صدور ایش و ایدہ جک بالجله تقصیراتنک مغفوا اولدیتنی تبشیر بیوردی .

رسول اکرم ، اوتہ دنبر بر سمتہ سفر ایدہ جک اولدقده بشقه طرفه کیده جک کبی کوسترش ايتمک مستاد شریفاری ایکن بو دفعه هوالر صیجاق

وهر بر قوراق و دشمن قوی و کید یله جک یر، اوزاق اولدیندن هر کس، آکا کوره تدارک کورمک ایچون کید یله جک سمت و محلی بیلدردی .
 کروه منافقین « بویه صیجاق و قتلده یوله چقمیگز » دیو خلقه نصیحت یولنده فساده سی ایدرلردی . آنلره جواباً « جهنم حرارتی دها شدتلورد » دیو بیوریلدی .

رئیس المنافقین اولان (عبدالله ابن ابی سلول) « روم دولتی . محمد ، اویونجاقی صایور ؟ آنک اصحابیله برابر طوتولوب اسیر اولاجقارنی . کوزله کورمش کبی بیلیورم » دهرک ناسه خوف و دهشت و برردی .
 اعتقادی بتون اولانلر ایسه رسول اکرمک امرینه مطیع و جهاد و غزایه ثابت ایستکلو اوله رق کال سرعت ایله سفره حاضرلار نورلردی و بعضیلری زاد و ذخیره لرینی یوکلده جک دوه بولامادقلرندن پک زیاده محزون و متأسف اوله رق آغلارلردی .

بدناً ، یاخود مالاً سفره اقتدارای اولمایانلره دهرجک اولیوب آنلر ، حقیقه معذور اولدقلری جهته کیرو قالدیلر .

هر باندن بعضیلری دخی حقیقه معذور اولمادقلری حالده بر طاقم اعذار واهییه سرد ایدهرک سفره کیتمه مک اوزره رخصت آلدیلر .

لکن هر طرفدن کال شوق و غیرت ایله فوج فوج آقوب کلن عساکر اسلامیه حد کفایه ایریشدی .

بناء علیه رسول اکرم ، اولاد و عیاله باقق ایچون علی کرم الله وجهه حضرتلرینی و امور مملکتی رؤیت ایچون (محمد ابن مسلمه) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی مدینهده بر اقدی .

هجرتک اشبو طقوزنجی سنه سی رجینده پنچشنبه کونی خاتم الانبیا حضرتلری ، اردوی هایون ایله مدینهدن چیقدی .

عبدالله ابن ابی سلول ، منافقیندن بر کروه ایله برلکده بلا عذر بو سفردن کیرو قلوب آچیقندن آچیفه رسول اکرمک امرینه مخالفت ایلدیلر .

صحیح الاعتقاد اولان اهل اسلامدن بعضیلری دخی کذلک بر کونه عذرلری اولدینی حالده زحمت و مشقتدن قاچوب سفردن کیر و قالدیلر . اردوی هایون ایله کیدنلر ، فی الواقع صیجاقدن و صوسزلقدن پک زیاده کوچلک چکدیلر . لکن بیوک اجر و ثوابه نائل اولدیلر . رسول اکرم ایله برلکده کیدن عسا کرک مقداری اوتوز بیک نفردن زیاده اولوب اون بیکی آتلا ایدی .

انسانای راهده رسول اکرمک ده وه سی غائب اولدی منافقیندن (زید ابن الصیت) « محمد ، پیغمبرم دیر و کولکردن خبر ویریر . حال بوکه ده وه سنک زرده اولدینتی بیلمز ، دیمش .

او وقت رسول اکرم دخی « بر شخص ، بنم حقمده شویله ، بویله دیور ، دهرک آنک بوسوزلرینی اصحابنه حکایه ایلدی و « بن ، والله برنی بیلیم . الا جناب حقک بیلدیردیکنی بیلیم . شمدی جناب حق ، بکا بیلدیردی که ده وه ، فلان وادیده ، فلان یرده بولاری بر آ فاجک دالنه ایلدیشوب قالمش . کیدک ، کتورک ، دیو سویلدی . همان اورایه واردیلر و ده وه پی او حالده بولوب کتوردیلر .

بعده رسول اکرم اردوی هایون ایله (تبوک) نام مرحله یه واردی که مدینه دن دمشق شامه کیدرکن یاری بولدر .

اوراده اردوی هایون ، بر صو پاشنه قوندی که غایت آز آقیوردی . بویله بر بیوک اردونک اداره سنه کافی دکل ایدی .

رسول اکرم ، آندن آپدست آلدی . همان معجزه محمدیه اوله رق صو ، اوقدر چو غالدی که بتون اردونک اداره سنه کافی اولدی .

اردوی هایون ، تبوک مرحله سنده اقامت ایله مهابتی اطرافنی بورومش اولدینی حالده کرک عسا کر رومیهدن و کرک قیصره تابع اولان عرباندن بر حرکت کوردولدی . بو جهته محاربه وقوع بولمادی .

لکن اردوی هایونک شام حدودینه قدر کلوبده روما دولته میدان اوقوماسی هر طرفه دهشت ویردی .

بناءً عليه (عقبه مصریه) جوارنده و دکنز کنارنده (آیه) نام بلده نکه حکممداری اولان (يُوحَنَّا) کلوب اوچیوز آلتون جزیه و یرمک اوزره عهد و امان دیله دی . رسول اکرم دخی آکا او وجهله بر قطعه عهدنامه اعطا ایله دی .

بلاد شامدن (جربا) و (آذرح) نام بلده لکه ایکسینک آرمسی اوچ میل مسافه دن عبارتدر . آنلرک اهالیسی دخی سنوی یوز آلتون جزیه و یرمک اوزره عهد و امان ایستدیلر . رسول اکرم ، آنلره دخی اووجهله بر قطعه عهدنامه و یردی .

ینه او ائنده رسول اکرم ، دوت یوز الی آتلا ایله سیف الله (خالد ابن ولید) رضی الله تعالی عنه حضرتلری (دَوْمَةُ الْجَنْدَل) بلده سنک حکممداری اولان و نصارا دیننده بولنان (اُکَیدِر ابن عبد الملك) اوزرینه کونده ردی .

سیف الله اورایه کیتدی ، اکیدری خارج قلمده خواص اتباعیه کررکن طوتدی و آلوب اردوی هایونه کتوردی . اکیدر ، دخی جزیه اعطاسنی تمهد ایتمکه رسول اکرم آنی اوشرطله صالیوردی .

رسول اکرم ، یکریمی کون قدر تبوک موقننده طوردی و اصحاب کرامیه مشورت ایدوب ده ایلرو کیدیلک ایچون آنلرک رأیی سوردی .

عمر الفاروق ، رضی الله تعالی عنه حضرتلری « اکر طرف باریدن مأمور ایسه ک بیوروک کیدلم » دیدی .

حضرت یغمبر « اکر طرف باریدن مأمور اولسه یدم سزک رأیکزی . سورمازدم » دیو بیوردی .

آنک اوزرینه حضرت عمر « یارسول الله ! دیار شامده قوت و جمیتلر چوق . اهل اسلام هیچ یوق . حال بوکه : سزک بومرتبه یا قلاشما گز ، آنلره

خوف و دهشت ویردی . بوسنه بو قدر جقله ا کتفا ایدمده باقلم ایلروده .
جناب حق نه کوسرر ، دیدی .

برده شامده طاعون اولدینی ایشیدیلدی . رسول اکرم دخی ، طاعون
اولان بلده یه کیرمه یکنر ، دیو بیوردی .
بناءً علی ذلک ، تبوکنن ایلری کیدیله یوب همان اورادن مدینه یه
عودت بیورولدی .

رسول اکرمک ده وه سنی (عمار ابن یاسر) رضی الله تعالی عنه
حضرتلری یه در ، (حذیفه ابن یمان) رضی الله تعالی عنه حضرتلری
کیرون سورر ایدی .

کیجه لین (عقبه) دن کچرکن بقتہ اوزرینه هجوم ایلر سو قصد ایتمک
اوزره منافقیندن اون ایکی ملعون ، پینلرنده کیزلو اتفاق ایدرک حضرت
پیغمبرک کچه چکی یرده طوروب فرصت کوزه دیرلرمش .

آنلرک بو سوء قصدی ایسه رسول اکرمه وحی ایلر بیلدیرلش
اولدیندن احتیاطلی بولنوب قارشودن او ملعونلرک قارالتیسنی کوردیکی کبی
حضرت حذیفه امر ایدرک آنلری طرد و دفع ایتدیردی و منافق اولدقلری
سوء قصد ایلر کلدکلری حذیفه خبر ویردی .

فرداسی (اسید ابن حضیر) رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، بووقمه دن
خبردار اولنجه اردوی هایونده نه قدر منافق وار ایسه اعدام ایتدیرمک
ایستدی .

لکن رسول اکرم ، آکا راضی اولدی وه مادام که لسانلریله کلمه
شهادت کتور بیورلر . آنلره تعرض اولنق جائز اولماز ، دیو بیوردی .

رسول اکرم ، هپ منافقلری بیلوردی . لکن اعلان ایتزدی . فقط
حضرب حذیفه سویلردی .

بناءً علی ذلک حضرت حذیفه دخی هپ منافقلری طانوردی . لکن
بو منللو اسرادی کیزلردی .

چونکه: حذیفه ، رسول اکرمک محرم اسراری ایدی . حتی دیرلرکه:

دنیاده نه قدر اولمش واولاجق شیر وار ایسه ، رسول اکرم ، آکا بیان ایلردی .

بعده ، ینه اثنای راهده رسول اکرمه طرف السیدن (مسجد ضرار) ک کیفیتی بیلدیریلدی .

شویله که : رسول اکرم ، تبوك غزاسنه چیقمادن بر طاقم منافقار ، مسجد قبائك جماعتی آیرتمق غرضیله جوارنده بر مسجد یامنی قورمشار وممهود ابو عامر فاسق ، آنلره ه سز اوپله بر مسجد یایکیز وایچنه ممکن اولدینی قدر اسلحه قوییکیز . بنده قصر رومه کیدیورم . سزه کلشلو روم عسکری کتوریرم ومحمد ایله امحاجنی دیار مدینه دن چیقاریرم ه دیوب جانب شامه کیتمکه آنلر دخی اوپله بر مسجد یامشار وابو عامرک وعدینه منتظر اولوب طورمشار .

ایشته آکا (مسجد ضرار) دنیلورکه تبوکدن عودت ایله مدینه په کلورکن رسول اکرمه طرف السیدن اومسجدک اوپله غرض فاسداوزرینه بنا اولدینی بیلدیریلدی .

رسول اکرم دخی، همان (مالک ابن دَخْنَم) ایله (معن ابن عدی المجالی) رضی الله تعالی عنهما حضرتلرینی کونده رمکه واروب اومسجد ضراری هدم ایلدیلر .

بعده رسول اکرم ، خلال رمضان شریفده سالماً مدینه په وصول بولدی .

او وقت بو سفر هایوندن بلا عذر کیرو قالش اولانلر ، پک چوق پشیمان اولدی .

حقی ایچارندن (اَبُولْبَّاه) کی بعضیلری ، دیه جک سوز بولامیوب کندو کندولرینی مسجد شریفک دیرکلرینه باغلادیلر وکیجه کوندوز آغلادیلر و اوچ قهری یعنی (کعب ابن مالک) و (مرارة ابن الریغ) و (هلال ابن امیه) حضور نبوی په کلوب عفو دیله دیلر .

رسول اکرم ایسه ، خلقی آنارله اختلاط و مصاحبتدن منع ایتمکه
اوچی دخی برر کوشهیه چکیلدیلر واللی کون خلق ایله الفتدن محروم
قالدیلر .

بوجهتله دنیا باشارینه زندان اولدی . بعده جناب حق طرفندن جله سنک
توبه لری قبول بیورولدی و صوچاری عفو ایدیلدی .

بو غزاده ، صیت سلطوت اسلامیة ، دیار شامه کرکی کبی یاییلدی
و صادق و کاذب سچیلدی . هله گروه منافقین ، بوتون بوتون رسوای
اولدی .

اهل طائفك اسلامي

مکنتک فتحندن صکره رسول اکرم، مدینه په کلور کن (قیف) قیله سنک
رئسی (عروہ ابن مسعود الثقفی) کلوب اتناى راهده ایرشدی ورسول
اکرم ایله کوروشدی .

اسلام ایله مشرف اوله رق دونوب طائفه کیتدی وقومنی دین اسلامه
دعوت ایندی .

قیف قیله سنک برطاقم اراذل واسافل ایسه رئیساری اولان وین العرب
غایت معتبر ذواتدن بولنان اشبو (عروہ ابن مسعود) ی اوقه طوئیلر
ویبچاره بی اوق ایله اوروب شهید ایندیلر .

رسول اکرم ، ایسه (هوازن) قیله سی رئیساری اولان (مالک ابن
عوف نصری) یه قیف قیله سی قضیق ایچون امر ویرمشیدی .

بوجهتله (مالک ابن عوف نصری) ، فرصت بولدقجه قیف قیله سی
اوروب یغمایدر اولدیندن قیف قیله سی ، طائفدن طیشارو جیقامیوب
قلمده محصور کی بر حالد قالدیلر وهوازن ، خلقنک تجاوزاتندن عاجز
اولدیلر . بو صورتله قیف قیله سی ، طائفده کفر و ضلالت اوزره
باشایامایه جقارنی آکلادیلر وهان رسول اکرمک تبوک غزاسندن عودتنده
قیف قیله سنک وجوه و اشرافی مدینه منوره په کلوب عرض اطاعت
ایلدیلر . فقط نمازدن عفو اولمالرینی دیله دیلر .

حضرت پیغمبر ایسه « بر دینده که نماز اولمایه . آنده خیر یوقدر ،
دیو بیوردی .

برده رؤسای قیف ، اوتهدیرو طایفقاری (لأت) نام بنک اوج سنه

قدر حالی اوزره بر اقیلمسنی ایسته دیلر . رسول اکرم ، قبول ایتمدیکندن
باری بر آی قدر بر اقیلمسنی نیاز ایله دیلر .

رسول اکرم ، آی دخی قبول ایتمدیکندن نهایت قیقلور ، هر تکلیفی
قبول ایدرک یولیه ایمانه کلدیلر .

آنک اوزرینه رسول اکرم (لات) نام تی ییقمق ایچون (ابوسفیان
ابن حرب) ایله (مغیره ابن شعبه الثقفی) ی طائفه کونده رمکه آنلر دخی
واروب تی کسر و احما ایندیلر .

غریبدرکه آنلر ، او تی کسر و هدم ایدرکن قیف قیله سنک قاریلری
چیقوب آ کا تحسراً آغلار ایدیلر . لکن سکره جمله سی خالص مسلمان
اولوب لاک آدینی بیله اونوتدیلر .

او ائنده (سعد ابن ابی بکر) قیله سی طرفندن دخی (ضام ابن ثعلبه)
کلدی . حضور نبوی به کیدی ، مسلمان اولدی ، شروط اسلامی او کره ندی
ودونوب قیله سنه واردی . قومه ابتدا کی سوزی بو اولش که « لات
وعزری نه فنا شیر ایش ، دیمش . قومی « صوص یا ضام ! سکا جنون
وبرص و جذام کی بر علت کلسون . صاقین ، دیمش . ضام رضی الله تعالی
عنه ایسه « یازیق سزه ! لات و عزری فائده و ضرر ویره مز . حال بوکه
الله تعالی حضرتلری ، سزه پیغمبر کونده ردی و آ کا کتاب ایندیردی .
ناسی ضلالتدن قورقاردی ، دهرک اسلامی میدان قویمش و قومه خالصانه
نصیحت ویرمش . آنلر دخی آنک نصیحتی طوتمش و همان جمله سی ایمان
ایتمش . شویله که : او کون آقشامه قدر (بنی سعد) قیله سنده ذکور و اناندن
ایمانه کلدک کیمسه قالمشدر .

سال حالک تتمه وقایعی

رسول اکرم خلال رجب شریفده بر کون نجاشینک ، یعنی حبش
حکمداری اولان (آنهمه) نک وفاقی خبر ویردی و اصحاب کرامیه برلکده

آنك جنازه نمازی قیلدی . فی الواقع او کون نجاشینک وفات ایلمش اولدینی
سکره دن معلوم اولدی .

شعبان معظمده رسول اکرمک کریمه سی و عثمان ذی النورینک
زوجه محترمه سی (ام کلثوم) رضی الله تعالی عنها حضرتلری ،
عالم فنادن کوچوب دار بقایه کیتدی .

شوال آینده دخی رئیس المتأقین اولان (عبدالله ابن ابی سولول)
فوت اولدی .

اوغلی (عبدالله) رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، پدرینک جسمنی
جهنم آتشدن محافظه ایچون حضرت پیغمبرک کوملکنی آلدی و پدرینی
آکا صاروب دفن ایتدی . رسول اکرم دخی دعا واستغفار ایتمک اوزره
قبرینه کیتدی . حضرت عمر الفاروق ایسه باشی اوچنده طوروب ، یا
رسول الله ! آنک ایچون دعا واستغفار ایدم جکمیسن ؟ او، فلان کون شویله
دیددی ، فلان کون بویله دیددی ، دهرک آنک ایلم سینتاتی تمداد ایدردی .
هان وحی آلهی کلدی . « اویله کفر اوزرینه فوت اولوب کیدنلردن
برسی ایچون دعا واستغفار ایتمه و قبرینه کیتمه ، دیو نهی بیورولدی .

اشبو عبدالله ابن ابی ، اهل اسلام حقنده بر بیوک بلیه ایدی .
وقایله اهل اسلام ، آنک شر و فسادندن قورتولدی و آنک وفاتی اوزرینه
بیک قدر منافق ، خلوص قلب ایله مسلمان اولدی .

بوسنه حجج موسمی کلدکده رسول اکرم ، یارغاری ابوبکر الصدیق
کرم الله وجهه حضرتلرینی ، امیر موسم حج نصب ایدمک اوچیز کیشی
ایله مکّه معظمه یه کونده ردی .

بعده حجاجه (راءه) سوره سنی تلاوت ایتمک و بوسنه دن سکره مشرکره ،
مسجد حرامه یا قلاشماق و جیلاق اوله رق کیمسه بیت اللهی طواف ایتمک
کبی خصوصاتی ناسه تبلیغ ایلمک اوزره علی کرم الله وجهه حضرتلرینی
دخی مأموریت مخصوصه ایله آرقه دن ارسال بیوردی .

مکّه مکرمه یه وارد قلرنده موقفلردی خطبه لرلی حضرت ابوبکر الصدیق

او قودی وناسه مناسك حجی او كرمه تدی. اهل اسلام ، او وجهه حج ایئدی. كفار دخی زمان جاهلیتده کی عادتلری اوزره حج ایلدیلر .

حضرت علی ایسه ناسه (براءة) سوره سنی او قودی ویوم اتحاده « بو سنهدن صكره مشركلر ، حج ایتمسون و چیلای كیمسه بیت اللهی طواف ایلمسون . رسول الله ایله عهدی اولانلرك مدت معینهلرینه قدر عهدلرینه رعایت اولنه جقدر ، دیو ندا ایئدی .

مشركلر ، بربرینه لوم ایتمكه باشلادیلر « ایشته قریش مسلمان اولدی. سز نه یاپه جق سكر ؟ » دیدیلر ونهایت آنلر دخی ایمان ایلدیلر .

چونكه قریش طائفه سی ، اسماعیل ابن ابراهیم علیهما السلامك ذریت خالصه سی و حرم شریفك اهل بیی اولوب سائر قبائل عرب ، هیچ بروقتده آنلرك فضل و شرفی انكار ایتمزلردی .

رسول اكرمه اعلان حرب ایدن آنجق قریش قومی اولوب قبائل سائر ، آنلرك نتیجه احواله منتظر ایلدیلر .

مكه فتح اولنوبده قریش طائفه سی دخی ایمانه كلنجه مهابت اسلامیه هر طرفی قاپلادی و قبائل عربدن پیدرپی ایلجیلر و مبعوثلر كلوب كیمكه باشلادی .

هر نه وقت بر ایلچی كلسه رسول اكرم ، البسه سنك اعلاسنی كیر و ایلچی به كمال مرتبه مدارا و اكرام ایلر و هر كسك حال و شاننه و هر قبیله نك عرف و اصطلاحنه كوره سوز سویلر اییدی .

هجرة تك اونجي سنهسى

سنه جديده تك دخولندن صكره دخى مدينه منوره يه ايلچيلار ومبعوثلر
كلوب كيتمكدن خالى اولدى .

از جمله ديار بحرینده متوطن (عبدالقیس) دنیلن قبیله عظیمه دن
اون آلتی کیشی کلدی که مشهور (جارود) نام قیس نصرانی دخى برابر
ایدی . جملهسى حضور نبویه اسلام ایله مشرف اولدیلر .

بی عامر قیله سندن اولان (بنی مُتَنَق) ك مبعوثلری دخى كلوب
حضور نبویه کیردیلر . التفات کوردیلر رسول اکرم، آنلره ال ووردی .
آنلر دخى رسول اکرمك مبارک الی طوتدیلر، بیعت ایتدیلر . بعده دونوب
شرف اسلام ایله مشرف اولدقلری حالده قیله لرینه کیتدیلر .

رسول اکرم، ديار ینده دین اسلامى تلقین ایچون (ابوموسى الاشعری)
رضی الله تعالی عنه حضرتلری (زَیید) و (عَدَن) طرفلرینه و (معاذ
ابن جبل) رضی الله تعالی عنه حضرتلری ینک بر قطعه بالاسی اولان
(جَدَن) کاسنه کوندهردی . ایکبسی دخى کیدوب ینک بر طرفده
ناسه احکام شرعیه یی اوکره ندیلر و دین اسلامى نشر ایتدیلر .

بو ائشاده رسول اکرم ، طرف طرف امیرلر و والیلر نصب وارسال
ایلدیکی صرهده (زیاد ابن لید الانصاری) رضی الله تعالی عنه حضرتلری
دخی (حضرموت) والیسی نصب ایله او طرفه ارسال بیوردی .

ینه بو ائشاده (قبائل اَزَد) ك بر بعضی اولان (غامد) قیله سندن اون
کیشی كلوب مسلم اولدقلری عرض واقاده ایتدیلر . رسول اکرم ، آنلره

دخی (ابی ابن کعب) رضی الله تعالی عنه حضرتلری امیر نصب و تعیین بیوردی و آنلره برابر غامده کوندردی .

(اَزْدَشْنُوَه) قیله سندن دخی اوئاناده برکروه کلوب مسلمان اولدقلری

عرض اینتدیلر . رئیسلی (سُرْد ابن عبدالله الازدی) ایدی . رسول اکرم، آنی کندی مملکته والی ایدوب کونده ردی و دیار یمنده کی مشرکار اوزرینه غزا ایتمسی امر و تنیه بیوردی . او دخی یمنده (جُرْش) نام بلده اهالیسی اوزرینه کیتدی . آنلر دخی جنکه قیام ایندی . لکن اهل اسلام ، غالب کلدی و جرش اهالیسندن پک چوق کسان تلف اولدی .

او ائاناده جرش اهالیسندن دخی مدینه منوره یه ایکی کیشی کلشیدی . حضور نبوی یه کیردکلرنده رسول اکرم، آنلره قیله لرینک بوغازلا نمقدمه اولدقلرینی خبر و ردی . دونوب مملکتلرینه کیتدکلرنده فی الواقع اوکون جرش اهالیسنک قیریلش اولدقلرینی اوکرم ندیلر و کیفیت قوم و قیله لرینه خبر و ردیلر . آنک اوزرینه جرش اهالیسندن بر چوق کیمسهر ، مدینه منوره یه کلدیلر و اسلام ايله مشرف اولدیلر .

ینه او ائاناده یمنده واقع (نَجْرَان) ناحیه سی نصاراسنک رئیسلی بر خیلی آدماريله مدینه منوره یه کلدیلر . سنوی معلوم المقدار جزیه و یرمکه اوزره تمهد ایلدیلر و جزیه لرینی آلوب کتورمک اوزره بر امین آدم ایسته دیلر . رسول اکرم « قالی یا اباعبیده ! » دیدی . ابوعبیده ابن الجراح رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، آياغه قالدی . رسول اکرم « ایشته بو امتک امینی ، بودر ، دیو بیوردی و ابوعبیده ، آنلره برابر نجرانه کیدرک جزیه لرینی آلوب کتوردی .

برکون رسول اکرم ، اصحاب کراميله اوتوروب مصاحبت ایدرکن ، سزه شو طرفدن بر خیرلو کیشی کلپورکه یوزنده ملک نشانه سی وارد ، دیو بیوردی .

آده سی چوق کچمیوب (بَحْجَلَه) طائفه سندن (جریر ابن عبدالله البجلی) یوز الی کیشی ايله چیه کلدی .

بجیلہ پندہ (معد) قبیلہ سندن بر جاعتدر . جریر ، بو جاعتدن
واشراف یندن، ملک کبی کوزل ویوزی نورانی بر ذات ایدی . بو دفعہ
یوز الہی آدمیلہ بر لکده ایمانہ کلدی و خواص اصحاب کرامدن اولدی .
فخر عالم حضرتلری ، آکا احکام شرعیہ یی اوکره تدی . بعدہ آنی
پندہ (ذوالخلفه) نام بخانه نک هدم و تخربنه مأمور ایتدی .

شویله که (بجیلہ) و (ختم) قبیلہ لرینک (ذوالخلفه) نامندہ بر
بر بخانه سی وار ایدی . آنی زیارت قصدیلہ اطرافدن پک چوق خلق
کلوب کیدردی . صریستانده او مثللو علائم کفریه هب عواید بلشیکن
پندہ او بخانه نک حالی اوزره قالسی روا اولدی یندن رسول اکرم آنی
هدم ایتمک اوزره جریر بجلی حضرتلری یی او طرفه کوندردی .
حضرت جریر دخی یوز الہی نفر کرزیده آتلا ایلہ واروب او بخانه یی
ییقدی و ایچنده کی بی قیردی . بعدہ دونوب مدینه منوره یه کلدی .

مؤخرآ رسول اکرم ، اشبو جریر بجلی یی امراء یندن (ذوالکلاع)
ایلہ (ذوعمر و حمیری) یه کونده ردی . اودخی واروب آنلری دین اسلامه
دعوت ایتدی . ایکیسی دخی ایمانہ کلدیلر . حتی ذوالکلاع ، کندوسنک
زمان جاهلستدکی کناهلرینه کفارت اولوق اوزره درت بیک قول آزاد
ایلشدر .

دیگر قبائل پندہ دخی بر چوق کیمسه لر منوال مشروح اوزره
پیدر پی کلوب کیتدکلری صرمده قبائل یندن (عفس) قبیلہ سی شیخی
اولوب (اسود عفسی) دیومعروف اولان (عبهة ابن کعب) دخی کلوب
ایمان ایتدی و دونوب یمنه کیتدی . زیرده بیان اولنه جتی وجهله یمنه عودتندہ
مرتد اوله رق نبوت دعواسته قیام ایتمشدر .

او اتانده دیار تجمددن دخی پیدر پی بر چوق خلق کلوب اسلام ایلہ
مشرّف اولدقلری صرمده اهل یمامه اولان (بنی خنیفه) دن بر گروه
کلوب اسلام ایلہ مشرّف اولدیلر که مشهور (مسیلمة الکذاب) دخی آنلرله

برابر ایدی . یمامه عودتده اودخی مرتد اولارق نبوت دعواسنه قیام ایلشدر .

ینه بو صرمده بنی اسد قیله سنک شیخی اولان (طَلِیحَةُ ابْنِ خُوَیْلِد) کلوب اسلام ایله مشرق اولشدرکه فرط شجاعت ایله معروف بر آدم ایدی . اودخی صکره مرتد اوله رق نبوت دعواسنه چیقمشدر .

خلال ربیع الاولده خالد ابن الولید رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، بر فرقه عسکریه ایله نجران طرفه کونده ریلشدی . مؤخرأ علی کرم الله وجهه حضرتلری دخی اوچوز آتلو ایله او طرفه کیتدی و خلق دین اسلامه دعوت ایتدی .

یمن اهل البیتک اکثری ، حضرت علیک دعوتنه اجابت ایدوب حتی یمنده کی (هَمْدَان) اهل البی کافی بر کونده ایمان ایلشدر . سائر قبائل یمن دخی گروه گروه کلوب ایمان ایتمک باشلامشدر .

بوکا دائر حضرت علیک مکتوبی کلدکنده رسول اکرم ، آشوری مرتبه نمون اوله رق جناب حقک لطفنه تشکراً سجدهیه واردی و حضرت علیک آرتق عودت ایلسی ایچون خیر کونده ردی .

یمنده معاذ ابن جبل رضی الله تعالی عنه حضرتلری واسطه سیله ایمانه گلش اولان (تَمِیم) قیله سندن (زُرَّارَةُ ابْنِ عَمْرٍو) دخی مؤخرأ ایکوز کیشی ایله مدینه منورهیه کلوب مسافرخانهیه ایندیریلشدر .

مسافرخانه (عَمْرٍو) خاتونک اوغلی (معاذ) رضی الله تعالی عنهما حضرتلرینک زوجهمو (حارث بن جَرَّار) نک قیزی اولان (رَمْلَة) خاتونک خانه سیدرکه رسول اکرمه کلن ایلچیلر و مرعی الحاطر مسافرلر، اورایه ایندیریلور ایدی .

ایشته (زراره) رضی الله تعالی عنه ایله آرقداشلری دخی اورایه قوندورلش و حقارنده حرمت کامله اجرا بیورولمشدر .

اشبو (زراره) اثنای راهده غریب رؤیالر کورمش و رسول اکرمه

تعبیر اینتدیرمشدر . سوکره هب عینله تعبیر بیورولدینی وجه اوزره ظهوره کلشدر .

الحاصل ، مکّه مکرمه تک فتحندن سکره قریش طائفه سی ، هب اسلام ایله مشرف اولدی . بمده سائر قبیله لر دخی برر ، برر ایمانه کلدی .

عربستانده اهل اسلامه قارشو طوراجق طوائف وقبائل قلمادی . ناس ، آرتق اوزاق ، یقین هر طرفدن فوج فوج کلوب ایمان ایتمک باشلادی .

ایشته ، بو نصرت ومظفریتلره دائر (اذاجاه نصرالله والفتح) سورده سی نازل اولشدرکه خلاصه معنای منبیه اودمکه الله طرفندن نصرت وفتوحات کله وکوره سین که ناس فوج فوج اللهک دینه داخل اولیورلر . هان ربکه حمد ایدرک تسبیح واستغفار ایت ، دیمکدر .

بو ایسه خاتم الانبیا علیه اکل التحایا حضرتلرینک عمری آز قالش اولدیفنه رمز و اشارت ایدی .

زیرا ، آنک بمعنی ، دین اسلامی تأسیس ایتمک حکمتنه مبنی ایدی . دین اسلام ، بو وجهله انتشارده باشلادقده او مقصد حصوله کلش ایدی .

برده « ناسک فوج فوج اسلامه کلدیکنی کوردیکگده تسبیح واستغفار ایت » دیمکدن « آرتق برو طرفه توجه ایت و آخرت سفرینه حاضر اول » مناسی چیقار .

حتی ، بو سوره شریفه تلاوت اولتورکن حضرت عباس رضی الله تعالی عنه ، بونکته بی آکلامش وآندن متأثر اولوب آغلامش .

رسول اکرم ، آنی کورمش و « نیچون آغلا یورسین ؟ » دیو سورمش . اودخی « یا رسول الله ! بو ، سزک عالم قانییه وداع ایدوب کیمته گزه دلالت ایدیور ، دیو جواب ورمش . رسول اکرم دخی « اوت . دیدیکک کبی دره دیو بیورمش ایدی . ایشته (حج وداع) دخی اوئانده وقوع بولشدر .

حج وداع

مَجرَتِكَ اَشْبُو اَوْ تَحْيِي سَنَسِي خَاتَمِ الْاَنْبِيَا عَلَيْهِ اَكْلُ النَّحْيَا حَضْرَتِ لَرِيكَ
حَجِّ شَرِيفِ نَيْتِلَه مَكَّة مَكْرَمَه بَه كِيدَه جَكِي نَاسَه اَعْلَان اَوْلَنَدِي .

نَاسِ دَنِي فَخْرِ عَالَمِ اَيْلَه بَر لَكَدَه حَجِّ اَيْتَمَك اوزَرَه اطْرَافِ وَا كَنَافَدَن
فُوجِ فُوجِ مَدِينَه مَنُورَه بَه كَلُوبِ طُوبُلَانْمَه بِاشَلَا دِيلَر .

ذِي الْحِجَّه بِش كُون قَالَه رَسُولُ الْكَرَمِ ، اَوَيْلَه نَمَازِي نِي قِيلَدَقْدَن صَكْرَه

اَهْلِ بَيْتِي وَاصْحَابِ كِرَامِي اَيْلَه مَدِينَه دَن جَيَقُوبِ (ذُو الْخَلْفَه) يَه وَارْدِي .

كَيْجَه اَوْرَادَه قَالَدِي . فِرْدَاسِي اَحْرَامَه كِيرْدِي وَ اَوَيْلَه نَمَازِي نِي قِيلَدِي .

بَعْدَه اَوْرَادَن قَالَتُوبِ قَرَقِي بِيَكِ حِجَّاجِ اَيْلَه مَكَّة مَكْرَمَه بَه عَزِيْمَتِ بِيُورْدِي .

ذِي الْحِجَّه مَكْ دَرْدَن جِي بِاَزَارِ كُونِي عَلَي الصَّبَاحِ اَوَيْلَه بَر عَظِيْمِ قَافَلَه حَجِّ

اَيْلَه مَكِّيَه وَارْدِي وَ (بَنِي شَيْبَه) قَبُوسْنَدَن حَرَمِ شَرِيْفَه كِيرْدِي .

بَيْتِ شَرِيفِي كُورْدَكَدَه « يَارَبَّ ! سَن بُو بَيْتِكَ شَرَفِ وَشَانِ وَمَهَابَتِي

زِيَادَه قِيلَ ، دِيدِي . هَمَانِ بَيْتِ اللهِ طُوافِ اَيْتَدَكْدَن صَكْرَه صَفَا اوزَرَه

چِيَقْدِي . جَنَابِ خُدَايَه حَمْدِ وَثَنَا وَنِيَازِ وَدَعَا اَيْتَدَكْدَن صَكْرَه مَرُومَه بَه اَيْتَدِي

وَ ، سِي اَيْتَدِي .

اَو اَنْتَادَه حَضْرَتِ عَلَي كَرَمِ الله وَجْهَه ، يَمْنَدَن عَوْدَتِ اَيْدَرِكَ بِرَقَافَلَه اَيْلَه

مَكَّة مَشْرَقَه بَه كَلْدِي وَرَسُولُ الْكَرَمِ اَيْلَه كُورُوشْدِي .

دِيَكِرِ طَرَفَرْدَن دَنِي قَافَلَه بَه قَافَلَه يَكِ چُوقِ حِجَّاجِ مُسْلِمِيْنِ كَلْدِي وَمَوْسَمِ

حَجِّ شَرِيْفَه اَبَرِيْشْدِي .

حَجِّ مَوْسَمِي شَهْرِ (آذَارِ) يَعْنِي مَارَتِ اَيْجَنْدَه كُونِ اَيْلَه كَيْجَه مَكْ

متساوی اولادینی زمان ایدی و جمعه کوئی عرفه اولوب خاتم المرسلین ، یوز
بوقدر بیک حجاج مسلمین ایله حج اکبر ایلدی .

اوکون رسول اکرم ، نایت مؤثر بر خطبه اوقودی و بو خطبه سنده
زمان جاهلیتدن قاله قان دعوالرینی یساغ ایتدی و ایشله مش قاضی دعوالرینی
قاله یدردی .

بعده ، « ای ناس ! سزک قاریلریکیز اوزرنده حقاریکیز واردر . اما
آنلرک دخی سزک اوزریکیزده حقاری واردر . آنلر سزک حقوقکیزه
رعایت ایتمیدر ، سزده آنلره حسن معامله ایتملیسکیز . مؤمنلره ، هپ بر برینک
قرنداشیدر . برکیمسه یه قرنداشنک مالی حلال اولماز . مکرکه حسن رضاسیله
ویرمش اوله . بن ، سزه لازم اولان احکام شرعییه یی تبلیغ ایتدم و سزه
ایکی شی براقدمک آنلره تمسک ایتدجکه هیچ بر وقت ضلالتده قالمازسکیز .
آنلری بری ، اللهک کتابی و دیگری پیغمبرینک سنیدره دیو دهانیچه احکام
دینییه یی بیان ایتدکدن سکره « ای ناس ! تبلیغ ایتدمی ؟ » دیو صوردی .
و اصحاب کرام « اوت » دیمکله اوچ کره « شاهد اول یازب ! » دیو
بیوردی .

غلبه لک پک زیاده اولوب هر کس رسول اکرمک سسنی ایشیده مدیکندن
(ربیعه ابن امیه ابن خلف) رضی الله تعالی عنه ، فخر عالم حضرتلرینک
خطبه سنی حضاره تبلیغ ایدردی .

ایکیندی وقتی کلش و حال بوکه اوله نمازی قیلینماش ایدی . بلال
رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، اذان اوقودی و اقامت کتوردی . ابتدا
اوله نمازی قیلندی ، بعده حضرت بلال ، یه اقامت کتوردی ، ایکیندی
نمازی قیلندی .

آقشام اوستی حضرت پیغمبر ، هنوز موقفده ایکن « الیوم ا کملت
لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دیناً » آیت کریمه سی
نازل اولدی .

معنای لطیف « بو کون سزک دینکیزی ا کمال ایتدم و سزک اوزریکیزه

نعمتی تمام ایلدم و سزك ایچون دین اولق اوزره اسلانی بکندم واختیار اینتم ، دیمکدر .

حال بوکه : حضرت پیغمبرک تبلیغه مأمور اولدینی احکام دینیّه ، تمام اولججه آنک دخی بو عالم قانیده ایشی بیتمش اولور .
هرنه وقتکه بر ایش تمام اولدی دینلور ایسه بر نقصانه منتظر اولق لازم کلوو .

بناء علیه بو آیت کریمه ، خاتم الانبیا حضرتلرینک آرتق بو عالم قانیدن رحلت ورب العالمینه موصلت ایده چکنه اشارت ایندی .

ابتدا ابوبکر رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، بو آیت کریمه یی ایشیتدیکی کبی ، او اشارتی آکلادی و رسول اکرمک وفات ایده چکی خبر وریلور دیو آغلادی .

غروب شمسده فخر عالم حضرتلری (قُصُوا) نام ده وه سنه ییندی و (اسامه) رضی الله تعالی عنه حضرتلری ترکیسنه آلدی . عرفاندن حرکت و کمال تمکین و وقار ایله (مُزْدَلَفَه) یه موصلت ایلدی .

آقشام نمازی قیلنمش اولمایوب یائسی وقتی ایسه ایریشمش اولدیفندن رسول اکرم ، ابتدا آقشام نمازی و آرقه سندن یائسی نمازی قیلدی .

فرداسی صباحلین ایرکندن صباح نمازی قیلدقدن صکره ینه ده وه سنه ییندی . بو کره ترکیسنه (فَضْل ابن عباس) ی آلدی و (مَنِي) یه کلدی .

مناسک حجک اتمامنه قیام ایندیکی صرمده قربان کسدی و تراش اولدی و کسینلن صاچلری ، اصحاب کرامنه یادکار اولق اوزره برره ، ایکیشر طاعتیدی .
آنلر دخی بو مبارک قیللری آلوب حرزجان ایندی .

فخر عالمک بویله اصحابنه یادکار ویرمی ایسه عمری آز قالدینه اشارت ایلدی .

او ائنده ، ای ناس ! مناسک حجی بدن او کره نکذر . بیلم اما ، بلکه بوندن صکره بئله بوراده کوریشه مزسکز ، دیدی .

یہ منادہ اوقودینی خطبہ سندہ امتہ خطاباً «ہر بیکزک قانی و مالی دیکرینہ حرامدر . یوم قیامتہ ربیکزک حضورینہ کلہ جکسکز . او دخی عملرکزدن سوراجق و عملرکزہ کورہ مجازات بیوراجق در . صاقین بندن صکرہ کفار کبی فرقہ فرقہ اولوبده بربریکزک بویتنہ اورمایہ سکزر . «ای ناس ! تبلیغ ایتدی؟» دیووردی و حصار «اوت» دیملریلہ رسول اکرم دخی «شاهد اول یارب !» دیدکدن صکرہ «حاضر اولانار ، قائب اولانلرہ تبلیغ ایلسون» دیو بیوردی و سوکیلو امتیلہ وداع ایتدی .
بعده رسول اکرم ، مکہ مکہ کلدی . طواف وداع ایتدی و ابن عباس النذن زمزم ایچدی .

حج تمام اولدی . حجاج طاعیلدی . رسول اکرم دخی دار هجرتی اولان مدینہ عودت بیوردی .

دونوب مدینہ یہ کلورکن عالم بقایہ مدعو اولدیتی صحابہ کزینہ خبر ویردی . ذوالحلیفہ یہ کلدکده کیجه اوراده قالدی و فرداسی مدینہ یہ کیردی .

او ائسادہ فخر عالم حضرتلرینک اوغلی (حضرت ابراهیم) دنیادن کوچوب دار عقبایہ کیتدی . پدر اکرمی دلخون ایتدی .

رسول اکرم انک حقنده «اکر صاغ اولسه نبی اولماسی لازم کلوردی . سزک نبی کزدن صکرہ ایسه نبی یوقدر» دیدی .

آنک وفاتی کوئی ، کون طوتولدی . ناس دیدی که «حضرت ابراهیمک وفاتی ایچون طوتولدی» .

رسول اکرم ، آنلری ردایدوب «کون و آی ، جناب حقک وحدانیت و عظمتہ دلیل اولان ایکی آیتدر . انلر ، هیچ برکیسمه تک حیات و نمائی ایچون طوتولماز» دیدی .

رسول اکرمک (فاطمه الزهرا) رضی الله تعالی عنها وارضاه حضرتلرندن باشقه اولادی قالادی .

آنك اوغوللرى (حسن) و (حسين) رضى الله عنهما حضرتلرينى
اوز اولادى كې سۈردى .

برده (زيد ابن حارثه) رضى الله تعالى عنه حضرتلرينىك اوغلى
(اسامه) رضى الله تعالى عنه حضرتلرينى كىندى اولادى مقامىندە
خلوتاردى .

زيدابن حارثه ، رسول كرمك آ زادلولرندن اولوب آكە، آزادلولرندن
(امّ ايمن) رضى الله تعالى عنها حضرتلرينى تزويج ايتىش واشبو اسامه ،
آنلردن تولد ايتىش ايدى .

هجرتك اشبو اوتتېنى سەسى خاللندە (مسيلمە الكذاب) (يمامە) دە
نبوت دعواسە چىقىشىدىنى كې (اسودعنىس) ديو معروف اولان (عېھلە
ابن كعب) دىنى يىندە بودعواپە قالىقىشىدى .

شۈبھەكە : اشبو عېھلە ، حقە بازلقدە ماھىر وسوزى مؤثر بر ملمون
كافر اولوب يىن اھالىسىندىن پك چوق كىمسەلرى آلداندى ونجىران اھالىسى ،
آ كا تىبىت ايتىدى .

بەدە عېھلە ، سەنەپە كىتىدى واوراسنى دىنى ضبط ايلە دائرە فسادى
بوپوتىدى .

بوھىتلە يىندەكى مأمورىن اسلاميە پریشانلق كلدى . حتى (مەاذ ابن
جبل) رضى الله تعالى عنه حضرتلرى ، محل مأمورىقتىن ساووشدى
و (مآرب) بلدە سەنە واروب اورادە (ابو موسى الاشعرى) رضى الله تعالى
عنه حضرتلرلە كوروشدى . ايكيى برلكدە مآربدىن چىقوب (حضرت موت)
كىتىدىلر .

رسول اكرم ، بو كىفەتە واقف اولتجە يىندەكى اھل اسلامە مأمور
مخصوص كۈندەردى و « مە نصل اولور ايسە اولسون عېھلەك حقتىن
كلەسكز » ديو بيوردى .

ديار نچدەدە اولان اھل اسلامك دىنى (مسيلمە الكذاب) اوزرىنە
واروب حقتىن كىللىرى ايچون امر وىردى وبو ايكى ملمونك قىرباً تلف

اولاجقاری عالم مضاده رسول اکرمه بیلدیرلش اولدیغندن اودخی کیفیت
اصحاب کرامنه بیلدیردی .

ینه او ائشاده (بنی اسد) قیلهسی شیخی اولان (طَلِیحَةُ بْنُ خُوَیْلِدٍ)
دخی دعوای نبوت ایتکه رسول اکرم آنک اوزینه دخی بر مقدار
عسکر کوندردی .

هجرتک اون برنجی سنهسی

نجدده (مسیلمة الکذاب) ک و یمنده (اسود عنسی) نک اختلال
چیقارمالاری اوزینه ایکی طرف ایچون تداییر لازمهیه تثبیت بیورولدینی
حالدده عربک اک بیوک تجارتی شام ایله اولدیغندن اهل اسلام ایچون اوطرفی
آجق پک مهم برایش ایدی .

بنامعلی ذلک خاتم الانبیاء علیه اکمل التحایا حضرتلری ، صفربک یکریمی
آلتیسنده شام شریف ملحقانندن (بلقا) طرفه کونده دمک اوزره بر
اردو تریینه باشلادی .

مقدما اوطرفده شهید اولان (زید ابن حارثه) رضی الله تعالی عنه
حضرتلرینک اوغلی (اسامه) رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی سر عسکر
نصب ایله بابا کت شهید اولدینی یره کیت و دشمنلری آنلره چیکنت ،
دیو امر ایلدی .

برکون صکره خاتم الانبیاء حضرتلری ، خسته اولدی لکن امر جهاده
اصلا سکتہ کتورمدهدی .

حتی ربیع الاوله برکون قاله خسته اولدینی خالد حضرت اسامهیه
سنجاق وروب اودخی سنجانی (بَرِیدَةُ بْنُ الْحَصْبِیِّ الْاَسْلَمِی) رضی الله
تعالی عنه حضرتلرینه ویردی وخارج مدینهیه چیقوب (جُرف) نام محله
اوردوسنی قوردی .

(ابوبکر) و (عمر) و (سعد) و (سعید) و (ابو عییده) کبی کبار
اصحاب کرام ، هب سفره مأمور اولدقلری جهته تدارک کورمکده ایدیلر .

فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری ، خسته لکله یتاب اولدینی
 حالده بر طرقدن (فضل ابن عباس) ودیگر طرقدن (علی ابن ابی طالب)
 رضی الله تعالی عنهما حضرتلری طوتارق منبره چیقوب اوطوردی .

جناب حقہ حد ایتدکن صکره « ای ناس ! هر کیمک آرقسنه
 اورمش ایسم ایشه آرقم . کلسون اورسون ، ققاص اولسون وهر کیمک
 آلاجنی وارایسه ایشه مالم . کلسون آلسون » دیو بویوردی .

بعده ، منبردن اینوب اولیه نمازنی قیلدی وینه منبره چیقوب اولنکی
 سوزنی تکرارلادی .

بودفه بر آدم ، کندوسندن اوچ درهم آدعا ایتکله درحال آتی تأدیه
 ایتدی وبعده اصحاب احد ایچون دعا واستغفار ایلدی .

بو صرمده مشرک لک جزیره الغریبدن چیقاریلارینی وکلوب کیدن
 ایلچیلره کندی زماننده فصل حرمت ورعایت اولنوردیسه ینه اولهجه
 اکرام اولنمسنی توصیه ایتدی وینه بو صرمده بیوردی که : « الله تعالی ،
 برقولی ، دنیا ایله وصلت الیه سی ییتنده غنیر قیلدی . قول دخی آنک
 وصلت وملاقاتی اختیار ایتدی » .

قول تعیری ، رسول اکرمک ذاتندن کنایه اولوب بو وجهه عالم عقابه
 ارنحال ایده چکنی اشعار ایلدی .

ابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، مراد نه اولدینی
 آکلادی و « قسمن سکا فدا اولسون یار رسول الله ! » دیهرک آغلادی .
 رسول اکرم ایسه آنک سوزنی کسیدردی . اصحاب کرامنه نصیحت
 ووصیته باشلادی وابوبکر دن پک زیاده خوشنود اولدینی بیلیدردی .
 حال بوکه مبارک کوزلرندن یاش آقیوردی .

بعده مسجد شریفه آچیلان قبولری قاتدی . فقط ابوبکر قبوسنک
 آچیق براقیلمسنی امر ایتدی و « سزی اللهه ایصارلادم » دیهرک حجره
 سعادتیه کتندی .

آندن صکره فخر طالمک خسته لکی مشته اولدی . انصار کرام ایسه

آندن مضطرب اولوب مسجد شریفك اطراقده پروانه کئی طولاشمغه باشلادیلر .

آنك اوزینه حضرت عباس رضی الله تعالی عنه ، رسول اکرمك اوکنه دوشوب واوغلی (فضل) ایله (علی ابن ابی طالب) رضی الله تعالی عنهما برر قولتوغنه کیروب تکرار حضرتی مسجد شریفه کتوردیلر .

خاتم الانبیا حضرتلری منبره چیقدی وانصاره خطاباً : « ای ناس ! بنم ارتحالی دوشونوب تلاش ایدیورمش سکنز . بریغمبر ، امتی ایچنده مؤبد قالدیمی که بنده سزك آرا کزده مؤبد قالیم ؟ معلومکز اولسون که بن حضرت حقّه واصل اوله جفم و شرف وصلته جمله کزدن زیاده مستحقم . سزه نصیحتم اودرکه مهاجرین اولینه حرمت و رعایت ایده سکنز ، دیو بیوردی .

بعده : « ای مهاجرین ! سزله دخی وصیتم بودرکه : انصاره کوزل معامله ایده سکنز . آنلز ، سزه ایلك ایتدیلر . سزی کندی عملکترلرینه کتوردیلر ، خانه لرنده باریندیردیلر ، کچینه ده مضایقه لری وار ایکن سزلی نفسلری اوزرینه ترجیح ایله ماللرینه اورناق ایدیلر . هر کیم ، انصار اوزرینه حاکم اولور ایسه آنلره رعایت ایلسون و ایچلرنده قصور ایدنلر اولورسه عفو ایله معامله ایلسون ، دیو نصیحت وردی و جمله یه خطاباً : « ای ناس ! عالمده جریان ایدن ایشلر ، قضا و قدر الهییه منوط و معلقدر . و قتله اولاجق ایشك تمجیلده فائده یوقدر . جناب حق ، کیمسه نك تمجیلی ایله عجله ایلز . اللهم قضا و قدرینه غلبه سوداسنده اولانلر ، مغلوب و مقهور اولور . طرف الهییه خدعه ایتک ایستیانلر ؛ آلدانور ، خائب و خلسر قالور . بن ، سزه شفقتلو و مریحتلویم . سزلینه بکا قاووشاچسکنز . بولوشاچمنزیر ، حوض کوثر کناریدر . هر کیم ، کنار حوضده بنجه بولوشمق ایستر ایسه الی و دینلی مالاییندن صاقینسون . ای ناس ! کناه و مصیبت ، سبب تغییر نعمت اولور . اکر خلق ، یار و مطیع اولور ایسه امیر و آمرلری دخی او یله اولور و اکر خلق ، فاجر اولور ایسه آنلرده او طور و حال اوزره اولورلر ، دیدی .

رسول اکرمؐ خسته لکی زیادہ لشد کده اهل بیتک اتفاقیه (عایشہ) رضی اللہ تعالیٰ عنہا حضرت تبارینک ہجرہ سنده یا تمانہ قرار ویریش اید و کندن بوکرہ دخی خاتم الانبیا حضرت تباری ، امته او وجهله وعظ ونصیحت ابتد کدن صکرہ منبردن اینوب ینہ (حضرت عایشہ) نک ہجرہ سہ کیتدی و دوشکنہ یادی .

خسته لکی انساننده دائما اذان او قوند قجه مسجد شریفہ چقار و امام اولوب جماعت ایله نمازی قیلار ایدی . فقط وفاتہ اوج کون قالہ خسته لکی آخر لاشدی و آرتق مسجد شریفہ چیقماز اولدی .

ایشته او وقت ہ ابوبکرہ سولہ یکز . ناسہ نماز قیلدیرسون ، دیوامامی حضرت ابوبکرہ قویض ایلدی .

بناء علیہ حضرت پیغمبرک حیاتندہ ابوبکر الصدیق ، جماعت مسلمینہ امام اولہ رق اون یدی وقت نماز قیلدیردی .

ربیع الاولک اوتیحی جمہ ایرتسی کونی جانب حقدن جبرائیل علیہ السلام کلوب خاتم المرسلین حضرت تبارینک حال و خاطری صورتی .

فرداسی بازار کونی ینہ استفسار خاطر ایچون کلدی ویندہ دعوائی نبوت ایدن یالانجی (اسود عنسی) نک اعدام اولندیغنی خبر ویردی [*] رسول اکرمؐ دخی اصحاب کرامہ بیلدیردی .

فی الواقع ربیع الاولک اون برنجی بازار کیجہ سی (اسود عنسی) صنعاده سراینده یاتور ایکن طرف اسلامیاندن اعدام ابتدیرلش و آنک فتنہ و فساد سییلہ اطرافہ طاعیلان مأمورین اسلامیه ، یرلرینہ عودت ایدوب صنعا امارتہ ینلرنده اتفاق آرا ایله (معاذ ابن جبل) رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تباری ، انتخاب ایدیش اولدینی بعده تبین ایتشدیر .

بازار کونی رسول اکرمؐ خسته لکی زیادہ مشتدا اولدی . حتی (اسامہ) رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت تباری ، اردودن کلوب حضور سعادته کیردی . رسول اکرمؐ ایسہ طالبین یاتیوردی . (اسامہ) یہ بر شی سولہ مدی .

[*] اعدام ایدن (فیروز دہلی) حضرت تباری ایدی .

فقط اللہی کوکہ قالدیری و آنک اوزرینہ سوردی . آکا دعا ایندیک
آکلاشیدی .

بمدہ رسول اکرم ، آجیلوب کندویہ کلدی . حتی فرداسی بازار
ایرتہسی کہ ربیع الاولک اون ایکنجی کونی ایدی . ہب اصحاب کرام ،
مسجد شریفہ صف باغلابوب ابوبکر الصدیق کرم اللہ وجہہ حضرتلرینک
آرقہ سندہ صباح نمازی قیلارلر ایکن فخر عالم حضرتلری ، مسجد شریفہ
کلدی . امتنک اولہ صف صف طوروب عبادت ایتمکدہ اولدقلرینی
کوردی . بمنون اولارق تبسم بیوردی ، کندوسی دخی حضرت ابوبکرہ
اویوب نماز قیلدی .

اصحاب کرام ، حضرت پیغمبری مسجد شریفہ کوردکلری کبی بتون
بتون افاقہ بولدی غنیلہ یک زیادہ سرور اولدیلر .

رسول اکرم ایسہ ینہ حضرت عایشہ نک حجرہ سنہ کیتدی و آرتق
راحت دوشہ کنہ یاتدی .

اسامہ کاوب حضور نبویہ کیردکدہ رسول اکرم آکا و آرتق ، علی
برکۃ اللہ کیت ، دیدی . اودخی جیقوب اردوسنہ کیتدی . وہان حرکت
ایتمک اوزرہ عسکرہ امر ایتدی .

حال بوکہ : او ائنادہ فخر عالم حضرتلرینک خستہ لکی شدت بولدی
و کریمہ محترمہ لری فاطمہ الزہرا رضی اللہ تعالیٰ عنہا حضرتلرینی یانہ چاغروب
قولاغنه برشی سویلہدی . حضرت فاطمہ آغلادی . بمدہ ینہ برشی سویلہدی .
اودخی کولدی . مکر ابتدا حضرت فاطمہ نک قولاغنه « بن اولسم کرک »
دیو بیورمش . اودخی یرینوب آغلامش ، صکرہ « اهل بیتدن اک اول
یم یانہ کلہ جک سنسین » دیو مزده ویرمش . اودخی سوینوب کولمش
بمدہ وقت زوال شمسدن اولجہ حضرت جبرائیل الہ عزرائیل علیہما
السلام برلکدہ باب سعادتہ کلدیلر

جبریل امین ، ایجرو کیردی . عزرائیلک قبودہ بکلدیکنی و ایجرو کیرمک
ایچون رخصت ایستدیکنی خبر ویردی .

طرف نبویدن رخصت ویریلکه حضرت عزرائیل، همان ایچرو کپردی.
سلام ویردی و اللهک امرینی بیلدیردی .

خاتم الانبیا علیه اکمل التحایا حضرتلری، حضرت جبریلک یوزینه
باقدی . اودخی « یارسول الله! ملا اعلی سکا منتظر در » دیدی .

آنک اوزرینه فخر عالم « یا عزرائیل ! کل مأموریتگی یرینه کتور » دیو
بیوردی .

حضرت عزرائیل دخی روح برفتح محمدی بی قبض ایله اعلای علینه
اولاشدیردی . صلی الله علیه وسلم

ایشته دنیانک حالی بودر . کیشی، نه قدر یاشاسه انجاسی فنادر . باقی، آنجق
خدادر .

بو قوناغه هر کون کلوب کیدن چوق ، اما دونوب کلن یوق .

وفاسر دنیا کیمسه یه قالماز . دنیا وارلنی کیمسه یه مال اولماز .

انسان دنیایه کلور . کنج اولور ، اختیار اولور ، شویله اولور ، بویله
اولور . نهایت اولور

أولئر، صانکه دنیایه کلامش کی اولور . فقط خیر ایشله ینلرک کوزل
نامی قالور .

ایلیک ایدنلر ، اجر و مکافاتنی کورر . کوتولک ایدنلر دخی جزاسنی
بولور .

بونلره باقوب عبرت آلمالی . غفلت اویقوسندن اویانوب آگاه اولمالی .
بزینه صده کللم :

رسول اکرمد اولوم علامتلی بلوردکده ام آیمین رضی الله تعالی عنها
حضرتلری، اوغلی اسامه یه خبر کونده ردی .

اسامه و عمر وابوعیده رضی الله تعالی عنهم حضراتی ، بویله برکدرلی
خبر آلدقلری کی همان اردودن قالقوب مسجد نبوی یه کلدیله .

حال بوک : امهات مؤمنین ، روح محمدینک اوجوب اعلای علینه کیتدیکنی
کورنجه فریاده باشلادیله . آنلرک فریاد و فغانی ایسه مسجد شریفده کی

اصحاب کرامی شایسته‌ی و عظیم تلاش و اضطرابه دوشوردی .
حضرت علی ، قالب بی جان کبی اولدینی یرده طوکا قالدی . حضرت
عثمانک دبی طوتولوب دیلسز کبی اولدی .

حضرت عمر ، بویه بردهشتلو حالی کورنجه مدهوش اوله‌رق قیلیجه
طاوواندی . « هرکیم ، حضرت پیغمبر فوت اولدی دیر ایسه بوینی اوریرم ،
دیهرک قلیج النده و آیاق اوزرنده طوره قالدی .

حضرت ابوبکر ، کندی عله‌سند ایدی . کلوب بو حالی کوردی .
هان حجره سعادته کیردی . فخر عالمک یوزینی آچدی ، کوردی که روح
برفتوح محمدی اوچوب کینتمش . فقط سائر ناسک جنازه‌لرنده کی چیرکین
حاللر ، آنده یوق . جسد شریفی ، لطیف و نظیف اوله‌رق ینه نور کبی
یاتیور . « آه ممانک دخی حیاتک کبی کوزل ، دیهرک اوپدی ، آغلادی
و مبارک یوزینی اورتدی ، اهل بیته تسلیت و یردی .

بعده او یار فارصتیق ، جیقوب مسجد شریفه کلدی . « ای ناس ! هرکیم
که محمد طاپیور ایسه بیلمی که محمد ، اولدی و هرکیم که الله طاپیور ایسه
بیلمی که الله ، باقیدر . اولمز ، دیدی و هان (و ما محمد الا رسول قد خلعت
من قبله الرسل اغان مات او قتل اقلبتم علی اعقابکم ومن یقلب علی عقبیه
فلن یضر الله شیئاً و سيجزي الله الشاکرین) آیت کریمه‌سی اوقودی

معنای منافی (محمد ، دکل الا بررسولدر . آندن اول نیجه رسوللر کلوب
کچمشدر . او ، اگر اولور و یا خود قتل اولتور ایسه سز کبرو دونه جکیمسکز ؟
هرکیم کبرو دوزر ایسه الله برضرر ایتمز . الله ایسه نعمت اسلامک شکرینی
ایدنلره مکافات ایدمه‌جکدر) دیمک اولور .

بو آیت کریمه ، احد غزاسنده (محمد قتل اولندی) دیو برسس ایشیدیلکله
اهل اسلامه پک زیاده شاشیقنلق و یریشانلق کلسی اوزرینه نازل اولمشیدی .
او وقتدنبرو اصحاب کرام ، بو آیت کریمه‌بی کرات ایله ایشیتمشلر و دفعات
ایله تلاوت ایتمشلر ایدی .

لکن رسول اکرمک وقتی اوزرینه او مرتبه حیرتده قالدیلر و اوپله

بر دهرین دریای غم و افکاره طالعیدلر که کویا او آیتی هیچ ایشتمه مش کبی اولدیلر .

یا لکز ابو بکر الصّدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، کندوسنی شاشیرمیوب واردی ، حضرت پیغمبری کوردی و کلوب سائر اصحاب کرامه کیفیتی خبر ووردی و او آیت کریمه بی تلاوت ایله آنلره اقبام کتوردی .

حضرت ابوبکر ، او آیتی او قور ایکن حضرت عمرک عقلی باشنه کلدی . رسول اکرمک وفاته ایناندی . دیزلرینک باغی چوزولدی ، بره دوشدی .

بعده حضرت ابو بکر (اَنْتَکَ مِیْتٌ وَاَنْتُمْ مِیْتُونَ) آیت کریمه سنی دخی او قودی که (یا محمد ! همه حال سن اوله جکسین و همه حال آنلر ، یعنی مشرکلر دخی اوله جکلردر ، دیمک اولور .

وفات پیغمبری وقعه سنک دهشتیله حیران و سرکردان اولان سائر اصحاب کرام دخی حضرت ابوبکرک خطابتی اوزرینه صانکه بقته بر آخر او قودن او یاندیلر و کندولرینه کلوب حضرت ابو بکرک سوزینه قاندیلر .

یعنی ، حبیب خدا محمد المصطفی علیه اکمل التحایا حضرتلرینک وفاته ایناندیلر .

ایشته او آناده حضرت اسمانهک اردوسنده کی عسکر ، درون شهره کوردی . حضرت (بریده) دخی سنجاغ شریفی کتوروب حضرت پیغمبرک قبوسی او کنه دیکویوردی . بو ایسه بر مرتبه دهانه دهشت ووردی ،

فخر عالم حضرتلرینک ، مکدن هجرت ایله مدینه به تشریفلری کونی مدینه شهری نصل که تعریف اولتماز صورتده منور و روشنا اولدیسه بو کره وفاتنده دخی شهر مدینه بی او مرتبه ظلمات حزن و کدر قابلا دی .

حزن و کدر ، صانکه اهل اسلامک ، یوره کنه بر زهرلی خنجر
صابلادی .

کوزلر آغلار ، کوز یاشلری جاغلار ، آتیش حسرت هر کسک
جکری داغلار ایدی .

حضرت (عباس) و (علی) وسائر اهل بیت نبی ، کوز یاشی دوکدرک
حضرت پیغمبرک تجویز و تکفینی خدمت شریفه سی ایله مشغول ایدیلر .
حضرت ابوبکر دخی سعادتحانه حضرت پیغمبریده بولنه رق آنلرله
برابر یانوب یاقیلقمده و او خدمت شریفه یه باقمده ایدی .

لکن یانوب آغلامله ایش یتیمیوب مصالح امنی کورمک و احکام
شریعتی اجرا ایتمک ایچون هرشیدن مقدم رسول اکرمه خلیفه اوله حق
بر امیر انتخابی الزم ایدی و او وقت بو منصب جلیله جمله دن احق واولی ،
خاتم الانبیا حضرتلرینه مفارده رفیق اولان حضرت ابوبکر صدیق ایدی .
زیرا اصحاب کرامک طبقه علیاسی ، ابتدا مکده ایمان ایدن خواص
اصحاب کزین اولوب آنلرک دخی اول وافضلی حضرت ابوبکر ایدی .

اکرچه حضرت عباس و علی قرابتجه جمله دن زیاده رسول اکرمه
یقین ایسه لرده فخر عالم حضرتلری ، یارفتاری اولان ابوبکری جمله اصحابک
اوست طرفده طوقاردی و خسته لکی انساننده اصحاب کرامنه وداع
ایتدیکی کون مهتجه الک زیاده ابو بکردن نمون اولدیتنی بیله بردی .

مسجد شریفه آجیلان قبولری هپ قبادوب یالکز ابوبکر قبوسنی
آجیق بر اقدیردی و ارنحاله اوچ کون قاله امامنی ابوبکره تفویض بیوردی
وارکان دینک اعظمی اولان نمازده آتی جمله نک اوکنه کچوردی .

شو حالله نظر آ خلافته حضرت ابوبکره تمین ایتیش دیمک اولسیله همان
همان اصحاب کزین برلشوبده آتی رسماً انتخاب ایتلری لازم کلوردی .

حال بوکده انصاردن بضیاری کندو ایچلرندن امیر انتخاب ایتک امله
دوشدیلر و بی ساعده صفه سنده برلشدیلر .

خزرج قبیله سنك رئيسی اولان (سعد ابن عبادہ) نامزاج اولدینی حالده اورایه کلوب انصاره خطابت ایلدی

شویله که : «ای جماعت انصار ! سزك دینجه نائل اولدیفکنز فضل و مزیت بشقه قبیله رده یوقدر. محمد صلی الله تعالی علیه وسلم ، نیجه ییلاز قومی ایچنده اکلندی ، آنلری دینه دعوت ایلدی . ایچارندن پك آز کیمسه ایمانه کلدیسه ده کفار ایله جهاده و دین اسلامی اعزازه قادر اولامادیلر. وقتا که جناب حق ، سزك سعادتکنزی مراد بیوردی . سزی شرف اسلام ایله مشرف قیلدی و رسول اکرم ایله اعجابنك محافطه سنی و جهاد ایله دین اسلامك اعزاز و اعلاسنی سزه میسر ایلدی . دشمنلر اوزرینه اڭ زیاده شدت کوسترن سزلر اولدیکز. طوائف عرب، سزك قلیجلرکز سایه سنده ایستراستمز اطاعته کلدی و رسول اکرم ، سزلردن راضی اولدینی حالده وفات ایتدی . شمعی امارت و ریاست سزك حقکزدر . آتی بشقه سنه و یرمیکز . دیدی .

انصاردن حاضر اولانلر دنخی آکا « الله موفق ایله . رایکده اصابت ایلدک . بزده سنی امارته انتخاب ایلرز » دیدیلر .
خزرج قبیله سی ، کندی رئیس لرینک امارته انتخابی سوزندن غایت ممنون اولدیلر .

اما اوس قبیله سی ، کندی رئیس لری اولان (اسید ابن حضیر) ک باشنه اوشدیلر و تردد و اندیشه یه دوشدیلر .

چونکه : اوس و خزرج قبیله لری ، ایکی قرن داش اوغوللری اولدقلری حالده مقدا مینلرنده عداوت ظهور ایله محاربه لر وقوع بولمشیدی .

بعده ، اسلام ایله مشرف اوله رق پاویشدیلر وه پ دین قرن داشی اولوب برلشدیلر .

هجرتدن مقدم (مکه) یه واروب (عقبه) ده حضرت پیغمبره بیعت ایندکلرنده ایلرو کلنلرندن اون ایکی کیمسه ، سائر لرینک اوزه رینه قیب و رئیس نصب و تمین بیورولمشدی .

ایشته بواون ایکی ققیدن بری (سعد ابن عباده) و دیگر بری دخی
(اسید ابن حنیر) ایدی .

انصاردن امیر انتخاب اوله جق اولدینی تقدیرده بو ایکسندن بریسی
انتخاب اولمق لازم کلوردی .

حال بوکه : ایکسندن مرهانکیسی ، انتخاب اولسه دیگر طرفک رقابتی
موجب اولوردی .

واقعا جلهسی ، انصار رسول الله اولوب ، دین اسلام اوغورنده
جان و باش فدا ایندیله و جلهسی دین قرداشی اولوب ، بربری ایچون
قانلر دوکدیلر .

لکن مرهانکی قیلهدن امیر اولسه دیگری ، آنی قبصقانق وینه
(اوسیلک) و (خزرچیلک) غیرتی میدانه چیقماق برامر طبیعی ایدی .

قرداش ، قرداشک غیرتی کوده در وایجابنده بری دیگری ایچون
جانی اسیرکه من . لکن فطرت بشریه اقتضاسنجه بریسی ، دیگرینک کندوسنه
تقوفی دخی چکه من .

بناء علیه خزرچ قیلهسی ، (سعد ابن عباده) به بیعت ایچون پک زیاده
حرصلاندیلر . اوسیلر ایسه (اسید ابن حنیر) ک یاننه طوبلاندیلر و همارت ،
برکتره خزرچیلرک الله کچر ایسه فیابعد تحکم داعیه سنه دوشرلر و بزى
اصلا ایسه قاریشدیرمازلر ، دیو فیصلیدی به واردیلر .

مهاجرین ایسه انصاردن برینک امارتی قبول ایتک احتمالی یوق ایدی .
زیرا قرشیلر ، اشرف قبائل عرب اولدقلری جهته باشقه بر قیله نك
امری آلتنه کیره مزلردی .

فقط (سعد ابن عباده) نك نطقی انصاره پک زیاده تأثیر ایندیکندن هان
آکا بیعت اولمق اوزره ایدی .

حال بوکه : ابتدا (خزرچیلر) ایله (اوسیلر) بیننه رقابت کیره چک
و آنلر ، یینلرنده اتفاق ایتسلر مهاجرین ، آنلره مخالفت ایده چک و الحاصل

اهل اسلام ایچنه بر عظیم تفرقه دوشه جک ایدی. بوایسه ملت اسلامیہ حقنده بر بیوک تهلکه ایدی.

ایشته اوله طار وتهلکلی بر وقته (ابوبکر الصّدیق) و (عمر الفاروق) و (ابو عیّده ابن الجراح) رضی الله تعالی عنهم حضراتی، اورایه خضر کبی کلوب ایریشدیلر.

شویله که: حضرت عمر الفاروق، انصارک او وجهله جمیعت ایتدکلریخی ایشندیکی کبی حضرت پیغمبرک خانه سادتنه واردی. حضرت ابوبکری، چاغردی، کیفیتی خبر وردی.

حضرت (ابوبکر الصّدیق) دخی حضرت (عمر) ایله حضرت (ابو عیّده) بی آلوب آنلر ایله برلکده (بنی ساعده) صفهسته واردی.

او وقت انصاردن بری قلقوب «بزلر، انصار رسولر. بزلر، اسلامک مهتیا عسکری یز. ای مهاجرین! سزلر، بزم ایچمزدده کلوب سیفینمش برجامت سکز. امارت، بزم حقمزددر» دیوردی.

حال بوکه: رسول اکرم، هر هانکی مجلسده بولونسه صاغ طرفه (ابوبکر) ی و سول طرفه (عمر) ی آلوردی. (ابوعیّده) حقنده دخی «بو امتک امیندر» دیر ایدی.

بوکره اوچی بردن میدانه کلنجه سانکه رسول اکرم دیریش واورایه کلش کبی اهل اسلامک قبلرینه تأثیر ایلدی وهر کس آنلرک سوزینه منتظر اولوب طورودی.

حضرت ابوبکر الصّدیق دخی، فصل که رسول اکرم خطبهده کلامه باشلار ایدیسه او وجهله ابتدا جناب حقّه حمد و ثنا ایتدکدن صکره عومه خطاباً:

«بو امت، مقدما طاشدن و آتاجدن یایمه بئره طاپاردی. جناب حق، کندوسنه عبادت و کندوسنی توحید ایتلری ایچون آنلره رسول کوندهردی. عرب قومنه، بالارینک دینی ترک ایتک کوچ کلدی. حق

تعالیٰ حضرتلری، مهاجرین اولین ایمان الیه ممتاز قیلدی. آنلر، حضرت پیغمبره یار و غمکسار اولدیلر و آنکله برلکده مشرکینک اذنا و جفا سنه صبر و تحمل ایتدیلر. ایشته یر یوزنده ابتدا حقّه طاپان و رسولنه ایمان ایدن آنلردر. رسول اکرمک یار و قاکاری و نصیر صدیقی و عشرتی آنلردر. بو جهتله آنلر، امارته جلهدن زیاده احق و اولادر. بو بایده آنلره کیمسه منازعه ایده من. مکرکه ظالم اوله. ای انصار! سزکده دینجه قدمکز و فضل و عزیتکز انکار اولنه ماز. جناب حق، سزی دینته و رسولنه نصرت ایچون انتخاب ایتدی و سزلره رسولنک هجرتی میسر قیلدی. بزجه دخی مهاجرین اولیندن صکره سزک مرتبه کزده باشقه کیمسه یوقدر. رسول الله نصرت ایتدیکز. آنک ایچون دعوی ایتدیککز فضل و شرفک اهل سکز. بوکا کیمسه نک بر دییه جی یوقدر. فقط امارت بختده قائل عرب، آنحق قریشی ییلور. باشقه سنک امارتی قبول ایتمز. زیرا قریش قومی، حسب و نسبجه عربک افضلیدر. و مملکتلری جزیره العربک اوسطیدر. بز، امرا بز. سز، وز راسکز. هیچ بر مشورت دن کیر و براقلماز سکز. سزک رایکز آلمادقجه بر ایش کورولمز، دیدی.

حضرت عمر دخی انصاره خطاباً: « رسول اکرم، خسته ایکن سزی بز و صیت ایتدی. اکر سز، امرا اولاجق اولایدیکز بزى سزم. وصیت ایلردی، دیو حضرت ابوبکرک کلامنی تأیید ایتدی. انصار، بر دییه جک سوز بولامایوب فکر و مطالبهیه طالیدلر. فقط ایچلرندن (جناب ابن منذر ابن جُوح) قالقدی. « بز دن برامیر و سزدن دخی برامیر اولسون، دیدی.

حضرت عمر الفارق «ایکی امیر، جمع اولاماز و پیغمبر، هانکی قیلهدن. ایه خلیفه سی دخی اوقیلهدن اولمادقجه والله عرب قومی، قبول و اطاعت ایتمز، دیدی.

جناب ابن منذر، آئی رد ایله « ای انصار! بو دینه عرب قومی

سزك قلیجاریکز ایله اطاعت ایلدی . حقکزی باشقهنه قایدیرمایکزر ، دیدی .

حضرت عمر ، آتی تکدیر ایلدی . او دخی سرت جوابلر ایله مقابله و مجادلهیه باشلادی .

اووقت (عیّده ابن الجراح) سوزه باشلایوب ، ای انصار ! ابتدا بو دینه نصرت ایدن سزلر ایدیکزر . صاقین ابتدا ایثنی بوزان دخی سز اولمایکزر ، دیدی .

آنك اوزرینه انصاردن وخزرج قیلهسندن (سعد ابن نعمان ابن کعب ابن خزرج) ك اوغلی (بشیر) رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، آگاهه قالقدی : ای ناس ! محمد ، قریشدندر . کندی قومی ، آنك خلافتنه احق و اولادر . بزم کرچه اسلامه مسابقت و جهاد و نصرت حقمز واردر . لکن بزم آندن مرادمن ، اللهك و رسولك رضالری ایدی . بز ، بوندن طولایی دنیاچه عوض و مكافات ایسته مه بز ، دیدی .

حباب ابن منذر « یا بشیر ! سن ، عمرزاده گه (یعنی سعد ابن عبادیه) حسد و نفسانیت ایدبورسین » دیدی .

بشیر ابن سعد « یوق . والله اوילה دکل . لکن بو قومك حقوقنه تعرض و تجاوزی جائز کورمیورم » دیدی .

ایشته اووقت حضرت ابوبکر الصّدیق « سزه بویکی ذاتی انتخاب ایتدم . برینه بیعت ایدیکزر دیو (عمر الفاروق) ایله (ابو عیّده) یی کوستردی . ایکسی بردن امتناع ایتدیلر و « حضرت پیغمبرك ایلرو کچوردیکی ذاتك اوکزه کیم کچه ییلور ؟ » دیدیلر .

بو صرمده کورولتو بویودی . گفتکو چوغلادی . هر ققادن برسس و هر آغزند بر سوز چیقار اولدی .

آنك اوزرینه حضرت (عمر الفاروق) سوزی کسیدردی و حضرت ابوبکر الصّدیق خطاباً : « رسول اکرم ، سنی اعظم ارکان دین اولان نمازده کندوسنه خلیفه ایتدی . سنی جمله مزه امام ایلدی . الکی اوزات .

بن، سکا بیعت ایدیم، دیوب (ابو عیده) ایله برلکده (حضرت ابوبکر) بیعت ایدم، جک اولدقلرنده (بشیر ابن سعد) سگرتدی، آنلردن اول ابوبکرک التی طوتدی، بیعت ایتدی .

حضرت (عمر) و (ابو عیده) دخی بیعت ایدنجه برو طرفده بربریه فیصلیدی ایتکده اولان (اوس) قیلهسی دخی رئیساری اولان (استبدن خضر) ایله برلکده کلوب بیعت ایلدیلر .

بوصورتله خزر جیلرک اتقاقی بوزولدی (سعد ابن عبادہ) به بیعت یحیی برطرف اولدی .

هپ انصار و مهاجرین، بر اوغوردن حضرت ابوبکره بیعت ایتک اوزره او مرتبه مسارعت ایله سگرتدیلرکه آز قالدی (سعد ابن عبادہ) چیکنه یه یازدیلر .

اول امرده حضرت علی کلوب بیعت ایله مدیکی کبی (زیر ابن العوام) و (مقداد ابن الاسود) و (سلمان فارسی) و (ابوذر غفاری) و (عمار ابن یاسر) ایله (عُبَّهُ ابن ابی لهب) کبی بنی هاشمدن دیگر بعض ذوات دخی حضرت (علی) به بیعت ایتک ایستدیلر . بو جهته کلوبده حضرت ابوبکره بیعت ایله مدیلر . لکن صکره جملهسی کلوب بحق خلیفه رسول الله اولان حضرت ابوبکره بیعت ایلدیلر .

مریدرکه : حضرت (علی) کرم الله وجهه و (زبیر) رضی الله تعالی عنه . بز، ابوبکرک شرف و فضیلتی یلورز . او، رفیق فاردر . رسول الله، آنی حیاتنده ایکن امامته کچوردی . خلافته جملهدن احق واولا اولدیفنی تصدیق ایلرز . فقط بو خصوصده مشورتدن خارج طوتولدیتمز ایچون کوجندک، دیشلر .

فی الواقع امر خلافت، ملت اسلامیجه اک بیوک بر مصلحت در . حضرت پیغمبرک وفاتی اوزرینه بالجمله کبار اصحاب کرام، برلشوبده بالاتفاق ایچلرندن برینی انتخاب ایتلری لازم کلوردی . او حالده حضرت

(علی) و (زیر) کجی کبار اصحاب کزینک رأیلرینه مراجعت اولئق دخی
امر ضروری ایدی .

نه چاره که حضرت پیغمبرک وقائی اوزرینه هرکس نه پایاجفتی شاشیردی .
انصارک دخی کندو ایچلرندن امیر انتخابنه قالدیشمه لری ایشی چیغیرندن
چیقاردی .

درحال (ابوبکر) و (عمر) و (ابوعبیده) یتشمه سیدیلر (سعد ابن
عباده) یه بیعت اولنه جق و بو جهتله (خزرجیلر) ایله (اوسیلر)
یتنه رقابت دوشه رک ابتدا انصار ، ایکی یه بولونه جک وقریش ایسه اصلا
قبول ایتمیوب ملت اسلامیه ایچنه بر بیوک قفرقه دوشه جک ایدی .
ایشته ، بو فناقلرک دفعنه حضرت (ابوبکر الصدیق) موفق اولدی
و آنک خلافت انتخاب اولماسیله ملت اسلامیه ، بر بیوک تهلکدن قورتولدی .
(رضی الله تعالی عنه و کرّم الله وجهه) .

ایشته خاتم الانبیا حضرتلرینک وقائی کونی که ربیع الاولک اون ایکنجی
بازار ایرتمسی کونی ایدی . اوله غریب مجادله و محاوره لر وقوع بولدی
و نتیجه سنده حضرت ابوبکر الصدیق خلیفه رسول الله اولدی .
فرداسی صالی کونی بیعت عامه وقوعه کلدی . شویله که :

حضرت ابوبکر ، مسجد شریفه کلوب منبره چیقدی و جناب حقّه
حد و شکر ایتدکن صکره « ای فاس ! بن ، سزک اوزه ریکنزه والی
وامیر اولدم . حال بوکه : سزک اک خیرلوکنز دکل . اکر اییلک ایلرسم
بکا اعانه ایدیکز و اکر فنا ایشلرسم بکا طوغری یولی کوستریکنز .
طوغریلق امانتدر . یالانچیلق خیانتدر . سزک ضعیفکنز ، بنم عندهده
قویدر که حقّی آلیوریرم و قویکنز ، بنم عندهده ضعیفدر که آذن باشقه سنک
حقّی آلورم . ان شاء الله تعالی . بریکز ، جهادی ترک ایتمسون . جهادی
ترک ایدن قوم ، ذلیل اولور . بن الله ورسوله اطاعت ایتدکجه سزده
بکا اطاعت ایدیکز و اکر بن ، الله ورسوله صاعی اولورسم سزکده بکا
اطاعتکنز لازم کلز . قالدیکنز نمازه . رحکم الله ، دیدی .

بعده ، خاتم الانبیا حضرت زین العابدینؑ و تکفین ایلہ دفن ایتدیدی .
طرف نبویدن حضرت (اسامہ) یہ ویریش اولان سنجاغ شریف کہ
رسول اکرمؐ و فائندہ (اسامہ) نك علمداری اولان (بریدہ) آنی
کتوروب سعادۃ خانہ نبوی اوکنہ دیکویرمشدی . حضرت ابو بکرؓ ،
آنی ینہ (بریدہ) یہ وردی و (اسامہ) نك قبوسی اوکنہ دیکدیدی
وہ کیمسہ سفردن کیرو قالمسون ، دیو ندا ایتدیدی .

اسامہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ حضرت زین العابدینؑ ، سنجاغ شریف ایلہ خارج
مدینہ یہ جیقوب اسکی اردو یرینہ واردی وینہ اورادہ اردوسنی قوردی .
سائر اصحاب کرام دخی خلیفہ رسول اللہ اطاعت ایدرک همان سلا حلا ندیلر .
اردو گاہہ طوبیلا ندیلر .

فقط اسامہ ، بک کنج اولدیفندن انصاردن بعضیلری ، آنک عزلیلہ
یرینہ قدامی اصحاب کرامدن برینک نصیبی ایتدیلر .

حضرت ابو بکر الصدیقؓ جانی صیقیلدی « رسول اکرمؐ نصب
ایتدیکی سرعسکری بن ، فصل عزل و تبدیل ایدہ بیلورم ؟ » دیدی .

ربیع الآخرک غرہ سندہ خلیفہ رسول اللہ ، اردو گاہہ کتیدی و حضرت
اسامہ بی آتہ یندوروب کندوسی یا اولہرق آنی تشیع ایتدی .

حضرت اسامہ آکا « یا سنده ین ، یا خود بنده اینہم » دیدی .
خلیفہ حضرت زین العابدینؑ « نہ بن ینہم ، نہ سندن این . اللہ یولندہ بر آرز بنمده
آیا قلم طوزلانسه نہ اولور ؟ » دیدی . لازم کلن محله دیک یورو یورک اردوی
اسلامی بکوردی .

اسامہ یہ « اللہ سلامت ورسون . کیت ورسول اللہ ، سکا نہ امر ایتدیسہ
آکا کورہ حرکت ایت ، دیو وداع ایتدیکی وقت » اکر رایگہ موافق
کلورسہ عمری بکا معین اولمق اوزرہ براقبور « دیدی . حضرت اسامہ دخی
راخی اولوب حضرت عمری براقدی .

بناء علیہ خلیفہ حضرت زین العابدینؑ ، عمر الفاروق ایلہ برلکده مدینہ یہ عودت

ایندی . اسامه دخی عسکر اسلام ایله جانب شامه کیتدی . بلقا تاجیه سنه
 واردی و دشمنلری آتله چیکنه ندی و پدرینک قاتلنی بولوب اولدوردی .
 منصور و مظفر اولدی و نیجه اموال غنائم آلدی .
 ایشته رسول الله ک صکره تجهیز ایله دیک و برنجی خلیفه سنک الک
 اول سوق ایندیکی اردو بودر .

اللهم صل على محمد وعلى آله واصحابه اجمعين

جزء رابع

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلرینک تمجیز و دفنی

جزء ثالثه بیان اولوندفنی اوزره ابوبکر الصّدیق رضی الله عنه
حضرتلرینه بیعت اولوندقدن صکره فخر عالمک دفنی خدمت شریفه سنه
مبادرت قیلندی . لکن مدفن حقیقه اختلاف اولوندی .

اصحاب کرامدن بعضیلری ، مسجد شریفده و بعضیلری (بقیع) ده ،
یعنی مدینه منوره مقبره سنده و بعضیلری جدّی ابراهیم علیه الصلوٰۃ
والسّلامک قبری یاننده و بعضاری مکده دفن اولونمق رأینده بولندی .

حضرت صدیق ایسه « بن ، رسول الله صلی الله علیه وسلمدن بر شئ
ایشیندم و حالا اونوتامام . الله تعالی ، بر پیغمبری قبض ایتمدی ، الا دفن
اولنمق ایستدیکی یرده قبض ایتمدی . دیو بیوردی . آنی دوشه کینک
اولدینی یرده دفن ایدیکز ، دیمکله حضرت عایشه رضی الله عنها خانه سنده ،
اوزرنده عازم دار بقا اولدینی دوشه کی قالدیریلدی و یری قازیلدی . برلحد
پاییلدی که حالا (روضه مطهره) دینیلان محل مبارکدر [*] .

[*] پاشا صرحوم ، مدفن شریف نبوی ایچون (روضه مطهره) ده نیلن محل
بوراسیدر . دیش ایسه ده (روضه مطهره) قبر سعادت ایله منیر شریف آراسنده کی
بقعه مقدسه اولوب قبر پیغمبرینک بولوندفنی موقع اقدسه (حجره سعادت) تعبیر
اولونور .

[مصحح]

بو لحد مسعودی قازوب یاپان انصار کرامدن (ابو طلحه) رضی الله عنه حضرت تدریدر .

غسل اوله جنی وقت دخی اثواب سعادتی چیقاروب چیقارماق خصوصنده بین الاصحاب اختلاف وقوع بولدی .

بو آراق اصحاب کرامه من طرف الله اویقو کلدی . بو صروده « آتی اثوابی اوزرنده ایکن غسل ایدیکنز » دیو بر سوز ایشیدیلدی ، قائل بیلینهمدی فقط موجبجه عمل اولوندی .

غسل ودفن نبوی خدمت شریفه سنده بولنانلر (علی ابن ابی طالب) و (عباس بن عبدالمطلب) ایله اوغوللری (فضل بن عباس) و (قثم بن عباس) و (اسامه بن زید) و رسول اکرمک آزادلوندن (شقران) اولوب انصار کرامدن و اهل بدردن (بنی عوف) که جدتی اولان (اوس بن حولی) دخی آنلرله برابر بولندی . (رضی الله عنهم)

سائر جنازه لرده بر معتاد کورولن شیلردن آنده بر اثر کورولدی . حضرت علی « حیاتکده و مماتکده پاکسین » دهرک غسل ایدر و عباس ایله اوغوللری جویریر و (اسامه) ایله (شقران) سو دوکر ایدی .

بو وجهله غسل و تکفین اولوندی . ارککلر و قادینلر و چوجوقلر و کوله لر ، بلوک بلوک کوروب نمازیخی قیلدیلر .

قبر شریفنه اینلر (علی) و (فضل) و (قثم) و (شقران) رضی الله عنهم ایدی . فقط (اوس بن حولی) رضی الله عنه « الله عشقنه یا علی ! بزم رسول الله دن حظ و نصیب می کوزمت » دیمکله حضرت علی ، امرایتدی . اودنخی قبر شریفه ایندی و حائر شرف و مباهات اولدی .

نجهیز و تکفین ایشی کچیکمش و کجه ایریشوب آقاق قارائلق باصمش ایدی . انفسی استیلا ایدن ظلمات حزن و کدر ایسه آندن دها باصقین ایدی . زیرا اتوار وحی الهییه مظهر اولان رسول اکرمک جسم مسعودیخی طوبراغه کومک اصحاب کرامنه ائک بیوک مصیبت ایدی .

ایشته او ائنده قره العین رسول حضرت (فاطمة البتول) رضی الله عنها وارضاهما حضرتلری ، قبر نبوین بر آووج طوپراق آلارق قوقلابوب ، احد مختارک ترابی قوقلابانک حالی ناولور ، الی آخر العمر قاینامش آش قوقوسی آلامق لازم اولور ، نیم اوزم دیمه بر طاقم مصیتلر دوکولدی که اکر کوندوزلرک اوزم دیمه دوکولسه کیجه اولمالری لازم کلور ، دیو مرثیه نظم ایدرک آغلاردی وهر کسک جکرینی داغلاردی . آندن صکره نغمخانه سنه چکیلدی وانس والفتدن کسیلدی .

نه چاره که ، قافله بشره قاریشانلر ، هب بو منزلده قونوب کوچک احوال طبعیه دندر ورسول اکرمدن صکره آنک شریسته خدمت ایلهمک آکا محبت و اخلاصک اقتضاسندندر .

بناء علیه صحابه کزین ، حضرت پیغمبرک فار قراقیله سوزان اولدقلری حالده آنک تأسیس بویورمش اولدینی احکام دینی بی احکامه حصر افکار ایتمشلردر . ازجه حضرت صدیق ، رسول اکرمک حال چاتنده تجهبز بویورمش اولدینی اسامه اردوسی ، دفن نبوی عقبنده سمت مأموریتنه سوق ایلهمشدر .

بعض اوصاف سنیة محمدیہ :

حلیہ شریفہ و شمائل محمدیہ نیک تعریفی، بویہ کوچوک رسالہ یہ سیغماز۔
فقط جزء ثالثہ آناردن بالناسبہ برآز بحث اولوندینی کبی بورادہ دخی
بر نبذہ جک بحث اولنق مناسب کورولمشدر .

رسول اکرم و فخر عالم محمد المصطفی صلی اللہ علیہ وسلم حضرتلری،
خلقتجه و اخلاقجه نوع بنی آدمک اکلی ایدی .

هپ انبیاء عظام علیهم الصلوٰۃ والسلام حضراتی، تام الاعضا و کوزل
یوزلو اولوب حییب خدا، آنلرک اڭ کوزملی ایدی .

مبارک جسمی کوزل، هپ اعضاسی متناسب، اندامی غایت مطبوع
آلتی و کوکسی و ایکی اوموزلرینک آرمسی و آووچلری کنیش، بویونی
اوزون و موزون و کوموش کبی صاف، اوموزلری و بازولری و بالدرلری
ایری و قالین، بیله کلری اوزون، پارمقلری اوزونجه، اللری و پارمقلری
قالینجه ایدی . مبارک قارنی کوکیله برابر اولوب شیشمان دکل ایدی
و آیاقلرینک آلتی چوقور اولوب دوز دکل ایدی . اوزونه قریب اورته
بویلی، ایری کیکلی، ایری کوودملی، کوچلی قوتلی ایدی . نه ضعیف،
نه سمیز، بلکه ایکیسی اورته سی و صیقی اتلی ایدی . مبارک جلدی ایسه
ایبکدن یوموشاق ایدی .

کال اعتدال اوزره بویوک باشلی، هلال قاشلی، چکمه یوردونلو،
آز ده کیرمی چهرملی و سوبوجه یوزلو ایدی . شیشمان یوزلو و یومرو
یاناقلی دکل ایدی .

کیرپیکلری اوزون، کوزلری قارہ و کوزل بویوجک و ایکی قاشنک

آرد سی آجیق ، فقط قاشلی بر برینه قریب ایدی . چایق قاشلی دکل ایدی وایکی قاشنک آراسنده بر دامار وار ایدی که وقت غضبده قاپاروب کورونور ایدی .

اونجی مجتبیٰ ، ازهر اللون ایدی ، یعنی نه کیرچ کبی آق ، نه ده قاره یاغیز ، بلکه ایکسی اورته سی وکل کبی قرمزیه مائل بیاض ونورانی وبر آق اولوب مبارک یوزنده نور لمعان ایدردی . کوزلرینک آقنده دخی آز قیرمز یلق وار ایدی . دیشلری ، اینجو کبی آبدار وتابدار اولوب سویلرکن اوڭ دیشلرندن نور صاجیلور ، کولرکن فم سعادتی ، بر لطیف شیمشک کبی ضیالر صاجاراق آچیلور ایدی .

صاجلری ، نه پک قیور جیق ، نه ده پک دوز ایدی وصاجلرخی اوزاندینی وقت قولاقلرینک مملریخی تجاوز ایدردی . صقالی صیق وقام ایدی . اوزون دکل ایدی وبر طوطامدن زیاده سی آلوردی .

عالم بقایه رحلت بیوردقلرنده صاجی ، صقالی هنوز آخارمنه باشلا یوب باشنده بر آز وصقالنده یکریمی قدر بیاض قبل وار ایدی .

جسمی نظیف ، قوقوسی لطیف ایدی . قوقو سورونسون ، سورونمه سون تنی وتزی الڭ کوزل قوقولردن اعلا قوقاردی . بر کیمسه آنکله مصافحه ایته بوتون کون آنک رایحه طیبه سی طویاردی ومبارک الیه بر چوجو غک باشنی مسح ایته رایحه طیبه سیله اوچوجوق ، سائر چوجوقلر آردسندمه معلوم اولور ایدی .

طوغدینی وقت دخی نظیف وپاک ایدی وستتلی وکوبکی کسک اوله رق طوغمش ایدی .

حواسی فوق العاده قوی ایدی . پک اوزاقدن ایشیدر وکیمسه نک کورمه بهجکی مسافه دن کوردور ایدی .

هپ حرکاتی متدل ایدی . بر یره عزیمتده عجله وصاغ وصوله میل ایتمیوب کمال وقار الیه طوغری یوله کیدر وفقط سرعت وسهولت الیه یوردور ایدی .

شویله که : عادتاً یوروور کی کورووور ، لکن یاننده گیدنلر ، سرعت ایلله یورووکلری حالده کیرو قاورلر ایدی .

الحاصل جزء نالنده بیان اولوندینی اوزره اک مکمل ومستقنا صورتده یارادیلش بر وجود مسعود ومبارک ایدی .

کولر یوزلو ، طائلی سوزلوایدی . کیمسه یه فنا سوز سوله من و کیمسه یه بد معامله ایلله من و کیمسه نک سوزنی کسمز ، ملایم ومتواضع ایدی ، خشین و غلیظ دکل ایدی . فقط مهیب و وقور ایدی . یهوده سوز سوله مزدی . کولمسی دخی تبسم ایدی .

آنی آنسزین کوردهن کیمسه بی مهابت آلوردی و آنکله الفت ومصاحبت ایلدین کیمسه ، آکا جان و کوکلدن عاشق و محب اولوردی . اهل فضله درجه لرینه کوره احترام ایلردی . اقرایسه دخی یک زیاده ا کرام ایلردی . لکن آنلری کندولرندن افضل اولانلارک اوزرینه تقدیم ایتزدی .

خدمتکارلرینی یک خوش طوتاردی . کندیمی نه بر ونه کیرسه آنلره دخی آنی به دیربر و آنی کیدیربر ایدی .

سخی و کریم ، شفیق و رحیم ، شجیع و حلیم ایدی . عهد و وعندنه ثابت ، قولنده صادق ایدی . الحاصل حسن اخلاقجه و عقل و ذکاوتجه جله ناسه فائق و هردولو مدح و ثنایه لایق ایدی .

کتاب اوقومامش ، یازی یازمامش اولدینی حالده عوام و خواصک ظاهری وباطنی امورنده واقع اولان حسن تدبیر و تصرفی بر آدم دوشونسه او حضرتک نه مرتبه عقل وفهم و ذکاوسی اولدینی درحال آکلار و ظلمات جهل ایچنده قالمش قبائل عرب آره سنده بو بو یوب و جزیره العرب کی بر مجرا محله ظهور ایلله یوبده آمی اولدینی حالده افس و آفاقی انوار علوم ومعارف ایلله منور ایتدیکنی بر عقل سلیم صاحبی تأمل ایتسه بلاتردد آنک دعوی نبوتی جزماً تصدیق ایلر .

یهده ، کیمده قدر ضرورت ایلله اکتفا وزیاده سنندن ایا ایلردی

بولدینقی یردی ، بولدینقی گیردی و قام طویونجه وقارنی طولونجه یه مزدی .
اوزرنده یاتوب اویودینقی دوشك ، ده ریدن معمول اولوب ایچی دخی
خرما لینی ایدی .

آز وقت ایچنده بونجه فتوحاته مظهر اولش و واردات اسلامیه
چوغلش ایکن دنیا مائه اصلا التفات ایله مزدی و غنائمن کندوسنه عاند
اولان اموالك اکثرینی مستحققرینه صدقه ایدوب کندی تمیشی ایچون
بك آزر شی آلیقوردی . بو جهته بعضاً استقراضه مجبور اولوردی .
اهل یتنك اکثریا یه دیکلری آرپه اککی ، یاخود خرما ایدی و دارعقبایه
عزیمتده اک سوکیلی زوجہ سی اولان طایفه رضی الله عنها حضرتلرینك
هجره سنده جزئی آرپه دن باشقه بیجك یوق ایدی وزرہی بر یہودی یدنده
مرهون ایدی که عیالک نفقه سی ایچون اوتوز صاع (*) آرپه اودونج آلوب
زرہنی رهن ایتشیدی .

(*) بر صاع ، بیک فرق درهمدر .

ترکۂ نبویہ

رسول اکرم ، صلی اللہ علیہ وسلم حضرت تارینک و فائندہ کرک آلتون، کرک کوموش تقدی قالمادی . البسہ وایکی کلیم و بر چارشف و بر قاج صو قابی و قواطی و طاراق مقاص ، مسواک کبی ضروری الزوم اولان اشیا سندن باشقہ بر کوموش مہری وار ایدی کہ : اوزہ دی (محمد رسول اللہ) دیو حک اولنمشیدی . (ابوبکر) و (عمر) و (عثمان) رضی اللہ عنہم حضراتی ، آنی ایام خلافتلرنده استعماک ایتشلردر .

بر سریری وار ایدی کہ : آیاقری (ساج) دینیلن آغاچدن ایدی . رسول اکرم ، بعد الہجرہ (ابویوب انصاری) حضرت تارینک خانہ سنده ایکن (اسمع بن زراہ) رضی اللہ عنہ حضرتاری ، آنی قدیم ایتمشیدی . رسول اکرم ، آنک اوزہ رندہ یاتوب اوپوردی . و فائندہ آنک اوزہ رینہ قونولوب نمازی قیلندی . بعدہ حضرت (عائشہ) رضی اللہ عنہا خانہ سنده قالدی . سکرہ ناس ، تبرکاً آنک اوزہ رندہ موتالری کوتورور اولدیلر . حضرت (صدیق) و (فاروق) ک جنازہ لری دخی آنک اوزہ رندہ کوتورولمشدر .

مدینہ منورہ اطرافندہ اوتلار ، یکریمی رأس صاغیلور دہ و لری وار ایدی کہ : ہر کون یونلردن ایکی قریہ سوت کلوب زوجہ لرلہ برابر کندولری تقدی یوپورور و بیہ سنی اصحاب صفیہ و یریر ایدی . یوز قویونی و آلتی ، یدی قدر کچیسی اولوب آنلرک سودلری دخی او یولده صرف اولونور ایدی . یوندن باشقہ ترکہ سی : سلاخلریلہ بر بیاض (استر) دن عبارت اولوب

حضرت (صدیق) آناری ، (علی المرتضی) رضی الله عنه حضرت تدرینه و یرمش و ماعداسی صدقه در ، دیو بو یورمشدر .

اگرچه رسول اکرمک مدینه منوره در بر آزاراضیسی و (قدک) و (خیر) اراضیسنده بر مقدار حصه سی وار ایدی . لکن حال محنتده آناری وقف ایدوب حکملری دخی تعین بو یورمشیدی .

شویله که : آنلردن اکثرینک وارداتی کلوب کیدن ایلچیلر و مسافرلر و یولچیلر مصارقه تخصیص ایتمشیدی .

خیرک حاصلاتندن زوجهری ایچون معین المقدار آره و خرما تخصیص ایدوب فضلہ سی دخی فقرا یه ، مهاجرینه اعطا بو یورورلر ایدی . (ابوبکر الصدیق) رضی الله عنه حضرتلری ، ایام خلافتنده بو مرتباتی وقت سعادتده اولدینی کی صرف ایدوب اصلا تغییر ایتدی .

حضرت عمر رضی الله عنه ، خلیفه اولدقده خیر اراضیسی تقسیم و زوجات مطهره بی تخیرایله ایستین کافی السابق تمیناتی و ایستین اراضیدن حصه سی آلسون ، دیوب آنلرک بمضیلری ، تمیناتی و بمضیلری اراضی بی اختیار ایتمشلردر .

سائر طول قالان قادیلرک مدتلری منقزی اولدقندن سکره ایستکلری اره واره بیلورلر . اما زوجات مطهره ، امهات مؤمنین اولدقارندن کیمسه یه تزویج لری جائز دکلدر .

بناء علیه بر حیات اولدقجه فقه لری جاری اولمق لازم کلش و ساکن اولدقلری خاتملر ، وقاتلرینه قدر کندولرینه ترک ایدیلشدر . رسول اکرمک وارثلری ، کریمه محترمه سی (فاطمه الزهرا) رضی الله عنها و ارضاها ، زوجات مطهره لری رضی الله عنهن و عمنی (عباس) رضی الله عنه حضرتانی ایدی .

لکن (ابوبکر) رضی الله عنه ، ترکه نبویه بی تقسیم ایتیبوب وقت سعادتده جاری اولان ترتیباتی بینها اجرا بو یوردی و حضرت (فاطمه) رضی الله عنها ، حصه میراثی ایستدکده رسول الله دن ایشیتدم . بزه ،

یعنی پیغمبر لره کیمسه وارث اولاماز . بزم ترك ایتدی کمز شیء ، صدقه در . دیدی . رسول الله ، مرغه یاپاردیسه بن ، اصلا تغیر ایتیم . زیرا قورقارم که بر یا کلیش یوله ساجمالیم ، دیو جواب وردی .

مرویدرکه : حضرت (فاطمه) نزد (صدیق) . کلوب ، سکا کیم وارث اولور ؟ ، دیو سورمش و حضرت (صدیق) « عیال و اولادم اولور » دیدکده « یان ، نیچون پدرمه وارث اولیورم » دیو بو سورمش .

حضرت (صدیق) دخی « بن ، سنک پدرک اولان رسول اکرم حضرتلرندن ایشیتدم . بو یوریوردی که : کیمسه بزه وارث اولاماز . آنک ایچون سن ده وارث اولاماز سین . لکن بن ، آنک خلیفه سیم . آنک حیاتنده اتفاق ایلدیکی کیمسه لری اتفاق ایدرم ، سنک مصارفکی و اموریکی دخی رؤیت ، وظیفه ذمتدر ، دیو جواب وردی . آنک اوزه رینه حضرت فاطمه ، سکوت ایتدی و بر دهها میراث لاقیردینی ایتدی .

زوجات طاهرات

آمهات مؤمنین اولان زوجات طاهراتك اول وافضلى (خديجة الكبرى) رضی الله عنها حضرت تریدرکه : سیده النسا (فاطمة الزهرا) رضی الله عنها حضرت لرینك والده سیدر .

فخر کاشانه ابتدا ایمان ایدن و آرقه سنده نماز قیلان اودر . او، بر حیات اولدقجه رسول اکرم ، آنک اوزرهینه باشقه خاتون تزوج ایتمدی . ذریت نبویه دخی آننددر . زیرا رسول اکرمك حضرت (فاطمة) دن باشقه اولادی قالمادی .

آندن صکره زوجات مطهره نك افضل ، ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرت لرینك کریمه سی (عایشة الصدیقه) رضی الله عنها حضرت تریدر . آندن بك جوق حدیث شریف روایت اولمشدر . رسول اکرمك بکر اوله رق تزوج ایتمدیکی آنجق اودر . ساؤلرینی هپ طول اولدقلری حالده تزوج ایتمشدر . رسول اکرم ، حضرت (عایشة) بی بك زیاده سوردی . مع هذا حضرت عایشة دیر ایش که خدیجه ، رسول اکرمك بی تزوجدن اوچ سنه اول فوت اولمشیکن آنک قدر هیچ بر خاتونی قیصقا نامدم . زیرا رسول الله ، دائما آنی یاد ایلردی و قربان کسوب اتندن آنک متعلقاته اهدا ایلردی و آکا جنتده محجوف انجودن برکوشك ايله مژده ایلک اوزره رسول اکرمه رب تعالی امر ایتمشیدی ،

حضرت خدیجه نك وقاتندن صکره رسول اکرمه (سوده بنت زمعه) تزویج اولمشدی . صکره ابوبکر الصدیق حضرت لری ، کریمه سی عایشه بی تزویج ایلشدر . سوده ، مقدا اشراف قریشدن عمتی زاده سی و حدیبه مکالمه سنده بولنان مشهور (سہیل بن عمرو) ک برادری (سکران) ک زوجہ سی

اولوب آنکه برابر اسکیدن اسلام ایله مشرف اوله رق حبشه هجرت ایتمشلرایدی .
 سکرانک و قایله طول قالمش و رسول اکرمک ازدواجیله شرف تسلیت بولمش
 ایدی ، کندوسنه اختیارلق کلدکده نوبتی حضرت عایشه به بخش ایتمشدر .
 مؤخرآ عمر رضی الله عنه حضرتلرینک کریمه سی (حفصه) رضی الله
 عنها حضرتلرینک زوجی فوت اوله رق طول قالدقه رسول اکرم ، آنی
 تزوج ایله حضرت عمری تلطف بیوردقدن صکره پدرینک همشیره سی
 (آمنه بنت عبدالمطلب) ک قزی و (زید بن حارثه) نک مطلقه سی اولان
 (زینب بنت جحش) ی دخی تزوج ایتمشدر .

زوجات طاهرآندن بری دخی (ابوسفیان بن حرب) ک قزی (ام
 حبیه) درکه زوجی (عیدالله بن جحش) ایله برابر سابقین آولیدن اوله رق
 حبشه هجرت ایتشلر ایدی .

عیدالله ، اوراده مرشد اوله رق فوت اولوب ام حبیه ، اسلام اوزره
 ثابت و دیار غربتده بی کسی قالمقلا طرف نبویدن بیکس نوازلق بولنده وقوع
 بولان امر و اشعار اوزرینه (نجاشی) آنی اوراده رسول اکرمه نکاح
 ایدرک مدینه منوره یه کونده رمش . ام حبیه نک پدری ابوسفیان ، اوزمان
 هنوز ایمانه کلیوب مکده رئیس الرؤسا ایدی . ینه حبش مهاجرلرندن (بیه
 بنت عبدالمطلب) ک اوغلی (ابوسلمه) احد جنکنده آلدنی یاردن وفات
 ایلدکده زوجه سی (ام سلمه) یی دخی رسول اکرم تزوج بیورمشدر .

بعده بنی المصطلق غزاسنده (جویریّه) و خیرک فتحنده (صفیه)
 اسیر اولوب رسول اکرم آنلری دخی تزوج ایتمشدر . جویریّه ، بنی المصطلق شیخی
 (حرث بن ابی ضرار) ک و صفیه ، رؤسای یهوددن (ابن اخطب) ک قیزیدر .
 جزء ثالثه بیسان اولندی بنی اوزره رسول اکرم ، عمره ایچون مکبه
 واردقده عمتی عباس ، کندی زوجه سی (ام الفضل) ک قیز قزنداشی (میمونّه) یی
 حضرت پیغمبره تزوج ایتمشدر .
 رضی الله عنهن

رسول اکرمک مُعْتَق و مُعْتَقَہ لری [۱]

رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم حضرت لری ، کولہ و جاریہ لریخی مالک اولدینی کبی ، یاخود بر مدتحک صکرہ آزاد ایلردی و آنلری غیر قیلوب ایستیانلری خدمت سنیه لرندہ آلیقور ایدی . حین وفاتندہ آزاد اولماش هیچ برکولہ و جاریہ سی بولنمادی . آزاد کردہ لری چوقدر . ابتدا والدہ سندن موروث اولان (آم ایمن) نام حبش جاریہ یی آزاد ایلشیدی . لکن آم ایمن ، ینہ خدمت سنیه لرندہ قائم اولوردی .

بعده (خدیجۃ الکبری) رضی اللہ عنہا رسول اکرمہ (زید بن حارثہ) نام کولہ یی باغشلادی . رسول اکرم دخی آنی آزاد و کندوسنہ اوغول اتخاذا ایلدی و ہ برجتک خاتون المی ایستین آم ایمنی تزوج ایقسن ، دیو بیورمفلہ زید ، آنی تزوج ایتدی و آنلردن (اُسامہ) تولد ایلدی . رسول اکرم ، آنی دخی کندی اولادی کبی سوردی .

بابا و اوغول ، ایکسی دخی رسول اکرمک خواص اصحابنددر و ایکسی دمہ وقت سعادتدہ سر عسکر اولمشلردر . آم ایمن دخی مبارک و متیمن برخاتون ایدی . احد غزاسنہ حاضر اولوب غزاتہ صو اولاشدیریر و یارہ لولرہ تیمار ایدر ایدی . رسول اکرمدن صکرہ حضرت ابوبکر و عمر ، آنی زیارت ایدر لردی .

(صہیب رومی) موصل نواحیسندن اولوب روملر ، اورالریخی طاوت ایلدکلرندہ آنی اسیر ایتمشلر و بعض عربانہ صاعتمشلر ایدی . عرباندن دخی

» (ابن جدعان) آلوب رسول اکرمه کونده رمندی. اڤا اول اسلام ايله مشرتی اولان اصحاب کزیندنر .

(سلمان فارسی) ایران اهلیندن اولوب برآرائی اسیر دوشهرک بر یهودیه صایلمش و جزء قایدیه بیان اولدینی اوزره رسول الله، آتی اسارتدن خلاص ایشدر . اودخی خواص اصحاب کرامدنر .

(شقران) بدر غزاسنده بولندینی وقت کوله ایدی . صکره حضرت پیغمبر، آتی آزاد ایشدر . رسول اکرمک غسل و دفی خدمت شریفه سنده بولنلردن بریدر .

(ابو رافع) حضرت عباسک کولهسی اولوب آتی رسول اکرمه باغشلا مشیدی . حضرت عباسک اسلامنی تبشیر ایتدکده رسول اکرم، آتی آزاد و مقته لرندن (سلمی) بی آکا تزویج بیوردی . آنلردن (عبدالله بن ابی رافع) تولد ایلدی که حضرت علینک امام خلافتنده کابی ایدی . (سفینه) نامنده برکولهسی دخی اولوب آتی آزاد بیورمشل ایدی . آندن (عبدالرحمن بن سفینه) تولد ایشدر .

یونلردن باشقه رسول اللهک دها نیجه معتق و مقته لری وار .

(رضی الله عنهم)

خدمه رسول الله

رسول الله خدمت مخصوصه سنده بولنانلردن بری (انس ابن مالک)
درکه اون نه رسول الله خدمت ایدوب دعاسی آلمش و یوز سندن زیاده
معمر اولمشدر .

(ربیعہ بن کعب الاسلمی) اصحاب صفہ دن اولوب رسول اکرمک
آبدستی خدمتده بولنور ایدی و عیجا برخدمت ظهور ایدرمی ؟ دیوصباحه
قدر باب سعادته بکلردی .

(عبدالله بن مسعود) حضرت پیغمبرک مسوا کداری ایدی و بر محله
تشریف ایده جک اولدقلرنده نعلین شریفی کیدیریر و چیقاردقلری وقت ،
آنلری قوللرینه کچوروب محافظه ایلر ایدی .

(عقبه بن عامر الجهنی) سفرلرده فخر عالمک استری یه ده ردی . عالم
وفقیه وشاعر فصیح اللسان ایدی . معاویه زماننده معمر والیسی اولمشدر .
(ابوذر الغفاری) دخی فخر کائناتک خواص اصحابندن اولدینی حالده
خدمت مخصوصه لرنده بولونور ایدی . بولنردن باشقه شرف خدمت نبویه
ایله مشرف اولان دهبا بعض ذوات وارددر .

(قیس بن سعد بن عبادة الانصاری) دخی حضرت پیغمبرک یاتنده
بولونوب صانکه (مدینه منوره) تک ضبطه ناظری مٹابه سنده ایدی .
حضرت (علی) و (زبیر) ایله برابر (مقداد بن الاسود) دیو
معروف اولان (مقداد بن عمرو) و (عهذ بن مسلمة الانصاری)
و (عاصم بن ثابت) ایسه مستحق عقوبت اولاتلرک جزالری اجرا
ایدلرلردی .
(رضوان الله عليهم اجمعین)

مؤذ نلر

فخر عالمك درت مؤذنى وار ايدى كه (بلال حبشى) و (ابن ام مكتوم القرشى) و (ابو مخذومه سمره) و (سعد القرظ) در . (بلال حبشى) حضرت تلى ، اك اول اسلام ايله مشرف اولانلردن بريدر . كوله ايكن اعلان اسلام ايله مشركلرك جور واذالرينه صبر و تحمل ايتمكده ايكن حضرت ابوبكر الصديق ، آنى ساتون آلوب حسة لله آزاد ايله كدن صكره خدمت نبويه په مداوم اولدى . ابتدا اذان و یرن واقامت كتورن اودر . بعد الهجره اصحاب كزىنك كثرى ، تجارت و فلاح ايله مشغول اولارق فرصت بولمقجه حضور نبويه كلورلر ايدى . بلال ايسه بر آن خدمت نبويه دن آيريلمازدى . وقت فجر دن اول غايت مؤثر بر اذان ايله اصحاب تهجدى او يانديرير و نماز و قى جماعت ، حاضر اولمقده فخر كاشانى مسجد شريفه كتيرير ، بعده هجره منوره سنه كتورور ، باب سعادتده طورور ، حضرت پيغمبرك هر خدمتى كورور ايدى . ايام سفرده دخى بر آن يانندن آيريلمازدى . فخر عالمك و فاته قدر او وجهله مؤذنىكي خدمتده بولدى . آندن صكره جهان باشنه طاركلدى . رسول اكرمك هجر و فراقيله مدينه ده طوراما زاولدى . حضرت ابوبكر ، وقت سعادتده كى احوالك اصلا بوزولماسى املتده اولديقتدن بلال كندوزماننده دخى مؤذنىك ايتسنى طاب و تكليف ايتدكده حضرت بلال ، آكا و اكربى نفسك ايچون ساتون آللك ايسه آليقوى و اكرا الله ايچون آلوب ازاد ايله اك ايسه نى كندى جلله براق ، ديو جواب و یرمش ايسه ده ابوبكر الصديق حضرت تلى ، نام خدائى ياد ايدرك يالوارمغه حضرت بلال ، برمدت مؤذنىكده قالمشيدى . لكن نهايت الامر طياه ميوب جانب شامه كيتدى ، غزات مسلمينه التحاق ايتدى .

فقط بلال حضرتلری ، جانب شامده ایکن رؤیاسنده رسول اکرمی کوروب «یا بلال ؟ بو جفا ندر ، بنی زیارت ایده جکک وقت کلدیمی ؟» دیو بیورمش. بلال حبشی، خائف و حزین اوله رق او یانمش. همان دوه سته ینوب تک و تنها چوللری یاره رق مدینه منوره یه وارمش و روضه مطهره اوزرینه قبانوب یوزنی طوبراقلره سوره رک آغلامقده ایکن سبطین مکرمین، یعنی حسن و حسین رضی الله عنهما وارضاهما حضرتلری چیه ککشر . بلال، ینه حزن و تحسریله بکا ایده رک خلک پاک قبرنبوی بی براغوب آنره صاریلش. آنر دخی «یا بلال! سنک مسجد شریفده رسول الله او قودیفک اذان ایشیتمک ایسترز» دیملریله درحال حضرت بلال ، مسجد شریفک سطحنه چیقوب وقت سعادتده اذان و یردیکی یرده طوروب (الله اکبر) دیدیکی کبی مدینه یرندن اوینادی (اشهدان لا اله الا الله) دیدکده مدینه چالقادندی (ان عمدا رسول الله) دینجه رسول الله یریلش دیره رک قیزلر ، سو قاقلره اوغرادی. مملکت آلت ، اوست اولدی. رسول اکرمدن صکره مدینه ده او قدر آغلاپش کورولما مشیدی. حضرت بلاله دخی حیرت کلدی او، آذانی تمام ایدمه مدی .

بونک اوزرینه ینه شام طرفنه عودت و آرزوی شهادتله سرحداته طوغری عزیمت ایلشدر . بر مؤذن که اذان شریف مشروع اولدقده ابتدا آنک لسانندن ایشیدیله و امامی فخر عالم اوله و دائماً آکا ممد اوله . آنک دیگر فضائلدن بجه حاجت کورولمز .

(ابن آم مکتوم) حضرت خدیجه الکبریا تک دایسی اوغلیدر. بلال حبشی، بوجه بالا اصحاب تهجدی او یاندیرمق ایچون وقت فجردن اول اذان و یروب (ابن آم مکتوم) ایسه صبح نمازینک تمام وقت اداسی کلدکده اذان و یرپردی و رسول اکرم ، بر طرفه سفر ایتدکده (بلال حبشی) برابر کیتمکه ابن آم مکتوم، مسجد نبویه قالورایدی. کرات ایله رسول اکرم، آتی مدینه ده قائم مقام براقشیدی .

(ابو عنذوره) تک صوتی لطیف اولوب پک کوزل اذان و یریرایدی .

رسول الله ، آنى بىمىدالفتح مەككەدە مۇئەن تەمىن يۈرۈشىدە . اولادى
 (مەرون الرشيد) زاماندا مەقرۇس اولونجەيەقەدەر مۇئەن اولمشلارد .
 (سەدالقرظ) ئەمەربىن يەسەرك كۈلەسى ايدى . رسول اكەرم ، آنى
 قەيە مۇئەن تەمىن يۈرۈشىدە . بروجە بالا بىلال جەشى ، شام طەرقە
 عەزىمەت ايلەكە (سەدالقرظ) مەدینە مەنورەيە قەل ايلە مەسجەد نەبى
 مۇئەنلەكنە تەمىن ايدىلەدى . اولەكەندۈسى وەسكەرە اولادى چوق زەمان
 مەسجەد رسول اللەھە مۇئەنلەك ايتمشلارد . رەزى اللە غەنەم وەرزوا غە .

خطیب‌لر و شاعرلر

احباب کرام ایچنده پک چوق خطیب‌لر ، یخی کوزل نطق ایدنلر و نیجه شاعرلر وار ایدی . فقط ایچلرندن بعضاری خطابت ، یا شعر ایله شهرت آلمشلا ایدی .

از جمله انصارك خطیبی اولان (ثابت بن قیس بن شماس) خطبائك و (حسان بن ثابت الانصاری) شعرائك اك شهرتیلری ایدی .

(عبدالله بن رواحه الانصاری) هم خطیب ، هم شاعر ایدی . عقبه بیعتده و بدر واحد و خندق و قعله لرنده و دیگر غزالرده بولمیش و (موته) جنگنده شهید اولمشدو .

(کعب بن مالك الانصاری) دخی مشاهیر شعرای اسلامدنر . بیعت عقبهده و سائر مواقع مشهورده بولمیشدر ، فقط تبوك غزاسنه کیتامیشدر . جزء ثالثده بیان اولدینی اوزره (کعب بن زهیر) دخی صکره‌دن مدینه منوره‌یه کلوب شعرای اسلامییه ملحق اولمشدر . رضی الله عنهم اجمعین .

فقهای صحابه

(ابو بکر) و (عمر) و (عثمان) و (علی) و (عبدالرحمن بن عوف) و (عبدالله بن مسعود) و (ابی بن کعب الانصاری) و (معاذ بن جبل) و (عمار بن یاسر) و (حذیفه بن الیمان) و (زید بن ثابت الانصاری) و (النجاری) و (ابوالدرداء) و (ابو موسیٰ الاشعری) و (سلمان الفارسی) اصحاب کرامت علما و فقهای اولوب وقت سعادتده بیله فتوی و یریرلردی. عمر و علی و معاذ بن جبل، رسول اکرمک قاضیلری مثابه سنده ایدیلر.

خلفای اربعه ایله عبدالرحمن بن عوف، عشره مبشره دندر. ابن مسعود، خدمه نبویه صره سنده دخی ذکر اولنشییدی. ابی بن کعب، عقبهده بیعت ایدن انصار دندر. معاذ بن جبل، تعلیم قرآن ایچون طرف نبویدن یمنه کونده ریلشدی. عمار بن یاسر، خواص اصحاب کرام دندر.

حذیفه بن الیمان، رسول اللهک محرم اسراری ایدی. خدمت کتابتنده دخی بولنوردی. رسول اکرم، آکا احوال آتییه دائر پک چوق سرلر کشف و بیان ایش و منافقارک اسملرینی سولیش ایدی. حضرت عمر، اسراره دائر اولان شیلری آندن صوراردی و برجازه وقوعنده حذیفه یی کوزه دوب آنک کیتمدیکی جنازه یه کیتمزدی. حضرت عمر، برجیات اولدقجه قننه ظهور ایتیجه جکنی دخی خبر ویرمشدی. رضی الله عنهم و رضوانه.

کتاب حضرت پیغمبری

شیخین ، یعنی ابوبکر و عمر ، فخر کائنات ایک وزیري متابہندہ اولوب عثمان بن عفان و علی بن ابی طالب دخی وحی کاتبکی ایدرلردی . فقط رسول اکرمک آنلردن بشقه کاتبیری دخی اولوب مشهورلری بروجہ آتی بیان اولنور :

(سعید بن عاص بن امیة بن عبد شمس) ک اوغلی (خالد) وحی کاتبی اولوب بسمله شریفه بی ابتدا یازان اودر و سابقین اولیندن اولوب هجرت یولنده حبشه کیش و فتح خیر اناسنده مدینه منوره یه کلشدر . کولهسی (معقب بن ابی فاطمه) دخی قدمای مهاجریندن اولوب رسول اکرمک مهردارلق خدمتده بولنشی و حضرت صدیق و فاروقک ایام خلافتلرنده بیت المال امینی نصب اولمشدر . سعیدک برادری (ابان بن جاس) دخی فتح مکه کونی اسلامه کلوب وحی کاتبی اولمشدر .

(شرحیل بن حسنہ) ابتدا کی وحی کاتبلرنددر و سابقین اولیندن اولوب حبشه هجرت ایلتش و ام حبشه ایله برابر مدینه منوره یه کلشدر . آندن صکره دخی ملوک نامهلر یازمشدر .

حضرموت اهالیسندن و کبار اصحاب کرامدن (علاء بن الحضرمی) دخی وحی کاتبلرندن ایدی .

فقها صرہ سنده مذکور اولان (ابی بن کعب) که هجرت نبویه ده وحی کاتبی اولمشیدی . ابتدا مکتوب آخرنده امضا یازان اودر .

ینه فقہادن (زید بن ثابت) دخی وحی کاتبلرندن اولوب بشقه شیلرده یازاردی . اطرافندن کلن مکتوبلری ترجمه ایچون رسول اکرمک امریله یهود و سریانی کتابتی تعلم و تحصیل ایتمشیدی . زیرده بیان اولته جفی وجهله

حضرت صدیقك امریله قرآن کریمی جمع ایدن اودر . (عبدالله بن سعید بن ابی سرح) حضرت عثمان بن عفانك سوت قرنداشی اولوب فتح مکهدن اول اسلامه کلوب وحی کاتبی اولمشیدی . صکره نمود بالله مرتد اولغله فتح مکه کونی دمی هدر قلنمشیکن حضرت عثمانك شفاعتیله عفو یورولدی . بعدہ قوی مسلمان اولدی .

ابوسفیان که رؤسای قریشدن اولوب جزء نالنده بیان اولندی اوزره فتح مکه کونی اوغوللریله برابر اسلام ایله مشرف اولهرق مؤلفه القلوبدن اولمشیدی . قیزی (ام حبیبه) امهات مؤمنیندنایدی . بیوک باشلی وقیصه یه قریب اوریه بویلو بر آدم ایدی . کرک کندوسی و کرک اوغوللری بعدالفتح مدینه منوره یه نقل خانه ایتشلردر . کرک ابوسفیان ، کرک اوغلی (یزید) کتابت نبویه خدمتمنده بولنشلردر . دیگر اوغلی (معاویه بن ابی سفیان) ایسه وحی کاتبی اولمشدر . اودخی درایت وبصیرت صاحبی بر ذات ایدی .

بعض مورخین دیرکه : ابوسفیان اوغوللرینک اک خیرلوسی ، موسی ایله (یزید بن ابی سفیان) در .

ابوسفیانك (زیاد) نامنده دیگر بر اوغلی دخی واردر . فقط زمان جاهلیتده جاری اولان اصول تزوج اقتضاسیجه دخی ولد زنا اولدیفندن (زیاد بن ابیه) دیرلرکه (باباسنک اوغلی) دیمکدر . صکره معاویه ، آتی برادرلکه قبول ایدرک ابوسفیان نسبنه الحاق ایتمشدر .

(عبدالله بن ارقم القرشی) که فتح مکه سنه سی اسلام ایله مشرف اولمشیدی . طرف نبویدن ملوکه وسائر مکتوب یازاردی و نزد پیغمبریده بک مؤمن ایدی .

عشره مبشره دن (زبیر بن العوام) ایله فتح خیر سنهنده اسلام ایله مشرف اولان (جهیم بن الصلت) اموال زکات کاتبلری ایدی . (مغیره بن شعبه الثقفی) دخی (حصین بن نمیر) ایله برابر سائر معاملاتی یازارلر ایدی . اشبو مغیره بن شعبه ، بیعت رضوانده بولنمشدر و فرط ذکا و درایت ایله معروف اولان درت ذاتدن بریدر . آنلره (دهات

اریشه (دیرلرکه (مفیره) و (عمرو بن العاص) و (معاویه) و (زیاد ابن ابیه) در .

(بریده ابن الحسیب السهمی الاسلمی) که رسول اکرم ، مکدن مدینه هجرت ایدرکن (غمیم) نام محله وصولرنده بنی سهمدن و کندی اهل یتشدن یتش نفر را کب ایله کلوب ایمان ایتمشیدی . بردفه طرف نبویدن بنی سلیمه مکتوب یازمشدر .

(سَیْل بن عمرو) برادری قدما ی مهاجریندن (حاطب بن عمرو بن فیهه) و (ابو ایوب انصاری) و (عمرو بن العاص) دخی خدمت کتات نبویهده بولتان ذوات کرآمدندر .

امرای عسکریه

هجرت نبویهك برنجی سنه سی جهاده ورخت ویرلدی . سریه ، یعنی چته بکتری آره ، صره مدینه دن چیقوب مشرکله تعرض ایدر اولدی . ابتدا کی امرای سریه ، حضرت پیغبرك عسی (حمزه) و عَم زاده سی (عییده بن الحارث) و خاله زاده سی (عبدالله بن جحش) ایدی .

سکره (ابوبکر الصدیق) و (عمر الفاروق) و (عبدالرحمن بن عوف) و (ابو عییده بن الجراح) دخی سریه امیری اولمشدردر . (علی بن ابی طالب) ایله (زید بن حارثه) ایسه داغما سریه و فرقه امارت لرنده استخدام بیوریله کلشدردر . اصحاب کرآمدن (مقداد بن الاسود) دیو معروف اولان (مقداد بن عمرو) و خطبا و شعرادن (عبدالله بن رواحه) ایله (عکاشه بن محسن الاسدی) و (شجاع بن وهب الاسدی) و (محمد بن مسلمة الانصاری) دخی سریه بک لرننددر .

(عمرو بن العاص) و (خالد ابن الولید) اسلام ایله مشرف اوله رق مدینه منوره هجرت ایله کلرنده ایکیمی دخی باشبو غلغده استخدام

بیورلدیلر . علی الخصوص خالد بن الولیدی رسول اکرم (سیف الله) دیو
تلقیب ایدرک دائما آنی امارت عسکریه ایله استخدام بیوردی .

او صرمده (ابوقتاده الانصاری) و (سعد بن زید الانصاری) و (قیس
ابن عباد الانصاری) و دیگر بعض اصحاب کرام دخی سریه بککنده
استخدام اولتورلردی . جزء ثالثه بیان اولندی اوزره ابوموسی الاشعری
عمری (ابوعامر الاشعری) دخی او طاس محاربه سنده بر فرقه نك امیری
ایدی .

زیر بن العوام ، قلیچ اورمقده و سعد بن ابی وقاص ، اوق آتمقده
فوق العاده ماهر و ایکسی دخی غایت شجیع و بهادر ایدیلر . (طلحه بن
عبید الله) دخی شجعان اسلامدن ایدی . رسول اکرمک اک صکره نصر ،
ایندیکی امیرالجیش (اسامة بن زید) درکه جزء ثالثه اولندی اوزره
حضرت صدیق ، بوامری افتاد ایتمشدر . رضوان الله علیهم اجمعین .

سریه بککرنندن بری دخی قدمای مهاجریندن (عمرو بن امیه الضمری)
رضی الله عنه ایدی که غایت جری و چالاک و الی جابوق ، جافر پنجه لی بر
مرد عیار ایدی و ایام جاهلیته جوق سابقه سی وارایدی . نیجه مخاطره لردن
قورتولش ، آرته قالمش بر ذات غریب الاطوار ایدی .

عصر اسلامده دخی (پیغمبر ساعیسی) دیو معروف اولوب امر تحسسه
و تبلیغ مراسلاتده و دشمن ممالکنه کوروب چیقمده حکایات غریبه سی
واردر .

از جمله : هجرتک دردنجی سنهنده (قاره) قیله سنندن بر جماعت ،
حضرت پیغمبره کلوب ، زده اسلام وار . بر قاچ آدم کوندهر . قرآن
اوقوتسونلر ، تعلیم دین ایتسونلر ، دیملریله رسول اکرم ، آلتی کشی
کوندهر مش و ایچلرندن (عاصم بن ثابت) ی آنلره رئیس تمین بیوردمش
ایدی . مشرک لک غرضی ایسه آنلره غدر ایدوبده رؤسای مکدن بر از
شی قایمق ایش . اوزرلریته هجوت ایلشله ، عاصم ایله اوج نفر رفیق ، مخالفت
و مدافعه قیدنده اولمالریله آنلری شهید ایتمشله و باقی ایکسی طوتوب احد

جنگنده افراسی تلف اولان مشرکین مکیه صامشله رؤسای مکه، آنلری صلب و اعدام ایله تشقی صدر ایملرله حضرت پیغمبری اعدام ایتمک اوزره ابوسفیان طرفدن مدینه منوره کونده ریلش اولان بر شخص دخی طوتولدی. بناء علی ذلک ابوسفیانی اعدام ایتمک اوزره طرف نبویدن عمرو بن امیه، مکیه کونده ریلدی. انصاردن (سلمه بن اسلم) دخی آکا ترفیق ایدیلدی.

عمروک برده و مبی اولوب سلمه بی دخی آکا بیدیریر ایدی. مکیه قهرلرنده عمرو، ده و سه سی ایکی جبلک آره سنده بند ایدوب برافدی. سلمه به « هایدی طوغری ابوسفیانک یانه واروب آتی اعدام ایدیورلم » دیمش ایسه ده سلمه « اولایت شریفه کیدوب طواف ایتمک وایکیشر رکعت نماز قیلسق » دیمکله کیدوب طواف ایتمشله و نماز قیلمشله او انشاده ابوسفیانک اوغلی معاویه، عمروی کوروب طانیقله « ایشته عمرو بن امیه » دیو باغرمش. عمرو ایسه زمان جاهلیته سابقه لی وقورقونج بر آدم اولغله ایشیدنلر « عمرو، بورایه البته سوء نیت ایله کلشدر » دهرک قوشمشله و عمروک آرقه سنه دوشمشله. عمرو، آرقداشته « ایشته بنم قورقدیم بو ایدی. آرتق ابوسفیان یول یوق. بز، هان باشمک چاره سنه باقالم » دیوب قاجمشله. خارج مکده برطاغه چیقوب برمقاره به کبرمشله و کیجه اوراده قالمشله. عمروی آرامغه چیقانلردن (عثمان بن مالک التیمی) آتته سوار اوله رق صبا حلین اومقاره نیک اوکنه کلدکده عمرو، قیلان کی صیجرا یوب خنجر ایله عثمانی اورونجه جان آجیسیله اوپله فریاد ایلمشله که مکدن ایشیدنلش.

اطرافده سنی ایشیدنلر، سکیردوب کلورلرایکن عمرو، یته مقاره به کوروب صاقلانمش. کلنلر، عثمانی صوک نصدده بولمشله و « سنی کیم اوردی؟ » دیدکلرنده « عمرو » دیوب جان ویرمش « عمرو مقاره ده » دیمش. آنلر، جنازه بی قتل و دفن ایتمک تلاشه دوشمشله. آراییحیلر ایسه عمروی بولق ایچون اطرافه قوشمشله. عمرو دخی « آراییحیلرک آرقه سی

کیلسون ده اوزمان چیقالم ، دهرک سلمه ایله برابر ایکی کیجه دها او
مغارده قالدقن صکره چیقمشلر . سلمه ، دهوه یی بولوب یینمش ومدینه
منوره یه کلوب کیفیتی رسول اکرمه بیلدیرمش . عمروایسه اوکون یوریوب
خیلی یول آلدقن صکره اختام اوستی (ضَجَّان) نام محله واصل ورمغارده
داخل اولوب کیزلیدیکی صرهده (بنی دثیل) قیله سندن برقیون چووانی
کلوب مغارده کیرمش و « سن کیسک » دیمش عمرو دخی « بنی دثیل
قیله سندن » دیمکله چووان یان یاتوب

(بیت)

ساغ بولندقجه مسلمان اولام سالک مسلک ایمان اولام

دیو تخی ایدرک او بودقده عمرو ، آنی اعدام ایتدکدن صکره چیقوب مدینه
منوره یه کلو رکن رسول اکرمک احوالی نجس ایچون رؤسای مکه
طرفندن چیقاریلش اولان ایکی جاسوسه لدی التصادف برقی اوقایله اوروب
اولدورمش و دیگر برقی طوتوب حضور نبوی یه کتیره رک واقع حال نه ایسه
خبر ویرمش . رسول اکرم ، تبسم بیورمش و عمروه دعا ایتمشدر .
عمروک بوکی دها نیچه غریب قصه لری واردرد . صکره قصاصلر [*] دخی
آنلره برچوق ماصالر قاتمشدر .

امرای ملکیه و مأمورین مالیه

هجزت نبویه نك بشنخی سنه سی وقایعی صره سنده بیان اولندی بی اوزره
(بنی مصطلق) عشیرتی ، تأدیب ایله اسلام و اتقاده کتوریلش ایدی . مؤخرآ
آنلرک زکاتی قبض ایچون حضرت عثمان بن عفانک آنا برقرنداشی اولان
(ولید بن عقیبه بن ابی معیط) کونده ریلوب آنلرک یوردینه یاقلاشدقده تمظیم

[*] قصاص : قصه کو ، اسانه خوان ، ماصاللی .

ایچون آقا قارشو چیقمشار ایدی . حال بوکه : ولیدایله آره لرنده زمان جاهلیتدن قاله عداوت اولدیلندن ولید ، اوغلبه لکی کورو نجه کندوسنه سوء قصد ایچون چیقمشار دیو و هم وخوفه تابع اوله رق همان عودت ایله حضور نبوی یه کلوب « بنی مصطلق » مرتد اولمش . اوزریمه سلاح ایله کلدیله . مال زکاتک اعطاسنه محاممت و مخالفت ایلدیلر « دیمکله اوزرلرینه عسکر کونده رمکه قیام و نیت بیورولدی .

ایشته اولانده (یا ایها الذین آمنوا ان جاءکم فاسق ببناءً فبینهوا ان تصیوا قوماً بجهالة فصبحوا علی ما فعلتم نادمین) آیت کریمه سی نازل اولمشیدی . مفهوم منینی بودرکه : ای مؤمنین ! بر فاسق ، سزه برخبر کتورر ایسه طورک ، قهحص و تحقیق ایدک که بیلیمه یرک بر قومه کو تواتک ایله طوقونوبده ایشلایک گزده نادم اولمایسکز .

فی الواقع سکره بنی مصطلق اذان ورروب تماز قیلیمده اولدقلری تحقیق ایشلدر و بعض معتبرانی ، حضور نبوی یه کلوب تبریه ذمت ایشلدر .

بدایت حالده تحصیل عشر وزکات ایشی پک مهم ایدی . حضرت علی وعدی بن حاتم طائی کبی کبار صحابه دن بعض ذوات کرام ، بو خدمت سنیه ده استخدام بیورولمشدر . تحصیل اموال زکات وسائر خصوصات ایچون رسول اکرمک استخدام بیوردقلری مأمورلر چوقدر . جمله سنی تعدادده حاجت یوقدر . فقط بعض مشاهیری بوجه آتی ذکر و بیان اولتور :

یمنده (همدان) قبیله سی مشایخندن (قیس بن عطاء الرحی) هجرت نبویه دن اول مکرمه یه کلوب اسلام ایله مشرف اوله رق عودت ایلدکده کندی قومی اولان (آر حَب) عشر تنک جو غنی ایمانه کلکله قیس ، همان رسول اکرمی آلوبده یمنه کوتورملک اوزره مکیه کلش ایسه ده رسول اکرم ، اولجه مدینه منوره یه هجرت بیورمش ایدو کندن مدینه منوره یه کلدکده قومنه حاکم نصب اوله رق بر قطعه فرماننامه هایون ایله اعاده بیورولمشدر . موخرأ حضرت علی المرتضی ، یمنه تشریف ایتدکده اشبو همدان قبیله سی ، طوبدن اسلام ایله مشرف

اولمشدر . ملوك ايران نسلدن اولوب مقدا كسرى طرفدن يمن واليسى
نصب اولتان (بازان) مؤخرأ اسلام ايله مشرف اولدقده رسول الله ، آنی
بتون اقليم يمنه والى نصب وتمين بيوردی . فقط بعض نواحی به تعليم امور
دينیه ايجون فقها وزكات وجزیه اموالى قبض ايجون امناسا كونده ردى .
حج وداعدن عودت بيوردقلى ائتاده باذانك وقاى خبرى وارد اولمشله
مالك يمنى ، متعدد امارتله بالتقسيم صنعائى ، آنك اوغلى (شهر بن باذان) .
و (زَمْع) و (زَبِيد) جهتنى وحى كاتبلرندن (خالد بن سعيد بن العاص) و بلده
(مأرب) ى فقهادن و قدماى مهاجريندن (ابو موسى الاشعري) يه و (كَنْدَه) ى
أم المؤمنين ام سلمه رضی الله عنها حضرتارينك برادرى (مهاجر بن اميه) يه
و (حضرموت) قطعه سنى انصار كرامدن (زياد ابن ليث الياضى) يه و ديكر
قطعه لرى دخى اصحاب كرامندن برر ذاته توجه بيوردی .

فقهادن و انصارك سابقين اولينندن (معاذ بن جبل) دخى او حوالى به
معلم نصب اولمشله يمن و حضرموت آره سنده دور ايدردى و مقدا فتح
مكده (عتاب بن اسيد) امير مكه و (عثمان بن ابى العاص الثقفى) امير طائف
نصب و تمين بيورلمشيدى .

(يزيد بن ابى سفيان) دخى (يَمَا) يه و عمرو بن سعيد بن العاص (وادى
القرى) يه و برادرى (سعيد بن سعيد) (عَرِينَه) قراسنه و ديكر برادرى
(ابان بن سعيد) بخرينده (خط) نام بلده به حاكم اولمشلردر . رضی الله
عنهم اجمعين .

مبعوثين و سفرای پيغمبرى

نبي محترم صلى الله عليه وسلم حضرتارى ، حديه دن عودن ايلدكه نامه
هايون ايله ملوك اطرافه آلتى ايلچى ارسال بيوردی ، يعنى كسراى عجم

اولان (خسرو پرویز) . (عبدالله بن حذافه السهمی) یی و یمامه ملکی (هوزده بن علی) یه (سلیط بن عمرو العامری) یی و قیصر روم اولان (مرقل) . (دَحِیَّة بن خلیفه الکلبی) یی و ملوک غساندن (حارث بن ابی شمر) . امرای عسکر یه دن (شجاع اسدی) یی و حاکم مصر اولان (مُقَوِّس) . (حاطب بن ابی بلتمه) یی و (نجاشی) یه ، یعنی حبش حکمدارینه امرای عسکر یه دن (عمرو بن امیه الضمری) یی کونده رددی .

یوسفرا ، هپ قدمای مهاجریندر . عبدالله بن حذافه ، تجارت ایله ایرا ، کیدوب کلنلردن ایدی . سلیط عامری ، سکران و سهیل بن عمروک برادریدر . دحیه ، حسن و جمال صاحبی بر ذات اولوب رسول اکرمه جبریل امین ، آنک صورتنده کلوردی . شجاع اسدی ، برادری عقبه بن ابی وهب ایله برابر بدرده و غزوات سائرده بولمیشدر . حاطب بن ابی بلتمه دخی اهل بدردن معروف بر ذاتدر . عمرو بن امیه ، سریه بکلرندن اولوب بالاده ترجمه حالی بیان اولتان مشهور عمرودر .

بعده حارث بن عمیر الازدی ، سفارتله بصرای شام طرفه کونده ریلدی . امرای غساندن (شَرَّاحِیل عمرو الفسائی) اثنای راهده آتی اخذ و قتل ایتدی . ایشته مویه غزاسی بوندن نشأت ایتمشدر .

بعده نامه هایون ایله بنی عبدالقیسدن ملک بحرین اولان (منذر بن ساوی) یه وحی کاتبلرندن (علاء بن الحضرمی) و عمانده حکومت ایدن (جَلْدِی) اوغوللرینه مشهور (عمرو بن العاص) ارسال بیورولدی . صکره علاء بحرینه و عمرو بن العاص ، عمانه والی تعیین بیورولمشدر . زبیر بن العوامک برادری قدمای مهاجریندن (سائب بن العوام) دخی مکتوب مخصوص ایله (مسیلمة الکذاب) . کونده ریلشیدی .

ینه سفارتله وحی کاتبلرندن (شرحیل بن حسنه) (اَیَلَه) حاکمه و (ظلیان بن مرید السدوسی) (بنی بکر بن وائل) قبیله سنه اوسال بیورولمشدر . (هَجَر) مجوسلرینی دینه دعوت ایلک و قبول ایتزلر ایسه جزیه آلق اوزده

اصحاب صفدن مشهور (ابوهریره) مقدما علاء بن الحضرمی ایلہ برابر
اوطرفہ کوندہ ریشیدی. مؤخرأ حضرت عمر الفاروقك همشیره سی (صفیه
بنت الخطاب) ك زوجی قدمای مهاجریتدن واهل بدردن (قدامة بن مظنون
القرنی) ابوهریره ایلہ برابر منذر بن ساوی ك كوندہ ریشاردور.

یونانزدن باشقه طرف نبویدن سفارته ، یاخصوصی مأموریتله اطرافه
بمث وارسال اولمش خلی ذاتلر واردر . ازجمله معهود ابوجهلک آنابر
برادرئ، سابقین اولیندن (عباس بن ربیعہ الخزومی) سفارته بعض امرای
حمیره کوندریش و صکره بالاده بیان اولدینی اوزره یمنده (کنده) امیری
نصب و تعین سورولمشدر .

وفات نبویدن اولیه اشراف یمندن (جریر بجلی) حضرتلری، یمندن سفارتله نزد پیغمبری به قلوب اسلام ایله مشرف اولغله طرف نبویدن سفارتله بعض امراء یمنه کونده ویشدر. رضی الله عنهم اجمعین.

(بحرین حکمدارلری) کسرانک والیاری حکمنده اولدقلری کبی (ملوک غسان) و (حاکم ایله) دخی قیصرک والیاری حکمنده ایدیلر. مصر دخی قیصرک ایالاتندن معدود ایدی. لکن رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری، اعلان واعلائی دین مین ایچون مبعوث اولوب ملک و دولت صدندن بولمیدیفندن تابیی متبوعدن آیرمیوب کسری وقیصر ایله برابر آنلره تابع اولان ملوکه دخی نامه وایچی ارسال ایله جمله سنی برسیاقده دین اسلامه دعوت بیورمشدر. بورلری لایقيله آکلاشیلحق ایچون اوزمانک احوالی روجه آتی عجللاً سان اولتور.

اجمال احوال

زمان سعادته جزیرہ العربیہ مجاور ایکی بیوک دولت وار ایدی کہ بری
ایران دولتی و دیگر قسطنطنیه قصرانی ایدی. یوایکی دولت ، خلی مدت

يکديکریله شدتلی محاربه‌لر ایدوب کسرای عجم ، سوریه‌یی استیلا ایله مصره تجاوز ایلش و آناتولی‌یی استیلا ایله قسطنطنیه‌یی قورقوش ایکن قیصر هرقل ، ایرانیه غلبه ایدرک او مالکی استرداد ایله موصله قدر تحطی ایلش و بو وجهه ایکی دولت دخی ضعیفلهش ایدی .

وقتیله عربلرک یمنده بریوک دولترلی وار ایکن (ملوک حمیر) منقرض اولوب حبشلر ، برو طرفه عبور ایله یمنی ضبط ایلش ایدی . بعده کسری نوشروان ، عسکر سوق ایدرک حبشلیری یمندن طرد ایله حمیرلردن بر والی نصب ایتمشیدی . صکره ایرانیلردن صنعاده بر یمن والیسی بولنور اولدی ،

(سَبِلُ الْعَرَمِ) حادثه‌سندن صکره ، یعنی بلده (مأرب) ک سَد و بندلری منهدم اولدرک مملکت خراب اولدینی صرعه ابتدا (بنی اَزْد) و بعده (بنی جُذَام) و (بنی طِی) و (بنی لَحْم) یمندن جیقوب اطرافه یاییلمش ایدی . بولنر ، ایچلرندن بر معتبر ذاتی کندولرینه ملک ، یعنی شیخ المشایخ نصب ایدرلردی . صکره اوشیخلردن بعضیلری ، تزید قوت ایله بیوک وقوی حکومتار تأسیس ایتشلردر . شویله که : بنی ازدک بر قسمی ، عمانه واروب اوراده حکومت ایدر اولدیلر . وقت سعادتده عمان حکومتی آنلردن جلندی اوغوللری (جَیْفَر) و (عَبْد) نام ایکی برادر النده ایدی .

بر قسمی ، یثریده ، یعنی مدینه‌ده توطن ایتدی که انصار رسول الله اولان (اوس) و (خزرج) در .

دیگر قسمی ، سوریه حدودینه کلوب آنلردن (آل جَفَنه) شامک جنوب شرقیسنده بر حکومت تأسیس ایتدیلر و نصاری دینه کبیدیلر . آنلره (ملوک عَسَّان) دینلور . حکومتلری (بَلَقَا) دن (تَدْمَر) . و نهر فرات یالیسنه قدر تمتد و نیچه یوز سنه‌لر پایدار اولدی . لکن حکومتلرنده مستقل اولوب قیصر رومک والیلری حکمنده ایدیلر . آنلردن (حارث

بن ابی شمر الفسانی (حکمدار ایکن فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرت تری ، نبوت ایله مبعوث اولشاردر .

(بنی جذام) دخی (یَبُوعُ) و (ایله) حوالیسندہ متوطن اولوب (فروة بن عمرو الجذامی) قیصر روم طرفدن (معان) حوالیسندہ بولان عربلرک اوزرینه مأمور و حاکم ایدی ، بنی طیّی ، یعنی طی قیلہسی ، شعوب کثیرہ یه منقسم و اطرافه متفرق اولشاردر .

اما بنی لخم ، بلاد عرافه کلوب آنلردن (آل نصر) (حیره حکومتی) نی تأسیس ایندیله . آنلره (مَنَازَرَه) و (ملوک حیره) دینلور ، حکومتلری خیلی وسعت و قوت بولدی و بیجه یوز سنه لر باقی اولدی . ملوک غسان ایله یینلرنده پک چوق محاربه لر وقوع بولشدر . آنلر دخی حکومتلرنده مستقل اولوب کسرای عجمک والیلری حکمنده ایدیلر .

آنلرک خاتمہسی اولان مشهور (نعمان بن منذر) یکریمی درت سنه حیره حکمدارلنی اینتدکن سکره کسرای عجم اولان (خسرو پرویز) آتی اعدام ایله حیره حکومتی بنی لخمدن آلوب طی قیلہسی رؤساسندن (ایاس ابن قیسّه) یه وردی و بنی لخمی ، حیره دن طرد ایله برلرینه طی قیلہسندن خاتمه کتوردی .

ایشته او ائناده فخر عالم حضرتلری ، رسالت ایله مبعوث اولدی . آندن سکره عرب و عجم آره سنده مشهور (ذی قار) محاربه سی وقوع بولدی .

شویله که : کسری ، منازره یی حیره دن طرد ایتمکله کندینی عربستانده تزئید قنوذ ایتمش ظن ایدردی . حال بوکه : نَمَانِک قتلدن طولانی قبائل عرب ، کوجنوب ایران دولتدن صوغومش اولدیله .

ایاس ، هر نه قدر بر بیوک عرب قیلہسی شیخلرندن اولق حسیله جنسلرندن ایسه ده هنوز آکا ایصینه مامش اولدقلری جهته آکا اوتهدن برو دیاستلرینه آلیشمش اولدقلری (منازره) قدر احترام ایتمزلدی . حال بوکه

نعمانك (بنی بكر بن وائل) دن منشعب اولان (بنی شیبیان) قبیلهسی شیخی (هانی بن مسعود) زدنده ودیمه اولان کلینتوزره وسائر سلاحرینی آنك قتلندن صکره کسری ، آلمق ایستیوب هانی ایسه « بنده امانتدر ویرهیم » دیمکه کسری ، غضبه کله رک بتون بکرین وائل قبیله لرینی احیا ایتک اوزره حیره یه براردو سوق ایتدی . ایاس طائی دخی بالذات آکا تابع اولان عشایر عرب ایله برابر بواردویه التحاق ایدوب سردار ایران ایله برابر کوفه جوارنده (ذی قار) نام موقعه قونمش اولان بنی بكر اوزرینه حرکت ایلدیلر .

بنی بكر ، بادی امرده تلاش ایدوب حتی هانی بن مسعود ، چوللره چکیلوب صاووشمق رایبند بولنمش ایکن بکر بن وائل دن منشعب (بنی عجل) قبیله سی شیخی (حنظله) ثبات کوستردی و سائر جسارت و یردی . هانی دخی آکا اقتفا ایتدی ونعمانك کندوسنده امانت اولان اسلجه سی عسکره طاغیتدی .

هپ بنی بكر ، فدایلیك یولنده مدافعه یه حاضرلاندی و ایران اردوسنک و رودنده غایت خوزیزانه برمقاله یه باشلاندی . پک شدتلو برمحاربه وقوع بولدی . ایران اردوسی ، تبدیل موقع ایتکه مجبور اولدی . فرداسی ینه حربه کیریشیلدی . ایران اردوسنده بولتان ایاد قبیله سی ، صورت انهمام کوسترمکه ایرانلور ، بوزولدی . پک چوغی قیریلدی . قاچانلر دخی صوسزلقدن تلف اولدی . ایاس طائی ، کوچ حال ایله قاچوب قور تولدی . اوکون رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری ، حضور سعادتلرنده بولتان اصحاب کزینه (بوکون عربلر ، عجمدن انتقام آلدی) دیمکه اوکون ضبط اولوب بمده ذی قار محاربه سنک خبری کلدی ولدی الحساب اوکون وقوع بولمش ایدوکی معلوم اولدی .

ایشته بو محاربه ، کسرانك عربستانده کی قنوزینه خیلیدن خیل ضیف و خلل کتورمشدر .

چونکه بنی عدنان (مضر) و (ربیعہ) دیو ایکی قسمه منقسم اولوب

بنی مضر (کنانه) و (قریش) و (هوازن) و (قیف) و (بنی تمیم) و (مُزَینَه) کبی نیجه بطن وشعبله منشعب اوله رق حجاز و نجد طرفلرینه منتشر ایدیلر .

ربیعہ دخی (عَزَّه) و (عبدالقیس) و (بنی وائل) کبی بطن وشعبله و بنی وائل دخی (بنی تغلب) و (بنی بکر) دیو ایکی قسمه منقسم ایدی . بنی تغلبک منازل (الجزیره) ده ایدی . بکر بن وائل ایسه قوت وشهرتجه دیکرلرینه فائق و (بنی عَجَل) و (بنی شیبان) کبی نیجه قیلهله منقسم اوله رق عمان و یمندن بصره و کوفه جهتلرینه قدر منتشر ایدیلر . بکر بن وائلک برشعبهسی اولان (بنی خنیفه) قیلهسی (یمامه) دیارینی ضبط ایشلر ایدی .

یمامه : شرقاً بحرین و دیار بنی تمیم و غرباً حدود یمن و حجاز و جنوباً نجران و شمالاً ارض نجد ایله محدود اوله رق طولی یکریمی مرحددر . بنی خنیفه نیک رئیس اولان (هؤذ بن علی) نصرانی اولدینی حالده کسری، آنی عطایا و هدایا ایله جلب و تألیفدن خالی اولمازدی . زیرا یمنه کیدوب کلان ایران قافلهلری ، آنک محافظه و حمایتنه محتاج ایدی .

بحرین الکاسی که : شرقاً بحر فارس و غرباً یمامه و جنوباً بلاد عمان و شمالاً بصره دیاری ایله محدود و (هجر) و (قطیف) قعلهلرینی حاویدر . بادیهلرنده بنی تمیم ایله عبدالقیس و بکر بن وائل قیلهلری متوطن ایدی و زمان سعادته بحرین ملکی تیمک برشعبهسی اولان (بنی دارم) دن (منذر ابن ساوی ایدی) . الحاصل بنی بکر وائلک اوجهته زبده قوت و کترتاری وار ایدی . کسری ، آنلری کسمک ایچون جسم اردولر سوقنه محتاج ایدی . حال بوکه ایران دولتک حالی آکا مساعد اولمادینی زیرده بیان اولته جق وقوعاتدن معلوم اولور .

یمنک حضرموت جهتمده متوطن اولان (کنده) قیلهسنک مقدما یمن و حجاز طرفلرنده حکومتاری اولوب برآراق ملوک کنده ، خلیجه قوت

بواهق برو طرفله تخطی و دیار بکری ضبط و حیره ملوکنه غلبه ایتشار ایهده چوق سورمیوب متفرق اولمشلردر. بونلرک خاتمسی اولان (حارث کندی) مقتول اولدقده اوغلی شاهر مشهور (امری القیس) پدرینک حکومتی ضبطه خیلی چالیشدی ایهده موفق اولامادیندن استمداد ایچون قیصر رومه کلوب او دخی کندیسنه اعانه ایچون عسکر ترتیب ایله آنی اعاده ایتش ایهده عربستانه کیدرکن اثنای راهده فوت اولمشدر .

سائر قبائل عرب ، بر حکومته بویون ا کیوب کندی شیخزینک هواسنه تابع اولهرق یکدیگریله جنک وجدالدن خالی دکلر ایدی .

فقط سنهده درت آی (شهر حرم [*]) اولوب بو درت آی ایچنده یکدیگریه تعرض حرام اولدینندن بو آیلرده سربست اولهرق دیله دکلری محللره کیدوب کلورلرایدی .

قریش قبیلهسی ایسه جمله قبائل عرب غندنه معزز و محترم اولوب هروقت ایسته دکلری یرلرده سربست کزرلردی . چونکه سکان حرم شریف ایدیلر و عربلرک مطاف و زیارتگاهی اولان بیت شریفک مفتاحی آنلرده ایدی و ماء لذیذ اوزاقدن جلب اولدینی جهته مکده نادر بولندینی حالده آنلر ، زواره ماء لذیذ و بلکه نیند ایچیرلردی . ایام حجهه ساطلر کشیده ایدوب حجاجه یمک یدیرلر ایدی .

بناءً علیه هر نرهدمه اولسه « بزء اهالی حرمز ، دهرک هر درلو تمرضادن امین اولورلرایدی . بو وجهه یاز وقیش هر طرفه کیدوب کلورلر و سربست اولهرق تجارت ایدرلردی و عید منافک درت اوغلندن هر بری بر سمتک تجارتیه مالوف ایدی ، شویله که : (هاشم) شامه و (عید شمس) حبشه و (مطلب) یمنه و (نوفل) ایرانه کیدوب کلوردی و هر بری کندوسنک سمت تجارتنده اولان ملوک و شیوخن امان آلمشلر ایدی .

سائر تجارت قریش دخی بلاد مذکوریه بو درت برادرک امانیه کیدوب کلورلرایدی .

[*] رجب ، ذی القعدة ، ذی الحجه ، محرم آیلری .

بنی عبد مناف، بو وجهله قبیله قریش ایچنده ممتاز اولدقلری حالده عبد المطلب بن هاشمک زمزم قویوسنی کشف و تطهیر ایتمسی، قریشه و بالخاصه بنی هاشمه بر مرتبه دها شرف و یردی و عبدالمطلب زماننده بر وقعه خارق العاده قریشک شان و مرتبتی فوق العاده آرتیردی.

شویله که: کعبه یی ییقمق ایچون یمدن کلن اصحاب فیلک بقتہ خارج مکده تلف اولمالری، عربلرک یتحقنده اولان اعتقادلرینه قوت و یردی. قریشک شان و شرفنی اڤ یوکسک بر درجه یه چیقاردی و (دارالندوه) یعنی (دار شوری) مکده اولوب بر امر مهم ظهورنده کړک قریشدن، کړک سائر قبائل عربدن اهل ریاست اولانلرک قرق یاشنه بالغ اولان رئیساری، اوراده اجتماع ایله مشورت ایدرلردی. قریشک نکاحلری دخی دارالندومه عقد اولنوردی.

الحاصل بویله بین القبائل موجب شرف و اعتبار اولان منصب و وظیفه لر هپ قریشده ایدی و اگرچه ایچلرنده جمله امورده مرجع اوله جق بر ملک یوق ایدی. لکن قریش قبیله سی، (هاشم) و (امیه) و (توفل) و (عبدالدار) و (اسد) و (تیم) و (مخزوم) و (عدی) و (جیح) و (سهم) عنوانلریله اون بطنه منقسم اولوب هر برنده بر ولایت عامه، یعنی وظیفه معینه وار ایدی که رئیساری، آکا متصرف اوله رق جمله سی برر وجهله حصه دار شرف و افتخار اولورلردی.

شویله که: (سقایات حاج) بنی هاشمده اولوب مقدما بو وظیفه یی (ابو طالب بن عبدالمطلب) ایضا ایدردی. صکره برادری عباس بن عبد المطلبه انتقال ایدوب کړک زمان جاهلیتده و کړک وقت اسلامده حجاجه زمزم اولاشدیر مشدر. حتی موسم حجه فخر موجودات علیه اکمل التحیات حضرتلری دخی عممی عباس النذن زمزم ایچمشدر.

(عمارت مسجد حرام) دخی بنی هاشمه طائف بر وظیفه ایدی که حرم

شریفی ایجابنه کوره تعمیر و سوپوروب تنظیف و فرش ایله ترین و قندیل و موم و ذکر و عبادت و تدریس علوم ایله مادی و معنوی تنویر ایتک دیمک اولوب دنیا لاقبردیسی ایتک کبی عبات یرینه یاقیشماه جق شیردن تخلیه دخی عمارتدن معدوددر . بناءً علیه زمان جاهلیتده دخی مسجد حرامده رفع صوت ایله کورولتو ایله مک و قنا سوز سولمه مک قریشک آداب عمومیه سندن ایدی و ناسی بو درلو معامله لردن حضرت عباس ، منع ایدردی .

بیت شریفک مفتاحی عبدالدار اوغول لرنده اوله رق انلر آچوب قاردی (بیر اقدارلق) و ظیفه سی دخی آنلرده ایدی . احد غزاسنده آنلرک کیمی مقتول و کیمی مجروح اولدی . بو وظیفه (عثمان بن ابی طلحه) به قالدی . (عَقَاب) دینلن قریش سنجانی دخی بنی امیه الده ایدی . وقت حربده قریش کیمک اوزرینه اتفاق ایلر ایسه عقاب ، آکا و یریلوب امیر الجیش او، اولوردی و اتفاق ایتمک لری تقدیرده عقاب ، کیمک النده ایسه او، رئیس و امیر اولوردی .

وقت سعادتده عقاب ، بنی امیه دن ابوسفیانک النده ایدی . بدر غزاسنده قریشک قوماندانلری تلف اولمقله ابوسفیانه رقیب قالدیغندن ریاست و امارت جیش ، بالطبع آنده تقرر ایتمشیدی . (موسم مجده حجاجه ضیافت و یرمک) وظیفه سی دخی بنی نوفلدن (حرث بن عاص) ایضا ایدیوردی .

(مشورت) دخی بنی اسددن (یزید بن زعمه بن الاسود) ده اولوب قریش ، آکا دانیشادن دارالتدویمه عقد مجلس مشورت ایده عزلردی . اشبو یزید بن زعمه ، طائف غزاسنده شهید اولمشدر .

(دیات و تضمینات) بنی تیممدن حضرت ابوبکر الصدیق و ظیفه سی ایدی . بونلره آنجق او، قرار و یریردی و زمان جاهلیتده دخی کال عفت و استقامت ایله معروف اولوب عامه نك آکا امنیتی وار ایدی . سانکه قریشک امور عدلیه مأموری مقامنده ایدی .

(قبه) که مهمات عسکریه نك جمعی ایچون قورولان چادرده . او

دخی بنی محزومدن خالد بن الولیدك النده ایدی . (سواری نظارتی) دخی آنده ایدی .

(سفارت) دخی بنی عدیدن عمر بن الخطابك وظیفهسی ایدی . صانكك قریشك امور خارجه مأموری مقامنده ایدی .

(ازلام) یعنی قار او قریله قال آجق . بنی جمحدن (صفوان بن امیه)ك وظیفهسی ایدی . شویله كه : برایشه تثبیت اولته جنی وقت ایكی اوكك برینه (امر) و دیگرینه (نهی) یازوب برظرف ایچنه قودقدن صكره الهی صوقوب ققیسی چیقارسه موجبجه عمل ایتمك قریشك عادتق اولوب بونی صفوان ه اجرا ایتمكك قریش ، او ایشه تثبیت ایلزدی .

(بتله نذر و تقدیم اولسان اموالك محافظهسی) دخی بنی سهمدن (حرث بن قیس) ه عائد بروظیفه ایدی .

فتح مككه رسول اکرم بو تشریفات و اعتباراتی رفع و الفا و فقط مفتاح ساداتق عبدالدار او غوللرنده و سقاییت زمزمی حضرت عباسه ابقا بیورمشدر .

رؤسای قریش ، ایشته او پایله ایلله انظار قبائلده معتبر و محترم اولوب بو قوت ایلله دین اسلامك انتشارینه مانع اولورلردی . ابوبكر الصدیق ایلله عمر العاروق رضی الله عنهما ، اسلام ایلله مشرف اولوبده وظیفه و پایله لرینه دین مبین اوغرنده ترك و فدا ایدرك رؤسای عشره دن آیریلارلی ، سائرینه خیلی شاشقینلق ویرمش ایسه ده موسم حجه قبائل عربك مرجعی یته کندورلی اولدیتندن ناشی دین اسلامدن تنفره و اهل اسلام ایلله اختلاطدن تبعیده چالیشورلردی .

قبائل عرب ایسه اسلامه پك مستعد ایدی . حتی رسول اکرم حدیه ده ایکن (رقاعه بن زید الجذامی) قومندن برجامت ایلله کلوب اسلام ایلله مشرف اولدقده رسول اکرم ، آکا برسنباق ایلله برمکتوب ویرمش و باقی قومنه کونده رمش و آنلر دخی دین اسلامی قبول ایدیورمش ایدی .

مصالحه حدیه ، قبائل عربك مسلمین ایلله اختلاطلرینه وسیله اولدی .

محاسن اسلامی کوره درك ایچارنده دین اسلامه میل و رغبت چو قالدی .
فخر کائنات دخی ملوک اطراف ایله مرحله و مغایره به باشلادی .

بعده رسول اکرمک بر جمعیت عظیمه ایله کعبه معظمه زیارتنه وارداسی
و اوج کون مکه مکرمه اقامت بیورماسی و اوکونلر قریشک خارج مکده
طورماسی ، افکار عامه به پک زیاده تأثیر ایلدی .

متاقباً (عمر و بن عباس) کبی برمد بر آدم ایله برابر رؤسای عشره دن
(عثمان بن ابی طلحه) و (خالد بن الولید) ایمان ایدرک مدینه منوره به هجرت
ایلمکله رؤسای مککک بر درجه ده قوتلری آزالدی و مکده حل و عقد
اموره قادر اوج بیوک کیشی ، یعنی (ابوسفیان اموی) و (صفوان جمعی)
و (عباس بن عبدالمطلب) قالدی . حال بوکه : عباس دخی سقايت زمزم
و طیفه سیله مشغول و مقید ايسه ده دین اسلامه میل و رغبت ایله منتهی
هجرت ایدی .

اوزمان ملت اسلامیه الک یاقین اولان ملت ، نصاری ایدی . ایکی ملت
دخی اهل کتاب اولق حسیله آتش پرست اولان عجمله و سائر مشرکله
دشمن ایدیلر .

مدینه منوره به هجرتدن مقدم نیجه اصحاب کرام ، مشرکله جور
و اذاسندن یزار اوله رق اهالیسی نصارا اولان دیار حبشه هجرت
ایلمشلردی . بروجبالا سفارتله اوراپه کونده ریلن (عمر و بن امیه) به نجاشی
پک زیاده احترام ایتمش ، همده مسلمان اولمشدر .

قیصر رومک ایلاتندن معدود اولان مصرده دین نصارا منتشر اولوب
انجق قبط قومی ، یعنی مصرک قدیم یرلی اهالیسی ، روملرک سوء
معامله لرندن یزار اوله رق اسکی استقلاللرینی آرزو ایتمکده و دولت
قیصریه نك نیجه سندن قور تولق املنده ایدیلر . رؤسلری اولان (مقوقس)
دخی بوافکاره خدمت ایلردی . رسول اکرمک ایلمچیسنه پک زیاده حرمت
ورمایت ایلدی و رسول اکرمه هدیه لر کونده ردی .

قیصر هرقل ، نیجه بیللردنبرو ایران محاربه لرله خراب اولان مالکنی

کوروب اعمار ايتک اوزره قسطنطينيه دن چيقوب سوریه په گلشیدی . سفیر نبوی ايله اوراده ملاقات ايدرك حسن قبول کوستردی .

عرب قومندن وملت نصارادن وقیصر رومک امراسندن اولان (آل غسان) سفیر نبوی په دهازیاده رعایت واحترام ايتک لازم کلورکن ملک غسانیان اولان (حارث بن ابی شمرالغسانی) (شجاع اسدی) په بدمعامله ایتدی .

امرای غساندن (شراحیل) دخی دیگر برسفیر نبوی بی اعدام ايله مسبوق بائلل اولمایان برجنایت وخیانت اجرا ایله دی .

(بحرقلزم) جهنده واقع (ايله) حاکمی وجذام قبیله سنک رئیس وقیصر روم طرفندن ممان حوالیسنک مأمور مخصوصی اولان (فروه جذامی) اسلام ايله مشرف اولدیفندن روملر ، حدتله رک آتی امیر غسانی بی طوتدیروب سوریه ده صلب ایله دیلر .

ایشته بو حاللر ، شام سفرلرینک آچلمسینه بادی اولمشدر وچوق کچیوب حارث بن ابی شمر ، هلاک اولوب حکومت غسانیه پوستنه کچن (جله بن ایهم غسانی) په سفارتله یته (شجاع اسدی) کونده ریئش وآنک طرفندن کندوسنه صورت احترام کوستریئشدر . ملک یمامه اولان هوذه دخی رسول اکرمک ایله چیسنه بدمعامله ایدوب بددعا آلدی وچوق کچیوب هلاک اولدی .

جزء ناکده بیان اولندی بی اوزره خسرو پرویز ، نامه هایونی یرتوب آتمش وحضرت پیغمبری طوتوب کونده رمک ایچون یمن والیسی اولان باذانه امر واشعار ایتش ایدی . حال بوکه متعاقباً ایرانده ظهور ایدن عصیان واختلال اوزربنه خلغ وقتل اولدی وباذان ، معجزه نبویه بی کوروب یاننده کی ایرانیلر ايله برابر ایمانه کلدی . سائر اهالی یمن دخی اسلام ايله مشرف اولدی وخسرو پرویزه خلف اولان اوغلی (شیرویه) اوزیدی برادرینی اعدام ايله بدنام اولدی . بمده وقوعبولان طاعون علتندن ایران اهالیسنک تکتندن زیاده سی تلف اولدینی صرمده شیرویه دخی فوت اولدنده

یدی باشند اولان اوغلی (اردشیر) جالس تخت ایران اولمغه دولت ایرانیه وصی النده قالدی .

• چوق کچمیوب اکابر ایراندن، سرحد رومک محافظه سنه مأمور (ایران شهر) نام سردار عسیان ایدرک اردوسيله پای تخت ایران اولان (مداین)، کیتمش وارکان دولتدن نیجه ذوات ایله برابر اردشیری دخی اعدام ایله تغلباً تخت سلطته جلوس ایتمش ایسه ده خاندان سلطتدن اولمادینی جهته ایرانلو، قیام و آتی اعدامله ایاغنه ایب طاقوب سوروکله دیلر و شهزاده لردن برینی تختّه اجلاس ایلدیلر . لکن چوق کچمیوب فوت اولمغه خسرو پرویزک قیزی (بوران) ی [*] تخت سلطته کچیردیلر . بریحقی سنه به وارمیوب اودخی فوت اولدی .

بده شهزاده لردن برینی اجلاس ایله یکریمی کون سکره و دیگر برینی اجلاس ایله ایام قلیله ظرفنده اعدام ایدوب خسرو پرویزک (آرمیدخت) نام قیزی اجلاس ایلدیلر .

آرمیدخت ، فوق العاده کوزل اولمغه خراسان والیسی (فرخ هرمز) آتی تزوج ایتمک املنه دوشه رک اوغلی (رستم) ی یرینه قائم مقام براغوب مدینه کلدکده (آرمیدخت) آتی بر طوزاغه دوشوروب اعدام ایتدیردی . اوغلی رستم ، واقف حال اولدقده پدرینک ایتمانی آلق ایچون عساکر کلیه ایله پای تختّه کلوب آرمیدختی خلغ و قتل ایتدی و (اتابک سلطنت) اولدی . مؤخرأ (قادیسه) ده عساکر اسلامیه ایله محاربه ایدن (رستم) بودر .

آرمیدختک مدت سلطتی ، آتی آی قدر اولوب آندن سکره مدت قلیله ظرفنده ایکی شهزاده اجلاس و اعدام قیلندی . میدانده خاندان سلطتدن کیمسه قالدی . ایرانیلر ، کیمی اجلاس ایدم جکلرنده متحیر قالدیلر .

نهایت (شهریار بن پرویز) ک بر آتشکده ده غنغنی اولان اوغلی (یزدجرد) ی بولوب یکریمی بریاشنده اولدینی حالده اجلاس ایتدیلر . لکن سوز ، ارکان دولتده اولوب آنک سلطتی ، خیالی برکیفت ایدی .

[*] ایران تاریخلرنده کی اسمی (پوران دخت) در .

زمانی محاربات اسلامیة ایلکچدی، نهایت اعدام ایدیلدی و آنکله (اکسیره) منقرض اولدی . تفصیلی زیرده کلور .
ایرانک یواحوال احتلالیهسی ، فتوحات اسلامیة بی تسهیل ایتمشدر .
جناب حق ، برامرك حصولنی مراد ایتدکده اسبابنی بویه تهیه ایدر .
عاده الله اویله جاری اولمشدر .

نیمه

رؤسای قریش ، بروجہ بالاسکان حرم شریف اولوق حسیدله قبائل عرب اوکنده برپرده ایدیلر .
فتح مکده بوپرده قالدینی کبی دین اسلام، هر طرفده شیوع و انتشار بولمغه و جزیره العرب نور اسلام ایل طولمغه باشلادی .
اوشانده علابن الحضرمی ، نامه همایون ایله بحرینه واردی . ملک بحرین اولان (منذر بن ساوی) کبی او طرفده کی عربلر هپ ایمانه کلدی . ایمان ایتیمان یهود و مجوسلره دخی جزیه باغلاندی .
کذلک عمرو بن عاص دخی نامه همایون ایله عمانه واردقده (جلندی اوغوللری) و آنلره تابع اولان عربلر ، براز ترددن سکره ایمانه کلدی . عمرو بن عاص، زنگینلرینک زکاتی آلوب فقیرلرینه ویردی . درون مملکتده اولان یهودیلری دخی جزیه باغلادی .
الحاصل آز وقت ظرقنده انوار اسلام ، هر طرفه یاییلدی و قیصر و کسرایه تابع اولان شام و عراق عربلرندن ماعدا عربلر ، هپ مسلمان اولدی . دین ، تمام اولوب بت نبویه دن مراد اولان مصلحت ، ختام بولدی .
رسول اکرم دخی امته موعود اولان ممالکک فتحنی اصحاب کرانه ترک و تودیع ایتدی و مشتاق اولدینی ربنک درگاه الوهینه کیتدی .
صلی الله علیه و علی آله و صحبه وسلم .

اصحاب کرامک مرآبی

اصحاب کرام، اوج صنفدر . بری مهاجرین، یعنی قبل الفتح مکدن هجرت ایدنلرددر . دیکری بری انصار، یعنی مهاجرینه معاونت ودین اسلامه نصرت ایلهین اهل مدینهدر . اوچنچی صنفی دیکر اصحابدر . ابوسفیان و اوغوللری کبی فتح مکدن صکره مدینه منورهیه نقل خانه ایدنلر، بو صنفده داخل اولوب مهاجریندن معدود دکلرددر .

مهاجرینک اک صوکی حضرت عباسدر . لکن رسول اکرمه نسباً اقرب اولدیفندن اصحاب کرام، آکا پاک زیاده احترام ایلردی . حتی عمر- الفاروق و عثمان ذی النورین، آت اوزرنده ایکن آکا راست کلسلر آدن اینوب عم رسول دهرک تعظیم ایدرلردی . رضی الله عنهم .

قبل الهجره عقبده بیعت ایلهین انصار کرام، حضرت پیغمبرک امریه کندی ایشارینه باقی اوزره خزرچدن طقوز و اوسدن اوج رئیس انتخاب ایشلرددر . ایشه بو اون ایکی رئیس (قبای) دینور . لکن اوس و خزرچده دائماً جلهنک مرجی اولان برر رئیس بولنه کلشدر . رسول اکرمک وفاتنده اوسک رئیس (اسید بن حضیر) و خزرچک رئیس (سعد بن عباد) ایدی . رضی الله عنهما .

قبل الهجره خزرچک رئیس (عباده بن ابی سلول) اولوب هر ایش، آنک التده ایدی . ظهور اسلامدن صکره نفوذیه خلل کلدی . او دشمنی غیظ و حسدندن رئیس المنافقین و مظهر فترین اولمشیدی .

اصحاب کرامک افضل (شیخین) یعنی ابوبکر الصدیق و عمر الفاروق بعده (خسین) یعنی عثمان ذی النورین و علی المرتضی و آنلردن صکره عشره مبشره نك باقی آتیشی و بعده باقی اهل بدر، یعنی ملت اسلامیه نك مبدا مظهریت و ترقیاتی اولان بدر غزاسنده بولنش اصحاب کزین و صکره

اصحاب احد، یعنی احد وقعه‌سندہ بولناں اور بعدہ حدیبیہ سفرندہ شجرہ رضوان آئندہ بیت ایدناردر۔ رضی اللہ عنہم وارضاهم۔

بيعت رضواندن صكره اسلامه كلنار ايچنده دنخي بيوك ذاتلر واردرد .
لكن آنلر ، سابقين اولين درجهسنه چيقامازلر. حتى عبدالرحمن بن عوف ،
بركون رسول اكرمه خالد بن الوليددن عرض شكايث ايلللكده رسول
اكرم « ياخالد ! اهل يدردن هيچ برينه اذا ايته . احد طانغي قدر آلتون
تصدق ايلسهك ريسنك درجهسنه واردمازسن » ديو بيورمشدي .

الحاصل اصحاب كرامك درجه و رتبه لری ، بولندقلری مواقع مهمه و حائز اولدقلری فضائل ذاتیه اعتباريله در ، قوت و قرابت ايله دكلدر . مثلاً عشره مبشره اينجند رسول اكرمه نسباً اقرب اولان حضرت على اولدقنى خالد شيخين ، آندن افضلدر و حضرت عباس جمله سندن اقرب اولدقنى خالد آنلك درجه سنه و اراماز .

رسول اکرم، خواص اصحابی، علی الخصوص عشرہ مبشرہ ی برد
وجهلہ ثنا و ہر بری برد جہلہ نماز مستنا بیورمشدر. فضل و عزتاری
حقندہ نیچہ حدیث شریفار وارد اولمشدر. ہلہ خلفای راشدینک فضل
و عزتاری حقندہ یک جوق حدیث شریفار وارد.

عشرة مبشرة لك انساني

عشره مبشره نك جهلسي قرشيدر. رسول اكرمه نسباً درجه قرابتاري
 روجه آتي سان اولنور.

(محمد المصطفى) صلى الله عليه وسلم بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصي بن حكيم بن مره بن كعب بن لوى بن غالب بن فهر .
عد منافك اسمى منزه و حكيمك كلابدو

(علي بن ابي طالب) بن عبدالمطلب

(عثمان بن عفان بن) ابی العاص بن امیه بن عبد شمس بن عبد مناف
 (زید بن العوام) بن خویلد بن اسد بن عبدالمزی بن قصی ،
 (عبدالرحمن بن عوف) بن عبد عوف بن الحرث بن زهره بن قصی ،
 (سعد بن ابی وقاص) بن مالک بن اہیب بن عبد مناف بن کعب بن
 زهره بن حکیم ،

(ابوبکر بن ابی قحافه) بن عامر بن عمر بن کعب بن سعد بن تیم بن مرہ
 (طلحہ بن عیداللہ) بن عثمان بن عمرو ،
 (عمر بن الخطاب) بن قیل بن رباح بن قرط بن زراع بن عدی بن کعب ،
 (سعید بن زید) بن عمرو بن قیل ،
 (ابو سعید بن عبداللہ بن الجراح) بن کعب بن ضبہ بن الحرث بن فہرہ .

عشرۃ مبشرہ نك اجمال احوالی

ابوبکر الصديق رضى الله عنه حضر تلى ، فصيح اللسان ، صريح الوجه ،
 نحيف الجسم ، قوروجه يوزلو ، چوقور كوزلو ، يومرو آينلى ايدى .
 تاريخ فيلدين ايكي سنه صكره طوغوب رسول اكرمدن ايكي ياش كوچوك
 ايدى . احكام شرعيه يي كا يئنى عارف ، قرآن كريمك مزاياسنه واقف ،
 اخلاق حميده ايله متصف ، فوق الماده متقى وعفيف وعادل ومنصف ايدى .
 بو جمله ايله برابر يك شجاع ايدى . حتى بركون حضرت على ، مجلسنده
 حاضر بولونانلردن « اشجع ناس كيمدر ؟ » ديو سورمش و « سنسين »
 ديدكلرنده « بن ، فى الواقع هر كيمكله مبارزه ميدانه چيقدم ايسه اوچى
 آلام . اما اشجع ناس كيمدر ؟ » ديو بويورمش « بزيلي ميورز . كيمدر ؟ »
 ديو سوردفلرنده « ابوبكر دركه (بدر) كوفى رسول اكرم ايچون بر
 خيمه ياييلدى . مشركلردن برى هجوم ايتسون . كيم بگله يه جك ؟ دينلدى .
 كيمسه ياشاهايوب ابوبكر قالدى . قليج التده اولدينى حالده رسول اكرمك
 باشى اوچنده طوردى . هر كيم هجوم ايتديسه قليج ايله قارشولايوب دفع
 ايدردى . ايشته ناسك اك شجعى اودر » ديدى .

حضرت صدیق ، اك اوّل اسلام ايله مشرف اولوب سائرینی دعوته باشلامش ونجه ذواتی دائرة اسلامه ادخال ایلش ایدی . اوزمان کوله لردن مسلمان اولانلاره مشرکله ، پک زیاده اذیت ایدرلردی . اودخی آنلری ساتون آلوب آزاد ایلردی . بو وجهله آلوب حسبّه الله آزاد ایلدیکی ایدی کوله دن بری (بلال حبشی) رضی الله عنه حضرتلری ایدی .

اسلام ايله مشرف اولدینی کون خانه سنده قرق بیک درهم تقدی اولوب حین هجرتده بش بیک درهم قالش ایدی . بالمله وارینی رسول الله اوغورنده فدا ایتشدر . رسول اکرم ، آنک مائده کندی مالی کبی تصرف ایلر ایدی وسفر وحضرده آنی یانندن آیرمازدی .

فخر عالم ، صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک پیغمبرلردن صکره ابوبکردن افضل برکیمسه اوزره کونش طلوع وغروب ایتدی ، دیمش اولدینی هر ویدر . اهل اسلامک ، عددی اوتوز سکره پالغ اولدقدده حضرت ابوبکر : « آرتق میدانه چیقام » دیدکجه رسول اکرم « یا ابوبکر ! هنوز عددمن آزدر » دیو اعتذار بو یورورلر ایدی . برکون آنک الحاحی اوزرینه رسول اکرم ، اصحابیله برابر حرم شریفه کیتدی . لکن ، جماعت اولمایوب اصحاب کرام ، کندی عشرتلری ایچنده و حرم شریفک برر طرفده متفرق اولدیلر . حضرت ابوبکر ، قیام ايله بر خطبه او قویوب ناسی الله و رسولنه دعوت ایتدی و ملت اسلامیه مک برنجی خطیبی اولدی . لکن مشرکله ، قیام وهجوم ايله کرک کندیسی ، کرک سائر مسلمینی ضرب و تحقیر ایلدیلر .

صکره حضرت حمزه رضی الله عنه ، اسلام ايله مشرف اولوبده اسلامه بر مرتبه قوت کلدکدن صکره حضرت عمر ، ایمانه کلنجه جزؤ اولده بیان اولوندینی اوزره اهل اسلامی آلوب حرم شریفه کوتوردی و جماعت ايله نماز قیلدیردی . حضرت صدیک آرزو ایتدیکی حاله او ، موفق اولدی . اوکون رؤسای قریش « ایشته قومز ، شیمیدی ایکیه بولوندی » دیدیلر . رسول اکرم ، دخی آنی (فاروق) دیو تسمیه بو یوردی .

(يا ايها النبي حسبك الله ومن اتبعك من المؤمنين) آيت كريمه سى دخى
او وقت نازل اولدى كه (اى پيغمبر! سكا الله وسكا اتباع ايدن مؤمنلر
كافى در) ديك اولور .

حين هجرتده هپ اصحاب كرام ، كيزليجه مكدن چيقوب مدينه يه
كلديلر . الا عمر الفاروق، على اوله رق هجرت ايلدى . شويلاه كه : قليجنى
قوشاندى ، يايى اوموزينه آسدى ، او قلرخى الله آلدى ورؤساي قريش ،
كعبه مكرمه حوليسنده حلقه حلقه اولوب اوطور مقده ايكن حرم شريفه
كىتدى . بيت شريفى يدى دفعه طواف ايتدى وايكى ركعت نماز قيلدى .
بعده يوزلرگزر قاره اولسون ، ديو رؤساي قريشه بدعا ايدرك يانلرندن
كچركن ، آناسنى آغلانق اولادىنى يتيم وقاريسى طول براقق ايستين
كيسه ، شو وادينك اوتة طرفده بكا قاووشسون ، ديوب مكدن چيقدى
ومدينه يه هجرت ايتدى . آرقه سنه دوشن اولمادى . وقعه (احد) كوني
اصحاب كرام ، شاشيروبده متفرق اولدقلرى زمان رسول اكرمك ياتنده
بايدار اولانلردن بريدلر . هم بويلاه شجاع وبهادر ، همده عالم وعامل
ومدبر ايدى . نه زمان اصحاب كرام آره سنده بر اختلاف وقوع بولسه
آنك رايى طوغرى چيقاردى . تاريخ فيلدن اوچ سنه صكره طوغمشدر ،
اوزون بويلاه ايرى كوده لى ايدى . كوزلرنده نوعا قيرمز يلق وار ايدى .
عثمان ذى النور ، رضى الله عنه حضرتلرى ، تاريخ فيلدن آلتى سنه
صكره طوغمشدر . اورته بويى ، بويوك ساقاللى ، اسمراللون ، كوزل
يوزلو ايدى . ياناقلرنده چيچك بوزوغى وار ايدى . اوتانقان و اخلاق
حميده يله متصف واحكام قرآنيه واقف ايدى . جزؤ اولده بيان اولوندينى
اوزره (على) و (زيد بن حارثه) دن صكره حضرت ابوبكر ك دعوتيله اك
اول ايمانه كلن بش كشينك برنجيسى در . اك ابتدا حبشه هجرت ايدن اودر .
ثروت وغنا صاحبي اولوب فى سبيل الله مبالغ كثيره صرف ايتش وامور
جهاديه يه بك چوق اعانه ايلمشدر .

على المرتضى رضى الله عنه حضرتلرى ، انادن ، بابادن هاشميدر . باباسى ،

عبد المطلب بن هاشمك اوغلى (ابوطالب) وانامى اسد بن هاشمك قىزى (فاطمه در). اسمرا اللون، قيصه قىرب اورتە بويلى ايدى. سقالى بيوك اولوب اوموزلرينك آردىنى طولدير ايدى ، باشك اوڭ طرفده صاج يوق ايدى. ايكي اوموزلرينك آردىنى كنىش و اوموزلى والرى قالين ، بيلكلرى و نچەلى قوى ايدى . جنكده آرسلان كچى سكيردير ايدى . هر كيمكه جنك ايتدى ايسه غالب كمشدر . بهادرلىنى السنه اقامده دستان اولمشدر . كوزل يوزلو ، كوزل خوبلو ، حلیم و كرم و متواضع ، اسرارقر آنيە واقف ، عالم و عادل و فصیح و بليغ و خطيب بى معادل ايدى .

رسول اكرم ، آنى كوچوك ايكن خاتە سعادتنه آلوب اوز اولادى كچى ترييه ايتدى . اودى كوزنى آچوب آنى كوردى . ظلمات شرك ايچنه دوشمىدى ، بئره سجده ايتدى . صبى ايكن بشت نبويه دن چندكون سكره اسلام ايله مشرف اولمشدر .

عبدالرحمن بن عوف رضى الله عنه حضرتلى ، تاريخ فيلدين اون سنه سكره طوغمشدر . قىزىله مزوج بياض رنگلى ، كوزل يوزلى ، بيوك كوزلى ، چوق كيريكلى ، چكمه بورونلى ، اللرى ايرى ، يارمقلى قالين ايدى . بروجەبالا حضرت ابوبكر ك دعوتيله اڭ اول ايمان ايدن بش كشينك ايكنچيسيدر و احد كوفى ثابتقدم اولانلردن بريد . اوكون يكرمى يردن ياره لاندى و بو ياره لرك برى آياغنه اصابت ايتكمكه طوپال قالدى .

سعد بن ابى وقاص رضى الله عنه حضرتلى ، قاره ياغيز ، اوزون بويلى ، كوودى چوق قىللى ايدى . اون سكر ، اون طقوز ياشلرنده ايكن اسلام ايله مشرف اولدى . اول باول ايمان ايدن سالف الق كرى بش كشينك اوچنچيسيدر . كانكشلك سرفرازى ايدى . فى سبيل الله ابتدا اوق آنان وقان دوكن ، اودر . (فارس الاسلام) ديو معروف اولمشدر .

احد كوفى اعدايه بيك اوق آتمش و فخر عالم صلى الله عليه وسلم حضرتلى آنك حقنده « يارب ! آنك دعا سنى مستجاب قيل » ديو دعا ايتمش اولديفندين سعد حضرتلى ، هر كيمك حقنده دعا ايتسه مستجاب اولوردى .

زید بن العوام رضی الله عنه حضرتلری ، اسمروسمیزجه ، اورته بویلو ، آز سقاللی ایدی . پدری (عوام) خدیجة الکبری رضی الله عنها حضرتلرینک برادریدر . والله سی جد رسول اولان عبد المطلبک قیزی (صفیه) در . ابوبکر الصدیقک (ذات النطاقین) دیو معروف اولان کریمه سی (اسماء بنت ابی بکر) ی تزوج ایدوب آندن بش اولادی اولمشدر .

اول باول ایمان ایدن سالف الله کر بش کشینک دردنجیسیدر . ابتدا فی سبیل الله سل سیف ایدن اودر . رسول اکرم « هر پیغمبرک حواریسی واردر . بنم حواریده زیددر » دیو بیورمشدر .

طلحة بن عبيد الله رضی الله عنه حضرتلری ، قرمزیمجه یوزلو ، قیصه به قریب اورته بویلو ، کوکسی کنیش ، آياقلری ایری وقالین ایدی . سالف الذکر بش کشینک بشنجیسیدر . احد کونی تابتقدم اولانلردن بریدر . کفاردن بری ، اوکون رسول اکرمه بر قیلیچ حواله ایتدکده حضرت طلحه ، اول حمیه الیه دفع ایدوب او ضربه دن چولاق اولمشدی . خیلی ثروت صاحبی ایدی . ابو عبیده بن الجراح رضی الله عنه حضرتلری ، مذکور بش کشیدن صکره ایمان ایدنلرک برنجیسیدر . یوم احده تابتقدم اولانلردندر . حتی رسول اکرمک وجه مبارکنه کیرن زره حلقه لرینی دیشلری ایله چیقاربرایکن ایکی اوک دیشی چیقمشدی . رسول الله ، آنک حقنده « بو امتک امینی ، ابو عبیدهدر » دیو بیورمشدر . نحیف وخفیف اللهیه وقور و یوزلو واوزون یوزلو واوزون بویلو ایدی . عابد وزاهد ومجاهد وجلیل القدر بر ذات کثیرالحامد ایدی .

« رسول اکرم ، کندیسنه خلیفه نصب ایده جک اولسه ایدی کیمی تمین ایدردی ؟ » دیو طایفه صدیقه رضی الله عنها حضرتلرندن سوال اولنددقه « اولابوبکرری ، ثانیاً عمری ، ثالثاً ابو عبیده فی تمین ایلردی » دیو جواب ویرمشدر . سعید بن زید رضی الله عنه حضرتلری ، ابو عبیده ایله برابر ایمان ایدنلردندر . حضرت عمر الفاروقک عثمزاده سی وقیز قرنداشی (فاطمه بنت الخطاب)ک قوجه سیدر .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت قلزندن

صکړه ظهوره کلن بعض احوال

وقت سعادته وحی الہی متوارد اولور و طرف نبویدن امته تبلیغ بیوریلور ایدی .

آندن صکړه وحی کله احتمالی قالمادی. فقط قرآن کریم، نیجه اصحاب کرامک حفظنده قالدی و قرآن کریمده مصرح اولمایان مسئلهلر حقنده سنت سینه ایله ، یعنی رسول الله نه دیمش ونه یایمش ایسه ؛ یاخود بر کیمسه بر ایش یابارایکن کوروبده منع ایتمه مش ایسه آکا توفیق ایله عمل ایدیلور اولدی. لکن سنت سینه واحادیث شریفه ؛ هپ اصحاب کرامک تمامیه مضبوط و محفوظلری دکل ایدی .

چونکه: اصحاب کرامک ضیق معاشلری اولق حسیله کیمی بازار یرلرنده آلیش ویریش ایله وکیمی خرماقلرده فلاحه ایله مشغول اولدقلزندن دایما مجلس سعادته مجتمع اولمایوب آنجق اختلاس وقت ایتدکجه بولتورلر و طوپلانورلر ایدی .

بناءً علی ذلک طرف پیغمبریدن بر حکم شرعی بیان و تعلیم بیورلدقده حاضر بولنانلر ، آنلری بللر و بولنمایانلر ، آتی بیلمز ایدی . لکن حاضر بولنانلر ، غائب اولانلره تبلیغ ایلر ایدی .

بوجهتله بعضلری ، بعض احادیث شریفه یی و دیگرلری دیگر احادیث شریفه یی بیورلورلر ایدی و بیلمدکلرینی بیلتوردن اوکره نورلردی .

حتی (ابوبکر) (عمر) (عثمان) (علی) (عبدالرحمن بن عوف) (عبدالله بن مسعود) (ابی بن کعب) (معاذ بن جبل) (عمار بن یاسر) (حذیفه بن الیمان) (زید بن ثابت) (ابوالدرداء) (ابوموسی الاشعری) (سلمان الفارسی) رضی الله عنهم حضراتی ، وقت سعادته بیه فتوی ویرلر ایکن پک جوق حدیث شریفلر ، آنلرک محفوظی اولمایوب دیگر اصحاب

گرامه مراجعت ایدرلر و « فلان مسئلهیه دأثر بر حدیث شریف واری می ؟ »
دیو صورادلر ایدی و بر حدیث شریف بولتور ایسه موجبجه عمل
ایدرلردی .

حتی بالاده بیان اولندی بی اوزره حضرت پیغمبرك وقتانده مدقی حقنده
اختلاف وقوع بولش و حضرت صدیقك روایت ایلدیکی بر حدیث شریف
موجبجه اعلاى علینه عازم اولدقلری یرده دفن ایدیلش ایدی .
كذلك تركه نبویهك بین الورثه تقسیمی حقنده بین الاصحاب اختلاف
وقوعه كلدیکی حالده ینه ابوبكر الصدیق « پیغمبرلردن میراث قالماز » دیو
روایت ایلدیکی حدیث شریف موجبجه عمل اولنش ایدی .

آم المؤمنین عائشه رضی الله عنها حضرتلردن مرویدرکه « رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم حضرتلری وفات ایلدکده فحاق باش قالدیردی ، عرب
مرتد اولدی ، انصار برطرفه چکیلدی . اگر پدریمك اوزرینه اینن بلالر ،
طاغلك اوزرینه اینسهیدی آزدردی . اوله ایکن هر نه خصوصده اختلاف
ایتدیلر ایسه پدرم ، یتشدی ، حل مشکل ایتدی » دیو بیورمشدر .

اصحاب کرام ، اگر سنت سنیهده دخی بر صراحت بولامازلر ایسه
رأی و قیاس ایله اجتهاد ایدوب موجبجه عمل ایدرلردی .

ایشته بوجهته عصر اولده بر اجتهاد قیوسی آچیلدی و كرك اصحاب
کزین ، كرك سائر مجتهدین بر مسئلهده اتفاق ایتدکده آرقق تردد و اشتباهه
محل قالموب ایشته بوکا (اجماع امت) دینلدی .

حال بوکه : ایش رأی و اجتهاده قالدجه بحسب البشریه نیجه مسائلهده
اختلاف آرا وقوع بولدی و هر مجتهد ، کندی رأیله و سائر ناس ، تابع
اولدقلری مجتهدك قولیه عمل ایتمک مجبور اولدی .

جزء ثالثده اجمالاً بیان اولوندی بی اوزره حضرت پیغمبرك وفاتی
کونی ظهور ایدن (خلافت مسئلهسی) دخی بوقیلدندرکه احادیث شریفهده
آکا دأثر بر صراحت اولمادیقندن اصحاب کرام آره سنده اختلاف آرا
وقوع بولدی .

ا کرچه نیچه احادیث شریفهده (ابوبکر) و (عمر) و (عثمان) و (علی) رضی الله عنهم حضرتانک خلافتلرینه دائر تلمیحات و اشارات وار ایدی و (عمر) و (عثمان) ک ابوبکردن سکره خلیفه اولاجقاری بعض احادیث شریفدن آ کلاشیلمش ایدی . لکن هیچ برینک وقتی معین دفل ایدی و ابوبکر و علیدن هانکیسنک دها مقدم خلیفه اولاجنی اشعار بوپورلماش ایدی .

برده بونلر ، هپ کله جکدن خبر ویرمک دیمک اولوب حضرت بیغمبر بدن سکره فلانه بیعت ایدیکز دیو امر ایتمهش و بوایشی اصحاب کرامنک انتخابه براقش ایدی . بناء علیه دارعقبایه ارتحال بیوردقاری کون امارت و خلافت حقنده اوج رای میدانه چیقدی .

برنجیسی : انصارک رأیدرکه دین اسلامه نصرت ایدن امارت و خلافته مستحق اولقی قاعده سنی اساس اتخاذا ایدرک « بو دینه قبائل عرب ، بزم قلیجلمزک سایه سنده بوپونا کدی . امارت بزم حقمزدر » دیدیلر و کندی رئیسلی اولان (سعد بن عباده) رضی الله عنه حضرتلرینه بیعت ایلک ایسته دیلر .

ایکنجیسی : جمهور صحابه نک رأیدرکه آنلر ، بو باده مصالح امتی رؤیت ایچون لازم اولان قدرت و کفایت حصر نظر ایستدیلر و قریش قبیله سی هپ قبائل عربک اشرفی واک قوتلیسی و نفوذلیسی اولوب رسول اکرمک قریشی اولماسی دخی آنلرجه بر مزیت مخصوصه اولدیفنه مبنی آنلرک ایچندن افضل اولان ذاتی انتخاب ایلک رأینده ایدیلر .

اوجنجیسی : هاشمیلرک رأیدرکه آنلر ، قوت قربانه اعتبار ایدرک « بنی هاشم ، قبیله قریشک اشرفی و رسول اکرمک یقین اقباسی اولمغله خلیفه نک هاشمی اولماسی لازمدر » دیدیلر و علی ابن ابی طالب رضی الله عنه حضرتلرینه بیعت ایلک ایستدیلر .

ا کرچه رسول اکرمه نسباً اقرب اولان عتبی عباس رضی الله عنه ایسهده مهاجرینک اک صوکی اولوب سابقین اولین و علی الخصوص

عشرة مبشره وار ايكن آتاك اتخابى قابل اولمايه جنى جهته هاشميردن بري خليفه اولق لازم كلديكى تقديرده حضرت علك اتخابى طيىي آيدى .

بو باده صواب اولان آنجق جمهور محابهك رآي ايدى . زيرا انصارك دين اسلامه فوق العاده نصرتلرى اولديغندن فوق العاده احترامه شايان اولدقلرى كې رسول اكرمه نسباً قرابت دى بر بيوك شرف ايسده خلافت نبويه ، نه خدمت سابقه مكافات اولاييلوردى ، نه قوت قرابته كوره اقرباي پيغمبرى به ميراث قاله بيلوردى .

جمهور محابهك خلافتى قرينه تخصيص ايتلرى دى مجرد سلاله نبويهك قرابت نسيه ايله بالانتساب تبرك و تيم ايچون اوليايوب بلكه قرشك اوزمان سطوت و قوتى و بين القبائل قوذ و اعتبارى اولديشه مبنى ايدى .

چونكه : خلافت نبويه ، اهل اسلام آره سنده رابطه و كلمه واحده اوزره اجتماعرينه واسطه اولان بر امارتدر . امارت ايسه جناب حنك بر سر و حكمتيدر كه تأسى دائما سطوت و قوت ايله مشروطدر و آندن مقصد اصلى ، دفع فساد و حفظ آسائش بلاد و تنظيم امور جهاد ايله مصالح عامه بى حسن تنظيم و تسويه دن عبارتدر . بودى سطوت و قوته منوطدر . عادت آليه ، بو وجهه جارى اوله ككشدر .

بو جهته اصحاب كرام ، اوزمان ملت اسلاميهك متحد الافكار اوله رق حركتيله كسب شوكت و سطوت ايلسى ايچون بر طوغرى يول آرايورلردى ، فقط بو يولى تعقيده رآيلرى مختلف ايدى .

(جملهك مقصودى بر اما روايت مختلف) .

وقت سعادته انصار ، بيوك بيوك نصرتلره موفق اولدقلرندن امارت اسلاميه بى احراز ايله كافى السابق دين اسلامه خدمت ايلك امنيه نه دوشمشلر آيدى . لكن وهله اولاده شورالرينى كركى كې فكر و ملاحظه ايدمه مشلر آيدى كه آنلرك مقدمكى موفقتيلرى سايه حضرت پيغمبريده اولوب آندن

صكره احوال، بتون بتون تغير ايدرك خود بخود اويله بيوك ايشلره موفق اولامازلردى و كندولرينك قوذى ، مدينه منوره جوارينه منحصر اولوب بونجه قبائل عربك سعد بن عباديه تابع اولمايه جقارى مسلماتدن ايدى . اوزمان ايسه دين اسلام ، جزيرة العربك هر طرفده منتشر اولديغندن بالمله قبائل عرب حقنده اجراى قوذ ايله هر يرده تنظيم مصالح امت و تنفيذ احكام شريعت ايلك لازم كلوردى . بواقدار ايسه اوزمان قريشه منحصر ايدى .

اكرچه زمان جاهليتده جارى اولان (غيرت قوميه) يرينه (اخوت و اتحاد اسلام) قائم اولمش ايسه ده عربلر ييننده احوال طبعيه دن اولان افكار عصيه اقتضاسنجه خلافت ، هر قنى قيله به كچه ديكرلرى آتى قيصقانه رق اطاعتدن ابا ايله ملت اسلاميه آره سنه قفرقه دوشمك ملحوظ و هله اوس و خزرجه سرفرو ايتيه جكلى دركار ايدى .

اما قريش قيله سى ، ذاتاً سطوت و قوت صاحبي اولدقدن بشقه اوتهدنبرى بين القبائل محترم اولوب رسول اكرم دنى قرشى اولق حسييله قريشك حكم مشروعى آلتنه كيرمك سائر قبائله كران كلزدى .

فقط خلافتى قريشك اون بطندن بر بطنى اولان هاشميله تخصيص ايتمكه بر كونه مجبوريت اولمدينى حالده موافق حكمت دكل ايدى . زيرا حكومتك تأسيسه سى ايدن قومك افرادى ، خور مايه سى كيديركه نه قدر چوق اولورسه آنكله او قدر چوق خور مايه لنور ، اكلك بيوكى ده خورك چوغندن اولور . بناءً عليه بر حكومتك مؤسلى ، نه قدر چوق اولورسه او حكومتك وسعت و شوكتى او قدر زياده اولور .

عالم كون و فسادده عاده اقه بو وجهله جاريدر . تاريخ عمومى و حكمت تاريخيه دقت ايله مطالعه اولدقدده بو دقيقه واضح و عيان اولور .

دينلمسون كه ، اصحاب كرام ، حكمت و تاريخ اوقومامشلا ايدى . بودرلو دقيق مسئله لرى نصل دوشونه بيلورلردى ؟ ، زيرا آنلر ، حكمتى

معدن علم و حکمت اولان فم سعادتنن اخذ ايتمشلر ایدی . بو مثللو دقایق هر کدن اعلا بیلورلردی .

* حاصل کلام حضرت پیغمبرک وقتسندن صکره علی الاطلاق وجوه و اشراف قریشدن قبول عامیه مظهر اوله جق بر بیوک ذاته بیعت اولمق لازمه حالدن ایدی . فقط عصیتجه ، یعنی قوم و قبیله جه بیوکلک کافی اولمایوب اسلاجه افضل اولمق لازم کلوردی .

والّا اوزمان زیاده قوت و غلبه لکی اولان (بنی امیه) نك اولوسی و فتح مککه قدر قریشک الک فوذلیسی و حضرت پیغمبرک قانن پدری اولان (ابوسفیان بن حرب) ک انتخابی جائز اولوردی . حال بوکه : احد و قعه سندم آنک یوزندن کورولن خسارات ، هنوز خاطرلردن چیقماشدی . کرک انصار ، کرک مهاجرین آنک حکمی آلتنه کیره مزدی و فتح مککه مؤلفه القلوب صره سنه کجوب صکره قوی مسلمان اولمش ایسه ده اهل اسلام ، آکا امنیت ایده مزدی .

بوجه تله کرک ابوسفیانک ، کرک امثالی اولان وجوه قریشک انتخابلری قابل دکل ایدی و امویلردن بری انتخاب اوله جق اولسه عثمان ذی النورین رضی الله عنه حضرتلرینک انتخابی لازم کلوردی .

لکن الک آول اسلام ایله مشرف اولوب ده حضرت عثمانی دخی دائرة اسلامه آلان و رسول اکرمک مرض موتنده امر شریفله نمازده جماعت اسلامه امام اولان یار غار پیغمبری وار ایکن آنک اوزرینه دیکرینک تقدیمی قابل دکل ایدی .

حتی رسول اکرمک وفاتی ، هر کسه دهشت ویردییکی صره ده حضرت عمر الفاروقه دخی حیرت الورمکله حضرت ابو عیده بن الجراحه واروب « الکی اوزات . سکا بیعت ایدیم . زیرا رسول اللهک بیوردینی اوزره سن بو امتک امینسین » دیدکده ابوعیده : « یا عمر ! سنک اسلامه کلدیگک زماندنبرو بویه بر ضعیف رأییکی کورمدم . ایچکنزده صدیق و مضارده

ایکینک ایکنجیسی وار ایکن بکا نصل بیعت ایلر سک ؟ « دیو حضرت عمری ایفاظ ایتشیدی .

شو حاله نظراً افکار عمومیه به مراجعت اولندینی حاله حضرت ابوبکر الصدیق خلافته انتخاب اوله جنی درکار ایدی .

بناءً علی ذلک هب اصحاب کزین ، برلشوبده بالمشاوره بو امر اتمه برقرار ویرملری لازم کلورکن جزء ثالثه بیان اولندینی اوزره انصارک (سقیفه بنی ساعده) ده اجتماع ایله خودبخود خلیفه انتخابه قیام ایتلری ، ایشی صعبوته دوشوردی .

شویله که : حضرت ابوبکر وعلی و دیگر بعض اصحاب کزین ، تمجید و تکفین نبوی امر مهمیله مشغول ایکن مهاجریندن (مغیره بن شعبه) حضرت عمره کلوب « سقیفه انصار ، طویلانندی خودبخود برشینه قرار ویرلر ایسه سکره یینمزده محاربه ظهور ایدر ، دیمکله حضرت عمر ، درحال ابوبکر ایله ابو عیبه بنی آلوب سقیفه وادیلر . انصارک سعد بن عبادیه بیعت ایلک اوزره اولدقلری کوردیلر . حضرت ابوبکر ، سابقین اولندن اولان مهاجرینک فضائلی بسط و تمجید ایتدکن سکره قریشدن باشقه سنک امارتی قبائل عربک قبول ایتیه جکنی بک کوزل افاده ایتدی . حضرت عمر دخی آتی تأیید ایتدکن باشقه انصار « بزدن بر وسزدن بر امیر اولسون ، دیدکلرنده بر قینه ایکی قلیجک صیغما به جتنی اثبات ایلدی . ابو عیبه دخی بک مؤثر سوزلر سوبلدی . انصارک نیتی خلوصه مقرون اولغله آنلر دخی قانوب سقیفه ده بولتان مهاجرین ایله برابر حضرت صدیقه بیعت ایدیوریدیلر . یالکز سعد بن عباده رأینده اصرار ایلدیه سده یالکز قالدیفندن آنک مخالفی و منازعه بر طرف اولدی .

بووقه ، بریوک بلته ایدی . بیوک فساده باعث اوله بیلوردی . جناب حق ، آنک شرندن بوامتی محافظه بیوردی .

واقما هب اصحاب کزین ، طویلانوبده یولیه مشاوره جاری اولمادیسه ده بمنّه تصالی اوفاتله ، قولایقله بیتدی و حضرت ابوبکر ، معلوم اولان وقار

وهیبتی ایله مقام خلافتده استقرار ایستدی . فقط شیطان لعین ، ینه دیکر
میکر وخدعه ایله اهل اسلام آره سنه قرقه دوشورمک ایستدی .

شویله که : حضرت علی ، سقیفه یه وارمیوب زوجسی فاطمه الزهرا
رضی الله عنها وارضاهما حضرتلرینک خانه سنده عزلت ایتمش وبنی هاشم ایله
عشره مبشره دن رسول اکرمک حواریسی و ابو بکر الصدیقک دامادی
اولان (زبیر بن العوام) وخواص اصحاب کرامدن (مقداد بن الاسود)
(سلمان الفارسی) و (ابوذر) و (عمار بن یاسر) ایله (ابی بن کعب)
رضی الله عنهم دخی اورایه کیتمش ایدی .

بونلر ، هب حضرت علی به بیعت ایله مک اوزره آنک یاننده طویلانمش
وامر انتخابک سقیفه ده اولیه بقتہ اجرا سیله کندولرینک مشاوره دن خارج
راغیلدقلرینه کوچمش ایدیله .

فی الواقع ، حضرت (علی) و (زبیر) و (عباس) کبی کبار اصحاب
کرام ، مجلس انتخابده بولنق ورایلری آلتیق لازم ایدی ، نه چاره که آنلری
دعوت ایله استشاریه وقت مساعد اولمادی . سقیفه حادثه سنک دفعی
ایچون حضرت صدیق بیعت اولتیورمک لازم کلدی . برده بو فرقه
هاشمیه طرفدن وقوع بولان اعتراضه قارشو بری طرفدن « ابوبکر
وعمر و ابو عبیده کبی آنلرده سگیردوبده سقیفه یه کلملی ایدیله ، دیو
اعتراض اولونویوردی .

ایشته او انزاده حضرت عباس ، حضرت علی به « کل بن سکا بیعت
ایدهم ، ناس ده بیعت ایله ، دیمش ایسه ده حضرت علی ، قته حدونندن
احتراز ایله قبول ایتمه مشدر .

ابوسفیان بن حرب ایسه ، تازه مسلمانلردن اولدینی جهته عصیتجه
یعنی قوم وقیلجه بو بولکلک داعیه سی هنوز تمامیه دهندن چیقماش
اولدینغه منی بو بایده بوتون بوتون باشقه رأی و مطالعه ده ایدی . یعنی قوت
قراپنه باقیلمایه حق اولدینی حلاله قوت عصیت جهتی کوزه دیکلک رأینده
ایدی . کندی قومی اولان (بنی امیه) به نسبتله حضرت ابوبکر الصدیقک

قومی اولان (بنی تیم) آز اولدیفندن حضرت صدیقه بیعت ایلیوب جمعیت هاشمیه قاریشدی و پیغمبرک خلافتی، قریشک الک کوچوک شمه سنده قالمق ندیمکدر؟ « دییه سقیفه بیعتی قعیح و حضرت علی به وزمان جاهلیتده ممدی اولان حضرت عباسه تویسخ ایتدکدن باشقه حضرت علی به «الکلی اوزات . سکا بیعت ایدیم . والله ایستر ایسهک اطرافنی آتلو و پیاده ایله طولدیریرم » دیدکده حضرت علی « یا ابوسفیان ! سن ملت اسلامیه آرهنه شقاق یراقق ایستورسین » دیو آنی رد ایلشدر .

ابوسفیان ، ملک و سلطنت کبی خلافت نبویه دخی بر خاندان ایچنده توارث ایدوب قاله جق ظن ایدیوردی .

جمهور اصحاب کزین ایسه ، خلافتی حضرت صدیقک ذاتیله قائم بر وظیفه ییلورلردی . حضرت صدیق دخی آنی اوزورنده ایگرنه تی بر خلعت کبی ییلوب کندوسندن سکره ملت اسلامیجه افضل اولان ذاته انتقال ایتک راینده ایدی . زیرا مقصد اصلی ، زمان جاهلیتده معتاد اولان (غیرت عصیه) برینه (اتحاد اسلام) قائم اولمق مصلحتی ایدی .

احوال مشروحه دن آکلاشیلیورکه : کرک حضرت صدیق ، کرک حضرت علی ، هب ملت اسلامیه آرهنده شقاق و تفرقه حدوشندن صاقینیورلردی وایکیسی دخی برر موقع مشکله بولونوبورلردی . زیرا جمهور صحابه ، حضرت صدیقه بیعت ایلش اولدقلرندن کبرو دونه مزلردی . حضرت علینک باشنه طویلانان جمعیت دخی آنی خلافته انتخاب ایتک فکرنده اصرار ایدیورلردی . حتی زیرین العوام « علی به بیعت اولغادجقه قلیجی قینه صوقام ، دیو مصر اولوب حضرت عمر دخی تهور ایدرک » آنک قلیجی آلک ، طاشه چالک ، دییوردی .

رسول اکرمک عمرزاده سی اولان (عُبَّه بن ابی لهب) دخی « بوایش ، بطن هاشمدن وعلی الخصوص ابوالحسن (یعنی حضرت علی) کبی بر ذات جلیل القدردن دوتر وغیری به توجه ایدر ظن ایتمز ایدم » دییه رک اظهار تأثر سیاقده شعرل سویلیوردی .

او ائشاده کویا حضرت علی ؑ خلافت دعواسنده ایمش و حضرت صدیقؑ خلافتی قبول ایتیمور ایمش ، یولو سوزلر ایشیدیلدی .

حضرت علی ایسه ، خلافت حقنده یولیه مشورت و کندی رأینه دخی مراجعت اولونمادیقندن طولانی جانی صیقلمش ایسهده اولیه دعوی و داعیه لرده بولونمایوب آنحق گوشه عزلت و اتزوایه چکیلرک رسول اکرمک آتش افتراقیله یانوب یاقلمقده ایدی .

لکن ، اولیه مهم وقته اختیار اتزوا یله کرک کندوسنک ، کرک رفقاسنک هنوز کلوبده حضرت صدیقؑ بیعت ایلملری ذهنلره خدشه و خلجان ویرمکده ایدی .

حضرت صدیقؑ ، بر مدت ده صبر و تحمل ایتمش ایسهده بو حال ، تمادی و میسانده ماییت وقوعنه بادی اولور و طرفینک آره سی آچیلور و مغرور جاهلار ، یا سیوری عقلیلر ، یا خود ساده دل و ضعیف القلب و اویصال آدملر سوزه قاریشور ، ایش قنا یول آلور دیو خوف ایتدیکندن اصلاحی چاره سی آرامنه مجبور اولمشدر .

شویله که : (محی الدین العربی قدس سره) حضرتلرینک (محاضرات ابرار و مسامرات الاخیار) نام کتابنده و (حامد عمادی) علیه رحمة الهادی حضرتلرینک (ضوء المصباح فی ترجمه سیدنا ابی عیبه بن الجراح) نام کتابنده بسط و بیان اولوندینی اوزره حضرت صدیقؑ ، اولا حضرت عمر الفاروق ایله بحرمانه مذاکره و مشاوره ایتدکدن سوکره حضرت ابو عیبه بن الجراح رضی الله عنه حضرتلرینی چاغیروب آنلر ، ایکسی برلکده اولدقلری حالده ابو عیبه یانلرینه کیردکده حضرت صدیقؑ ، آکا خطاباً یا ابا عیبه ! سنک ناصیه ک نه میمندر . یوز گده خیر نصل آشکاردر . رسول اللهک عندنده غبطه اولونعجق بر مرتبهده ایدک . بر یوم مشهودده (یعنی بر جمعیت علیهده) رسول الله سنک حقهده (ابو عیبه بو امتک امیندر) دیدی . جناب حق ، نیجه دفعه سنکه اسلامی عزیز و فسادینغ دفع ایتمشدر . سن دائماً دینه ملجأ و مؤمنینه روح و اخوانگه معین اوله

كلشكدر . سنی بر ایش ایچون ایستدم که حالی اوزره براقیلور ایسه صوکی قورقولودر . اصلاحی واجبدر . ای جراح اوغلی ! بویاره ، سنك میلک ورفق و ملایمتک ایله اونولماز و بوییلانك زهری ، سنك افسونك ایله مندفع اولماز ایسه یأس کلور ، ألمی شدت بولور ، صکره دها آجی و کوچ علاجله محتاج اولور . بوایشك سنكله تمام اولماسنی و سنك الكده انتظام بولماسنی اللهدن دیلهریم . ایمدی یا اباعییده ! الله ایچون و رسول الله ایچون و بوجاعت اسلامیةك سلامتی ایچون هر درلو جهد و سعی ده تجوز قصور ایتمهرك بوایشه تأتی و تراکت ایله طاوران . الله سنك حافظ و حامی و مینكدر . علییه کیت ، متواضعانه تکلم ایت و خاطرکده طوت که او ، ابو طالبک سلاه سیدر و آنک ، دون غائب ایتدیکمز ذات قدسی الصفات صلی الله علیه و سلم حضر تلرینک غندنده کی مرتبه سی یرندهدر . آکا دی که :

« دکنز تهلکلی ، قره قورقولو ، هوا بوز رنگلی ، کیجه قارا کلق ، کوك آچیق ، یر چییلاقدر . (یعنی اوتی ، اورمانی یوقدر) چیقماق متعذر ، اینمک متعسدر . حق ، رحم و شفقتی جالب و باطل ، علف و شدتی موجب . حسد ، هلاک بادی و عجب ، شر و عداوته مؤیددر . (یعنی اجماع امت ایله خلافتک حکمی ظاهردر . امت محمدیه ، ضلالت اوزره اجماع ایتمز . اجماعدن آیریلقدہ خطر وارددر . آندن باشقه طریق سلامت یوقدر) شیطان ، ملت اسلامیہ آره سنده تفرقه و عداوت براقفه چالیشور . فسق و فجور یولنده و سوسه و یریر ، انسانی آلدادر ، شریر کسانانیهیه دوشورور . دور آدمدن بری دأب و عادت یودر . کیمسه آندن خلاص بولماز . مکرکه حق اوزرینه دیشنی صیقوب طورمق و باطلدن و عاجلدن (یعنی دنیادن) صرف نظر قیلماق و اللهک و دینک دشمنی اولان شیطانک تپه سنه شدتلی وجدتی باصمق و منحصر آ اللهک رضاسنی تحصیله ربط قلب ایتمک ایله خلاص بوله . شمدی فائده و یره جک بر سوز لازمدر . زیر سکوت ضرر و یردی ، نتیجه سندن قورقولدی . سکا غائب حیوانکی یدیرن ، سنی ارشاد ایش اولور . سکا عتاب ایله بیان مودت ایلان ، خالص دوستلق ایدر .

سنگه برلکده قالنى اختيار ايدن ، سکا خير خواهلقي ايلر . ذهنکده .
 قوردېنگ ندر ؟ آکا قلباً ميل ايدسيورسک ، کوز اوچيله دقلی ياقبورسک .
 ايچکي چکيورسکده لاناك سويليور . عيان ، بيان سويلدکدن صکره
 سويله يک وارى ؟ ايضاحدن صکره ابهام اولورمى ؟ دين آلپدن بشقه دين
 و قرآن کریمده مندرج اولان اخلاقدن بشقه اخلاق و مسلك نبويدن بشقه
 طوغرى يول وارى ؟ نيم کي آدمه بوسودن کننورمى ؟ يوقسه سنک کي
 برذاته کنيش ميدان ، طار وقايتق وکوزينه ماه منير ، طوتوق کورينورمى ؟
 اورتمده بوگشتکولر ندر ؟ قاريشيق سوزلر و اوست پردهدن سسلر ندر ؟
 اللهم و رسولنک دعوتنه کيفيت اجاتمزي وحسبة لله هجرت و رسول الله
 نصرت يولنده وطنلرمزدن خروجمزي ، اولاد و اموال و يارانمزدن
 آيرلديغمزي سن پک اعلا ييلورسک . بزم اويله فدا کارلق ايتديکمز و قتل
 سن ، چوجقلق علنده ترييه ايديلور و اکندريلور ايدک . نه مراد اولتيور ،
 نيه ندا قلتيور فهم و حفظ ايدمه مزدک ، سوره مزدک ، يده مزدک . صکره
 سن کاله ابردک ، منزل مقصوده ايريشدک . شمدى قدرک مجهول و فضلک
 منکر دکلدرد . اما بز ، او و قتل طساغلى یرندن قالدیره جق و انسانک
 آلنده کي صاچلری آغارد هجق قورقونچ حاللر ايچنه دوشوب ده دين یرلرينه
 طالهرق و طالهلرينه پنهرك آجي سولرينى ايچره ، قبالي یرلرينى آجار ، تملنى
 احکام ايدر ، قويسنک ايلرينى بوکر ايدک . حال بوک : کوزلر حسدله
 طولو ، بورونلر کبر ايله غلو ، کوکسلر غيظ ايله شعله لنور . بوونلر فخر
 ايله اوزانور و ييچاقلر مکر ايله بيله نور و یر يوزى قورقودن دبره نور ايدى .
 آقشام اوستى صباحه ، صباحين آقشامه چيچاقتمزه اميدوار دکل ايدک .
 اولومى کوزمزه آمادچي کيمسيه مدافعه ايدمه مزدک . نيچه غصه لر يوتما دقچه
 براکرى يى طوغرولتق ممکن اولمازدى . بو حاللرک هر برنده بابا و آنا وداني
 و عموچلرمزى و آز چوق بالجله مال و منالزى طيب خاطر و ثبات قلب
 و کولر يوز و طاتلى سوز ايله رسول الله فدا ايدمزدک . دها بونلر کي نيچه
 مکتوم سرلر و خنى خبرلر واردوکه سن آنلردن غافل ايدک . صفر سنک

اولماسه غافل اولمازدك . نصل غافل اولورسين كه فكرك پارلاق ، لسانك فصیح ، اطوارك عمدو حدر . سنك خصال حمیده كه دأثر سويلته جك دها چوق سوزلر وارد و شمدی جناب حق سنی مرتبه كاله ابريشد یرمش ، معدن خیر قيلمش ، مرادكي اوكنه قومشدر . سنك ایشیتدیككي بن علم سويلرم . وقتكه منتظر اول . قولاریكي صیفا ، بویه بر یرده ایلشوب طورما و سكا كلن کیمسه به یان چیزه رك یوز بوروشدرما . بوايش ، هنوز تازه میوه کیدر . چابق چوریمكه یوز طومسون دیو ذهنلرده کدر وار . سن بوانتك اكنكه قاتبق کیسین . اصرار ایدوبده قورتلانما . بوانتك کسکین قلیجیسین . اکر یلوبده کسمز اولما . بوانتك طاعتی صویسین . آجیوبده بوزولما . واته بن ، بوايشی رسول اللهدن صوردم . بویه جواب ویردی كه « یا بابکر ! بوايش ، آکا طالب اولما یانکدر . آکا راغب اولوبده آنك ایچون مدافعه ایدنك دکلدرد . آکا کوچوكلك کوسترنکدر . تعظم و تکبر ایدنك دکلدرد . بو ، آنکدر كه اوسنکدر دنیلور . او ، بنمدر دییهنك دکلدرد ؟ دیو بیوردی . الله بیلور كه رسول الله ، دامادلق خصوصنده بتمله مشورت ایدوب قریش دلقانلورلدن بعضیلرینی یاد ایتدکده » علی حقنده نه بیوررسکمز ؟ دیدم و حدائت سنی حسیله آنی فاطمه به مناسب کور میورم » دیدکده « الکمز آلتنده مستور و نظر هایونکمز ایله مرعی و منظور اولدقجه ایکیسنه دخی برکت ، شامل و نعمت ، میذول اونور ، دیدم و دها چوق سوزلر سويلدم سنك دامادلنکی ترویج و ترغیب ایلدم . بنم یونده برغرض مخصوصم یوق ایدی . سنك یریکه باشقملرینك قوقوسی کلورکن بن سنك حقکده دیدیکمی دیدم . بنم او معاملهم ، سنك شمدی بنم حقمده کی معامله کدن دها خیرلو ایدی . اعتماد ایتکه : بوايشده (یعنی امر خلافتده) رسول الله سکا اشارت ایتدیسنه سندن باشقهنه دخی اویله ایملر ایتمشدر و سنك حقکده بر شی سويلدیسه باشقه سنك حقمده سکوت ایتهمشدر . اکر ذهنکده بر شک و تردد وار ايسه کل . « بوانتك حکمی مرضی و صواب ، مسموع و حق ، مطاعدر . رسول الله ، بو جاعتدن خوشنود و حقارنده شفیق و سرتاریله

مسرور و کدر لرله مکدر اولدینی حالدده دار عقبایه انتقال بیوردی. بیلزمیسین که رسول اکرم، اصحاب و ندما و اقربا و اسد قاسندن هر بری بر فضیلت ایله ممتاز، بر حریت ایله متمیز، بر حالت ایله متفرد قیله رق براقدی. اگر هر طرفده کی امتی اولماز ایدی. رسول الله، بوامتی باشی بوش و پریشان و باطله مفتون و حقدن خافل، باقیجیسی یوق، ایدیجیسی یوقی براقدی سانورسین؟ او یله دکل و الله. ربی تعالی حضرتلرینه مشتاق اولوبده آنک درگاه رضوانه عزیمتی نیاز ایتمدن علامتار وضع ایله یوللری تأمین و موققلاری و صورلرینی تسهیل و تعیین ایتدی. باذن الله تعالی شرکک دماغی قیردی و لوجه الله تعالی نفاقک یوزنی یاردی و، الله ایچون فتنه ک بورتی کسدی و بمون الله تعالی شیطانک یوزینه توکورودی و اوامر الهیهی اعلان بیوردی. بعد ازیں ایشته انصار و مهاجرین، سنک یانکده و سنکله بر یرده و بر بلده ددر. اگر آنلر، بنم سکا بیعتی ایستلر و بنم یانمده سکا اشارت ایدرلر ایسه بن، المی سنک الک اوزرینه قورم (یعنی بیعت ایلم) و اگر باشقه صورت اولور ایسه سن ده مسلمینک کیردیکی یوله کیر (آنلرک بیعت ایلمیکنه بیعت ایت) و آنلرک مصالحنه معین اول و مطلق ایشلرینی فتح و یوللرینی شاشیرانلرینی ارشاد و آزرغینلرینی منع ایت. چونکه: الله تعالی، اییاک اوزرینه یار دیملاشمق ایله امر ایتمشدر. همان حق اوزرینه یار دیملاشقه حاضران و براق بزی حقد و بغضدن عاری کو کسلر ایله شو دنیا دیرلکنی ختامه ایردیرهلم و عداوتدن سالم کو کلرلر ایله الله قاووشالم. بعدذا ناس، پک ضیفدر. آنلره آجی و آنلر حقدنه ملایم اول. کندیکه بزم سبیمزه زحمت و یرمه و فتنه قیوسنی قبالی براق. آرتق نه قیل و قال وار، نهده لوم ایدن و ایشک آرقهسنی قوالایان وار. الله تعالی، بزم دیدیکمزه شاهددر و بولندیقمز حاله ناظردر، ابو عبیده، حضرت صدیقدن بو وجهله تعلیمات آلوب قالقار ایکن عمر الفاروق رضی الله عنه حضرتلری، آکا «قبوده براز اکلن. سکا دها سوزم وار، دیکله ابو عبیده، قبوده براز اکلندکنن سکره حضرت عمر، بشاشت

ایله جیقوب دیمش که یا ابا عیبه ! علییه دی که : اویقو، اصلی یوق خیالات
 کوسترن برحالتدر. خصومت، حربیه مؤدی برکیفتدر. هوا وهوس، ایشک
 صوکنی صایما مقدن عبارتدر. هر بریمزک بر مقام معلومی وحق و مشاع،
 یا مقسومی، خبر ظاهر، یا مکتومی وارددر. اذکیانک اذکیسی، قاجانی
 تألیف و اوزاق قالانی تلطیف ایدن و هرکی میزانیله طارنان و خبری
 عیانه قاریشد برمایان (یعنی هر ایشتدیکنه اینانمایان) و قاریشنک یرینه
 سره سنی قومایان آدمدر. مبهم ایله قاریشیق معرفتده و، جهله مصروف اولان
 علمده خبر یوقدر. بز، یارهدندن قوچونان ده وه لر کبی دکلز. هر قیزغین
 شینک ناری و هر سبک بر قراری وارددر. بو جاعتک سکونی، عجز لرندن
 ناشی دکل ایدی. بوکون کلاماری ده قورقودن دکلددر. الله تعالی، محمد
 ایله هر متکبرک بورتی و هر جبارک بلنی قیردی و هر یالانچینک دینلی
 کسیدی. حقدن سکره ضلالتدن باشقه نه وار؟ بو تکبر و تعظم وال آلتندن
 تهییث و تجسس نهدر؟ رسول اکرم، دار عقابیه عازم اولدی. بو ایش
 (یعنی امر خلافت) ایسه معلق و موقوف قالدی. کیمسه نک آکا خصوصیتی
 یوقدر. رسول الله، سنک حقکده صراحة برشی بیورمادی. بزلر ایسه
 فرس و روم کبی بر دولت جابریمه تابع دکلز. بلکه حق و صدق ایله
 هدایته ایروب متین قلبی و قوی بیلکی و نصرتلی الی و کوربحی
 کوزی اولان بر امت آره سنده نور نبوت و ضیاء رسالت و ثمره
 حکمت و حریت و عنوان نعمت و ظل عصمتده یز. ظن ایدرمیسین که
 ابو بکر، بو امته جبر و مکر ایدرک صیچر ایوبده امارتی قابدی. ظن
 ایدرمیسین که ابو بکر، بو امتک شعورلرینی سلب ایلدی، کوزلرینی
 باغلادی، دوکوملرینی چوزدی، عقللرینی بوزدی، صولرینی یاتیردی.
 آنلری یولدن چیقاردی، ضلالتده دوشوردی، طریق هلا که کوتوردی.
 کوندوزلرینی کیجه، وزنلرینی کیله، یقظه لرینی اویقو ایتدی. صلاحلرینی
 فسادده قلب ایلدی. اکر او ایله اولسه آنک سحری مین و مکرکی متین
 ایمش دیمک اولور. الله حقیچون او ایله دکل. او ایله اولسه هانکی آتلی

وپیاده وهانکی قارغی و قلیچ و نصل قوت و مکت ایله وهانکی ذخیره و مهمات وهانکی ال و شدت وهانکی قبیله و عشیرت و نصل و سیله و وسعت ایله یابدی . طوغریسی ابوبکر ، معلومک اولدینی اوزره عزیز و عالی جناب برهذاتدر . خلافت قوت و دیگر صورت ایلله نائل اولمادی . والله اوه نازلانیدی . خلافت ، آکا مقتون اولدی . او ، چکیندی . خلافت ، آکا ساریلیدی . بو بر عطیه و عنایت درکه ، جناب حق ، آکا احسان بووردی و بر نعمت درکه شکرینی الله تعالی ، آکا واجب قیلدی . آنک امارتیه بوامت دخی اللهک لطفته مظهر اولدی . رسول اللهک ایلم سعادتنده دخی بو های سعادت ، آنک باشنده طولاشدی . لکن او ، بوکا التفات ایتمز و وقتی کوزه تمز ایدی . الله تعالی ، مخلوقاتی اعلم و قوللرینه ارحمدر . حقارنده خیرلوسنی اختیار ایلم . سنکده بیت نبوت و رسالت و کشف حکمتده مقامک مجهول دکلدرد . اللهک سکا ویردیکی علمده حق انکار اولونماز . لکن سنک اوموزگدن بویوک اوموزله و سنک قرابتگدن دها زیاده قرب ایلله و سنک سنکگدن عالی سن ایلله و زمان جاهلیتده و اسلام و شریعتده و سنک نصیبک اولمایان و آدک یاد اولونمایان و قهرلده سیادت و ریاست ایلله سکا مزاحم اولان وار . اطرافکده کیلرک (یعنی زیر و رفقای رضی الله عنهمک) کومورده نملرینی دیکله مکده کندیکئی معذور کورورسهک ابوبکرگدن مکتوم طوتمایاجمزم ملایم سوزلریمزی ایشیتدیکگده بزی دخی معذور طوت واکر آنلرک سوزلرینه باقوب طوره جق اولورسهک علی التحقیق سکا او سوزلری اونوتدیره جق و بو سوزلری مطالبه یه میدان ویرمه جک حاللر ظهورده کلور . اسمنی تصریح ایتمدیکمز ذات ، اکر لهنده و علیهنده اولان افکارمزی بیلسه سکوت ایلله مزیدی . سنده آتی بعض امورده محرم اتخاذا ایلله مزدک اما ابوبکر الصدیق ، دائما رسول اکرمک سویدای قلبی و محرم اسرارای و شریک احزان و ا کدارای و مقبول و منظوری ایدی . بوده بالجله مهاجرین و انصارک حضورلرنده اولوب شهرتی دلاتدن معفی دره . الله ایچون طوغریسی سویله لم . سن ، قرابتجه رسول الله اقرسین .

لکن ابوبکر، مرتبه‌جه اقریدر. قرابت، ات ایله قان‌در. مرتبه‌جه قرب ایسه روح ایله نفس‌در. بو ایسه بر ییوک فرق‌در. مؤمنلر، آتی بیلهرک بو بابه متفق اولشلردر. آنده شک ایدرسهک بونده شک ایتمه که اللهم الی جماعت ایله و رضای اهل اطاعت ایله‌در. ایمدی سکا بو کون خبرلو و یارین فائده‌لی اولان حاله دخول ایت و بوغازکده ایلشهن شیئی چیقار، آت. اکر عمر، اوزون واجل مساعد اولور ایسه آتی‌سینر، سینمز ییه‌جکسک و خوش ناخوش ایجه‌جکسک. اما او یله بر وقته ییوب ایجه‌جکسک که سکا خصوصیتی اولانلردن باشقه سوزیکی رد ایدن اولما یه‌جق و سنک دهریکی امهرک و قانادریکک اوچلرینی کسه‌رک و سنک مسلکی تمییب ایده‌رک سکا طمع ایدنلردن باشقه تابع اولان بولونما یه‌جق. او، حاله ندامتله دیشلریکی غیجیرداده‌جقسک و قاتلی صو یوده‌جقسک و اوزمان کچن عمرک و آخرته کیدن قومک ایچون تأسف و تحسر ایده‌جکسک و ابا ایتدیگک کاسه ایله سقی اولونمنی و ایچندن چیقماق ایستدیگک حاله اعاده قیلنمنی تمنی ایده‌جکسک. بزم حق‌مزه و سنک حق‌کده جناب حقک بر سر و حکمتی وارکه بونی آنجق او، بیلور و بونک بر قایتی وارکه فرحلی و کدرلی و قتلرده عون و عنایت آنجق آندن امید اولونور. الله تعالی ولی حمید و غفور و ودودر. *

مبحث مخصوصنده بیان اولوناجنی اوزره حضرت علینک ایام خلافتنده باشنه کلن مشکلات متوالیه‌دن دوچار تأسف و حیرت اوله‌رق حضرت عمرک سوزلری عینله ظهوره کلشدر.

حضرت ابو عیده، حضرت عمرک بو تبلیغاتی دخی حامل اوله‌رق سعادتمانه صدیق‌دن چیقوب ایشک عسرت و تراکتی دوشونه‌رک و ده‌رین مطالعه‌له دوشه‌رک خلوت خانه حضرت علی‌یه کیتدی و حضرت صدیق و قاروقدن آلدینی سوزلری آکا تمامیه تبلیغ ایتدی.

حضرت علی، دقت ایله دیکله‌دی. او سوزلرک تاثیراتی نا ایلکنه

ایشله دی و درجه تأثیرینی بیان ضمتده دیدی که : « حلت معلوطه و ولت
مخروطه . حل لاحتیت . التص اولی لها من قول لما .

نظم

• احدی لبایک نهیسی هیسی لاتنمی الیلة بالتمریس .

یعنی : بونی تمالی دهوه چو کدی ، بونی اینجه دهوده قاجدی .
هایدی خیرسر ! کلز اول . آکا ، الله بلاستی ویرسون دیمکدن ایسه الله
خیرل ویره دیمک اولار .

بیت

صایلی کیجه لرکندن بریدر یوری هایدی . طور ، اوطور یوق بوکیجه

(بونی اینجه اولان دهوه نک هر بلر عننده مکروه اولدینی معلومدر) .
حضرت علی ، بو ضرب مثالی ایراد ایلدکن صوکره : « اوت ،
یا ابا عیبه ! بو سوزلر ، هپ قومک ضمیر لر نه مسترمی ، دوشونوب ده
بو یله معالرمی چیقاریبورلر ؟ » دیدکده ابو عیبه : « بنده جواب بو قدر .
ین ، آنحق دینجه اولان بورجی اوده ییجی و اسلامک سو کوکنی دیکییجی ،
امتک گدیکنی سد ایدیجی یم . بوراسنی الله بیلور . خلججان قلبم و داغ
دروم ، آکا دلالت ایلر ، دهینجه حضرت علی دیمش که : « بو ، اوک بر
بوجاغنده اوطوروشم ، خلاقی طلب ، یا امر معرو فی انکار و یا خود بر
مسلمه عتاب ایچون دکلدور . بلکه رسول اللهک فراقی ، بی چاریدی و او یله
یخود ایتدی که آندن صوکره هانکی جمعیتده بولندم ایسه دردیمی تازه له دی
و حزن و کدرمی قات قات ایلدی . آکا قاووشمق اشتیاقی ، بکا کافی و باشقه
شیئه طمعدن متی در . الله بیلور که عهد الله (یعنی کتاب الله) ايله مشغول
ایدم . متفرق اولانارینی جمع ایدیورم و عملنی اللهه اخلاص وایشنی آنک
علم واراده سنه تسلیم ایدنلره حاضر لانتش اولان توابه قائل اولمق امید یله
کتاب اللهه باقیورم . مع ذلک علیهمده بر اتفاق واقع ویم ایچون سوق
بولنان حقه مانع اولدیتنی بیلمدم . مادام که نیم سیه وادی طولش ونادی

(یعنی مجلس و دیوان) مجتمع اولش . آرتق مسلمیندن بر فردہ قاتلق ایدنه مرحبا یوق . کوکلدہ کلام وار . اکر قول وعہد ، سابق اولماسہ غیظی سرچہ پارماغم و آدسز پارماغم ایله فاش ایدردم و آیاقلرمک آلی و باشمک تہسی ایله انکین یرینہ دالاردم . لکن ربمہ ملاقی اولونجہ قدر آغزیمی آجام . دعوامی حضور باریدہ کوریرم . یارین صباح سزک جماعتکزه کیدرم و صاحبکزه بیعت ایدردم . بنی محزون ، سزی بمنون ایدن حالہ دخی صبر ایلرم . تا کہ حکم قدر ، یرینی بولہ . الله ، ہر شیشہ شہادرہ .

ابوعیدہ حضرتلری دیرکہ : بونک اوزرینہ عودت ایله (ابو بکر) و (عمر) ک یانہ کلدیم . آجی ، طائلی نہ ایشتم ايسہ جملہ سنی آنلرہ سویلدیم و یارین علینک کلہ جکنی اخبار ایلدم . فرداسی علی ، مسجد شریفہ کلدی . جماعتی یاروب کچہرک ابوبکرک یانہ واردی ، بیعت ایلدی . کوزل سویلیدی و قار ایله او طورودی .

او زمان ، ابوبکر الصدیق حضرتلری ، حضرت (علی) یہ خطاباً : «سن بزجہ عزیز و کریمین . حال غضبہ اللہدن قورقارسین ، حال رضادہ دخی رجا ایلرسین . نہ موطلو ، او کیشی یہ کہ اللہک احسان ایلدیکی فضل ایله اکتفا ایلر . بن ، امارتہ راغب دکل ایدم و سرآ وعلنا اللہدن آنی ایستمدم . لکن فتنہ ظهور ایدر دیو خوف و دہشت کلوبدہ ناچار قبول ایتدم . امارتہدہ راحتم یوق . بکا بر امر عظیم ، تقلید اولندی کہ آ کا طاق و قدرتم یوق . مکر ، الله قوت ویرہ . بنم صبرتمہ یوکلہ دیلن آغر یوکی الله ، سنک آرقہ گدن ایندیردی . بز ، سکا محتاجز . سنک فضلکی بیلوروز . ہر حالہ الله راغب ، دیمش و حضرت (علی) و (زبیر) دخی خلافتہ حضرت (ابو بکر) ک جملہ دن احق اولدینقی اقرار و مشورت دن خارج بر ایلدقلری جہتلہ متأثر اولہرق بیتمدہ تأخر ایلدکلری بیانیلہ اعتذار ایدوب طرف خلیفہ دن اعتذارلری قبول بو یورولمش و میانہدہ کی برودت کلیاً بر طرف اولشد .

ینه (ابو عیدہ) دیرکہ : بعمہ علی ، استیزان ایلہ قالدی . عمر ،
اکراماً آنی تشیع ایدرکن علی دیدی کہ : « شمدی بہ قدر کلہ یشم ،
صاحبگری قبول ایتمدیکمدن و شمدی کلشتم قورقومدن دکلدر . بن ،
سوزمی جدی سویلرم . کوزیمک کوردیکی و آیامک باصدینی ، یایمک
جکیلدیکی و اوقک دوشدیکی یری ییلورم . لکن بلا اوزره کلن بلاحقندہ
اللہ اعتماداً آتمک گمینی طودتم » (بلا اوزره کلن بلا ، وفات نبوی
اوزرینہ طلب خلافت ایلہ اتہام اولونمیسدر) . بونک اوزرینہ حضرت عمر ،
دیدی کہ « بخنی اوزاتما ، سوزی طاغیتما . جماعتمزک حالی معلوم . بز ،
بر قومزک جاقناعی چاقار ایسہک آتش چیقاریرز ، قویوہ اینر ایسہک
قووانی قاندیراجق قدر طولدیریرز و اورورسہق قاناتیرز . دیگر ایسہک
اصلاح ایدرز . سنک ضرب مثلریکی ایشیتدم . ایستہسم بن دہ سنک
سوزلریکک اوزرینہ برطاقم سوزلر سویلردم کہ ایشیتدیگکدہ سویلہ دیگکہ
پشیمان اولوردک . دیمش سنک کہ : رسول اللہک فراقی ، بنی چارپدی .
آنک ایچون بو اؤک بر بوجاغندہ اوطوردم . رسول اللہک فراقی ، یالکز
سنیمی چارپدی ؟ آنکله مصاب اولانک حالی ، بوندن آغیر واعظمدر .
زیرا ربی اولمایان سوزلر ایلہ جماعته قرقہ و یرمہمک نتیجہ سنده شیطانک
مکرندن خوف اولنان احوالہ احتیاط ایلمک دخی مصاب اولان ذاتک
وظائفنددر . شو اطرافزده کی عرب ، بر صباح اوزریمزہ طویلانسہ
آقشامہ قالمیز . دیمشک کہ : رسول اللہ قلوووشمق اشتیاقی ، باشقہ شبنہ
طمعدن مغنی در . ایمدی آنک شریعتہ نصرت و بو بابدہ اللہک اوامرنی
طوتانلرہ معاونت دخی آکا اشتیاقک ایجاباتنددر . دیمشک کہ : عہداللہ
ایلہ مشغول ایدم . عباداللہ نصیحت و خلقہ مرحمت دخی عہداللہ
اقتضاسنددر . برده علیگکدہ بر اتفاق واقع و سنک ایچون سوق اولوتان
حقہ مانع اولدیندن بحث ایتمشک . هانکی اتفاق سنک علیگکہ واقع اولمش
وهانکی حقک کتم اولونمش ؟ دون انصارک نہ دیدکلری نہ یابدکلری
معلومک اولمشدر . سنی یاد ایلدیلمی ، یاخود سکا دائر بر اشارت

ایستدیلرمی؟ ایشته مهاجرین بوراده . سنک اتخابگی لسانه آلان ویاخود ذهتده تصور ایله بن کیمدر؟ ناس، سنک ایچون طریق حقدن صاپدیلرمی و سنک حقدده تجاهل ایله الهی و رسولی صاندیلرمی ظن ایدیورسین؟ والله اوله دکل . لکن سن، عزلت ایتدک . وجه و ملکله مشاوره به می منتظر اولیورسک؟ یوایسه بر امر در که الله تعالی، آنی سیدمز محمد صلی الله علیه و سلمدن صکره طی ایتدی . امر خلافتی، ایلکلنمش، یاخود قامش یا راقار یله سد اولنمش حتل و کشادی قولای بر ایشمی صانیورسین؟ اوله دکل والله . اورمان قاپلامش، آغاچار یا راقلا نمش . هپ عجبیلار فصیح و ضعیفار سمیز واحقرار فطین و دیکنار خوشبو اولمشدر . ائک غریبی بودر که : قول و عهد، سابق اولماسه غیظلی قاش ایدردم دیمشک . یا دین اسلام، اهل دیندن برینه کندی ایله و دبیله تشفی غیظ ایتکی بر اقدیمی؟ بو بر عادت جاهلیه در که الله، آنی کوکندن قالدیردی وناسی آنک مضر تندن قورتاردی و آنی روح و ریحان و دلیل و برهانه تبدیل بیوردی . بن آرتق آغزیمی آجام دیمشک . اللهدن خوف ایله رضاسی اختیار ایدن، لساتی طوتار، آغزینی قبار، خیره سی ایدر .»

عمرک بو افاداتی اوزرینه علی دیدی که « والله یا دینمی بوزمق اوزره یا بامام و دونمک نیتیه اقرار ایتدم . عندالله مبايعه ده ائک زیاده زیان کورن ، نفاق اختیار و شقاق التزام ایدندر . هر بلیعه ده آنجق الله ایله تسلی بولنور . هر حادثه ده آنجق الله توکل اولنور . یا ابا حفص (ابو حفص حضرت عمرک کنیه سیدر . برذاته کنیه سیله خطاب ایتک بر نوع احترامدر) آرتق منبسط و مستریح اوله رق دون ، مجلسکه کیت . ایشتدیکلک خارچنده عون و حسن توفیق الهی ایله آرقیه قوت و یرمه جک صوحی عفو ایتدیرمه جک ، الفی جمع ایدمه جک ، کلفی رفع ایدمه جک حالاتدن باشقه برشی یوقدر . » حضرت علینک بو افاده سی اوزرینه حضرت عمر ، دونوب مجلسه کیتدی، فرقه هاشمیه دخی بیعت ایتدی . اختلاف مندفع اولدی، حضرت صدیقک خلافتی حقدده اجماع امت واقع اولدی .

حضرت ابو عبيده دیرکه • رسول اللهك فراقندن صكره باشمه كلن
حلالرك اك كوچى بودر •

طوغرىسى بك مشكل و مخاطره لى بر حال ايدى . جناب حق ، بونده
دخى اهل اسلامى اسيركردى . اكر اوزمان جمهور صحابه ايله فرقه هاشميه
آره سنده منافسه ظهوريله مدينه منوره ده بر فتنه حادث اولايدى ، اهل
اسلام آره سنده عظيم تفرقه دوشردى و ارباب حل و عقدك تدابيرى
شاشاردى . خاطر و خياله كلك فلاكتر وقوعه كلوب صكره اصلاح
احوال بك مشكل اولور و ملت اسلاميه مك يوره كنده قيامته قدر اونولمايه جق
بر ياره آچيلور و بلكه او عريده لر آره سنده آداب اسلاميه كيرو قاله رق
صرف قوميت افكارى ميدانه چيقوبده ابوسفیان ، يا خود ديكر رؤساي
قريشدين برى ، رياستى دودست ايلك كي احتماللر خاطره كلوردى .

طوغرىسى بو حادثه ده كرك حضرت صديق كرك حضرت على ، بك
زياده بصيرت و احتياط اوزره طاورانمشلردر .

باقهك آ : فرقه هاشميه ، آتش پوسكوره رك حضرت عليك باشنه
طوبلانلقدده حضرت صديق ، تهو ايدوبده اوزرلرينه و ارما دى . تا كه
مقام خلافتده استقرار ايله كندوسنه اعتقاد كلدكده حضرت ابو عبيده ي
كونده ردى . حضرت على ده عجله ايتيوب « يارين كيدرم » ديدى . زيرا اودخى
باشنده كي فرقهك تسكينه محتاج ايدى . بده كيتدى ، بيعت ايتدى . فائده ده
ييتدى .

آكلاشيلور كه ايكيى دخى اهل اسلام آره سنده تفرقه حدوشندن
صافينورلر و دفع فساده كال اخلاص ايله چاليشورلر ايدى . آنرك بومثللو
حال و حركتلى ، عين حكمت و اخلافه درس عبرتدر .

يا حضرت عليك سقيفه كيتيوبده كوشه ازوايه چكيلمسى خطا
دكيدى ؟ كيم بيلور ؟ بلكه اودخى عين اصابت ايدى . احتمال كه اوكون
سقيفه كيتمش اولايدى انصار ايله مهاجرين آره سنده كي منازعه برده

هاشمیلک بجہی منضم اولہرق ایش، بر مرتبہ دہا صارپہ صارار و دہا قویو بر رنکہ کپور ایدی .

قالدی کہ : آنلرک احوالی عحا کہ ، صکرہ کلنلرک حدی دکلدر . قرون اسلامیہ نلک اک خیرلوسی قرون صحابہدر . آنلر ، ہپ ہدایت ییلدیزلریدر . قرآن کریمک تفسیری ، آنلردن اوکرہ نیلیدی . یونجہ احادیث شریفہ ، آنلردن ایشیدیلیدی . احکام دینیہ ، آنلردن اخذ ایدی . آنلردن اوکرہ ندیکمز قواعد دینیہ بی الہ آلوبدہ آنلرک حرکتلری عحا کہ ایتمک بزم حدیمز می ؟ .

اکرچہ خطا ، انسانک شاننددر . مجتہدلر دخی خطا ایدر . لکن مجتہد ، اصابت ایلر ایسہ اون و خطا ایلر ایسہ بر ثوابہ فائل اولور .

آنلر ، ہپ ارکان شریعتدر . بینلرنده وقوع بولان اختلاف و منازعہلر ، ہپ مباحثہ و مناظرہ اجتہادیہ قیلندن ایدی واجتہادجہ اختلاف ایتسہ لردہ حق و صوابی آکلادقلری کچی تسلیم ایلہ اتفاق و اتحاد ایدیوریرلر ایدی . انہای مباحثدہ بر برینہ سرنجہ سویلسہلر بیلہ بر برینک قدرینی بیلورلردی . حضرت زبیردہ ذرہجہ ذاتیات ملاحظہ سی اولسہ قاین پدردن آریلاریدی . وبالادہ تفصیل اولتان خلاف منازعہ سندنہ حضرت علی ایلہ اک زیادہ اوغراشان حضرت عمر الفاروق ، حضرت علینک اک زیادہ قدرینی بینلردن ایدی .

حتی حضرت عمر ، بر کون حضرت سلیدن بر مشکل مسئلہ صورمش ، اودہ درحال جواب ویرمش . آنک اوزرینہ « حضرت علینک بولنمادینی جاعت ایچندہ بر مسئلہ مشکله ظہورندن اللہ صیغینورم » دیو بیورمشدر . حضرت علی دخی « رسول اکرمدن صکرہ یوامتک اک خیرلیسی ، ابوبکر و عمردر » دیر ایدی .

الحاصل اصحاب کزینک اختلافلری ، ہپ اجتہادہ مبنی مباحثات علمیہ قیلندن ایدی . اغراض دنیویہ دن ناشی دکل ایدی . آنلرک قلوب مطہرہ و منورہلری حب ریاست و امر سیاستدن عاری ایدی .

حضرت ابوبکر الصديق تجارت ايله كينور ايكن بروج مشروح
خليفه اولدينك فرداسى صاحلين برمتاد اوموزينه برطاقم بزر آلوب
صانع اورده بازاره كيدركن عمر ، و ابو عيده راست كلور « نه يايورسين
يا ابابكر ؟ مسلمينك امورى سكا تفويض اولدى » ديدكلرنده « اين عيالى
نه ايله بليهيم ؟ » ديمكه « بز ، سكا مال مسلميندن يوميه فقه قدير ايدرز ،
ديواصحاب كرامك اتاقيهل يوميه يارم قويون و يازلق ، قيشلق اولق اوزره سنده
ايكى قات البسه و سوي ايكي بيك درهم قدكوش تخصيص قلمش ايسده
حضرت ابو بكر « بونى زياده ايديكز . بنم عاظم وار . حال بوكه سز ، بنم
تجارتمه مانع اولديكز » ديمكه بشوز درهم ضم اولتهرق ايكي بيك بش يوز
درمه ابلاغ اولمشدر و تاريخ كاملده ساليانك آلتى بيك درهم اولديى
عمر در .

مصالح مسلمينه حصر اوقات ايلين ذاتك مصارف ، اموال مسلميندن
صرف اوللق امور طيعه دندر . فقط بوده يكي ميداه چيفمش بر مسئله
اولديى حالده اجماع امب ايله قرار آلتنه آلمشدر .

بر آي سكره ، حضرت ابو بكر ، منبره جيقوب خطبه اوقور ايكن
« اى ناس ! على التحقيق بدن بشقه بر ذاتك بو ايشه كعابت و كفالتى
آوزو اينكدهيم . اكر سز ، بنى نماميه يعمبركزك مسلكنده طونارسه كز
بن ، آ كامقتدر دكلم . زيرا او ، شيطاندن معصوم ايدى و آ كا كوكدن وحى
كلوردى » ديوا اعتراف عجز و قصور اينمشدر . اويله ذالكرك فلبرنده حب
دنيا بولتورمى ، اويله ذاتره سوه طن اولتورمى ؟ .

الحاصل فخر عالم صلى الله عليه وسلم حضرت تريك و فائق كوفى خلافت
حقنده شايد اهميت بر منازعه ظهور ايلش ايسده اجتهادجه بر اختلاف
اولوب اصحاب كزينك يتلرى ايسه حلوصه مقرون اولديشدن انصار ايله
مهاجرين آره سنده كى اختلاف ، اوكون وجهور صحابه ايله فرقه هاشميه
آره سنده كى اختلاف دحى ايام قليله ظرفنده بر طرف ايديش و جلهسى ال
برلكيه ايشه صاريشدر .

اگرچه فاطمه الزهرا رضی الله عنها وارضاهای حضرتلری، بدرینک فراق و هجرانی ایله کوشه عزتنده دلخسته و داغدار اولمقله زوج مکرمی علی کرم الله وجهه دخی آکا غمکسار و آنکله برلکده اختیار ازوایه مجبور اوله رق درناه خلافتیه مداوم اولماز ایش . لکن حضرت (فاطمه) نك وفاتنده تجدید بیعت و تأیید خصوصیت و آندن سوکره خلیفه حضورینه مداومت ایله آکا یاور و یار و مصالح امتك رؤیتده ظهیر و مستشار اولمشدر .

ایشته بووجهله ، زمان سعادتن صکره (خلافت) عنوانیله برامارت اسلامیة تشکلی ابتدی که طالده هیچ بروقت اولیله بر حکومت فاضله تشکلی اولونما مشدر .

بعض وقعات

رسول اللهك ، معتق لرندن اولوب ترجه حالی یوقاروده بیان اولونان (آمین) رضی الله عنها حضرتلری که جنت ایله مبشیره اولوب بعضاً کبار صحابه ، آنی زیارت ایله تمین ایدرلردی . اشبو اونبرنجی سنه هجریه شعبانك اولئنده ارتحال دار بقا ایتمش و صانکه کریمه محترمه نبی محبتی و زوجة مطهره علی المرتضی (فاطمه الزهرا) رضی الله عنها وارضاهای حضرتلرینه قوناقچی کیتمشدر . بر آی صکره ، یعنی سنه مرقومه رمضان شریفنك اونچنجی صالی کیجه سی دخی (حضرت فاطمه) دنیا غائله سندن کچدی . دارقایه کوچدی . آلی آیدنبرو حسرت کشی اولدینی یدرینه قاووشدی . علی النبی و آله الصلاة والسلام .

حضرت علیدن (حسن) و (حسین) و (محسن) نام اوغوللری و (آم کا نوم) و (زینب) نام قزلری اولوب محسن ، کوچوک ایکن فوت اولمش و دیگرلری آندن صکره برحیات قالمشدر . بارک الله علیهم .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن سوکره حضرت فاطمه دن باشقه اولادی قالمایوب نسل نبوی سبطین مکرمین (حسن) و (حسین) حضرتلرندن ظهور ایتمشدر . (رضی الله عنهما وارضاهما)

خلال شوالده دخی خلیفه حضرتلرینک اوغلی (عبدالله بن ابی بکر) رضی الله عنهما ارتحال دارقا ایتمشدر .

حضرت صدیق، خلیفه اولاددن سوکره زیرده بیان اولوناجنی وجهله (مرتدین) ایله محاربه به باشلامش وموسم حج کلدکده (حضرت عمر) ی امیر الحجاج نصب ایدرک قافله حاج ایله مکه مکرمه به اعزام ایلمشدر .

لاحقه

حضرت (صدیق) ک نه قدر بویوک آدم اولدینی تفصیلات سابقه دن پک کوزل آ کلاشلمشدر که فخر عالمک ارتحالی اوزرینه هر کس نه پاه جغنی شاشیرمش ایکن او، میدانه چیقوب افکار ناسی بر مرکز طوبلامش وزمان سعادتده اولدینی کبی ملت اسلامیه نک اداره سنی یولنه قومشدر . فقط عمر الفاروق ایله امین امت اولان ابو عییده نک دخی بیوک بیوک همت ومعاونتری میدانده در .

ارتداد غائله سنک ازالسی حقنده حضرت صدیقک مشاهد اولان همت فوق العاده سی دخی کندوسنک بیوککنه بشقه جه بر دلیلدر .

اخبار مرتدین

فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک ارتحالی بتون جزیره العربی صارسدی. طرف طرف اختلالر وعصیانلر ظهوره کلدی. مدینه منوره ، جمع اصحاب کثرین اولدینندن اوراده یالکز خلافت مباحثسی ظهور ایدوب حضرت صدیق بیعت ایله برطرف اولدی .

امامک مکرمه بی بوده شتی وقته ، ییلدیریم کبی اوردی. اهالی بی حیره دوشوردی . امیر مکه اولان (عتاب بن اسید) نه پاه جغنی شاشیردی ، خوف جان ایله بر محله کیرلندی .

ایشته اوپله نهلمکلی بر زمانده (سپیل بن عمرو) کعبه معظمه قبولسندده طوردی (ای اهل مکه) دیو چاغیردی. خلق دخی آنک باشنه طوبلاندی. سپیل ، آنلره خطاباً «ای اهل مکه ! سر ، جلهدن سکره مسلمان اولدیکیز . کلیکیز ، جلهدن اوّل مرید اولماکیز . رسول اللهک بیوردینی کبی الله ، بواشی اماماید-جکدر» دیمکه مکه مکرمده ارتداد وقوعبولمابوب قریش قیلهسی ، هپ دین اسلام اوزره نابت قالدی .

او زمان ابو بکر الصّدیق رضی الله حضرتلرینک پدری (ابو جحافه) مکده بولمغه خلقک اضطرانی کورنجه بیچاره اختیار، تلاش ایدرک « بونه؟ » دیو سورمش . دیمشکه : « حضرت پیغمبر ارحمال بیورمش ، دیمشکه « فی الواقع بر امر عظیم . اما آنک ایشی کورمک اوزره یرینه کیم قائم اولمش؟ » دیمشکه « سنک اوغلاک » دیمشکه « یا آکا عدنانف اوغوللری ومغیره مک اوغوللری راضی اولشارمی؟ » « اوت » دیمشکر . او دخی « سنک قالدیردینکی قویاجق وقویدینکی قالدیراحق بوقدر ، دیمش و جناب حفاک لطفنه منشکر اولمشدر .

ابوجحافه ، اوزمان بیر قانی ایدی . لکن کورمش کچیرمش ، بک جوق وقملر آشیرمش ، ارباب تجریدن بر ذات اولدینی جهته درحال اوغلاک خلافتده استقرای، قریش اولولرینک قبولنه موقوف اولدینی تخطراتمشدر . مکه مکرمه کبی طائفده دخی ارتداد وقوع بولادی قریش کبی (ثقف) قیلهسی دخی بیله ارتداددن قورتولدی .

اما دیگر قبائل عرب، کیمی تماماً وکیمی قسماً مرید اولدی . بعضیلری دخی « نماز قیلارزه اما زکات ورمهیز ، دهرک بر غریب بول آلدی . بوله زکات ورمکدن امتناع ایدنلر حقتده نه مسامله اولنق لازم کلهجکی اوّل امرده بین الاصحاب محل تردد واشتباه اولدی . حتی حضرت عمر الفاروق « لا اله الا الله محمد رسول الله دینلر اوزرینه فصل قلیچ چکریز؟ » دیدی . خلیفه رسول الله ، بو مسئلهی صورت قطعیده حل ایتدی و دیدی که

«والله ، رسول الله ویردکلی بر دیشی چیچی (یعنی بر یللق اوغلانغی) ویرمکدن امتناع ایدرلر ایسه الم قلیج طوندجه آنلر ایله مقاتله ایدرم .
 فی الواقع زکاتی نمازدن تفریق ایدنلر ، کلمه توحیدک حقی ایا اتمامش اولاجقاری جهنمه مرتدینه ملحق اولاجقاری درکار ایدی . حضرت عمر و دیگر اصحاب کزین دخی لدی الملاحظه رأی خلیفه نك حق و صواب اولدیتقی تصدیق و علی الموم مرتدین ایله محاربه ایتمک اوزره اتفاق ایلدیلر .
 اکر او وقت حقوق مالیه نك استیفا سنده مساعده اولونسه یدی خلافت اسلامیة ، مستعد اولدینی قوت و سطوتی کسب ایده مزدی .
 حضرت پیغمبرک و فاتنده عمرو بن عاص حضرتلری ، عمامه ایدی . همان اورادن قالقوب بحرینه کلدکده ملک بحرین اولان (منذر بن ساوی) نی اولوم حالنده بولش و جوق کچیوب منذر ، فوت اولمشدر .
 عمرو بن عاص ، بحریندن مدینه یه کلورکن بنی عامر دیارینه اوغرا دقده بنی عامر شیخنک یاننده خلیجه عسکر کورمش و شیخ ، آ کاضایف واکرام ایتدکن صکره آنکله محرمانه کوریشه رک « اکر سز عشر وزکات آلمقدن واز کچمز ایسه کز عرب سزه اطاعت ایلز » دیش .
 عمرو حضرتلری ، مدینه یه لدی الورود اصحاب کرام ، آنک باشنه طوبلانوب عربک احوالی سؤال ایتدکلرنده « عمامه واقع (دبا) بلده سندن مدینه یه قدر هب اردولر قورولمش « دیوجواب ویرمش اولدیفندن اصحاب کزین ، دوچار اندیشه اوله رق حلقه حلقه اولوب سویلشمکه باشلامشدر .
 حضرت عمر الفاروق دخی عمرو بن عاص ایله کوروشمک اوزره کلورکن بر حلقه نك یانه اوغرامش که حضرت علی و عثمان و طلحه و زبیر و عبدالرحمن بن عوف و سعد بن ابی وقاص بومسئله دن بحث ایدرلر مش .
 حضرت عمری کوردکلی کی صومشدر و حضرت عمر « نه بخنده ایدیکز ؟ » دپدکده برشی دیمه مشدر . حضرت عمر « قورقاییکز یا معاشر قریش ! والله سز برده لیکه کبرسه کز عرب ، سزک آرقه کزدن کیرد » دیوب کهمشدر .

فی الواقع وجوه قریش ، زمانا جاهلینده قبائل عرب سوریلرینک کوسه منلری کیدیلر. آنلر ، نه طرفه کیتسه قبائل عرب دخی او جهته متوجه اولوردی . وقت اسلامده ایسه آنلر ، سائر هدایت ییلدیزلری اولدیلر . هپ قبائل عرب ، آنلره اتباع ایتک طیبی ایدی . لکن یولی بولوبده بونجه قبائل و عشارک افکار متناقضه سی برقععهده جمع ایده بیلمک ایچون نه قدر عقلی باش و نه قدر متین قلب و فصل غیرت و نه مرتبه فدا کارلق لازم ایدوکی تفصیله محتاج دکلدر .

ارتداد فائله سی ایسه بردن بره پک بیودی ، هر طرفی دهشت بورودی . آفاق اختلال و عصیان بولوطلری قاپلادی . کرک یمنده ، کرک دیگر محللرده بولنان مأمورین اسلامیه ، عودت ایلک و قریب و بعید محللردن هپ قاره خبرلرکله باشلادی . اهل اسلام ، قراکلق کیجهده یاغموره طوتولش قیون سوریلری کبی حیرت و خشیتده قالدی .

مقدما (اسود غنی) نبوت دعواسنه قیام ایله یمنی اختلاله ویرمش اولدینی حالده آنک قلیله آسایش هنوز اعاده اولمش ایکن وقات نبوی خبری اوزرینه بتون یمن و کنده و حضرموت ممالکننده اکثری اهالی مرشد اوله رق عظیم اختلاللر پیدا اولدی .

عمانده دخی (لقیط بن مالک الازدی) نامنده برمرشد خروج ونبوت دعواسنه قیام ایله ناسی آزدیردی ، حوالینی اختلاله دوشوردی . عمان ملکلری اولان (جیفر) ایله برادری (عبد) قاجوب طاغله التجا ومقام خلافتدن استمداد ایلدیلر .

بحرین حکمداری منذر بن ساوینک وفاتی اوزرینه بحرین اهالیسنک اکثری مرشد اولدی . (عبدالقیس) و (بکر بن وائل) قیلهلری بحرینده اجتماع ایله (بنی لخم) دن حیره ملوکنک خانمسی اولان مشهور (نعمان) بن منذر (اوغلی) منذر بن نعمان) ی (بحرین) حکمدارلغه انتخاب ایتدیلر .

زمان سعادته حضور نبوی به کلوب اسلام ایله مشرف اولان مشهور

(حارود) ك نصایحی اوزرینه عبدالقیس قیلہسی ، اسلامه رجوع ایتدیساده
بکر بن وائل قیلہسی ، ارتداد اوزره قالدی .

او ائشاده خیاسد قیلہسی شیخی (طَلِیحَه) « بکا دوالون نامنده بر ملک
وحی کتبیور ! » دهرک ادعای نبوت ایلوب غطفان و هوارن و طیی
قیلہلری دخی آکا تابع اولشلر ایدی .

یمامده ادعای نبوت ایلہ (خی حنیفه) بی تسخیر ایدن (مسیلمة الکذاب)
ایسه کوندن کونه جمیعنی تزیید ایلکده ایدی .

ینه او ائشاده (خی تمیم) قیلہسندن (سَحَاح) نامنده بز قاری دخی
نبوت دعواسنه قیام ایلہ (خی تمیم) و (خی تغلب) قیلہلری و دیگر قبائلدن
بر جوق عربانی اخلال ایدرک اطرافی غارنه باشلامش و حتی یمامه اوزرینه
حرکت ایلش ایدی .

مسیلمة الکذاب ، آنک حرکتندن اورکوب خدعه و دیسه یولنه
سالک اولهرق بالمخبره آنک یانته واروب کوروشمشلر و میانه لرنده زوجیت
وقوعه کلهرک او یوشوب باریشمشلر . سجاج ، مسیلمه نك نبوتی تصدیق
ایدرک بر قاچ کون آنکله برلکده یاتوب قالقدقندن صکره خی تغلبک یوردی
اولان (الجزیره) جانبه عودت ایلشدر .

بو و حله هر طرفده ماش کوسترن دشمنلرک مقدارینه نسبتله اهل اسلام ،
اقل قبل ایسه ده خلیفه رسول الله ، بوجه بالا زمان سادته کی احوالی اصلا
تغیر اجهمک و نبات سنیة نبویه بی تمامیلہ برینه کتورمک عزم و جزمندہ
بولهرق عموماً مرتدین ایلہ عساربیهی تصمیم ایتش ایدی . فقط حضرت
اسامه نك عودتنه منتظر اولهرق مخبره ایلہ وقت یکیر یوردی .

شوقدرکه مکة مکرمه و طائف امیرلری ، مقام خلافتدن آلدقلری
امر موجبجه بمن جهتده تجمیع ایدن مرتدلر اوزرینه سوق عسکر ایلہ
جیمتاری طایفه مقده ایدیلر .

مرتدلر ایسه وقت ویرمیوب (عبس) و (ذبیان) قیلہلری مدینه

منوره جوارنده (آبرق) نام عله اینشلر و طلیحه یه تابع اولان عشاردن برکروه دخی کلوب نجد جهته (ذوالقصة) نام موقه قونشلر ایدی .

مبعوثلری مدینه منوره کلوب زکات و یرمه مک اوزره نماز ایله اکتفا اولماسنی تکلیف ایله کلرنده خلیفه رسول الله ، آنلره رد ایله جواب و یردی و مدینه منوره نك کجید باشلرنی محافظه یه علی وزیر و طلحه و عبدالله بن مسعود رضی الله عنهم حضراتی کونده ردی . کندوسی اهل مدینه بی مسجد شریفه جمع ایله احتیاط اوزره طور دی .

او مبعوثلر ، قوم و قیله لرینک یانلرینه عودت ایله اهل مدینه نك قلتنی خبر و یرمکه مرتدلر ، کججه لین یقما کرک یولنده مدینه منوره اوزرینه کلدیله ایهده ترصد اوزره بولتان محافظلر طرفلرندن خبر کلدیکی کبی خلیفه حضرتلری ، مسجده مجتمع اولان اهل اسلام ایله چیقوب مرتدلری قاجردی .

بده ابرقه اولانلر ، ذوالقصة بولتانلر ایله بالخابره مدینه اوزرینه هجومه حاضر لانشلر ایکن خلیفه حضرتلری ، موجود اولان عسکری اوکیجه ترتیب و تمیه ایدرک وقت فخرده آنلرک اوزرینه برشدلی چیقیش ایتدی و طلوع شمس ایله برابر جمیتلرنی طاغیتدی .

بوصرده اسامه رضی الله عنه حضرتلری ، مظفرآ و متنبأ عودت ایلدی . خلیفه حضرتلری ، مهاجرین و انصار ایله برابر خارج مدینه یه چیقوب آتی قارشیلای .

اسامه نك شام طرفه کونده ولسی ، مدینه منوره عسکرک قلته هادی اولمش ایهده آنک بوسفری اوجهته مستعد ارتداد اولان قبائلک سکوتی مؤدی اولمشدر .

کرک اسامه ، کرک عسکری یورغون اولدیقتن خلیفه حضرتلری ، آتی مدینه محافظه سنده براغوب کندوسی (آبرق) و (ربده) ده ، (ذبیان) و (غی بکر) قیله لرندن مجتمع اولان مرتدلر اوزرینه کیتدی . جمیتلرنی طاغیتدی و مدینه یه عودت ایتدی .

اسامه بنك عسكرى اطرافدن كلوب طويلا نرق مدينه منورده قوه كافيه حاصل اولدوقده خليفه حضرتلرى ، بالذات ذوالقصة موقعنه عزيمت ايله اوراده كي مرتدينى قاجيردى و مرتدين ايله محاربه ايتك اوزره اون بر امير الجيش نصب و تمين ايله هر برينه برر سنجاق و تعليمات مخصوصه و يردى و هر برينى برر سمت اعزام بيوردى . قبائل و عشائره بياننامه لر كوندردى . مذكور اون بر امير بونلردى :

(خالد بن الوليد) ابتدا طليحه و بعده سالفه الذكر سجاح نام نيه كاذبيه تابع اولان (مالك بن نويرة) اوزرينه حركته مأمور اولدى .
(عكرمة بن ابى جهل) مسيلمة الكذاب اوزرينه مأمور ايديله رك يمامه طرفه كونده ريلدى . آكا التحاق ايتك اوزره آرق سندن (شرحبيل بن حسنة) دخى ارسال بيورولدى .

(خالد بن سعيد) شام جهته و (عمرو بن عاص) قضاعة قيله سندن مرتد اولانلر اوزرينه و (مهاجر بن امية) يعنى جانيه و (سويد بن مقرن) تهامة يمه و (طريف بن حاجز) بنى سليم ايله هوازدن آنلره تابع اولانلر اوزرينه و (علا بن الحضرمي) بحرينه كونده ريلدى .

(حذيفه بن محسن حميرى) ايله (عرفة بن هرة) الازدى) دخى عماه كونده ريلدى و حذيفه ، اهل (وبار) اوزرينه و عرفه (مهربه) اوزرينه مأمور اولدى . ايكيى دخى كندو موقعنده آمر مستقل اولوب لدى الاقضا برلشدر كنده قفى موقعده برلشورلر ايسه او موقعك اميرى ، آمر اولوب ديكرى آنك معيته بولمق تعليماتلرى اقتضاسندن ايدى .

خليفه حضرتلرى ، ذوالقصة دن عسكرله برابر بالذات محاربه يه عزيمت ايلوب حتى ده وه سته يينمشدى . لكن حضرت على كرم الله وجهه ، ده وه نك يولارنى طوتدى . « نزيه يا خليفه رسول الله ؟ سكا رسول اللهك يوم احده سويلديكنى سويلرم كه (قابجكي قيته سوق . قسكله بزي آجيقلى ايمه) ديو بيورمشيدى . والله سكا بر حال اولور ايسه اسلام ، فيما بعد انتظام بولماز » ديدى .

دیگر صحابه کزین دخی آئی صدیق ابتد . آنک اوزریه خلیفه حضرتاری مدینه منوره عودت ایلدی .

هنوز خلافت منازعه سندن فارغ اولان ذاتلرک شو حال و حرکتلرینه باقی . حضرت علی ، کیمسه به مدافعه ایتمز بر ذات عالیجناب اولوب حتی امر مشاوره یولنده جریان ایتدی دیو حضرت صدقه بیعی تأخیر ایتدی . بو دفعه آئی جهاده کتمکدن قطعاً منع ایتدی . اگر کندونده ذره جه غرض دنیوی اولسه وارسون خلیفه کینسونده آکا بر حال اولورسه بن ، برینه کجرم دیو تصور ایدهرک هیچ اولماز ایسه سکوت ایلر دی .

حضرت صدیق کبی دین مبین اوغورنده اصلا جانی اسیرکه مین بر ذاتک دخی جهاد کبی بر امر ائمه عزیمت ایلدیکی حالده بر کیمسه آنک خاطری ایچون فسخ عزیمت ایلهمه چکی درکار اولقله نیتدن دوغمه سی مجرد حضرت علی آنک رأی صوابنه اتباعدن عبارت ایدوکنده اشتباه اولونماز وجهل سنک ذکر وفکری ، هب دین اسلامه حسن خدمت ایلهمک نیت خالصه منه مبنی ایدوکی آکلاشیلور .

اصحاب کزیندن بعضیلرینی غرض دنیوی ایلله انهام ایدن صایقلار ، آنلرک بو مثللو احواله دقت ایلهر اولله بو یوک ذاتلر حقده مؤظن ایلله بو یوک کناهه کبر عزلر ایدی .

خبر طلیحه و سلمی

(خاله بن الولید) رضی الله عنه حضرتلری ، اون برنجی سنه هجره جمادی الاخره سنده طلیحه اوزریه حرکت ایلدی . فقط خیر اوزرندن حرکت ایلله محاربه به (طی) قیله سندن باشلاواجق کبی بر حرکت کوستردی .

حضرت عدی بن حاتم ، آنکه برابر بولمظه ، بن ، کیده بده (طی) قیله سی سزگله برابر اعدا علیه حرکت ایلک اوزره جمع ایدیم ، دیدی .

کیدوب (طئ) قبیله‌سی دائرة اسلامه ادخال ایدوب کتوردی و حضرت (خالد) که معیتده بولونوردی. اوئاناده حضرت خالد، (عکاشه بن محسن) و (ثابت ابن اقرم الانصاری) رضی الله عنهما حضرتلرینی کفف و نجس احوال ایچون ایلری کونده رمشیدی . طلیحه ، آنلره تصادف ایله ایکسینی دخی شهید ایلدی .

عساکر اسلامیه ، ایلری حرکت ایلرکن یول اوزده رنده آنلرک ، جازه لرینی کورونجه پک زیاده متأثر اولارق اخذ انتقامه حرصلاندیلر .

حضرت خالد ، همان عساکرینی تمیه ایده رک (عدی بن حاتم) ایله (طئ) عسکرینی (بنی اسد) اوزرینه هجوم ایندیردی و (ثابت بن قیس) ایله انصار کرامی بر قوله تعین بویوردی . کندوسنی دخی گوگره مش آرسلان کبی اعدانک ایچنه صالدیردی . مرتد لرک کیمی مقتول ، کیمی اسیر اولدی . بقیه سی دخی اسلامه کلدی . طلیحه ایسه شام طرفنه فرار ایتدی .

طلیحه نك انحام حالته منتظر اولان (هوازن) و (سلیم) و (بنی عامر) قبیله لری ، آنک بروجه بالا مغلوبیت و منکوبیتی اوزرینه نزد (خالد) . کلوب تجدد ایمان ایله دیلر .

بعده (غطفان) قبیله سیله (هوازن) و (سلیم) و (طئ) قبیله لرینک برا کنده لری (حوآب) نام محله ده (مالک بن حذیفه) نك قیزی (سلمی) نامنده کی قارینک باشنه طویلانونوب بر جمعیت ملاقات تشکیل ایلدیلر .

بو ، (سلمی) وقت سعادته اسیر اولوب ام المؤمنین (عاتقه) رضی الله عنها حضرتلری آنی آزاد ایله مشیدی . بر کون بو (سلمی) ازواج مطهرات ایچنده ابکن رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرتلری یانلرینه کیروب : « بیلسم که هانکیگزده حوآب کوپکتری ، اورویه جک و اطرافنده چوق آدملر اوله جک ، دیو بویوزنض اولدینی مرویدر . ایشته بو کره حوآبده (سلمی) نك باشنه بر فرزه اشفا طریلا مشیدی .

حضرت خالد، جو جمعیتی خبر آلودینی کبی اورایہ واردی و آرسلان کبی اوزرلرینه صالیردی . (سلمی) ده وه سنک اوزرینه طوروب اشقیانک ثباته بادی اولمغه عسا کر اسلامیه ، آنک اوزرینه هجوم ایتدی . محفه سنک اطرافنده یوزکیشی قیلیجدن کچدی . نهایت ده وه سنی سیکیرله دیلر ، کندوسنی قتل ایلدیلر . آندن سوکره جمعیت اشقیانارومار اولدی .

مؤخرأ ، حضرت (عائشه) رضی الله عنها ، دم عثمانی طلب ایتمک اوزره (طلحه) و (زبیر) رضی الله عنهما ایله بصره جانبه کیدرکن (حوآب) صوبه اوغرایوب ده کوبککر اورومکله « نه صوبی ؟ » دیو سورددقه « حوآب صوبی » ده نیلیدی کبی او حدیث شریف ، حضرت (عائشه) نك خاطرینه کله رک کیرو دونمک ایسته مشدر . تفصیلی (وقعه جل) ده کلور .

طلحه ، بر مدت شام طرفنده سرسری کزدکدن سوکره (اسد) و (غطفان) قیلرلرینک اسلامه عودت ایلدکلرینی لدی الاستماع اودخی اسلامه عودت ایلش حتی مکة مکرمه یه کیدوب حج ایتمشدر .

وقعه مالک

(بطاح) شیخی (مالک بن نویره) سجاحه تبعیت ایلش اولدیفندن (خالد) رضی الله عنه حضرتلری ، (طلحه) نك کارینی تمام ایتدکدن سوکره آنک اوزرینه حرکت ایله جک ایدی . حال بوک (سجاح) الجزیره یه عودت ایلیوب (بنی تیم) دخی اسلامه عودت ایتمکله (مالک بن نویره) نادم اوله رق بر حال حیرت وترددده قالشیدی .

لکن حضرت خالد ، طرف به طرف طاعتیش اولدینی چته لردن بری (مالک) ی و عیالی و چند قهر آدمکلرینی طوتوب مرندلر کبی نزد خالده کتوردیلر . برلکده بولغان (ابوقتاده) رضی الله عنه حضرتلری ، آنلرک اذان اوقویوب نماز قیلدکلرینه شهادت ایلدی . خلیفه رسول اللهک

تملیاتند ایسه ایمانه کله یئرک قتل و اذان ایشیدیلن یرک خلقته طوقونولماسی
مندرج ایدی .

شوحاله نظرآ (مالک) . و رفاقند اولانلر طوقونولماق لازم کلورکن
خالد ، آنلری حبس ایتدیردی . حبسلرینه مأمور اولان آدم دخی امری
یا کلش آ کلایوب کیجه آنلری اولدوردی . بعض ناسده « خالد امری
اوله ایدی » دیدیلر . (مالک) ک فوق العاده حسن و جماله مالک اولان
زوجه سنی (خالد) تزوج ایتمکه « مالکی مجرد بونک ایچون اعدام ایتدی »
دینلرده اولدی .

ابوقاده ، غضبناک اوله رق مدینه یه عودت و (خالد) ک بومعامله سندن
شکایت ایلدی . (مالک) ک برادری کلوب قان دعواسنه قیام ایتدی «
دعوی بو بودی .

حتی متعاقباً خالد ، مدینه یه کلدکده حضرت (عمر الفاروق) آنی
قصاص ایتدیرمک ایستدی ، خلیفه حضرتلری « خطاء بر ایش اولمش .
قصاص لازم گلزه دیدی . حضرت عمر « اوله ایسه باری عزل اولونسون »
دیدی . خلیفه حضرتلری « اللهم شرکمر اوزره بینه سیردینی قلیچی بن ،
قینه صوقام » دیدی .

فقط (خالد) ک بومعامله سنی ققیح و حرب اوزره رنده مقتول اولان
آدمک زوجه سنی آلق ، انظار عربده چیرکین بر ایش اولدیفندن آنی
توبیخ ایله اکتفا و مالک ایله دیگر مقتوللرک دینلرنی بیت المسالمن اعطا
و (خالد) ی سرعسرک لکده ابقا ایدرک بوجه آنی بوصرده کوریلن
لزوم اوزرینه آنی یمامه جاننه مأمور ایتشد .

وقعة یمامه

(عکرمة بن ابی جهل) یمامه اوزرینه واروب حال بوکه (فی خنیفه) دن
مسيلمۃ الکذابک یاتنده قرق بیک قدر مرند مجتمع اولدیفنه نظرآ عکرمة ،

کیرودن کلك اوزره اولان شرحیلی بکله مک لازم کلورایکن عجله ایدمك عاربیه طوتوشمش و بوزولش ایدی .

آنک منزماً کبریه رجتی ایسه سائغسا کر اسلامیه خوف و دهشت کتوره حکندن خلیفه حضرتلری ، آتی عمان جهته مأمور اولان (حذیفه) و (عوفه) ایله برلشمک اوزره او طرفه اعزام ایدمك خالد بن الولیدی بمامه اوزرینه مأمور ائتمش و شرحیله دخی آنک معیتله وارماسی ایچون اشعار ایلش در .

حضرت خالد ، اشبو اون برنجی سنه هجریه شوالنده عسکرینی جمع ایدمك مدینه منوردهن چیقدی . فقط اطرافدن تجمع ایدمك عسکرک ورودینه انتظار ایله بطاحده بر آرز توقف ایتدی .

بو اتاده شرحیل ، عجله ایدمك مسیلمه ایله جنکه طوتوشوب عکرمه کبی او دخی بوزولش و بر طرفه چکیلمش ایدی . خلیفه رسول الله ، حضرت خالدک خط رجعتی محافظه ولدی الحاحه آکا اعاته ضمتده بر مقدار عسکر سوق ائتمکله او حوالیده تجمع ایدن سجاح دو کونتورلی ، طاغلمش اولدیفندن خالد ، خط رجعتدن امین اولدی حالد ایلرو حرکت ایله شرحیلی مقدمه . الجیشه مأمور ایدمك بمامه اوزرینه یوریدی . مسیلمه دخی عسکرینی جمع و ترتیب ایدمك جنکه حاضر لاندی و طرفین یکدیگره ملاقی اوله رق بک شدتلی عاربیه باشلاندى . ابتدا عسا کر اسلامیه بوزولدی . حنی بن حنیفه ، حضرت خالدک جادرلرینه کبروب یغمایه قوبولدی .

بعده ، عسا کر اسلامیه . دونوب شدتلی هجوم و اقتحام ائتمکله حنی حنیفه ، بک فنا حالد بوزولدی و جوق عسکرلری تلف اولدی .

بو صروده سیدالشهدا (حمزه) رضی الله عنه حضرت نرینک قاتلی اولان معهود (وحشی) حضرت حمزه بن شہید ایلدیکی حربیه ایله مسیلمه الکذابی قتل ایتدی . غوغا و غائله دخی بیتدی .

بومظفریت عظیمه نک هر طرفجه تأثیرات حسنسی کورولدی . مسیلمه ، اتباعی اقتراض بولدی . سجاحک دخی آدی او بونولدی و کندوسی خیلی

مدت الجزیره مدتی تغلب قبیله سی ایچنده قالدی ودها صکره نبوت دعواسندن
واز کچرک اسلام ایله مشرف اولدی .

اشبو یمامه وقعه سننده بنی حنیفه نیک تلفاتی یکریمی بیکی واهل اسلامک
شهادسی ایکی بیکی تجاوز ایتشدرد .

شهادتک اوج یوز آلتیش بو قدری مهاجریندن وبر اوقدری انصاردن
و باقیسی تابیندن ایدی . حضرت عمرک بیوک برادری اولوب بو عیارده
علمدار بولان (زید بن الخطاب) و حضرت زبیرک برادری (سائب بن
الموتام) و خطیب نبوی (ثابت بن قیس الانصاری) و مشهور (ابودجانه
الانصاری) و (ابو حذیفه بن عتبّه) ابو حذیفه نیک معتی اولوب عقل
ودرایت ایله معروف اولان (سالم) کبی کبار صحابه ویتشدن زیاده قرا
هپ شهدا زمره سه ملحق ایدیلر . صاغ قالانلرک اکثری دخی مجروح ایدی .
رضی الله عنهم اجمعین .

جمع القرآن

صحاب کرآمدن حافظ القرآن اولانلره (قرا) دینلوردی . بعضیلری دخی
سور و آیات شریفی متفرق اوله رق ده ریلر و تختلر اوزرینه یازمشلر
ایدی .

بروجه مالا یمامه وقعه سننده یک جوق قرا ، شهدا اولوب حفاظ قرآن
آزالدی و آرتق قرآن کریمک جمعه لزوم کورولدی .

بناء علیه حضرت عمرک اخطاری اوزرینه خلیفه رسول اللهک امریله
وخی کاتیلرندن و فقهای صحابه دن (زید بن ثابت الانصاری) رضی الله عنه
الباری حضرتلری ، هجرتک اون ایکجی سنه سی خلائده بذل مجهود ایده رک
قرآن کریمی محیفه محیفه جمع ایدوب مجموعنه (مصحف) دینلدی و خلیفه
رسول الله یاننده حفظ ایدیلدی . آندن صکره حضرت عمرک یاننده و آنک
دخی وفاسدن صکره ام المؤمنین حفصه رضی الله عنها حضرتلرینک خانه سننده
محفوظ قالمشدر .

وقایع بحرین

بحرین جهتی سرعسکری اولان علان الحضر می رضی الله عنه حضرت نریء
اوطرفه کیدر کن یمامه حذاسنه وارد قدده بنی خیفه دن و ملوک یمامه دن (تمامه
بن اتال) دیگر بعضی مشایخ ابله برابر آکا تابع اولمش و بنی تممیدن یانه
کندی عسکرینک برملی قایلمش و بو جهته اردوسی خلیجه قوت بولمش
ایدی . بکر بن وائل قبیله سی ایچنده ظهور و خروج ایدن (حطم) نام
شیخ المشایخ ایسه مریدلردن باشنه کلینلو اشقیبا جمع ایتدکن بشقه فی الاصل
ایمانه کلین مشرکر دخی آنک باشنه طویلا غله بر بووک جمعیت تشکیل
ایدرك (حجر) و (قطیف) آره سنده بر جسم اردو قورمش ایدی . بحرین
حکمدارلغه انتخاب اولئان (منذر بن نعمان) دخی آنک یاننده ایدی . خطم ،
طرف طرف مأمورلر کوندره رك مواقع لازمه یه قویت ویرمش و (جُوانا) ده
اهل اسلامی محاصره ایتدیرمش ایدی .

علا حضرت نریء ، طوغری آنک اوزرینه واروب آکا قارشو اردو
قوردی واولجه (جارود) ی دعوت ایلش اولدیفندن اودخی عبدالقیس قبیله سی
آلوب اورایه کتوردی .

آندن باشقه اوحوالده اسلام اوزره ثابت قالانلر ، هب علا حضرت نریء
یاننه طویلانندی . دارین اهل بسندن باشقه بلاد بحرینده نه قدر مرید
و مشرک وار ایسه آنلر دخی (حطم) ک یاننه طویلانندی وایکی طرف دخی
اردولرینک اطرافه خندق چوروب شدید ومدید بر محاربه یه باشلانندی .
هر کون ، طرفین میدانه چیقوب مقاتله ایدر و یورولدو قلرنده اردو .
کاها رینه کیدر ایدی . نیجه کونلر محاربه ، بووجهله عتد اولدی . نهایت بر
کیجه مشرک و مریدلرک سرخوش اولدقلری تحقیق اولته رق عسا کر اسلامیه ،
شبخون ایدوب خندقدن ایجری کیردیلر و آنلره اییجه بر قلیج اوشوردیلر .
نه خطم قالدی ، نه منذر قورتولدی . جمعیتلری طاغیلدی ، کیمی مقتول

وکیمی اسیر اولدی . بقیه‌سی تارمار اوله‌رق بر طرفه فرار ایتدی . فقط بر قسسی قایقلره را کبّا (دَربَن) کیتدی .

• بونک اوزرینه علا حضرتلری ، هر طرفدن منهزمینک یوللرینی طومتق اوزره بکر بن وائل قبیله‌سندن اسلام اوزره ثابت قالانلره و (حصه تمیمی) یه و بنی شیبان قبیله‌سی مشایخندن مشهور (مثنی بن حارثه) یه یازدی و اموال غنائمی غزواته تقسیم ایتدکدن صکره دارینه عزیمت ایلدی .

لکن آراده پک واسع بر خلیج وار ایدی . حال بوکه الده قایق یوق ایدی . همان عسکره خطاباً « غازیلر ! الله تعالی حضرتلری ، سزه قره‌ده آیتخی کوسزدی تا که بمجرد دخی آندن عبرت آله‌سکر . هایدی دشمن اوزرینه یوروپکز و دریاپه کیریگز » دیو بیوردی و آتخی صویه اوردی . عسکری دخی کیمی آت ، کیمی ده‌وه صیرتنده اولدقلری حالد صویه اوردیلر و هب بر آغزندن (یا ارحم الراحمین یا کریم یا حلیم یا احد یا صمد یا حی یا قیوم یا قیوم لا اله الا انت یا ربنا) دیو دعا ایدرک او بیوک خلیجی قوم اوزرنده یورور کبی کچدیلر و دشمنه چاتوب درجنگ اوّل غالب کله‌رک دارین اهالیسنی قتل عام و عیال و اولاد و مالارینی اغتنام ایتدیلر .

اموال غنائمک خسی بعد الاخراج باقیسی بین الفزات تقسیم اولدقدنه سواریلرک حصه‌لری آلتیشر بیک و پیاده‌لرک حصه‌لری ایکیشر بیک درهمه بالغ اولمشدر .

بکر بن وائلک مسلمینی و حصه تمیمی و متشای شیبانی دخی اوراپه کلش اولدقلرندن بر لکده بحرینه عودت ایلدیلر .

بوقوات عظیمه ، هب خلیفه رسول‌اللهک تدایر صائبه‌سی آثارندندر . لکن خالد و علا کبی کوزل و سائط اجرائیه‌سی دخی وار ایدی .

جناب حق ، حبیب ا کریمی حرمتنه او عصرده بویه فوق‌الماده ذاتلر یاراتمش و آنلرک وساطتیه شریعت محمدیه‌بی اعلا ایتمشدر .

احوال عُمان و مهره و يمن

یوقاروده بیان اولوندینی اوزره (عکرمة بن ابی جهل) یمامه سفرنده
منهزم اولدقدہ خلیفہ رسول الله، آتی عمان طرفه کیدوبده (حذیفه)
و (عرفجه) ایله بولوشمق و عمان ایشلرینی بیتیردکدن صوکره یمنه وارمق
اوزره مأمور بوورمشیدی .

حذیفه و عرفجه، هنوز عمانه وارمادن عکرمه، اثنای راهده آنلره
یتیشدی و برلکده عمانه قریب اولان (رِجَام) نام محله واردقلرنده (جیفر)
و (عبد) ایله مکاتبه ایتدیلر .

رئیس مرتدین اولان (لقیط) کندی اوزرینه عسکر کلدیکنی
لدی الاستماع عسکرینی (دبا) قصبه سنه طویلا یوب اردو قورومشیدی .

(جیفر) ایله (عبد) دخی (مُحَار) ده اردو قوردیلر و (عکرمه)
و (حذیفه) و (عرفجه) بی ایلری سوق ایتدیلر . (دبا) اوزرینه
کیتدیلر .

دباده، لدی الملاقات غایت شدتلی بر محاربه وقوع بولدی . عسا کر
اسلامیه، همان رجعت ایلک اوزره ایکن (بنی ناجیه) و (عبدالقیس)
قیله لرندن امداد کلدی . دشمن بوزولدی . مرتد لک اون بیک مقداری
قیریلدی .

عسا کر اسلامیه پک چوق غنائم آلدی . خمسی (عرفجه) ایله مدینه
منوره یه کونده ریلدی و (حذیفه) عمانده قالدی .

اما (عکرمه) عمان اهالیسندن و دیگر قبائل و عشایردن خیلی عسکر
جمع ایدرک (مهره) یه عازم اولدی .

اوانتاده (مهره) اهالیسی، ایکی فرقه اولوب یکدیگریله منازعه ایتکده
ایدیلر . برفرقه سی (عکرمه) یه تابع اسلام ایله مشرف اولمغله همان فرقه
اخری اوزرینه هجوم و غلبه اولوندی، پک چوق اموال غنائم آلیندی .

بومظفریت اوزرینه جوارده کی نواحی امالیسی هپ اسلامه کلدی ،
اوحوالی دخی مرتلدردن تخلیه وتطهیر قیلندی.

بعده عکرمه ، (مهره) دن دخی خیلی عسکر جمع ایدهدک بر جسم
فرقه ایله یمنه واردی . (مهاجرین امیه) دخی مکه وطائفدن عساکر
کثیره ایله یمنه کیشمش اولدیفندن آز وقت ظرقنده یمن مرتلداری دخی
قهر وتدمیر ایدیلشدر .

بوصورتله ، هر طرفده ارتدادغانلهسی برطرف اولهرق بیتالماله عائداولان
واردات ، پیدربی مدینه منورهیه کلوراولدی وامارت اسلامیه قوت بولدی.
ایرانه تابع اولان (حیره) حکومتی ایله قیصره تابع اولان حکومت
(غسانیه) دن باشقه هپ عربلر دائره اسلامه داخل اولدی .

غزوات عراق

بروجه بالا ، ارتداد غانهسی بر طرف اولمغله ایرانه تابع اولان بلاد
عربك فتی زمانی گلشیدی .

حال بوکه ، بحرین سفرینده (علا بن الحضرمی) معینده بولسان
(مثنی بن حارثه الشیبانی) خلیفه رسول اللهدن رخصت آلارق عراق
عرب الکاسنده غزا ایله مشغول ایدی .

اشبو اون ایکی سنه هجریهسی محرمنده خلیفه حضرتلری (سیف الله)
یعنی (خالد بن الولید) رضی الله عنه حضرتلری عراق عربك فتحنه مأمور
بووردی . (مثنی بن حارثه) ایله دیگر بعض مشایخه دخی (خالد بن الولید)
معینته وارمالری ایچون تحریرات کوندهردی .

حضرت خالد ، اون بیک سواری ایله کیتدی . (مثنی) ایله رفیقاری
اولان شیخلردخی سکز بیک سواریه کلوب آکا التحاق ایتدی . عساکر
اسلامیه نك مقداری اون سکز بیکه واردی .

خالد حضرتلری ، سواد عراقدن (باقیا) و (برسوما) نام ایکی قریه یه واردقدہ اہالیلری ، اون بیک آلتون جزیه ویرمک اوزرہ امان دیلہ دیلر . او دخی موافقت ایدہ رک آلتونلری آلوب مرکز ایالت اولان (حیرہ) یه کیندی . حیرہ والیسی (اَیَّاسُ بْنُ قُیَّصَةَ الطَّائِي) دخی اشراف بلہہ ایلہ چیقوب طقسان بیک آلتون جزیه ویرمک اوزرہ عقد مصالحہ ایلدی .

ایاسک بو وجهلہ مصالحہ سی ، دولت ایرانیه زدندہ قتییح اولونارق عزل ایلہ یرینہ امرای ایرانیه دن (زَاوِيَه) نام مرزبان (حیرہ) والیسی نصب اولمشدر .

حضرت (خالد) ایسہ (حیرہ) دن حرکتندہ (مثنی) یی مقدمہ الجیشہ مأمور ایندی و دیگر بر قولدن (عدی بن حاتم) ی یوروتدی . کندوسی دخی آنلرک آرقالرندن یورودی و (حَفِیر) ده طوبلائیق اوزرہ آنلرہ تعلیمات ویردی .

او جهتک ، مرزبانی اولان (هَرْمَن) که دولت ایرانیه نک الک بویوک رتبہ سی حائز ایدی و برآ عربلرلہ محاربه و بحرآ هندستانہ سفر ایدردی . حضرت (خالد) ک حرکتی لدی الاستماع کیفیتی دولتنہ عرض وانہا ایلہ برابر عسکرینی جمع ایدوب ایران شہزادہ لرندن و مشہور قهرمانلرندن (قُبَاد) ایلہ (اَنُوشْجَان) ی برر جناحہ مأمور ایدہ رک مقابلہ یه شتاب ایلہ عساکر اسلامیه دن اول واروب (حَفِیر) موقعی طوتدی .

حضرت خالد ، آنی کوروب (کاظمہ) طرفہ میل ایتدیسده هَرْمَن ، هم بہادر و هم فن حربہہ ماہر بر سردار اولوب دہا اول کاظمہ یه ورود ایلہ سو محلی ضبط ایندی .

سینا اللہ دخی واروب آکا قارشو اردوسی قوردی و ایلرویہ آت سوردی ، هَرْمَن میدان اوقودی . هَرْمَن دخی آکا قارشو بالذات میدان مبارزہ یه چیقدی .

ایکی سر عسکر ، آتلرندن اینوب یاا اوله رق یكدیكره حمله ایندیله .
ایکیسینک حمله سی دخی بوشه کیتدی . سیف الله ، همان هر مزی قوجا قلابوب
آلت ایندی و کارینی تمام ایتک اوزره ایکن هر مزنک آدم لری حضرت
خلده غدر ایتک اوزره سکیرتدیله ایسه ده (قعقاع بن عمرو التیمی) هجوم
ایدرك آنلری قتل ایندی . سیف الله ایسه هیچ تلاش ایتیه رك هر مزی
اعدام ایله البسه سی آلدی . یالکز تاجی یوز بیكلک ایدی . چونکه ایرانده
بویله مراتب بشریه نك متباسی اولان رتبه چقانلرك یوز بیكلک تاج
کیمه لری ، دولت ایرانیه نك تشریفاتی اقتضاسندن ایدی .

بو دهشتلی واقعه اوزرینه ایران اردوسی یوزولدی وعسا کراسلامیه ،
آرقه لرینه دوشمکله آنجی آتی یوروک اولانلر قورتولدی .

سیف الله ، مؤده مظفریت ایله برابر اموال غنائمک خسنی خلیفه
رسول الله ارسال ایتدکدن صکره ایلو حرکت ایله مؤخرأ بصره شهرینک
بنا اولندینی محله قوندی .

مثنای تعقیب اعدا ایچون ایلویه و (مَعْقِل بن مقرن) ی (اُبله)
جانبه کونده ردی .

بو طرفده کی (ابله) بحر فارسک شمالاً متهاسنده و بصره موقعی جهتنده
بر بلده ایدی .

اقدیجه هر مزنه امداد ایچون ایرانک ینه یوز بیكلک تاج کین سردارلرندن
(قارن) نام سردار ، بر اردو ایله کسری طرفندن اعزام قلمشیدی .

قارن ، عسکر یله کلورکن اثنای راهده بوزغون عسکرله قباد واتوشجانه
تصادف ایندی . آنلری ده کندی عسکرینه قاتدی و ایلو حرکت ایندی .
یکیدن محاربه کیریشیلدی . بوکره قارن ایله برابر قباد واتوشجان دخی
میدان مبارزده مقتول اولدی .

ایران اردوسی ده فنا صورتله یوزولدی . اوتوز بیک قدر عسکرلری
قیریلدی . آندن باشقه برجونغی دخی قاچار ایکن سولرده بوغولدی . عسا کر
اسلامیه ، بک چوق اموال غنائم آلدی . خلیفه رسول اللهک امر و تعلیماتی

اقتضاسندن اولدیغی اوزره بو محاربه‌لرده محارب‌لردن اله کچار ، اموال و عیالاری ایله برابر اسیر ایدیلدی . اما ارباب فلاحه ، جزیه کذار قلنوب آنلر ، هر درلو تعرضدن محفوظ قالدی .

(وَلَجَه) و (لِیس) [*] محارب‌لری

بروجه بالا ایکی بویوک مرزبان و شهزاده‌لردن ایکی مشهور قهرمان ایله برابر بونجه عساکر ایرانک تلف اولماسی ایرانلری تلاشه دوشوردی . دولت ایرانیه همان (أَنْدَرَزْغَر) نام قهرمانی کونده‌ردی و آرقه‌سندن (بَهْمَن) نام سردار ایله برده مکمل اردو چیقاردی . اندرزغر ، (حیره) ایله (گَسْکَر) آره‌سنده‌کی عرب‌لردن وسائر طرف‌لردن کلتی عساکر طویلا یوب (ولجه) نام موقعده بر بویوک اردو قوردی . سیف‌الله‌ایسه خلال صفرا الحیره ییلدیریم کی ایشوب آنلری اوردی ، قلیج‌دن کچیردی .

اندرزغر ، بقیه‌السیوف ایله برابر قاچار ایکن صوسزلقدن تلف اولدی . ارباب فلاحه ، ینه جزیه کذار اولهق تعرضدن مصون قالدی . اما محارب‌لر اسیر ایدیلدیکی صروده بی وائل نصاراسندن (بُجَیر) ایله (اسود عجلی) نك اوغوللری دنخی اسیر اولدی . بی وائل نصاراسی ، بوندن طولایی حدت‌لندیلر و (اسود عجلی) بی کندولرینه قوماندان نصب ایدرک انبار قریه‌لرنده نهر فرات اوزرنده واقع (لِیس) نام قریه‌ده طویلان‌دیلر .

اواننده‌سالت‌الذکر (بَهْمَن) قیشنا نام محله بولمغله‌هان (لِیس) ده‌کی نصارا حرب اردوسنه وارماسی و او طرفه کیشمک اوزره بولتان (جاپان) نام سردارک وصولنه قدر توقف ایله محاربیه کیریشیلیمه‌سی ایچون کندوسنه کسری طرفدن امرنامه کونده‌ربلشیدی .

[*] (معجم‌البلدان) ده (أَلِیس) و (أَلِیس) شکلنده مرردر .

بهمن، حال حاضرک خطرناک اولدیفنی آکلایوب نه پایاجفتی شاشیرمقله
بالمشاوره تعلیمات موضعه آلمق اوزره پای تحت ایران اولان مداینه کیتدی
و کغدوسنک عودتنه قدر حربه کیریشلمه منی (جبان) . توصیه ایتدی .
جبان ، عسکری استصحاب ایله خلال سفرده (لیس) موقعنه واردی
واوراده مجتمع اولان نصاری عرب یانده اوردوسنی قوردی .

ایرانیلر ، هنوز طعام ایچون سباطلری سرمشلر ایکن عساکر اسلام
ایله (سیف الله) کوروندی . رؤسای ایران ، عجا همان جنکه کیریشلمی،
یوقسه عسکری طوور ووبده صکره می جنک ایدلم ؟ ؛ دیدکلرنده جبان
« اکر سزه میدان وریرلر ایسه یمک ییه ییلورسکز ، دیر ایکن حضرت
(خالد) ایریشوب اردوسنی قوردی وهمان میدان مبارزه کیردی .
رؤسای عربدن (مالک بن قیس) آکا قارشو چیقدی . سیف الله ،
در حال آنی اولدوردی .

بونک اوزرینه عربلر بینه محاربه قیزشدی . ایرانیلر دخی براوغوردن
حربه کیرشدی . همان بهمین کلوب ایریشور امیدیه چوق ثبات وشدتلی
مقاومت ایلدیلر . لکن نهایت بوزولدیله وپک چوق قیریلدیله . قان ، سیل
کبی روان اولدی . مشرکین ایران ایله نصاری عربک مقتوللری یتش بیکه
واردی .

اوکون میدان محاربه سراپا آل قاته بویاندی ، غایت واسع بر لاله زاره
دوندی . اولاله زارک بر اوجنده ایرانیلرک بیاض یوققه لر ایله طونادلش
سباطلری دخی یر یر بیاض چیچکلر ایله طونادلش طرخلره بکزدردی .
حضرت خالد ، آنلر ایله عسکرینه بر مکمل ضیافت ویردی .

عربلر ، الک استعمال ایتدکلرندن اونی کپکندن آیرمقسزین پیشیریر-
لردی واکثر ییدکلری آرپه اککی ایدی . خالص بغدای اونندن پائیش
بیاض اکک و یوققه ییلمز لردی . بو بیاض یوققه لری کورونجه جیلان
ده ریسندن پاییلش یازی کاغدی صاندیلر « بویاض ده ریلر ندره ؟ ؛ دیدیلر .
لکن طاندیلر ، حظ ایتدیلر و آندن صکره بیاض یوققه داندیلر .

حضرت خالد ، عسکری طویردقندن صکره طورمبوب (آمفیشیا)
بلده سنه کتدی . اهالیسی ، بر شی آلفه وقت بولامبوب قاچدیار . بالجه
تجملات وسائر اموال واشیالری میدانده قالدی . عسا کر اسلامیه ، سائر
برلردن زیاده اموال وغنائم آلدی .

بعده حضرت خالد ، امفیشیا بلده سنی خراب ایتدی ومزده مظفریت
ایله اسرا نك واموال غنائمك مقدارینی درگاه خلافته بیلیدی .
ایشته اوزمان ابوبکر صدیق رضی الله عنه حضرتلری ، « قادینار ، خالد
کبی برار طوغورمقدن عاجزدر » دیو بیوردی .

فتح حیره

بروجه بالا (خالد بن الولید) رضی الله عنه حضرتلری ، امفیشیا بلده سنی
تخریب ایتدکدن صکره خلال ربیع الاولده (حیره) یی فتح ایلشدر .
شوله که : امفیشیادن احوال و احوالی سفینه لر تحمیل ایله (حیره) یه عزیمتده
(حیره) والیسی اولان (زازویه) حیره خارجنده اردوسنی قوروب مقابله یه
حاضر اولمش واوغلی واروب (فرات) ک صوینی کسمکله سفینه لر قرده قالمش
ایدی . لکن سیف الله ، همان سواری ایله سگیرتدی ووالینک اوغلنی فرات
(بادقلی) ی اوزرنده بولدی . آتی و آدملرینی قتل ایتدی .

زازویه ، او صرمده اوغلنک قتل اولدیننی ایشیتمکه برابر ایرانده یه
اختلال وقوع بولدیننی خبر آلفله همان حیره یی ترک ایتدی وایرانه کتدی .
حضرت خالد دخی واروب اونک اردوکاهنه قوندی . حیره والیسی ، دخی
قلعه کبی مستحکم اولان قصرلرینه و دیرو کلیسالره قیاندی .

حضرت خالد ، آنلری حصر وقضیق ایدوب عسا کر اسلامیه دخی
طرف طرف هجوم ایدرک قبولری قیرمه باشلادقلرندن ناچار قلوب جزیه
ویرمک اوزره امان دیله دیلر . سیف الله دخی امان ویردی .

او اتناده ایاس طائی ، قصرلرک برنده ایش . جیقوب اشراف بلده ایله
برابر حضور خالده کلدیلر . مشهور (عبدالمسیح) دخی آنلرله برابر ایدی

وسوز سولهین او، ایدی. عبدالمسیح، چوق زمان معمر اولوب حتی جزء اولده بیان اولدینی اوزره (نوشروان) طرفندن تعمیرؤیا ایچون (سطیح) کونده ریشدر.

حضرت خالد، آکا « قاج سنه یاشادک ؟ » دیو صوردی « براق یوز سنه ! » دیو جواب وپردی و کوردیکی عجایبدن سؤال ایتدکده « آنی کوردم که حیره ایله دمشق آره سنده کویار دیزلشدی . بر قادین ، یانه یالکز برچورمه آلوب (حیره) دن (دمشق) قدر کیدردی ، دیدی .

بعده جزیه نك تعیین مقداری بحثه کیشیلدکده حیره لولر، یوز طقسان بیك آلتون ویرمه راضی اولدیلر . فقط آندن باشقه حضرت خالد ، عبدالمسیح قیزی (کرّامه) نك (شریك) نام ذاته تسلیمنی دخی شرط قیلدی . بو ایسه آنلره پك آغیر کلدی .

سببی بو ایش که : شریك ، مقدما (کرّامه) بی کنج ایکن کوروب آکا میل ایش ایش . فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلری ، امتنک (فارس) ی و (حیره) بی فتح ایده جکنی اصحاب کرّامنه تبشیر بویوردینی زمان (شریك) دخی حضور سعادته بولمقله (کرّامه) نك کندوسنه ویرلمسنی نیاز ایدوب طرف نبویدن دخی وعد بویورولش .

بو کرّه (حیره) فتح اولوندقده شریك ، حضور خالده ، اووعدی شهود ایله اثبات ایش اولدیفندن حضرت خالد ، بو وعد نبوی بی افاده مجبور اولدی و حیره لولر ، بوندن امتناع ایتدکده « ایشی نصیب ائمه یکنز . قیزی بکا کتوریکز . بر بدله ربط ایله تخلیص اولونور ، دیدی . آنلر دخی (کرّامه) بی کتوردیلر و خالد ، آنی (شریك) تسلیم ایله وعد نبوی بی یرینه کتوردی . بر مناسب بدله ربطی (شریك) تکلیف اولوندقده بیك درهم ایستدی . درحال وروب (کرّامه) بی کیر و آلدیلر . (عبدالمسیح) کبی مشهور برذاتک قیزیته بیك درهم بدل آز اولدیفندن بعده (شریك) « لوم ایتدکلرندن « بیکنن زیاده صابی اولدیفنی بیلزم « دیه اعتذار ایشدر .

حیره نك فتحندن صكره ظهوره كلن وقوعات

حیره نك، فتحی اوزره بینه اطرافنده کی شیخار و مختارلر، همان (حیره) به کلوب عرض اتقید ایله ویرکولرینك مقدارینی تمین ایندکلرندن طرف به طرف کونده ریلن مأمور واسطه سیله واردات مذکوره اللی کون ظرفنده تحصیل و بیت المال ارسال اولمشدر .

(ضَرَارُ بنِ الْأَزْوَ) و (ضَرَارُ بنِ الحَطَّاب) و ((قعقاع) و (متنی) برر فرقه ایله (دجله) سواحلنه قدر ایلفار ایله بلاد ایرانیه بی غارت ایلدکلری صروده حضرت (خالد) دخی مکتوبلر تحریر وارسال ایله ایرانیسری دین اسلامه دعوت ایلکده بولمیشدی .

فتح انبار

خندق ایله محاط و مستحکم اولان (انبار) بلده سی که ایرانیلرک ذخاری اوراده در انبار اولونور و دائماً اوراده کلسنلو ذخیره و سائر بولونور ایدی . امرای ایرانیه دن (شیرزاد) اوراده محافط ایدی . سیف الله حضرتلری ، حیره ایشلرینه نظام ویردکدن صکره اردوسیله واروب انباری محاصره ایتدی و اوقجیلری جمع ایله محصورینك کوزلرینی نشان آلمق اوزره تنیه ایلدی .

اوقجیلر ، هب بردن اوقلرینی آندیلر و آرقاسی کسمیوب متوالاً بلده بی اوقه طوتدیلر . بیک قدر محصورینك کوزلرینی کور ایتدیلر . شیرزاد ، (ویره) ایله (انبار) ی تسلیمه راضی اولدیسده در میان ایتدیکی شرطلره (سیف الله) راضی اولمادی وضعیف ده وه لری کسدیروب آنلر ایله خندق طولدورتدی . اوزرلرندن عسکر یوروتدی . محصورین دخی خندقده عساکر اسلامیه به قارشو کلدی ایسه ده شیرزاد ، باشه جیقاما به جغنی جزم ایله یالکز حیاتی تأمین اولنق و کندوسی ، یانه اموال

واشياندن بر تنه آلامق شرطيله بلده تك تسليمه راضى اولدى . بو شرط ايله بلده (انبار) ى جميع اموال واشياى ايله (سيف الله) تسليم ايتدى .
« خوشجه جاتم آزاد ! » مثلجه قورتولوب (بهمن) ك ياتنه كيتدى .

فتح عين التمر

سيف الله حضرتلرى (زرقان بن بدر) نام شينى (انبار) محافظه سنده يراقوب كندوسى (عين التمر) قلمسى اوزه رينه كيتدى .

اوراده (بهرام چورين) ك اوغلى (مهران) كليتلو ايران عسكريله محافظه ايدى . (عقه) نام شيخ المشايخ دخی (بنى نمر) و (بنى تغلب) و (اباد) وسائر قيله لر دن كلي عسكريه برابر آتاك معيننده ايدى . عقه ، (مهران) خطاباً : « عرب ، عربك حالى ده ااعلا بيلور . سن خالدى بزه براق » ديمكله اودخى مع المنونيه قلمده قلوب (عقه) عساكر عرب ايله حضرت خالد قارشوكلدى .

عقه ، ميدان حربه كلوب صفلى دوزده لير ايكن حضرت خالد ، سگيرتدى و آنى قوجا قلايوب اسير ايتدى . عرب عسكركن هنوز صفلى دوزمه لدن بوزولدى و چوغى اسير اولدى .

مهران ، بونى خبر آلدني كي قلمه دن چيقوب ايران عسكريه برابر فرار ايتدى . بوزغون عرب عسكرى قلمه يه كيرديلر . لكن محافظه ايدمه مدكلرى جهته خالد كيردى ، جمله سنى قليج دن كيردى ، (عقه) ي دخی اولدوردى . بو محاربه ده قدامى مهاجريندن (عمرو بن رئاب سهمى) و انصار كرامدن (بشر بن سعد) رضی الله عنهما شهيد اولشلردر .

وقعة دومة الجندل

بروجه بالا ، (عين التمر) قلمه سنك فتحى عقبه ده شام طرفنده كي نصراوى عربك قض عهده ايله كلرينه دائر (دومة الجندل) موقعه امير

عسکر اسلام اولان (عیاض بن غنم) طرفندن مکتوب لککله سیف الله،
او طرفه توجه ایتدی.

دومة الجندل، ناحیه سی (اُکیدرن عبدالملک) و (جودی بن ربیعہ)
نام ایکی رئیسک حکمنه تابع ایدی. یانلرینه (کلب) و (غسان) و (نوخ)
قیلهرلندن وسائر قبائل عریدن عساکر کلیه تجمع ایتشدی.
اکیدر، سیف اللهک حرکتی ایشیتدکده مصالحه ایتک ایسته مش
ایسده دیکرلری آکا موافقت ایلدیکندن او دخی (دومة الجندل) دن
چیقوب کیدرکن (سیف الله) طرفندن کونده ریلش اولان بر چته، آنی
وآدملرینی قتل ایله اموالی اغتنام ایتشاردر. سیف الله (دومة الجندل) .
کلب بر طرفه قوندی. (عیاض) دخی دیکر طرفنده ایدی. (جودی)
عیاض اوزرینه بر فرقه سوق ایدوب کندوسی (سیف الله) قارشو کلدی.
لکن (سیف الله) ک هجومه مقاومت ایدمیوب عسکری بوزولدی
و کندوسی اسیر اولدی. دیکر فرقه دخی بوزولدی. منهزم عسکر، قلعه به
التجا ایلدیلر. لکن قلعه اوقدر غلبه لکی آلمایوب چونغی طیشاروده قالدی.
کیمی مقتول و کیمی اسیر اولدی. (خالد) بو اسیرلرک اکثرینی وحشی
(جودی) نی قتل ایتدی و اولاد و عیاللرینی اسیر ایلدی.
(جودی) نک حسن و جمال ایله موصوف اولان قیزی صاتون آلدی
و بر مدت (دومة الجندل) ده قالدی.

بقیه وقایع عراق

خالد بن الولید رضی الله عنه حضرتلری، دومة الجندلده بولوندیغی زمان
ایرانلر (حیره) نک استرداد ایملنه دوشدیلر و (انبار) اوزهرینه
(زمره) و (روزبه) نام سرکرده لر ایله بر فرقه کونده ردیلر. بو ایکی
فرقه (حصید) نام موقصد برلشدیلر. (بهبودا) نام سردار دخی بر
فرقه ایله (خنافس) موقفی طوتدی.

بروجه بالا ، (عین التمر) وقعه سنده (عقه) نك قتل اولفئسندن طولای
حدتلمش اولان الجزیره عرباتندن (هذیل بن عمران) ، (مصیح) ده
و (ربیعہ بن بحیر التظلی) ، (رصافه) نك جانب شرقیسنده واقع (تنی)
و (بشر) یعنی (زُمیل) نام موقعلرده کلیتو عربان ایله قونمش و (زرمهر)
و (روزبه) ایله برلشمك نیتند بولمش ایدیلر .

بویش فرقه ، برلشدیکی تقدیرده ایران و عرب عسا کرندن مرکب
بر جسم اردو تشکیل ایدرلردی . لکن طولانمغه دکل ، داوارانمغه وقت
بولامادیلر .

شویله که : حضرت خالدك (حیره) ده قائممقامی اولان ققاع تیمی ،
(زرمهر) ایله (روزبه) ك حرکتلرنی ایشیتدیکی کبی آنره قارشو ایکی
فرقه کونده رمشیدی .

متعاقباً ، دوما الجندلدن سیف الله کلدی وهمان برر فرقه ایله (ققاع) ی
حصید اوزهرینه و (ابوللی بن فدکی) یی خنافس اوزهرینه کونده ردی .
ققاع تیمی ، حصیده واردی . میدان مقاتله یه کیردی (زرمهر) ی
اولدوردی . متعاقباً (روزبه) دخی مقتول اولدی . ایران اردوسی
بوزولدی ، ایچلرندن يك چوق تلفات وقوع بولدی . عسا کر اسلامیه ،
کلی اموال غنائم آلدی .

ایرانلرک بقیه السیوف ، خنافس فرار ایتدی . (ابوللی) ایسه
قره قوش کبی اورایه اینك اوزره اولدیفئندن (بهودا) اورادن کوجوب
(مصیح) ده بولنان (هذیل) ك یاننه کیتدی .

سیف الله ، بو وقعاتدن آگاه اولدینی کبی (مصیح) ده متوجه
اولدی و ده فلان کیجه فلان ساعتده اوراده برله شلم ، دیو (ققاع) ایله
(ابوللی) یه تحریرات کوندردی .

وقت معینده اوچی دخی (مصیح) ده برلشدیلر . (هذیل) ایله
یاننده کی رؤسا و عسا کر او قوده ایکن آنلری اوج طرفدن باصدیلر ،
اکثرینی تلف ایتدیلر . هذیل ، يك آز آدم ایله فرار ایده بیلدی .

(عبد المزی بن ابی رحم) ایله (لید بن جریر) که مقدما اسلام ایله مشرف اولوب حتی اسلامینه دائر یانلرنده (ابو بکر الصدیق) رضی الله عنه حضرتلرنک مکتوبی دخی وار ایدی . (هذیل) ک یاننده بولنشی اولدقلرندن ایکسی دخی بو وقعهده قتل اولوندیلر . حضرت صدیق اولیله بر خطا وقوع بولدیقی خبر آلدینی کی ایکسک دخی یت مالدن دیتلرنی ویرمش واولادی وعیاللرنی توصیه یویرمشدر .

حضرت عمر رضی الله عنه (مالک بن نویره) کی بونلرک قتل دخی حضرت خالد اسناد ایله ، حضرت صدیق دخی « اهل شرک ایله قونوب کوچنلر ، بویه قضایه اوغرایه ییلور ، دیر ایدی .

سیف الله ایسه ، مذکور معرکه دن صکره هیچ توقف ایتمیوب (ربیعہ بن بحیر تغلبی) نک بولوندینی (تی) موقعنده برلشمک اوزومه (قعقاع) ایله (ابولیلی) یه بر ساعت تعین یویردی و آنلری یوله چیقاردی . تعین اولتان وقت وساعته اوچی دخی (تی) موقعنده برلشوب ینه اوچ جهندن (ربیعہ) فرقه سی باصدیلر . جله سی قیردیلر ، کسدیلر . ایچلرندن دیل قورتولمادی . کافه اولاد وعیاللری اسیر اولدی وماللری اغتنام ایدیله دی . حضرت خالد ، اموال غنائمک حسنی مدینه منوره یه کونده ردی .

ربیعہ نک قزی (صبا) دخی بو اسیرلر ایچنده بولونوب حضرت علی رضی الله عنه ، آنی ساتون آلمش وآندن (عمر) نام اوغلی ایله (رقیه) نام قیزی اولمشدر .

هذیل ، بروجه بالا (مصحح) دن فرار ایله کده کلّی عرب عسکر یله (زمیل) ده بولتان (عتاب بن فلان) ک یانه فرار ایتمشدی .

حال بوکه : آنلر ، هنوز (ربیعہ) وقعه سی طویطان حضرت خالد ، بقیه اورایه واردی . آنلری ییله دیریم کی اوردی . اکثرینی قلیجبدن کچیردی واموال غنائمک حسنی درگاه خلیفه یه کونده ردی .

بعده زمیلدن حرکت ایله (عتاب بن عقه) نک بولندینی (رضاب)

نام محله سگیرندی . لکن عتابك یاننده کی عربان ، طایغلوب کندوسی دخی فرار ایلش اولدیقه مبنی همان رضایدن حرکت ابتدی و شهر رمضان کلوب عسکر دخی یورغون اولدیغندن (قراض) . واردی . عسکره استراحت ویردی .

قراض ایسه ، ایران و (روم) و (الجزیره) سرحدی اولدیغندن حدود محافظه سنه مأمور اولان عساكر رومیه ، عساكر اسلامیه نك بورایه قدر کلوب صوقولدقلرینه قیزدیله و او جوارده یولتان عساكر ایرانیه یی دعوت ایدوب آنلر دخی روملر ایله برلشدیلر . (قنلب) و (اباد) و (نمر) عربانی دخی کلوب آنلره قاریشیدیلر و پك جسم بر اوردو تشکیل ایله عساكر اسلامیه نك آلت طرفندن فراقی بکدیدلر .

روملر « یوکون کیملر ثبات ایدمک و کیملر فرار ایلیمک ایجه آ کلاشیلسون » دیرک هریدن آیریلیدیلر و شدت ایله محاربه یه قویولیدیلر . لکن خلدك هجوملرینه دایانامیوب پك جوق تلفات ویره رك دیگرلرندن اول بوزولیدیلر . حضرت خالد ایسه « آرقه لردن آیریلایکمز » دیو عسکره امر ایتیمکه روملر ، فرار ایدرکن دها زیاده تلفات ویریدیلر . مقتوللرینک مجموعی یوز بیکه بالغ اولدی .

حضرت خالد ، ذی القعدة یه دك قراضده اقامت ایلدکدن صکره حیره یه عودت امرینی ویردی . (شجرة بن الاغر) ی ساقیه ، یعنی دمداره مأمور بیوردی و کندوسنی ساقده برابر کیدیورکچی کوستردی . حال بوکه بعض خواص اتباعیله خفیاناً قراضدن آیریلوب جاده لردن انحراف و دره ، تپه سیر ایله مکیه کیتدی ، کیزلوجه حج ایتدی . دوندی ، حیره یه کلدی و طورمیوب همان بر فرقه ایله بر طرفه منسابی کوندردی بر طرفدن دخی کندوسی ایلغار ایتدی . بغداد بازارینی و (قطربل) و (تل عقرقوف) طرفلرینی قارت ایلدی .

حضرت خالد ، طورماز ، اوتورماز ، آرام و راحت بیلمز و منلی بولماز بر سر عسکر ایدی . لکن خود بخود اردوسندن آیریلوبده مکیه کیتسی

خارج از اصول بر حرکت نامقبول اولاد یفندن خلیفه حضرتلری ، آنک بو حرکتی اوکرندیکی کبی کندوسنه عتاب و توبیخ ایلشدرد .
 صکردهده بر نوع جزا اولق اوزره زیرده بیان اولته جنی وجهله .
 مأموریتی عراقدن شامه تحویل بیورمشدرد .

لوان اوچنچی سنه هجریه وقایعی

بالاده بیان اولندینی اوزره خالد بن الولید رضی الله عنه حضرتلری ، ایران عساکری و الجزیره عربانی ایله جنک ایدهدک سرحد رومه کلدکده عساکر رومیه ایله بر بیوک محاربه ایتمش اولدیفته نظراً روملر ایله دخی جنک باشلامش اولدی .

ایرانه تابع اولان حیره ولایتی عربلری اله کجدیکی کبی قیصره تابع اولان عربلرک دخی دائرة اسلامه آلتیالری زمانی ککشیدی .

بناءً علی ذلک ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری ، قریب وبعید محللردن اهل سینی غزایه دعوت بیورمفله اشبو اون اوچ سنه سی اوائلنده هر طرفدن مسلمین ، فوج فوج مدینه منورهیه توارد ایدر اولدیلر . آز وقت ظرفنده خیلی عسکر تجمع ایدرک مدینه منوره خارجنده اردو قوریلوب وعشره مبشره دن (ابو عبیده بن الجراح) رضی الله عنه حضرتلری چیقوب آنلره امامت ایلردی . خلیفه حضرتلری ، (خالد بن سعید بن حاصی) رضی الله عنه حضرتلری بیومقدار عسکرله سرحد رومه کوندردی . او دخی حدوده واردقده اطراقده کی قیائی دعوت و آنلرده اجابت ایتمکله باشنه خلیجه عسکر طویلاندی . روملر ، یوندن قوشقولاتوب (بهرا) و (سلیم) و (کلب) و (غسان) و (لخم) و (جذام) قبیلهلرندن کلیتلو عسکر طویلادیلر . لکن خالد بن سعید ، آنلرک اوزرینه وارمفله طایغلوب فرار ایلدیلر .

بونك اوزرينه خالد بن سعيد ، بر آژ دها ايلرله دی و (ماهان) نام روم جنرالئك اردوسنه تصادف ايليه رك لای الحاربه آنی دخی بوزدی و بڭ چوق عسكړنی قیردی . لكن ایش ، كسب جسامت ایلش اولدینی جهتله مقام خلافتدن استمداد ایلدی . بو ائنده یمندن حمیر عسكړیله (ذوالكلاع) و (تهامه) و (شحر) و (عمان) و (بحرین) عساكړی ايله عكرمه بن ابی جهل ، مدینه منوره كئش اولدقارندن خلیفه حضرتلری ، بونلری همان خالد بن سیدك امدادینه كوندردی .

آندن صكره جهت شامه اهمیت ویردی و تحصيل امواله مأمور اصحاب كرامدن بعضیارینك مأموریتلرینی امارت عسكړیه تبدیل بیوردی . ازجمله قضاعه قبیله سنندن تحصيل اموال مأموریتله بولنان (ولید بن عقبه) بی او طرفلردن عسكړ جمع ایتك و خالد بن سیدك یاننه واروبده آندن (اُردُن) ناحیه سنه كیتك اوزره مأمورایدوب اودخی قضاعه عسكړیله شامه كیتدی .

عمرو بن العاص ، وقت سعادتده (سعد) (هذیل) و (عذره) قبیله لرینك تحصيل اموالنه مأمور ایكن طرف نبویدن عمامه ارسال بیورولدینی زمان عودتنده ینه اسکی مأموریتله اعاده سی وعد بیورولش ایدوكنه مبنی وفات پیغمبریدن صكره عماندن عودتنده خلیفه رسول الله ، آنی ینه مذکور قبیله رك تحصيل اموالنه مأمور ایدرك وعد نبوی بی یرنه كتورمشیدی . بوكره عمرو بن عاصی بفرقه یه امیرایك ایستیوب بوكا دائر كندوسنه یازدینی مکتوبده « وعد نبوی بی انجامز ایچون سنی اسکی مأموریتكه تمین ایتمشیدم . شمدی سنك دنیاچه و آخرتجه دها خیرلی بر مأموریتنه نصیكی آرزو ایتدم . مكركه بولندینك مأموریت سنجه دها مرجع كورینه ، دیو بیورمقله عمرو بن عاص دخی جوابنامه سنده « بن ، اسلامك اوقارندن بر اوقم . آنلری آتہ حق و جمع ایدمك اللهم دن صكره سنسین . باق ، قنغیسی دها قوی و تأثیرلی ایسه آنی آت ، دیو یازمش اولدیفندن خلیفه حضرتلری ، آنی بفرقه یه امیر ایدوب (ایلَه) طریقیله جانب فلسطینه كوندردی .

بمده (یزید بن ابی سفیان) ی بر فرقه امیر ادوب بلقا طریقله دمشق شام جابنه کوندرمشدر. آنک سنجانى آلتنده چوق کوكلى عسكر طويلانمشدر. ايجارنده اشراف مكدن (سپل بن عمرو) امثالى بيوك ذاتلر وار ایدی. خليفه حضرتلری، یا اولادینی حالده آتی تشیع بیورمش و آکا تعلیمات و یردیکی صروده بویه نصیحت و یرمشدرکه « بن ، سنی تحریه ایتک اوزره مأمور ایتدم . کوزل حرکت ایلرسک اولکی مأمور . یتکدن دها بیوک بر منصب و یررم و اکر فنا حرکت ایلر ایسه سنی عزل ایدرم . الله قورقوسنی قلبکدن چیقارما . زیرا اوسنک ظاهرکی نصل کورسه ایچ یوزکی دخی اویله کورر . الله اک قریب اولان، آکا عملیله اک زیاده قرب ایدندر . تکبر و تحیر جاهلیتدن صاقین . زیرا الله ، اوصفته و آنکله متصف اولانه بنض ایدر . عسکریک یانه واردینکده آنلر ایله کوزل مصاحبت ایله . آنلره نصیحت ایده جک اولدینکده سوزی قیسه سویله . زیرا سوز ، اوزون اولورسه بعضیسی بعضیسی اونوتدیرر و فسکی اصلاح ایت . ناس سکا صالح اولور . بش وقت نمازی اوقات معینه سنده رکوع و سجودی اتمام ایدرک خشوع ایله قیل . دشمنک ایلچیلری یانکه کلدکده آنلره اکرام ایت و چوق اکلدیرمه . تا که عسکریک احوالی اوکرنمەدن چیقوب کیتسونلر . آنلره افکارکی بیلدیرمه واردونک خلل و قصورنی کوسترمه . هر حالده اسرارکی میدانه قوما که امورک غخل اولسون واستشاره ایندییککده سوزی طوغری سویله که مشورت طوغری اولسون.. کیجهلری اویاتق اولوب اصحابک ایله مصاحبت ایله که سکا خبرلر که و یرده لر آچیه . کیجهلری عسکریکه نوبت بکلهت و قره غولریکی تکثیر ایت . و قتلی ، و ققتیز آنلری طولاش . غافل اولانلری بویله وعدالت اوزره تأدیب ایله . مستحق جزا اولانلره جزا ایتکدن قورقا . عسکرک حالندن غافل اولما که بادئ فساد اولور . فقط حاللرنی تجسس ایله آنلری تزدیل دخی ایتمه . ناسک اسرارینی میدانه چیقارما . ظاهر حاللری ایله اکتفا ایله . اهل کبر و عجب ایله دوشوب قالقما . اهل صدق و وفا ایله هم مجلس اول .

مال غنیمته خیانت ایله ، فقر کتور و نصرت مائع اولور . قریباً قسلسری عبادتخانه لرده حبس ایتمش قومار (یعنی راهبر) کوره جکسکز . آنلره قلو قونما . اونلری حالاری اوزره براق .

خليفة رسول الله ، اميرال جيش اولانلره بويه تعليمات کافيه و نصايح لازمه اعطا ايدرك طاقم طاقم جانب شامه کونده رمشدر . بو امرانک هر بری ، بر جهته غزا ايدمه جک و برينک باشی صيقيلور ايسه ديک لرلی ، آنک امدادينه سکيردوب کيده جک ایدی . بر موقعده مجتمع اولدقلرنده قنيسنک دائره مأمورتي ايسه او ، اميرال جيش اولوب ديک لرلينک آنک معيتمده بولماسی اوزمان اصول متخذه دن ایدی . فقط ابو عیده بن الجراح حضرتلری دخی بو کره بر فرقه ایله حص جهته مأمور اولدقده ذکر اولسان امرانک جمله سنه ناظر نصب اولمشدر . رضی الله عنهم اجمعين .

(وليد بن عقبه) و (عکرمه) و (ذوالکلاع) ، خالد بن سیدک یانه واردقلرنده خالد ، محله ایدرك ديک امرانی بکله ميوب هان بو اوچنی استصحاب ایله ماهانک اوزرينه یوردی . ماهان ، کيرو چکيلوب دمشق شامه کيردی . خالد دخی آرقه سندن حرکت ایله دمشق یاننده (مرج صفر) نام موقعده اردوسنی قوردی . متعاقباً ماهان ، عسا کر رومیه ایله بر شدتلی چيقيش ایتدی . طرق و معابری طوئدی و یولده سید بن خالدی بولوب شهید ایتدی . خالد ، اوغلتک شهادتی خبر آلدینی کبی یوزولوب عسکريله برابر فرار ایله قادی قیریق شاهین کبی (ذو المروه) نام محله قوندی . (وليد بن عقبه) دخی آنکله برابر ایدی .

اما عکرمه ، شهره قریب بر محلهه آياغنی دیره بوب طوردی . یوفسه ماهان ، قره قوش کبی یتشوب عسا کر اسلامه چوق ضرر ایدمه ییلوردی . اوئانده شرحیل بن حسنه ، جانب عراقدن عودت ایله مدینه منوره یه گلش اولديضدن خلیفه حضرتلری ، آنی ولیدک یرنه اردن فرقه سی امیری نمین ایتمکله شرحیل حضرتلری ، شام اردوسنه کلوب و خالد بن سیدک معيتمده کی عسکرک نصفي آلوب سمت مأموریتنه عزیمت ایتمشدر .

بعده مدینه منوره در مقدار عسکر تجمع ایتمکه خلیفه حضرتلری، آنلری (معاویه بن ابی سفیان) و یروپ آتی برادری ، یزید بن ابی سفیانک معینه کونده رمش اولدیفندن معاویه ، خالد بن سعید ایله بولوشدقده آنک یاننده کی باقی عسکری دخی آلوب کیتمشدر .

امرای مشار الیهمدن عمرو بن عاص ، ارض فلسطینه و شرحیل بن حسنه ، اردنه و یزید بن ابی سفیان ، بلقایه و ابو عیده بن الجراح ، جابیه جهته واروب اوردولرینی قوروشلردر . رضی الله عنهم .

(امپراطور هرقل) عربلرک کوندن کونه تزید قوت ایدرک عراق عربی ضبط ایلدکن صکره دیار شامه دخی تحطی ایلدکلرینی کورونجه تلاش دوشه رک قسطنطینیهدن چیقوب سوریه دیارینه کلدکده بر مقدار ویرکو اعطا ایلک اوزره عربلر ایله مصالحه افکارنده بولنش ایسهده امراضی آکا موافقت ایلمدکلرندن او دخی روملردن و نصارای عربدن عسا کر کلیه جمع ایدوب برادرینک تحت قومانداسنده اوله رق عمرو بن عاصه قارشو یوز بیک و دیگر برجنرال ایله ابوعبیده قارشو آلتش بیک وجورجه (یورکی) نام جنرال ایله یزید بن ابی سفیان قارشو بر مکمل اردو و دیگر بر جنرال ایله شرحیله قارشو دیگر بر اردو سوق ایتدی و کندوسی حصده استقرار ایلدی .

هر فرقه اسلامیته نک مقابلی اولان اردولر، کندولرینه نسبتله قات قات زیاده اولدیفندن امراء بریره طوبلانغنی رأی ایدوب مقام خلافتدن دخی بو یولده تعلیمات کلکله (یرموک) وادیسنده طوبلاندیلردر و بر طرفدن یرموک و بر طرفدن (واقوصه) یار و اوچوروملرینی کندیلرینه سپر ایتدیلر . روملر ، بونی کورنجه آنلر دخی مواقع مختلفهده اولان اردولرینی یرموک موقعنه جمع ایله عسا کر اسلامیته قارشو بر بیوک اردو قوردیلر . یرموک اوچوروملری ، برجسیم خندک کی طرفینک حرکت مانع طبعی ایدی . عسا کر اسلامیته ؛ اعدایه نسبتله اقل اولدینی جهته ذاتاً نجاووزی

حرکت ایتیموب آنجق روملر ، هر قتی محلدن باش کوسترسه لر او طرفه اوشوندی ایدرک مدافعه ایدیورلردی. بو حال برخیلی مدت تمت اوله رق اصره ، خلیفه رسول اللهدن استمداد ایله دیلر .

خالد بن ولیدك عرافدن شامه ورودی

اصرائك بروجه بالا استمدادی اوزرینه خلیفه رسول الله ، خالد بن ولیده امرنامه کونده ردی و متبائی یرینه قائم مقام براغوب و موجود معیتی اولان قوتك یاریسی آلوبده امداد ایچون سریمأ شامه وارماسنی اراده بیوردی. حضرت خالد ، اردوسنده اولان اصحاب کرامی کافه آلوبده یرلرینه بشقه آدملر برابق ایستدیسده بو قسیمه متنی راضی اولمایوب ، بن ، اصحاب رسول الله ایله تبین ایدرم . آنلرك یوزی صوبی حرمته اللهدن نصرت دیلرم . مظفریق آنلرك یوزندن بیلورم ، دیدی

آنك اوزرینه حضرت خالد دخی عسکری ، آنك راضی اولاجنی وجهله ایکیه بولدی واون بیک قدر کزیده عسکرله حیره دن چیقدی .

کلب قبیله سنك صو محلی اولان (قُرَاقَر) نام موقعه کلدکده اهایلسی قارشو طورمغله آنلری اوردی . پك چوق اموال غنائم آلدی . بعده صوسز چوللردن وکسدرمه یوللردن سیرایله بش کونده (بهرا) قبیله سنك صوبری اولان (سوی) نام موقعه واصل واهایلسی اوروب ینه پك چوق غنیمته نائل اولدی .

آندن حرکت ایله (آرک) نام محله کلدی . بوراتك اهایلسی جزیه ویرمك اوزره مصالحه ایله قورتولدی .

بعده (نَدَّحْر) کلدکده اهایلسی اورکوب قلمیه قانیدیلر ایسه جنک کیریشیموب صلحه یاتیدیلر .

آندن (قریبتین) کلدی ولدی الحاربه مظفر اولدی وخیلی اموال غنائم آلدی .

بعده (حوارین) نام محلہ کلوب اہالیسیہ لدی الحارہ غلبہ ایدرک
کیمنی قتل و کیمنی اسیر ایندی .

بعده (قصم) نام موقعہ ورودندہ قضاہ قیلہ سندن اورادہ بولتان (خی
مشجہ) آنکھ عقد مصالحہ ایدرک تخلص کریان ایندیلر . حضرت
سیف اللہ ، آندن دخی حرکت ایلہ شہر دمشق یانندہ کی طاعک عقبہ سنہ
لدی الورود فخر عالم صلی اللہ علیہ وسلم حضرتلرینک (عقاب) نام سیاہ
رنکلی سنجائی آنک یانندہ بولندیقندن بورادہ آتی کشاد ایلدی . عساکر
اسلامیہ نک شوق و غیرتی تازہ لدی . بوسیدن ناشی اورایہ (ثینۃ العقاب)
دنیلمشدر .

لواء شریف نبوی ایلہ سیف اللہ ، ثینۃ العقابدن (مرچ راہط) . کلدی
و غسانیلر اوزرینہ (یوم فصیح) دیدکلری یرام کونی بقتہ ہجوم ایلہ کیمنی
قتل و کیمنی اسیر ایندی .

بورادن (غوطہ دمشق) اوزرینہ کوندہ ردیکی چتہ دخی برکلیسانی
اوروب غارت ایدرک آلدینی غنائمی حضور سیف اللہ کتوردی . روملر ،
حوران جہتہ ناظر یرموک حوادنشہ منتظر ایکن یان بوکورلرندن بقتہ
سیف اللہک ظہور ایدیورمسی ، آنلری شاشیرتدی .

سیف اللہ ایسہ سیر سریع ایلہ (بصری) یہ واردی . بقتہ اورادہ
بولتان عساکر رومیہ یی اوردی ، بوزدی ، بریشان ایندی . بصری
اہالیسی ، جزیرہ یرموک اوزرہ امان دیلہ دیلر . حضرت خالد دخی صلحاً
بصرای آلدی و بورادن اموال غنائمک حسنی ، مدینہ منورہ یہ کوندہ ردی .
بعده بصرادن حرکت ایلہ یرموک یانندہ واقع (واقصہ) یہ کلدی
و خلال ربیع الآخرہ یرموک اردوسندہ کی امرا ایلہ برلشدی .

فقط او اثنادہ عمر بن عاص (غور) موقعندہ بولتوب روملرک برجسم
اردوسی ایسہ (جلیق) دہ (اجنادین) موقعتہ حرکت ایلتن اولدیقندن
ہب امرا ، خالد بن الولید ایلہ برابر عمرو بن العاصک امدادینہ سکیرتیلر .

عمرو بن العاص ، اميرالجيش اولدینی خالده لدى المحاربہ روم اردوسی بوزولدی و پک چوق تالقانی وقوع بولدی . اصحاب کرآمدن دخی بعض ذوات شهید اولدی . بو محاربده دخی خالد بن الولیدک پک چوق یارارلنی کوژولدی .

بو وقمه واسط جادی الاولی ده وقوع بولوب بئده هب امرأ ، ینہ یرموک و واقوصه موقعندہ مجتمع اوله رق زیرده بیان اولنه جنی وجهله مشهور (یرموک محاربہ سی) وقوع بولمشر .

او زمان روملرک اخلاق بوزولوب هر طرفده اهلایه ظلم و تعدی و اردولرنده انواع فحشیاته تصدی ایتمکده ایدیلر . اهل اسلام ایسه بویوک ، کوچوک کافه حسن اخلاق ایله متصف و آداب اسلامیه ایله مؤدب اوله رق ، واردقلری یرلرده هرکسه حسن معامله و هر خصوصده حقانیت و عدالت اوزره حرکت و هر درلو فحشیات و فواحشندن اجتناب ایدرلردی . حتی بو ائشاده ، روم جنراللرندن برینک تحقیق احوال ایچون اردوی اسلامه کونده رمش اولدینی بر عرب ، بر کون بر کیجه اهل اسلام ایچنده بولنه رق عودت ایله عساکر اسلامیه نک احوالی جنرالیه حکایه ایلدیکی صروده ، آنلر ، کیجه لین هب راهب و کوندوزین هبسی عسکر در . بیلرلنده احقاق حق ایچون زنا ایدنلری رجم ایدرلر و سارق ، کندو ملکلرینک اوغلی بیله اولسه الی کسرلر ، دیدکده جنرال او یله ایسه « یر یوزنده آنلر ایله اوغراشمقدن ایسه یرک آلی بزده خیرلی در » دیمش اولدینی مرویدر .

یرموک وقمه سی

ایمپراطور (هرقل) ک ، (یرموک) جهتمده کی عساکری ، ایکی یوز قرق بیک راده سنده ایدی . آنلره مقابل اولان عساکر اسلامیه قرق آلی بیک قدر اولوب ایچلرنده بیک صحابی وار ایدی که یوزی اهل بدردن

ایدی . او زمان روملر ، عسکرلری بیگر قردن مرکب اولوق اوزره
آلایره تقسیم ایده کلدکلرندن مقابله بالمثل قاعده سنجه عسا کر اسلامیه
دخی شام اولکاسنه کلدکده او وجهه بیگر بیگر تقسیم اولنمشدر .
فقط (خالد بن الولید) ک عراقدن ورودینه قدر هر امیر ، کندی
فرقه سیله باشلی باشنه جنک ایدردی .

اگرچه (ابو عبیده) حضرتلرینک نظارت عامه سی وارایدی وجهل سنک
اولوسی ایدی . لکن امر محاربه ده امرانک هر بری مستقل ایدی .
(خالد بن الولید) حضرتلری ، آنلری امارت واحده آلتنه آلهرق
جهل سنی یکوجود کی قولانمشدر .

سویه که : روملرک راهب وقسیلری اوردولرینه کلوب بر، آی قدر
آنلری جنکه تشویق وتشجیع ایتدکدن سکره فدا کارانه هجوم واقحامه
قرار و یروب اوائل رجبه حرکت باشلادیلر .

اهل اسلام دخی آنلرک حرکتلری حس ایتدکلی جهته بر معاد
فرقه فرقه حرکت قیام ایلدیلر .

ایشته اوزمان (خالد بن الولید) حضرتلری میدانه جیقدی وجناب
حقه حد و ثنا ایله بده ایدرک بر خطبه اوقودی و بوجه آتی نطق
ایتدی .

« بو کون ، اللهم صایلی کونلرندن بریدر . بو کون ، اوکونمک
وسرکشک ایتک لایق دکلدر . جهاد کزی خالص وعملکنزله اللهی راضی
قیلک . بو بر کوندرکه آنک سوکی واردر . نظام وترتیب اوزره جنک
ایدن قوم ایله بویه متفرق اولهرق جنک ایتک جائز ولایق اولماز .
آرقه کزده کی ذات ، بو حالی بیلسه منع ایدردی . مأمور اولسادیفکنز
خصوصده ولی امرک رأینه موافق اولاجق صورته رأی ایدک . »

حضرت خالدک بو سوزی اوزرینه « رأی ندر ؟ سویه » دینلمکله
اودخی خطبه سنه بو وجهله دوام ایتدی .

« ابوبکر ، سزی یکدیگره رفق ایله معامله ایدوب سهولته اویوشورلر . دیو کونده رمشدر . یوقسه نه اولدیغنی واولاجتی بیلسه سزی جمع ایتمزدی . سزك بولندیغکز وضع و حال ، اهل اسلام حقنبد کندیلرینی احاطه ایدن احوال شدیددن اشددر واعداد حقنبد آنلره امداد ایلمکدن ده نافعدر . الله حقیچون بیلیم که دنیا سزك آره کزه قرقه دوشورمش . ایچکزدن بعضیکز امارته انتخاب اولونسه الله عنندنه و خلیفه رسول الله عنندنه سزه قیضه ویرمز . کلیکز ، شو دشمنلره باقکز : فصل مهیا اولمشلر . بو بر کوندکه صوکی واردر . اکر بو کون ، بز آنلری خندکلرینه بوسکورتور ایسهک دائما آنلری بوسکورتورز واکر آنلر ، بزی بوزارسه فیما بعد فلاح بولایز . ایچدی کلیکز ، امارتی (سر عسکرلکی) الدن الله تداول ایتدیریکز . بریکز بو کون و دیگریکز یارین ، اوبریکز اوبرکون امیر اولسون ، تا که هر بریکز صره ایله امیر اولاسکز ، دیدی .

فی الواقع ، روملر ، اهل اسلامک اضعاف مضاعفی اولدقلرینه نظراً هر کون بر سرعسکر فدا اولق خاطره گلز شی دکل ایدی .

بونک اوزرینه امرا بالاتفاق (خالد بن الولید) حضرتلرینی اوکون سرعسکرلکه انتخاب ایله یلر .

اوصرمده روملر ، اوپله مکمل برنظام اوزره میدان حربیه چیقیدیلرکه هیچ بر وقت او مرتبه منتظم چیقاماشلرایدی . ایکی یوز بو قدر آلاپلری میدانده تموج ایدپوردی .

سیف الله دخی قرق بو قدر آلاپه شجمان اسلامدن برر بک نصب ایدهدک عساکر اسلامی بر کوزل صورتده تعییه ایتدی که عربلر ، هیچ بر وقت اوپله منتظم اوله رق میدان حربیه چیقاماشلرایدی .

آلاپلری (قلب) و (مینه) و (میسر) و (مقدمه) و (ساقه) به تقسیم ایله (امین امت) اولان (ابو عبیده) بی قلیکاهه آیدی . (ابوالدردا) دخی قاضی ایدی .

(عمرو بن العاص) ايله (شرحيل) ی صاغ جناحه و (یزید بن ابی سفیان بن حرب) ايله (قمعاق) ی سول جناحه کچوردی و (قَبَات بن اَشِیم) ی طلیعلر اوزهرینه مأمور ایتدی . (عبدالله بن مسعود) دخی احتیاطده ایدی .

ابو سفیان بن حرب ، عسا کر اسلامیه بی جنکه تشویق و تشجیع ایتمکده اولوب آنکده بو یولده پک چوق اثر غیرتی کورلمشدر .

(مقداد بن الاسود) دخی اهل بدر ايله برابر صف حربده (سوره انفال) اوقوبوب مستمینک توپلری اورپر مکده ایدی . رضی الله عنهم اجمعین .

سيف اللهک امریله جنکه کیریشیلوب سواریلر، چرخه لاشمه و طرفین یکدیگره حمله ایتمکه باشلادی بی صرده مدینه منوره دن بر ساعی کلدی . خلیفه حضرتلری نامزاج اولمقله بعض ذوات، آنک حالی اوکره نمک اوزره ساعینک باشنه طوبلان دیلر ایسه ده هنوز محاربه قیزیشمش اولدینی جهته « خلیفه طرفدن امداد کونده ریلک اوزره در ، کبی سوزلرله کچش دیروب حقیقت حالی کتم ایتمشدی . مکر ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری طازم جنان اوله رق حضرت عمر الفاروق رضی الله عنه حضرتلری ، خلیفه اولوب سر عسکرلکی ابو عییده به توجیه بیورمش و ساعی ، سر عسکرلک امریخی کتورمش . لکن آل ده کیشه جک زمان اولمادیقتن ابو عییده حضر- تلری دخی موقه او، امری کتم ايله صکره دن اعلان ایلمشدر .

ایشته او اثناده روم جزالرتندن مشهور (یورکی) میدان کلدی . خالد بن الولید حضرتلری ایستدی . او دخی یانته واردی . طرفین ، بر بریخی تأمین ايله محاربه بی براغوب محاوره به کیرشدیلر .

شویله که : یورکی « یاخالد ! طوغری سویله ، یالان سویله . زیرا حر اولان آدم ، یالان سویلمز . بی آلهامه . کریم اولان آدم ، خدعه ایلمز . سزک بیغمبرکزه کوکدن برقلیچ ایندی ده اوده سکامی ویردی که آتی قنی قوم اوزرینه صیرسه ک او ، قومی بوزو یورسین ؟ » دیدکده حضرت خالد «خیر» دیمکله یورکی « یاسن نیچون سیف الله تسمیه اولندک ؟ » دیمسی اوزرینه

حضرت خالد ؑ الله تعالى ، بزره پیغمبر کوندیدی . بن ، آتی تکذیب و آنکه جنک ایدنار ایچنده ایدم . صکره بکا هدایت الهیه ایریشمکه آکا متابت ایلدیکمده بکا (سن ، اللهک مشرکراوزرینه صیردینی قلیجیسک) دیدی و نصرتله دعا ایتدی ، دیمش .

آنک اوزرینه یورکی ، بکا خبر ویرکه نهیه دعوت ایدپورسکز ؟ ، دیمکه حضرت خالد ؑ یا اسلام ، یا جزیه ؛ یا محاربه . بو اوچ شینک برینه دعوت ایلرز ، دیدکده یورکی ، سزک دعوتکزه اجابتله ایچکزه کیرنلرک رتبه سی ندر ؟ ، دیوب خالد دخی ، آنک رتبه سیله بزم رتبه من یردر ، دیمسی اوزرینه یورکی ، آنک ایچونده سزک کبی اجر و مکافات وارمیدر ؟ ، دیو صورمش خالد دخی ، اوت . بلکه او ، بزدن افضلدر . زیرایز ، پیغمبرمن صاغ ایکن آکا اتباع ایتدککه بزه غیدن خبر ویریدی . آندن عجایب و معجزات کوردک . کوردیکمزی کورن و ایشتدیکمزی ایشیدن کیمسه مسلمان اولق لازم کلور . سز ایسه بزم کبی کورمدیکمز ، بزم کبی ایشتمدیکمز . سزدن خلوص ایله دین اسلامه داخل اولان بزدن افضل اولور ، دیو جواب ویرمش .

یورکی ، هان قافقانی ترسنه چویرمش و خالدک تلقینله کله شهادت کتورمش . بونک اوزرینه یورکی ، غسل ایدوب خالدک تعلیمی اوزره ایکی رکعت نماز قیلدقدن صکره هان سل سیف ایدرک خالد ایله برابر دشمن اوزرینه حمله ایتش و بویه مشهور بر جزاک میدان حریده مسلمان اولوپورمسی روملرک بک کوجنه کیمشدر .

اول امرده روملر ، فوق العاده شدتلی بر هجوم ایله عساکر اسلامیه بی موقعلرندن قالدیردیلر و خط رجعتلری اوزرنده بولنان عکرمة بن ابی جهل اوزرینه دوخوردیلر .

عکرمة ، بن ، رسول الله ایله بونجه محاربه لده بولوندم . شمدی فرار ایتک نه دیمکدر . بئله اولوم اوزرینه عهد میثاق ایدن واری ؟ ، دیو ندا ایلدکده عموجه سی (هشام) و (ضرار بن الازور) درت یوزقدر فدایایله

بر لنگه اولوم اری اولوب خالد بن ولیدک چادری اوکنده جمله مجروح اوله رق دوشونجه یه دك مرده نه جنك ایلدیلر . صکره بونلرک بر مقداری افاقه بولش و باقیسی شهید اولمشدر .

سر عسکر خالد و جنرال یورکی ، بک شدید و مدید محاربه لر ایتدیلر . عسا کر اسلامیه ، اوکله و ایکنیدی نمازلرینی ایما ایله قیلدیلر . او صرمده اهل اسلام قادینلری دخی صحیحاً مرده نه جنك ایلدیلر . کوندوزک صوک دمنده جنرال یورکی ، شهید اولدی . برکون ایچنده اک بیوک بر درجه یه وصول بولدی رحمة الله علیه رحمة واسعة .

نهایه الامر روملرک بیتاب و متزلزل اولدقلری صرمده سیف الله ، آنلرک قلبکانه بک شدتلی بر هجوم ایتدی . سواریلرله پیاده لرینک آرمه نه کیردی . سواریلر ، پیاده لری براغوب قاچدی . پیاده لری آنلرک آلقلری آلتشده ازیلدی . اردولری بتون بتون بوزولدی . عسا کر اسلامیه ، آرقه لرینه دوشدی . عرب آنلوسنک اوکندن قاجوب قورتولق نه قدر مشکل اولدینی معلومدر . روملرک میدان حربده دوشوب قالانلرینه نسبتله قاجار ایکن تلف اولانلر قات قات زیاده ایدی . بر جوق آیلاری دخی یرموک و واقوصه اوچوروملرینه دوشوب تلف اولدیلر . بر جوغنی دخی قاجارکن اهل اسلام قادینلری تلف ایتدی و روملرک وجوه و امرا سندن بک جوق تلفات وقوع بولدی . حتی امپراطورک برادری دخی تلف اولدی و تلفاتک مجموعی یوز بیکی کچدی .

جانب اسلامیانده دخی اوچ بیک مقداری شهید وقوع بولدی . ایچلرنده (عکرمه) و اوغل (عمرو) و (هشام بن العاص) و سعیدک اوغوللری (عمرو) و (ابان) و (سعید بن الحارث السهمی) و (نضیر بن الحارث) کبی مشاهیردن و قدما ی مهاجریندن نیجه ذوات کرام وار ایدی .

ابوسفیانک دخی بر کوزی ، اوق اصابتله اعمی اولدی . (رضی الله عنهم اجمعین) .

ایشته بو مظفریت عظیمه ، متعاقباً بوتون اقطار شامیه نك فتحه بادی اولمشدر .

وقعة فحل

(یرموک) وقعه سی اوزہ دینہ روملہ ضعف کئی کلہ رک (حوران) و (جولان) کبی نیچہ مملکتلر اهل اسلام الہ یکمشدر .

آنحق (اردن) جہتندہ (فحل) نام موقعہ روملر ، سکسان بیک عسکر جمع ایتمکله بالجلہ امراء اورایہ کیدہ رک خلال ذی القعدہ در محاربه عظیمہ وقوع بولشدر .

شویله کہ : (خالد بن الولید) مقدمہ الجیشہ و (عمرو بن عاص) بر جناحہ امیر اولوب (ابو عیینہ) دخی بر جناحک اداره سنی الہ آلمشیدی . اصل اردونک اداره سی (اردن) جہتی امیری اولان (شرحیل بن حسنہ) دہ ایدی . سواری اوزہ دینہ (ضرابن الازور) و پیادہ اوزہ دینہ دخی (عیاض بن غنم) مأمور ایدی .

شرحیل بن حسنہ حضرتلری ، (فحل) موقعہ واردی . روملر اردوسنہ قارشو اوردو قوردی .

ایکی اوردو آرسندہ کی سولر و باتاقلر ، حرکت تجاوزیہ مانع ایکن روملر ، کیجہ لین بر تقریبہ کچوب عسا کر اسلامیہ بی باصدیلر . (شرحیل) ایسہ کیجہ لری غافل یا تما یوب احتیاط اوزرہ بولونور اولدیغندن صباحہ قدر یک کوزل مدافہہ ایتدی .

فرداسی دخی محاربه صباحدن آقشامہ قدر امتداد بولدی . روملرک یرنجی وایکنجی جزاللری مقتول اولدی واردولری بوزولدی .

حال بوکہ : قارا کلک باصمش اولدیغندن یوللرینی شایر دیلر . سولرہ دوشدیلر ، باتاقلرہ ساپلاندیلر .

آرقالزندن عسا کر اسلامیہ تعقیب ایله یتشدکلرینی تلف ایدوب سکسان بیک نفر لرتدن یک آزی قاجوب قورتولا ییلمشدر .

Bibliotheca Alexandrina

0434464